

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE
ȘI PERSOANELOR VÂRSTNICE
ORDOSORU REGIUNEA CENTRU

Fundația pentru
Dezvoltarea
Societății
Civile

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013.
Investește în Oameni!

Serviciile sociale în România

Rolul actorilor economiei sociale

Gabriela Dima
(coordonator)

IES
Institutul de Economie Socială

București 2013

Acest material a fost realizat în cadrul proiectului *PROMETEUS – Promovarea economiei sociale în România prin cercetare, educație și formare profesională la standarde europene* (ID 57676), implementat de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile în parteneriat cu Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială - Universitatea din București, European Research Institute on Cooperative and Social Enterprises (EURICSE) și Centrul Național de Pregătire în Statistică.

SERVICIILE SOCIALE ÎN ROMÂNIA

Rolul actorilor economiei sociale

Colectiv de autori:

Gabriela Dima (coordonator)
Cristina Barna

Referent științific:

Dr. Cristina Barna (raport)

Referent de specialitate:

Ancuța Vameșu (raport și studii de caz)

Colectiv prelucrare date economice și statistice:

Gabriela Dima, Cristina Barna, Irina Boeru

Realizarea acestui material nu ar fi fost posibilă fără sprijinul partenerilor, referenților științifici și de specialitate, al colaboratorilor, susținătorilor, organizațiilor implicate în realizarea studiilor de caz, al participanților la focus grupurile și interviurile derulate precum și entităților de economie sociale implicate în ancheta de teren.

Mulțumirile și aprecierile noastre se îndreaptă în mod special către:

Parteneri: Centrul Național de Pregătire în Statistică (Mariana Pietreanu, Mariana Brebuleț, Lucia Cecilia Sinigaglia, Petrică Răiculeasa, Iuliana Hanu), Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială - Universitatea din București și European Research Institute on Cooperative and Social Enterprises.

Colaboratori și susținători: Mercury Research (implicată în realizarea focus grupurilor), Ștefan Constantinescu, Diana Berceanu, Diana Chiriacescu, Doina Crângașu, Daniela Buzducea, Daniel Arpinte, Edita Luhasz, Alina Gârleanu, Romeo Vulpe, Violeta Balica, Maria Șandor.

Studii de caz: Fundația pentru Voi Timișoara, Fundația de Sprijin Comunitar Bacău, Fundația Ruhama.

Toate drepturile acestei lucrări aparțin Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC). Orice reproducere integrală sau parțială, indiferent de mijloacele tehnice utilizate, fără consimțământul scris al FDSC, este interzisă. Părți din această publicație pot fi reproduse în scopuri necomerciale doar cu precizarea sursei.

Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile

Bld. Nerva Traian, nr. 21, sector 3, București
Tel.: +40-21-310 01 77/81/82/83; Fax: +40-21-310 01 80
E-mail: office@fdsc.ro
Pagini web: www.fdsc.ro; www.ies.org.ro

ISBN: 978-973-0-15242-5

Listă de abrevieri

AJOFM	Agenția Județeană de Ocupare a Forței de Muncă
CARP	Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor
CE	Consiliul Europei
CJAS	Casa Județeană de Asigurări de Sănătate
CNPS	Centrul Național de Pregătire în Statistică
DGASPC	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului
FSE	Fondul Social European
FDSC	Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile
INS	Institutul Național de Statistică
MMFPSPV	Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice
ONG	Organizații neguvernamentale
POS DRU	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane
PNAinc	Planul național anti-sărăcie și promovarea incluziunii sociale
UE	Uniunea Europeană
UK	Regatul Unit al Marii Britanii

Cuprins

Lista de abrevie	2
Introducere	5
Cadrul metologic	9
I. Cadrul conceptual – aspecte teoretice și aplicate	11
I.1 Evoluția asistenței sociale de la caritate la statutul de politică publică	11
I.2 Modele de politici sociale	16
I.3 Serviciile sociale – parte a economiei sociale	17
II. Cadrul juridic și de politici publice. Reglementarea economiei sociale în domeniul serviciilor sociale	21
II.1 Serviciile sociale - parte a economiei sociale în Uniunea Europeană. Situția României	21
Franța	22
Italia	23
Țările Scandinave	24
Marea Britanie	24
România	25
II.2 Surse de finanțare ale furnizorilor privați de servicii sociale	28
Cheltuiala cu protecția socială în România versus alte state membre ale UE	28
Mecanisme de finanțare a serviciilor sociale în România	32
II.3 Contractarea serviciilor sociale	36
III. Diagnoza situației actuale a entităților economiei sociale în domeniul serviciilor sociale și a tendințelor în perioada 2000 - 2010	39
III.1 Dimensiunile și evoluția sectorului	39
III.2 Poziția actorilor economiei sociale în ansamblul furnizorilor acreditați de servicii sociale	52

III.3 Analiza furnizorilor de servicii sociale în România. Rezultatele cercetării de teren	57
Furnizorii privați de servicii sociale – surse de finanțare	58
Furnizorii privați de servicii sociale – activități economice	68
Furnizorii privați de servicii sociale - instrumente/mecanisme pentru dezvoltarea activităților economice	73
Furnizorii privați de servicii sociale - probleme cu care se confruntă	78
Furnizorii privați de servicii sociale – resurse umane	80
Furnizorii privați de servicii sociale – structură de conducere și membri	83
Piața serviciilor sociale – analiză comparativă între sectorul public și cel privat	85
IV. Serviciile sociale și economia socială în România: sumar, concluzii și direcții viitoare de analiză	107
Bibliografie	119
Lista tabelor și graficelor	121
Studii de caz	125
Fundația de Sprijin Comunitar Bacău	125
Fundația „Pentru Voi”	143
Fundația RUHAMA	159

Introducere

Gabriela Dima

În ultimii ani, mai ales pe fondul crizei economice, se vorbește tot mai mult de rolul pe care îl joacă economia socială pe plan mondial, combinând rentabilitatea economică cu solidaritatea socială, promovând un tip de economie care acordă prioritate oamenilor, creând locuri de muncă de calitate, consolidând coeziunea economică și socială, generând capital social, promovând cetățenia activă și dezvoltarea durabilă.

Criza economică mondială și disponibilizările masive au impus evaluarea eficienței măsurilor active de promovare a ocupării, regândirea politicilor sociale și mai ales a bugetelor sociale. Strategia „Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii” a devenit expresia eforturilor europene comune pentru asigurarea locurilor de muncă și pentru reducerea șomajului. În 2011 Comisia Europeană a lansat Social Business Initiative, plasând astfel economia socială în centrul preocupărilor sale deoarece oferă noi soluții pentru probleme sociale, în mod special de luptă împotriva sărăciei și excluderii în cadrul Strategiei Europa 2020.

În acest context, a crescut interesul pentru economia socială, datorat limitelor sectoarelor tradiționale public și privat în a răspunde provocărilor actuale de pe piața muncii, cât și dezvoltării serviciilor sociale în condițiile crizei statului bunăstării.

Economia socială pare să reprezinte una dintre soluțiile cele mai vehiculate datorită capacității sale de a crea și asigura locuri de muncă durabile și non-exportabile. De-a lungul timpului, aceasta și-a consolidat poziția de formă alternativă de organizare economică bazată pe un set de valori și principii socio-economice diferite atât de economia de piață, cât și de statul bunăstării universalist: voluntariat, democrație, scop nepatrimonial, dezvoltarea profesională a membrilor și autonomia față de stat.

Economia socială oferă un mod de dezvoltare a afacerilor bazat pe principiile echității, responsabilității sociale și transparenței, care încurajează participarea democratică a membrilor și factorilor interesați la luarea deciziilor. Așadar schimbările produse de criză pot fi considerate și „oportunități” a căror valorizare revine și domeniului economiei sociale.

De la originile sale, economia socială a fost menită să răspundă problematicii sărăciei. Dezvoltarea serviciilor sociale este profund legată de inițiativa privată, filantropică în acest domeniu. De-a lungul timpului, cultele, organizațiile religioase, organizațiile de autoajutorare a unor diverse categorii de persoane aflate în situație de dificultate, alte forme ale economiei socială și-au demonstrat capacitatea de adaptare la contexte economice și sociale dificile și au creat noi tipuri de intervenție care contribuie astfel la incluziunea activă a beneficiarilor derulând în acest scop diverse activități economice fie pentru asigurarea resurselor necesare, fie pentru integrarea în muncă a beneficiarilor care eșuează pe piața liberă a muncii.

Multe dintre problemele sociale contemporane depășesc capacitatea unui singur actor – public, privat sau societate civilă – de a le rezolva într-un mod eficient și, de aceea, este acceptată ideea că guvernele nu mai pot rezolva singure problemele sociale care apar, că sectorul de afaceri trebuie să își asume și responsabilități sociale și că societatea civilă trebuie să aibă un rol mai important.

O preocupare a guvernelor din ultimele decenii a constituit-o reducerea costurilor, dar fără a micșora numărul serviciilor oferite¹. Guvernele au fost obligate să caute modalități noi prin care să atragă investiții private pentru soluționarea problemelor publice. În acest context începe să se manifeste un interes crescut al autorităților locale pentru contractarea serviciilor sociale către furnizorii privați.

Există țări care se bazează aproape în totalitate pe furnizarea privată de servicii sociale și țări care se bazează foarte mult pe sectorul public. Majoritatea țărilor au un amestec public- privat în furnizarea serviciilor sociale.

Din punct de vedere al formelor juridice de organizare, economia socială în România este reprezentată de sectorul cooperatist, asociații, fundații și case de ajutor reciproc. Întreprinderile sociale de alte tipuri nu dispun încă de o recunoaștere legală, existând însă și alte forme de recunoaștere cum ar fi cea a unităților protejate din cadrul asociațiilor sau fundațiilor, care asigură integrarea în muncă a persoanelor cu handicap.

În cadrul prezentului raport am încercat să determinăm rolul acestora în dezvoltarea serviciilor sociale și, mai mult, a unei piețe mixte public-private a serviciilor sociale. Dintre actorii economiei sociale menționați ne-am oprit la asociații și fundații, culte și organizații religioase deoarece au un rol foarte important în domeniul social și, mai precis, cel al serviciilor sociale. Am pornit de la studiul universului mai larg al asociațiilor și fundațiilor active în domeniul social/caritabil. Am continuat cu o analiză de profunzime a acelor asociații și fundații acreditate ca furnizori de servicii sociale.

Pentru cei interesați de rolul economiei sociale în furnizarea serviciilor sociale recomandăm să aibă în vedere și sectorul caselor de ajutor reciproc ale pensionarilor² care dezvoltă în ultimii ani numeroase servicii, inclusiv servicii sociale pentru vârstnici, precum și alte organizații religioase și culte a căror bogată activitate în acest domeniu este detaliată în raportul "Organizațiile cu profil religios angajate în economia socială în România" (coordonator Iuliana Conovici).

Organizațiile din sfera economiei sociale furnizează o gamă largă de servicii sociale, oferite unui public larg sau unor grupuri sociale distincte în cele mai diverse domenii de activitate. Deoarece aceste servicii sunt prestate de cele mai multe ori gratuit sau la prețuri nesemnificative din punct de vedere economic sunt considerate servicii "non-piață". Atunci când sunt oferite sub forma activităților economice, prin vânzări directe sau contracte cu autorități publice, serviciile oferite de asociații și fundații au caracter comercial, de piață.

În ultimii 20 de ani specialiștii din domeniul cercetării sociale au lansat, în mod repetat, semnalul necesității de a regândi, re-proiecta și finanța dezvoltările din sfera socială în mod unitar, eventual pe baza unui buget social cvasiautonom. Cu toate acestea, până în prezent, nu putem vorbi despre existența unei viziuni globale, unitare, asupra problematicii sociale românești, ci doar despre concepții sectoriale autonome, centrate pe educație, sănătate, asigurări sociale etc.

Atât schemele de finanțare cât și rețelele de servicii sociale existente s-au dezvoltat mai degrabă pe baza unui spirit de imitație mai mult sau mai puțin inspirat, în funcție de urgențele conjuncturii sociale imediate.

Ca urmare, este încă prematur să vorbim despre existența unui model social bazat pe o viziune unitară asupra problematicii sociale românești, ca rezultat al aplicării unui proiect de reformă socială clar formulat, realizat prin intermediul unui corp de politici publice și sociale coerent și larg cuprinzător.

¹ Locul și rolul organizațiilor neguvernamentale pe piața serviciilor sociale din România – 2007, <http://www.fdc.ro/cercetare>

² Mihaela Lambru, „Organizațiile de ajutor reciproc”, Editura Polirom, Iași, 2013.

În România nu putem vorbi încă de o piață liberă a serviciilor sociale. Deși se discută foarte mult de necesitatea schimbării mecanismelor de finanțare pentru a asigura sustenabilitatea acestora pe termen lung, în fapt au existat inițiative singulare de contractare a serviciilor sociale către furnizorii privați. Sunt invocate numeroase piedici printre care: lipsa legislației specifice care să permită contractarea serviciilor sociale și numărul insuficient de furnizori privați care să acopere nevoile de pe piață. Experițe diverse, din mai multe zone ale țării demonstrează că demersul este posibil, chiar dacă uneori este mai anevoios.

Sistemul de asistență socială, reglementat prin **legea asistenței sociale nr. 292/2011**, intervine subsidiar sau, după caz, complementar sistemelor de asigurări sociale și se compune din sistemul de beneficii de asistență socială și sistemul de servicii sociale. Asistența socială, prin măsurile și acțiunile specifice, are drept scop dezvoltarea capacităților individuale, de grup sau colective pentru asigurarea nevoilor sociale, creșterea calității vieții și promovarea principiilor de coeziune și incluziune socială.

Un rol important în consolidarea domeniului serviciilor sociale îl are parteneriatul public – privat, prin implementarea inițiativelor de economie socială, cu sprijin din partea statului, în special din partea autorităților locale.

De-a lungul anilor se remarcă faptul că natura parteneriatului dintre autoritățile publice locale și furnizorii privați de servicii sociale a evoluat foarte mult, de la un parteneriat "pe hârtie" pentru a putea accesa finanțări nerambursabile, până la implicarea reală a autorităților în asigurarea sustenabilității serviciilor prin cofinanțarea acestora în baza unui acord de parteneriat sau prin acordarea de subvenții în baza legii 34/1998.

Unii specialiști văd în cel de-al treilea sector un partener important al autorităților publice pentru furnizarea unor servicii de calitate cu costuri economice mai reduse datorită unor atribute specifice ale acestuia: creativitate, rapiditate în luarea deciziilor, flexibilitate, dorința de a-și asuma responsabilitatea etc. Alții, dimpotrivă, se tem că cel de-al treilea sector va deveni un instrument pentru privatizarea politicilor ceea ce va conduce la pierderea drepturilor sociale dobândite până în prezent³.

³ Carlo Borzaga, Jacques Defourny, *The Emergence of Social Enterprise*, Editura Routledge, Taylor & Francis Group, New York, 2004, p. 1-29

Obiectivele raportului de cercetare:

1. Analiza evoluției asociațiilor și fundațiilor ca actori ai economiei sociale în domeniul social/caritabil în ultimii 10 ani pe baza următoarelor aspecte și indicatori:
  - ponderea domeniului în plinitatea domeniilor de activitate ale asociațiilor și fundațiilor; evoluția veniturilor;
  - evoluția personalului salariat;
  - evoluția veniturilor;
  - repartiția regională;
  - incidența activităților economice în funcție de domeniul de activitate.
2. Poziționarea furnizorilor privați de servicii sociale (asociații, fundații, culte religioase) în peisajul de ansamblu al furnizorilor acreditați de servicii sociale, comparații între sectorul public și privat în funcție de:
  - tipurile de servicii furnizate, forma instituțională sub care sunt oferite, numărul de beneficiari și distribuția acestora în mediul urban și rural;
  - cheltuielile cu furnizarea serviciilor sociale;
  - numărul mediu de angajați;
  - standardele de calitate în domeniu (evaluarea și monitorizarea evoluției beneficiarilor, implicarea beneficiarilor în elaborarea planului de servicii, strategiei de dezvoltare organizaționale, resurse financiare, umane și infrastructură).
3. Identificarea principalilor factori ce influențează evoluția sectorului serviciilor sociale în România;
4. Identificarea direcțiilor de dezvoltare necesare domeniului serviciilor sociale.

Principalele **surse de date** ale acestui raport de cercetare sunt:

- datele din bilanțurile contabile din anii 2000, 2005, 2007, 2008, 2009 și 2010 ale organizațiilor incluse în Registrul Statistic (REGIS) al Institutului Național de Statistică (INS) extrase și furnizate de către Centrul Național de Pregătire în Statistică (CNPS) al INS, partener al Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile în cadrul proiectului Prometeus;
- datele din Registrul electronic unic al serviciilor sociale cu furnizorii acreditați de servicii sociale de la sfârșitul anului 2011 disponibil pe site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârștnice (MMFPSPV);
- datele obținute din cercetarea cantitativă și calitativă desfășurată în perioada noiembrie 2012 – mai 2013: 809 chestionare aplicate furnizorilor publici și privați de servicii sociale, 2 focus grup-uri, 3 studii de caz și 8 interviuri.

Metodologia de cercetare

Diagnoza serviciilor sociale din România a avut drept referință o cercetare multi-dimensională atât de ordin calitativ cât și de ordin cantitativ, ce a implicat realizarea unui sondaj reprezentativ la nivel național al furnizorilor publici și privați de servicii sociale.

Componenta cantitativă s-a desfășurat în perioada noiembrie – decembrie 2012 și a constat în administrarea unui chestionar pe un eșantion de 809 furnizori publici și privați acreditați de servicii sociale, dintre care: 367 asociații și fundații, 34 organizații de cult, 2 persoane fizice autorizate și 406 instituții publice. S-a folosit o eșantionare dublu stratificată pe formă juridică de organizare și regiuni de dezvoltare, cu selecție aleatorie în fiecare strat, cu o reprezentativitate a datelor de +/-4%, la un nivel de confidență de 95% care să permită formularea unor concluzii bine fundamentate.

Organizațiile chestionate au fost identificate din baza de date a MMFPSV cu furnizorii acreditați de servicii sociale. Eșantionarea a fost făcută de Institutul de Economie Socială și Centrul Național de Pregătire în Statistică.

Chestionarul pentru organizații a fost constituit din mai multe secțiuni. Prima secțiune, comună tuturor tipurilor de furnizori a fost intitulată „Identificarea unității intervievate” și a solicitat informații despre denumirea organizației, codul unic de identificare fiscală, adresă, anul înființării, forma juridică de organizare, forma de acreditare/autorizare (furnizor de formare profesională, furnizor de servicii specializate pentru stimularea ocupării, furnizor de servicii sociale), anul primei autorizări, precum și anul celei mai recente autorizări, domeniul principal și secundar de activitate.

Furnizorii de servicii de formare profesională (autorități CNFPA), precum și furnizorii de servicii specializate pentru stimularea ocupării (autorizate ANOFM) au făcut obiectul altor rapoarte de cercetare realizate în cadrul proiectului Prometeus.

În scopul prezentului raport de cercetare, Secțiunea 1 a fost aplicată doar asociațiilor, fundațiilor, cultelor religioase și persoanelor fizice autorizate. Aceasta a oferit informații referitoare la activități generatoare de venit (caracterul activității, venituri obținute, clienți), surse de finanțare prezente și viitoare, excedent și modul de utilizare/reinvestire, evoluția personalului angajat, probleme și soluții identificate în desfășurarea activității curente.

Secțiunea 2 a fost aplicată doar asociațiilor și fundațiilor și oferă informații despre membrii organizațiilor (număr, apartenență la grupuri vulnerabile, rol în luarea deciziilor, consultare), parteneriate, apartenență la rețele, voluntariat.

Secțiunea 3 a fost aplicată furnizorilor de servicii de formare profesională și pentru stimularea ocupării care au făcut obiectul altor rapoarte de cercetare realizate în cadrul proiectului Prometeus.

Secțiunea 4 a fost aplicată tuturor furnizorilor publici și privați de servicii sociale și a adus informații referitoare la categoriile de servicii sociale furnizate și forma instituțională sub care sunt oferite, beneficiari (număr, distribuție rural–urban, evaluare și monitorizare evoluție), personal implicat în furnizarea serviciilor, costuri totale servicii sociale și ponderea lor în totalul bugetului organizației, standarde de calitate în furnizarea serviciilor sociale. Această secțiune a oferit oportunitatea unei analize comparative între sectorul public și privat.

Componenta calitativă s-a realizat în perioada ianuarie – mai 2013 și a constat în realizarea a două întâlniri de discuții semistructurate de tip focus grup și a 8 interviuri personalizate cu lideri de organizații neguvernamentale active în domeniul elaborării politicilor publice în România și reprezentanți ai sectorului public, și a trei studii de caz ale unor organizații care oferă experiențe reprezentative (Fundația Ruhama din Oradea, Fundația pentru Sprijin Comunitar din Bacău, Fundația Pentru Voi din Timișoara).

I. Cadrul conceptual – aspecte teoretice și aplicate

I.1 Evoluția asistenței sociale de la caritate la statutul de politică publică

Gabriela Dima

Asistența socială are o istorie la fel de veche ca cea a umanității și aceasta din cel puțin două motive:

- Toate comunitățile au avut în componența lor indivizi care, din diferite cauze (naturale sau sociale), s-au aflat în imposibilitatea de a-și satisface nevoile prin mijloace proprii;
- Toate civilizațiile au manifestat grijă față de membrii lor aflați în situație de dificultate.

Astfel, sărăcia, dizabilitatea, existența copiilor orfani și a persoanelor vârstnice care nu beneficiază de sprijin din partea familiilor au reprezentat probleme pe care omenirea a încercat să le rezolve apelând la diverse structuri și mecanisme interne de reglaj informale sau instituționalizate⁴.

După apariția creștinismului, până în secolul al XIX-lea, ocrotirea persoanelor, grupurilor și comunităților aflate în dificultate a fost o preocupare exclusivă a Bisericii. Indiferent de beneficiarul lor, acțiunile asistențiale ale Bisericii s-au întemeiat pe o concepție „pozitivă” despre sărăcie – existența bogăției și a sărăciei reprezenta un fapt normal în lumea feudală – a te naște și a trăi în sărăcie reprezenta o șansă pentru dobândirea vieții veșnice după moarte.

În planul relațiilor sociale și politice, această concepție conducea la justificarea ordinii sociale existente și la absolvirea statului de orice responsabilitate față de supușii săi. Singurele raporturi contractuale erau între seniori și șerbi, în sensul în care primii trebuiau să se îngrijească de condițiile de trai ale celor din urmă.

Odată cu destrămarea sistemului feudal începând cu secolul al XV-lea și cu apariția raporturilor de muncă specifice capitalismului – raporturi între patron și salariat – se observă o creștere a mobilității populației și nașterea unei noi categorii de săraci: oamenii din mediul rural care nu au pământ sau alte mijloace de subzistență și care pleacă să caute o slujbă în orașe pentru a-și asigura traiul zilnic. Deposedatii, cei fără stăpân și meserie îngroașă rândurile sărăcimii orașelor. Nobilimea se simte din ce în ce mai puțin responsabilă față de populația de pe domenii, iar statul caută să pună în sarcina Bisericii obligația de a-i asista pe săraci. Mănăstirile, bisericile și spitalele devin rețeaua națională de asistență socială a săracilor.

Economia liberală care se naște nu oferă nici o șansă de supraviețuire celor care nu aveau un loc de muncă și o formă de venit, astfel încât caritatea creștină reprezenta singura lor speranță.

La începutul epocii moderne, chiar dacă sărăcia continua să fie privită ca o problemă moral – religioasă, puterea politică începe să perceapă ca pe un fapt deosebit de grav creșterea populației urbane sărace aflate în căutarea unui loc de muncă. Această masă umană reprezenta o amenințare

⁴ Neamțu George, *Tratat de asistență socială*, Editura Polirom, Iași, 2003, p. 120

pentru ordinea socială, motiv pentru care statul s-a simțit dator să reacționeze. Pentru a-și justifica însă măsurile represive era nevoie și de o schimbare de optică în privința interpretării creștine a sărăciei. La sfârșitul acestei epoci sărăcia nu mai era văzută ca o șansă și ca o virtute, ci dimpotrivă, ca rezultat al leneviei, ca o greșeală morală care trebuie reprimată. Renașterea, reforma lui Luther și al lui Calvin contribuie la ștergerea „pozitivității mistice” a sărăciei.

Lăsând pe seama Bisericii sarcina asistenței sociale propriu-zise, statul se dedică unei asistențe represive, derivate din datoria sa de a apăra pacea și status-quo-ul, prin dezvoltarea unei legislații menite să reducă mobilitatea socială și să pedepsească vagabondajul și cerșetoria, considerate atentate la adresa stabilității sociale.

Insistând asupra insuficienței și slabei eficiențe a acțiunilor particulare de ajutorare, criticând formele de asistență care nu fac decât să întrețină starea de mizerie și observând că, adesea, sărăcia se conjugă cu viciul și imoralitatea, Biserica și statul vor percepe sărăcia ca o problemă socială și ca o amenințare la adresa ordinii instituite. Pentru aceasta au fost create o serie de instituții precum spitalul public și azilul, specializate în internarea și ținerea sub control a celor mai săraci și mai vicioși indivizi.

În secolul al XVI-lea apar primele încercări de legiferare laică în domeniul asistențial. Monarhia engleză emite o serie de legi, reunite în Elisabethan Act (1601) care obligă comunitățile să se îngrijească de săracii din interiorul lor, transformând apelul la generozitate voluntară într-o obligație socială⁵.

Tot în Anglia vom întâlni așa numitele „workhouses” (sistemele Roundsman și Speenhamland) – ateliere publice în care cei săraci, indiferent de vârstă și sex, puteau presta diferite munci obținând un venit care le permitea să supraviețuiască. În cadrul lor, munca era deosebit de grea și prost plătită, rostul lor fiind mai mult pentru a-i descuraja și a-i pedepsi.

Acest sistem transfera sarcina întreținerii șomerilor către toți cetățenii parohiei (comunității) ceea ce convenea foarte mult întreprinzătorilor bogați, care îl preferau în locul obligativității acordării unor salarii minime garantate.

În țările catolice și în lumea ortodoxă, în pofida acestor reconsiderări a statutului moral al sărăciei, Biserica va continua să rămână, până în secolul al XIX-lea cel mai important actor al responsabilității sociale.

Odată cu acordarea dreptului de vot unui număr mai mare de cetățeni în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și cu difuzarea ideilor socialiste, sărăcia a început să fie tratată ca o problemă socială care își are originea în sistemul economic și nu în decăderea morală a indivizilor.

În primele decenii ale secolului XX, în multe țări europene au apărut legi prin care erau oferite o serie de prestații în favoarea persoanelor în vârstă, a șomerilor și a celor care, din motive de sănătate, nu puteau munci. Pentru ajutoarele acordate pensionarilor se utiliza banul public, iar pentru celelalte forme de sprijin economic s-a introdus sistemul cotizării și redistribuirii, specific asigurărilor sociale.

Primele legi destinate creării unui sistem de asigurări sociale apar în Germania, începând cu anul 1883. Legea asigurărilor în caz de boală a fost completată cu reglementări privind riscul de accidente, invaliditatea și bătrânețea. În Anglia, asigurările sociale de sănătate și șomaj au fost reglementate legal în anul 1911.

⁵ Neamțu George, *Tratat de asistență socială*, Editura Polirom, Iași, 2003, p. 123

România va introduce în anul 1912, printre primele țări din lume, o legislație a asigurărilor de boală, bătrânețe, accidente, invaliditate și înmormântare, legislație precedată în anul 1902 de Legea de organizare a Casei de asigurări în caz de boală și deces pentru meșteșugari⁶.

Primul război mondial va demonstra că marile probleme sociale existente în timp de pace, precum și cele generate de război, nu pot fi rezolvate doar pe baza prestațiilor Bisericii și prin intermediul asigurărilor sociale, ale căror capacități de compensare erau destul de reduse. Sfârșitul primului război mondial aduce cu sine, odată cu pacea între statele implicate, și un nou concept de pace socială. „Aceasta putea fi obținută doar printr-un sistem legislativ bazat pe principiul justiției sociale, pe ideea că populația defavorizată are anumite drepturi și că asistența socială nu este o problemă de bunăvoință politică, ci una de necesitate socială.”⁷

Odată cu această schimbare de optică fundamentală în analiza problemelor societății industriale ia naștere asistența socială ca domeniu distinct de activitate.

După o scurtă perioadă de relansare economică și de câștigare a unor drepturi politice de către cetățeni, în America și toate țările europene criza economică din anii 1929-1933 va afecta dramatic condițiile de viață ale păturilor sărace ale societății.

Marea criză economică readuce în actualitate problema intervenției statului în mecanismele economiei liberale. Anii '30 vor reprezenta o reformă a doctrinei clasice a laissez-faire-ului care limita intervenția statului doar la garantarea libertății de acțiune a întreprinzătorului, la apărarea legalității și ordinii publice.

Perioada imediat următoare celui de-al doilea Război Mondial a fost extrem de favorabilă dezvoltării politicilor sociale. Războiul a întărit influența statului în economie, a asigurat ocuparea totală a forței de muncă în cadrul industriei de război, a sporit solidaritatea socială datorită pericolelor comune la care întreaga populație era supusă și a creat, de asemenea, nevoia stringentă de locuințe și bunuri de larg consum datorită distrugerilor înregistrate.

Acest context a fost favorabil, pe de o parte, introducerii unor politici sociale universaliste, pe de altă parte, implementării ideilor economice promovate de Keynes, având ca piloni centrali creșterea rolului statului în reglarea proceselor economiei de piață și stabilirea ca obiectiv a „șomajului 0”.

Evoluția politicilor economice și sociale s-a făcut în sensul compromisului dintre principiile economiei de piață și cele ale protecției sociale realizate de stat și s-a materializat în statele bunăstării care s-au constituit și dezvoltat în Europa occidentală, America de Nord și Japonia. Acestea difereau însă în funcție de modul de fundamentare și principiile de funcționare.

Originile statului bunăstării au la bază ideile și acțiunile cancelarului Bismarck al Germaniei în secolul al XIX-lea și noul liberalism englez de la începutul secolului al XX-lea. Caracteristici asemănătoare pot fi, de asemenea, întâlnite în tipul de intervenție socială catolică și în democrația creștină. Suedia a creat un stat al bunăstării în anii '30 – bine cunoscutul model suedez care rezistă cu succes și în prezent. În Anglia, statul bunăstării s-a dezvoltat complet după cel de-al doilea Război Mondial pe baza principiilor enunțate în cadrul celebrului raport al lordului Beveridge publicat în 1942.

În această perioadă, sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, societățile capitaliste se caracterizau prin distribuția inegală a resurselor și riscurilor. În acest context intervențiile statului au drept scop reducerea consecințelor funcționării imperfecte a pieței – șomaj, sărăcie, morbiditate.

⁶ Zamfir Elena, Zamfir Cătălin (coord.), *Politici sociale. România în context european*, Editura Alternative, București, 1995, p. 81.

⁷ Neamțu George, *Tratat de asistență socială*, Editura Polirom, Iași, 2003, p. 120-125.

Statul bunăstării reprezintă reacția la două fenomene centrale, rezultate din industrializare și dezvoltarea economiei capitaliste. Primul este reprezentat de pierderea securității economice și scăderea suportului tradițional oferit de familie și comunitate, iar cel de-al doilea este dat de creșterea egalității politice. Creșterea numărului persoanelor cu drept de vot, egalitatea politică tipică statului liberal, îndeosebi în secolul al XX-lea, a condus în mod natural la necesitatea creșterii egalității sociale și economice, cel puțin din punct de vedere al oportunităților⁸.

Prin instituționalizarea tot mai accentuată a rolului statului atât în reglarea proceselor economice, cât și în asigurarea protecției sociale, statul bunăstării Keynesian și-a asigurat o existență relativ stabilă timp de câteva decenii. Creșterea economică a fost fără precedent și a atras după sine o creștere continuă a cheltuielilor sociale în deceniile cinci și șase. În același timp șomajul, boala cea mai gravă a capitalismului, a scăzut foarte mult, apropiindu-se de dezideratul „șomaj 0”, un fenomen social – economic pozitiv pe termen scurt, dar cu repercursiuni negative pe termen lung.

Creșterile medii anuale în țările Europei Occidentale, America de Nord și Japonia au fost de aproximativ 5%, ceea ce a permis o creștere a ponderii cheltuielilor sociale în produsul național brut cu aproape 10%⁹.

Evoluând în domeniul prestațiilor sociale de la condiția de spectator (în perioada liberalismului clasic) la cea de tutore (garant al sistemelor de asigurare și protecție socială minimală pentru menținerea echilibrului social – de la sfârșitul secolului al XIX-lea și până în al doilea război mondial), statul se va transforma, începând cu ani '50 în „furnizor general de resurse și securitate materială”¹⁰

Implicarea statului în protecția socială a cetățenilor s-a materializat într-o serie de reforme sociale care s-au extins de la protecția față de riscul pierderii veniturilor din muncă a celor care erau sau fuseseră angajați (asigurări pentru accidente de muncă, pensii, șomaj) la protecția familiilor acestora (pensii de urmaș, asigurări de sănătate pentru întreaga familie), apoi la protecția celor care nu puteau să lucreze (persoane cu handicap, copiii fără susținători legali) și abia în final, după cel de-al doilea Război Mondial, unele măsuri s-au generalizat la întreaga populație (asigurări de sănătate universaliste, ajutor social, alocații pentru copii)¹¹.

Această extindere a politicilor sociale către alte grupuri țintă a fost identică pentru fiecare stat, indiferent de stadiul istoric sau economic de dezvoltare și este esențială pentru a înțelege că politicile sociale au fost centrate în primul rând pe protecția celor care sunt sau au fost angajați, asigurările sociale fiind în centrul oricărui sistem de securitate socială, și că astfel a fost asigurat suportul celei mai importante părți a populației – clasa mijlocie, principala beneficiară a măsurilor de protecție socială.

Criza economică din anii '70 începută prin creșterea bruscă a prețului petrolului pe piața mondială a încheiat „perioada de aur” a statului bunăstării. Ea a fost urmată de o perioadă de criză a statului bunăstării, între 1975-1980, și apoi de perioada programelor de austeritate neoconservatoare, între anii 1980-1990, promovate de Margaret Thatcher în Marea Britanie și de Ronald Reagan în SUA.

După 1990 aceste programe și-au pierdut credibilitatea și suportul, rolul statului în politicile sociale fiind reconsiderat, dezbaterile fiind cu atât mai importante odată cu debutul crizei economice mondiale din anul 2008.

⁸ Căce Sorin, *Statul bunăstării. Evoluții și tendințe*, Editura Expert, București, 2004, p. 10-15.

⁹ Marin Preda, *Politica socială românească între sărăcie și globalizare*, Editura Polirom, Iași, 2002, p. 23-37.

¹⁰ Dogan Mattei, *Pelassy Dominique, Economia mixtă*, Editura Alternative, București, 1992, p. 47

¹¹ Marin Preda, *Politica socială românească între sărăcie și globalizare*, Editura Polirom, Iași, 2002, p.16-22.

Cătălin Zamfir consideră că au existat două componente ale crizei anilor 1970:

1. criza în sensul de imposibilitate de continuare a statului bunăstării;
2. criza în sensul de evidență a ineficienței statului bunăstării¹².

Soluțiile imediate promovate de statele capitaliste pentru ieșirea din criză pot fi grupate în trei tipuri majore¹³:

- Tipul A – reprezentat de SUA. S-a recurs la combinarea reglării pieței cu managementul ciclului politic (asigurarea unor indicatori favorabili în perioadele electorale). Astfel, pentru Carter, abaterea de la această regulă a fost fatală, prin măsurile deflaționiste introduse în 1979 chiar înainte de alegeri.
- Tipul B – Suedia. Suedia a fost una dintre puținele țări care s-au putut menține aproape de dezideratul „șomaj 0”, statul bunăstării devenind principalul susținător al ocupării totale al locurilor de muncă prin preluarea/angajarea forței de muncă excedentare din industrie și comerț în sfera serviciilor sociale și în administrație, sau prin subvenții.
- Tipul C – Germania. S-a recurs la politici de austeritate de tip conservator, adică încurajarea rămânerii unei părți importante a forței de muncă feminine în afara pieței muncii și „dezangajarea” vârstnicilor prin pensionare anticipată, adesea pe cheltuiela statului, dar având ca efect raționalizarea și eficientizarea firmelor.

Perioada de criză a favorizat critici vehemente aduse statului bunăstării, atât dinspre extrema stângă, cât și din dreapta spectrului politic, acolo unde s-a constituit într-o mișcare neoconservatoare numită Noua Dreaptă.

Modelului ideal de stat care, potrivit lui Hayek, este statul minimal bazat pe principiile liberal – capitaliste, i s-au alăturat criticile aduse de „teoria alegerii publice” (public choice theory), critici care acuzau statul bunăstării că îi determină atât pe cetățeni, cât și pe guvernele lor să ia decizii ireponsabile și iraționale.

Toate aceste critici au lovit puternic, pe fondul crizei economice, în credibilitatea social-democrației, în suportul public acordat statului bunăstării și a pus capăt în multe țări la consensul social care rezistase pe toată perioada postbelică. Aceste critici au generat schimbări în opinia publică față de principiile politicilor sociale. Părți din populație au început să agreeze concepte de genul „clasa de jos” și să blameze dependența acestora de sistemul de redistribuire a bunăstării. Mai mult, chiar s-a ajuns la împărțirea săracilor în merituosi și nemerituosi, justificând astfel nevoia de restrângere a activităților de protecție socială doar la clienții „merituosi” ai statului, adică bătrâni, copii orfani, persoane cu handicap etc¹⁴.

¹² Zamfir Elena, Zamfir Cătălin (coord.), *Politici sociale. România în context european*, Editura Alternative, București, 1995, p.378.

¹³ Marin Preda, *Politica socială românească între sărăcie și globalizare*, Editura Polirom, Iași, 2002, p. 40-44.

¹⁴ Marin Preda, *Politica socială românească între sărăcie și globalizare*, Editura Polirom, Iași, 2002, p. 40-43.

I.2 Modele de politici sociale

Gabriela Dima

Pentru a caracteriza în mod global politicile sociale din diverse țări și pentru a putea compara aceste politici în țări diferite a fost nevoie de taxonomii ale modelelor de protecție socială din diverse țări – abstractizări ale unor realități sociale diverse, dar și construcții intelectuale pe baza cărora au fost modelate, ajustate, sistemele de protecție socială ale unor țări.

Richard Titmuss consideră că putem vorbi de trei modele ale statului bunăstării¹⁵:

- a) *Modelul politicilor sociale reziduale*, care pornește de la ideea că statul trebuie să intervină pentru asigurarea protecției sociale a cetățenilor doar în situațiile în care cele două instituții naturale de satisfacere a nevoilor indivizilor (piața și familia) sunt neputincioase. Intervenția statului trebuie să fie doar temporară;
- b) *Modelul realizare – performanță industrială*, care consideră că nevoile sociale trebuie satisfăcute în funcție de merit, performanțele în muncă și productivitate, instituțiile bunăstării sociale având un rol complementar economiei.
- c) *Modelul redistributiv instituțional*, în care bunăstarea socială este privită ca o instituție integrată în societate ce are drept scop asigurarea unor servicii sociale pornind de la principii universaliste și în funcție de nevoi.

În practică, multe dintre regimurile actuale ale bunăstării cuprind elemente din toate cele trei modele.

O altă clasificare a fost propusă de **Gosta Esping – Andersen** în anul 1990, în funcție de trei criterii:

1. *Gradul de decomodificare a serviciilor sociale*. Prin decomodificare înțelegem măsura în care indivizii sau familiile pot obține un standard de viață acceptabil independent de participarea la procesul pieței. Problema pusă este în ce măsură serviciile și ajutoarele sunt disponibile fără preț pentru cetățeni și independent de testarea mijloacelor, contribuții la asigurări sau performanțe în muncă.
2. *Impactul distribuției serviciilor și ajutoarelor*. În acest caz, problema care interesează este efectul cu care sistemul impozite și ajutoare contribuie la generarea inegalității, la menținerea stratificării sociale sau la redistribuirea bunurilor și serviciilor într-un mod egalitar;
3. *Mixtura stat/piață în asigurarea pensiilor*. Problema este în ce măsură drepturile la pensii au fost dependente de sistemele de stat, de cele ocupaționale sau de sistemul de piață.

Acestor criterii le corespund trei tipuri de regimuri ale statului bunăstării:

- a) *Statul bunăstării liberal* – puternic axat pe mecanismele de piață, grad de decomodificare redus, pentru ca statul să nu reducă motivația găsirii unui loc de muncă. De asemenea, statul încurajează asigurarea unor servicii sociale prin sistemul privat, pe piață (asigurări private de pensie, sănătate). Exemple: Canada, SUA, Australia;
- b) *Statul bunăstării conservativ–corporatist*. Preocuparea privind eficiența pieței și „comodificarea” nu este importantă și, ca urmare, nici modalitățile de obținere a drepturilor sociale nu sunt contestate. Asigurările private sunt reduse. Aceste regimuri sunt caracterizate de principiul subsidiarității (statul trebuie să intervină pentru prestarea doar a acelor servicii pe care instituțiile intermediare, precum piața, familia, biserica, sunt incapabile să le asigure). Exemple: Austria, Franța, Germania, Italia.

¹⁵ preluat din Marin Preda, ibidem, p. 40 -51.

c) *Statul bunăstării social–democrat*. Principala caracteristică a acestui regim este universalitatea serviciilor sociale. Rolul statului în cadrul pieței este foarte mare și nivelul de taxare foarte ridicat. Decomodificarea este foarte mare, iar statul este principalul furnizor de bunăstare socială și este preocupat de menținerea ocupării totale a forței de muncă pentru a limita dependența de serviciile sociale. Exemple: Suedia și Norvegia¹⁶.

Politicile sociale din România, fostă țară comunistă, nu se încadrează în niciunul din modelele “clasice” prezentate mai sus, dar are anumite caracteristici ale modelului rezidual (statul intervine atunci când familia nu reușește să satisfacă nevoile persoanei), dar și elemente specifice modelului conservator corporatist, prin aceea că asigurările private și “bunăstarea ocupațională” sunt încă reduse.

I.3 Serviciile sociale – parte a economiei sociale

Gabriela Dima

„Organizațiile economiei sociale sunt actori economici și sociali activi în toate sectoarele care se caracterizează în principal prin scopurile și prin forma lor specifică de antreprenariat. Economia socială include organizații cum sunt cooperativele, mutualele, asociațiile și fundațiile. Aceste întreprinderi sunt deosebit de active în anumite domenii cum ar fi protecția socială, serviciile sociale, sănătatea, băncile, asigurările, producția agricolă, serviciile de proximitate, educație și formare, cultură, sport și activități recreative.”¹⁷ Aceasta este definiția propusă de la Conferința Europeană Permanentă a Cooperativelor, Mutualităților, Asociațiilor și Fundațiilor în anul 2002.

La nivel european, au fost recunoscute ca forme tradiționale de organizare a economiei sociale societățile cooperative, organizațiile mutuale, casele de ajutor reciproc, asociațiile și fundațiile. Singurul statut aprobat este cel al cooperativelor, din anul 2003¹⁸.

Economia socială în România include în principal organizațiile neguvernamentale, cooperativele, aflate în declin în ultimii 20 de ani ca număr de membri, organizațiile mutualiste/case de ajutor reciproc.

Unul dintre cele mai importante sectoare de activitate ale economiei sociale în România, ca și în majoritatea statelor membre ale UE, este reprezentat de sectorul serviciilor de interes general – social, educație, formare profesională, ocupare și sănătate. Dincolo de furnizarea de servicii, acest sector contribuie în mod semnificativ la dezvoltarea coeziunii sociale¹⁹.

În legislația românească, noțiunea de economie socială este menționată pentru prima dată în HG 829/2002 privind aprobarea Planului național anti-sărăcie și promovarea incluziunii sociale (PNAinc). În cadrul obiectivelor pe termen mediu-lung²⁰ economia socială este menționată ca unul dintre principiile ce vizează construirea unei societăți inclusive.

În anul 2008 economia socială revine în atenție prin includerea sa ca domeniu eligibil pentru finanțare prin FSE, Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane, al cărui

¹⁶ preluat din Marin Preda, ibidem, p. 40-50.

¹⁷ <http://www.economiesociala.org.ro/ro/economie-sociala>, august 2012.

¹⁸ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/co-operatives/index_en.htm, august 2012.

¹⁹ *Carta Albă a sectorului ONG din România*, Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, București, 2011, p. 10-11.

²⁰ HG 829/2002 privind aprobarea Planului național anti-sărăcie și promovarea incluziunii sociale, capitolul IV, obiectivul 2.

Documentul Cadru de Implementare este aprobat prin ordinul comun al MMFPSPV și al Ministerului Economiei și Finanțelor 245/1169/2008.

În acest document economia socială este definită ca: „termenul generic utilizat pentru a face referire la un grup de persoane care se reunește pentru a-și asuma un rol economic activ în procesul de incluziune socială, de ex. cooperative, întreprinderi sociale, ONG-uri (asociații și fundații) și alte organizații nonprofit care au un rol important în activități de gestionare și consolidare.”

Tot în anul 2008, România aprobă „Raportul Național Strategic privind Protecția Socială și Incluziunea Socială” pe care îl transmite către Consiliul European (CE). În cadrul raportului se precizează că „dezvoltarea sectorului privind economia socială poate fi primul pas ca o economie eficientă și dinamică să interacționeze cu o economie bazată pe justiție socială”²¹.

Odată cu lansarea POSDRU 2007 - 2013 finanțat prin FSE, cu Domeniul Major de Intervenție 6.1 Promovarea Economiei Sociale, acest sector a luat un avânt substanțial, prin dezvoltarea de inițiative care își propun îmbunătățirea cadrului de politică publică, realizarea de studii asupra domeniului, înființarea de entități noi de economie socială și crearea de noi locuri de muncă²².

Cea mai importantă inițiativă de reglementare a domeniului este proiectul Legii cadru privind economia socială, elaborat de MMFPSPV și dezbătut cu reprezentanți ai societății civile și ai altor factori interesați²³.

Un aspect semnificativ al proiectului de lege este acela că definește cadrul de politică publică sectorială avut în vedere și anume – integrarea în muncă a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile și, într-o măsură mai mică – a furnizorilor de servicii sociale.

Vom supune atenției furnizorii privați de servicii sociale din România, respectiv: asociațiile, fundațiile și organizațiile de cult.

Termenul de „servicii sociale” atât de frecvent utilizat în politica socială românească nu este atât de ușor de definit în contextul european. De-a lungul timpului la nivel european au fost utilizați o serie de termeni ca: servicii sociale, bunăstare socială, protecție socială, asistență socială, asigurări sociale, cu semnificații similare.

Totuși, în ciuda diferențelor date de specificul istoric, cultural, economic și politic, identificăm la nivel european o serie de similarități în utilizarea termenului de „servicii sociale”²⁴:

- Sunt furnizate de organisme guvernamentale, neguvernamentale (ONG-uri sau organizații nonprofit) și societăți comerciale. Chiar și așa, în cea mai mare parte, asistența socială continuă să fie furnizată informal de către familie, prieteni, vecini, voluntari neplătiți. Cine ar trebui să fie responsabil de asigurarea asistenței sociale a grupurilor vulnerabile și cât de mult trebuie să se implice rămâne în continuare o problemă morală, politică și economică de importanță majoră în dezbaterile curente privind viitorul serviciilor sociale și al politicilor publice europene.
- Serviciile sociale pot fi organizate și furnizate separat sau ca parte a altor servicii conexe, precum prestații sociale, servicii de sănătate și educație.

- Există diferențe la nivel european în ceea ce privește numărul și tipul de utilizatori ai serviciilor sociale. În cea mai mare parte a țărilor, serviciile sociale se adresează persoanelor vârstnice, copiilor și familiei, persoanelor cu dizabilități (fizice și mentale). Pot de asemenea să includă consumatori de droguri, refugiați, persoane fără adăpost, victime ale violenței domestice, șomeri de lungă durată etc.
- Pot fi furnizate la domiciliu, în centre de zi, în sistem rezidențial sau instituții. La nivel european există tendința de reducere a serviciilor oferite în sistem rezidențial și orientarea spre servicii oferite la domiciliu, în mediul obișnuit de viață al utilizatorilor.
- Serviciile sociale sunt oferite de asistenți sociali, dar și de către alți angajați din domeniul social (îngrijitori la domiciliu, animatori sociali, lucrători sociali, psihologi, psihoterapeuți, kinetoterapeuți, sociologi). Munca voluntară reprezintă o resursă importantă în cele mai multe țări.

O modalitate de a înțelege mai profund problematica serviciilor sociale în Europa este aceea de a compara statele membre în termeni de diferențe și similarități. Apar în acest context două întrebări majore:

1. Sunt similaritățile mai mari decât diferențele?
2. Ar trebui să existe o politică de armonizare în domeniul serviciilor sociale pentru statele membre ale Uniunii Europene (UE)?

Ca răspuns la cea de-a doua întrebare, în anul 2000, un document al Comisiei Europene referitor la protecția socială recomandă ca sistemul de asistență socială în UE ar trebui să se bazeze pe un set comun de principii care să fie armonizate cu elementele specifice ale sistemului din fiecare țară²⁵.

La prima întrebare este mult mai dificil de răspuns, chiar dacă suntem tentați să spunem că a crescut semnificativ numărul similarităților. Cu toate acestea continuă să persiste diferențe majore datorate specificului cultural, istoric și economic al fiecărui stat în parte. Ceea ce este însă foarte important să păstrăm în discuție este: ce ar putea învăța țările una de la cealaltă în vederea îmbunătățirii sistemului de asistență socială și a procesului de furnizare a serviciilor sociale?

Întâlnim astfel la nivel european un mix al implicării celor patru **sectoare ale asistenței sociale**:

- a) **Sectorul informal.** Asistența socială este furnizată gratuit, dar nu întotdeauna și benevol, de către familie, prieteni, vecini, colegi. Deși este dificil de cuantificat, aceasta continuă să rămână principala sursă de asistență socială în toate țările.
- b) **Sectorul voluntar non profit.** Aici sunt incluse grupurile de suport (pentru alcoolici, văduve etc.), organizațiile neguvernamentale, munca voluntară.
- c) **Sectorul public.** Acesta include serviciile furnizate de autoritățile publice centrale, regionale și locale. Serviciile sociale pot fi oferite de instituții special organizate sau de departamente ale unor foruri mai mari: sănătate, educație, protecție socială.
- d) **Sectorul for profit.** Acesta a crescut pentru o perioadă ca dimensiune și importanță în unele state, precum Regatul Unit al Marii Britanii (UK). Diferența dintre acesta și sectorul non profit este dată de modul în care este folosit excedentul la finalul anului. În acest caz profitul este distribuit către acționari, în sectorul non profit nu se face distribuția profitului sau este limitată, excedentul

²¹ MMFPSPV, *Raportul Național Strategic privind Protecția Socială și Incluziunea Socială, 2008 – 2010*, Partea a II a, Secțiunea 2.

²² *Carta Albă a sectorului ONG din România*, Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, București, 2011, p. 10-11

²³ <http://www.mmuncii.ro/ro/articole/2011-12-14/2414-articol.html>, august 2012.

²⁴ www.coe.int/t/dg3/socialpolicies/socialrights/source/SocServEumap_en.doc, august 2012.

²⁵ Brian Munday, *European social services: a map of characteristics and trends*,

www.coe.int/t/dg3/socialpolicies/socialrights/source/SocServEumap_en.doc, august 2012.

fiind reinvestit în susținerea serviciilor. În prezent, această tendință înregistrează un recul pe fondul rezultatelor nemulțumitoare, cel puțin din perspectiva cost –eficiență, a introducerii furnizorilor privați for-profit pe această piață.

În perioada de dinainte de 1989, în țările comuniste exista și un al cincilea sector numit „*work-place social services*” – servicii sociale la locul de muncă. Era un lucru obișnuit ca întreprinderile de stat să ofere servicii pentru copii sau pentru pensionari. Dar, după căderea regimului comunist, în principal din rațiuni economice, acest sistem a fost distrus. Chiar dacă continuă să existe, chiar și în anumite țări din Europa de Vest, nu are o pondere semnificativă astfel încât să fie privit ca un sector distinct²⁶.

În funcție de mixul celor patru sectoare, întâlnim la nivel european patru **modele de servicii sociale**:

1. **Modelul scandinav** pe care îl regăsim în Suedia, Danemarca, Norvegia și Finlanda, bazat pe principiul universalității. Acces la servicii pentru toate grupurile vulnerabile, plătite din taxele și impozitele generale. Autoritățile publice joacă un rol major, contribuția sectorului non profit sau a organizațiilor for profit fiind minimă. Acest sistem este extrem de avantajos pentru utilizatorii de servicii: o gamă largă de servicii de calitate, focalizare pe drepturile beneficiarilor. În ultimii ani, datorită schimbărilor politice și economice au apărut o serie de modificări: universalitatea nu mai este atât de ușor acceptată și crește rolul sectorului neguvernamental.
2. **Modelul îngrijirii de tip familial** (“family care model”) întâlnit în țările mediteraneene precum Grecia, Spania, Italia, Portugalia, Cipru și Malta. Implicarea statului este mai limitată, fiind accentuată responsabilitatea pe care o are familia în asumarea îngrijirii persoanelor vulnerabile, în tradiția catolică, dar și rolul organizațiilor neguvernamentale în furnizarea de servicii sociale. Într-un astfel de sistem persoanele cu venituri ridicate tind să apeleze la servicii plătite. Acest sistem a fost criticat pentru că limitează rolul femeii în societate deoarece aceasta trebuie să își asume grija persoanelor aflate în dificultate: copii, persoane cu dizabilități, persoane vârstnice.
3. **Modelul testării mijloacelor** întâlnit mai ales în UK și Irlanda. Statul se retrage din postura sa de principal furnizor de servicii sociale, contractează serviciile unor furnizori din alte sectoare și își focalizează intervenția pe situațiile problemă: persoanele cele mai dependente de servicii sociale și cu venituri reduse. Furnizorii din zona for profit, precum și ONG-urile joacă un rol extrem de important. Vorbim de o privatizare a pieței serviciilor sociale.
4. **Modelul subsidiar nord european** din Germania, Austria, Olanda și mai puțin Franța sau Belgia. Principiul subsidiarității este extrem de puternic în Germania și Olanda unde serviciile sunt furnizate în special de sectorul neguvernamental și cultele religioase. Statul joacă un rol major în finanțarea organizațiilor neguvernamentale. Familia are de asemenea o responsabilitate majora. Chiar și așa există diferențe în interiorul aceleași țări, ca de exemplu în Franța unde statul se implică mai mult în îngrijirea copiilor și mai puțin în cea a bătrânilor²⁷.

Cu excepția fostelor state comuniste, majoritatea țărilor europene se subscriu acestor patru modele.

²⁶ Brian Munday, *European social services: a map of characteristics and trends*, www.coe.int/t/dg3/socialpolicies/socialrights/source/SocServEumap_en.doc, august 2012

²⁷ Brian Munday, *European social services: a map of characteristics and trends*, www.coe.int/t/dg3/socialpolicies/socialrights/source/SocServEumap_en.doc, august 2012

II. Cadrul juridic și de politici publice. Reglementarea economiei sociale în domeniul serviciilor sociale

II.1 Serviciile sociale – parte a economiei sociale în Uniunea Europeană. Situația României

Gabriela Dima

În ultimii ani, impactul politicilor și reglementărilor Uniunii Europene asupra furnizării serviciilor sociale și de sănătate a crescut în mod constant. Deși Uniunea Europeană nu poate emite directive sau reglementări cu caracter obligatoriu în domeniul social (datorită acțiunii principiului de subsidiaritate în acest domeniu), serviciile sociale de interes general se află sub incidența unei categorii de reglementări specifice serviciilor, și anume cele legate de competiție și achiziții publice. Acest fapt se datorează și modului în care statele membre au decis să își organizeze sistemul de servicii sociale – de exemplu descentralizând organizarea serviciilor sociale, externalizând furnizarea lor directă etc. Deseori, aplicarea rigidă a acestor reguli de contractare și achiziții publice are efecte negative asupra furnizării serviciilor sociale.

Serviciile sociale de interes general, care se subscriu serviciilor de interes general sunt, în general, furnizate într-o manieră personalizată, pentru a răspunde nevoilor utilizatorilor vulnerabili, și sunt fondate pe principiul solidarității și al egalității de acces.

Acestea pot fi de natură economică sau neeconomică, inclusiv în cazul organismelor fără scop lucrativ. Într-adevăr, calificarea ca activitate economică depinde în esență de maniera în care este executată, organizată și finanțată activitatea și nu de statutul juridic al organismului care prestează acea activitate.

În principiu, este vorba despre:

- regimurile legale și complementare de protecție socială, care acoperă principalele riscuri de viață (îmbolnăvire, îmbătrânire, accidente ocupaționale, șomaj, pensie și handicap);
- alte servicii sociale prestate direct persoanei, cum ar fi serviciile de asistență socială, de ocupare a forței de muncă și de formare profesională, locuințe sociale sau îngrijire pe termen lung.

În consecință, la solicitările repetate ale platformelor europene de lobby în domeniul serviciilor sociale și în urma recomandărilor de la nivelul Parlamentului European, Comisia acordă o importanță din ce în ce mai mare clarificărilor legate de ajutorul de stat, achizițiile publice și modul de contractare a serviciilor sociale, în Uniunea Europeană.

În aplicarea directivelor europene, fiecare dintre țările membre ale Uniunii Europene ține cont de tradiția specifică privind sistemul de protecție socială practicat în propria țară. Diferențe între

statele membre se înregistrează în ceea ce privește organizarea și funcționarea sistemului de protecție socială, modernizarea și nivelul de finanțare, nivelul prestațiilor sociale, rolul autorităților publice și partenerilor locali în dezvoltarea serviciilor sociale și cadrului legislativ.

Există țări care se bazează aproape în totalitate pe furnizarea privată de servicii sociale și țări care se bazează foarte mult pe sectorul public. Majoritatea țărilor au un amestec public-privat în furnizarea serviciilor sociale.

De obicei, sectorul privat este cel mai probabil să fie implicat în furnizarea serviciilor de tip rezidențial și poate avea un rol mai limitat în furnizarea serviciilor de îngrijire la domiciliu și în comunitate²⁸.

Țările care se bazează aproape în totalitate pe sectorul privat în furnizarea serviciilor sociale sunt Germania și Țările de Jos, unde au fost elaborate reglementări legale care favorizează acest lucru.

Există țări în care sectorul privat este mai puțin reprezentat în furnizarea serviciilor sociale (Suedia, Finlanda, Norvegia)²⁹.

FRANȚA

Domeniul serviciilor sociale se caracterizează în Franța printr-o structură mixtă (public-privată), care a favorizat dezvoltarea furnizorilor privați de servicii sociale.

Dezvoltarea unui sistem de livrare mixt în domeniul serviciilor sociale poate fi parțial explicată printr-o politică favorabilă descentralizării, care contrazice o lungă tradiție de etatism centralist. În perioada 1982-2003 au fost emise actele normative care au reglementat descentralizarea serviciilor sociale³⁰, prin care au fost redistribuite responsabilitățile între comunitățile locale și stat. Responsabilități și resurse noi au fost transferate către autoritățile locale.

Pe fondul crizei economice, care a determinat o criză bugetară, autoritățile locale, pentru a putea face față în continuarea responsabilităților care le revin, au externalizat furnizarea unei game variate de servicii. Autoritățile publice achiziționează servicii de la furnizori privați for-profit pentru echipamente, management, construcții publice, servicii economice, dar și de la furnizori privați non-profit pentru servicii culturale, educaționale și, mai ales, servicii sociale și de ocupare a forței de muncă.

Această delegare de servicii, a permis autorităților locale reducerea costurilor prin reducerea presiunii asupra costurilor de personal, rezultată din prevederile legale foarte stricte privind raporturile de muncă în sectorul public (imposibilitatea concedierii lucrătorilor odată angajați, salarii mai mari pentru muncitorii necalificați decât cele din sectorul privat), sau de la regulile stricte de contabilitate publică care de multe ori inhibă inovația³¹.

Pentru serviciile sociale furnizate de către sectorul privat non-profit, statul acoperă o mare parte a cheltuielilor, ceea ce atrage după sine și un control al acestor organizații. Cea mai mare parte a resurselor vine de la guvern sau de la sistemele contributive de securitate socială.

Marile centre rezidențiale sunt finanțate fie prin rambursare per-diem de la asigurările sociale, sau prin subvenții anuale. Ce se constată este că, de cele mai multe ori, cu cât este mai mare o organizație,

²⁸ European Commission, „Study on Social Services of General Interest. Final Report”, 2011, p. 18.

²⁹ European Commission, „Study on Social Services of General Interest. Final Report”, 2011, p. 19.

³⁰ Edith Archambault, *Social Services in France: A Public/Private Partnership*, halshs.archives-ouvertes.fr/docs/00/11/91/15/DOC/Cork_corrige2.doc

³¹ Ibidem 30

cu atât mai mare va fi sprijinul public.

Taxele plătite de utilizatori, sub formă de coplată pentru serviciile primite, sunt destul de mici în Franța și variază în funcție de serviciile primite. De exemplu, onorariile clienților sunt semnificative în căminele pentru persoanele vârstnice (clienții acoperind în medie aproximativ 1/3 din costul total al serviciului). În cazul serviciilor de menaj sau al centrelor de zi pentru sugari, contribuția clienților crește cu creșterea veniturilor. Servicii de îngrijire la domiciliu de sănătate și mai presus de toate serviciile pentru persoanele cu handicap sunt gratuite și finanțate în totalitate din bani publici pentru a asigura un acces egal la aceste servicii pentru toți cetățenii.

Așadar, unitățile administrate de organizații non-profit sunt mai mult sau mai puțin asociații cvasi-publice. Nivelul de finanțare al guvernului este foarte mare, în general, prin intermediul sistemului de securitate socială sau prin bugetele locale. Organizațiile care furnizează aceste servicii se supun unor reglementări foarte stricte. În schimb, organizațiile de mici dimensiuni au resurse mai diversificate și sunt, prin urmare, mai independente față de guvernul central. Aceste organizații mici au destul de frecvent o relație puternică de colaborare cu comunitățile locale.

Furnizorii privați sunt văzuți ca parteneri importanți pentru autoritățile locale, fiind cei mai potriviți pentru a restabili coeziunea socială și pentru a preveni excluderea socială a populației vulnerabile.

ITALIA

Țara mediteraneană, Italia a fost pionier în instituționalizarea întreprinderilor sociale la nivel european. Aici a apărut prima formă juridică nouă specifică întreprinderii sociale și anume cooperativele sociale. Pornind de la un puternic sistem cooperatist cu o tradiție și o forță economică remarcabile, statutul de cooperativă a fost folosit pentru a propune servicii pe care sectorul public nu le poate furniza.

Italia deține un sistem de asistență socială ce decurge din vasta mișcare de reformă de la sfârșitul anilor '70, a cărei consecință majoră a fost descentralizarea serviciilor. Atunci au apărut cooperativele sociale în multe regiuni, datorită capacității acestora de a răspunde unor probleme sociale majore: asigurarea de slujbe pentru cei excluși de pe piața muncii și oferirea unei game noi de servicii pentru persoane aflate în nevoie. Acestea s-au dezvoltat rapid.

Ca urmare a faptului că intervenția statului a fost considerată insuficientă pentru a răspunde tuturor nevoilor și problemelor sociale, în Italia au luat ființă cooperativele sociale ca structuri private orientate spre nevoile cetățenilor. Legea 381/1991 reglementează măsurile de integrare în muncă a persoanelor defavorizate accentuând rolul și importanța cooperativelor sociale în promovarea interesului comunității, a integrării psihosociale a tuturor cetățenilor (art.1, alin.1, legea 381/1991). Cooperativele sociale sunt prezentate în această lege ca fiind expresia reciprocității potrivit căreia obiectivele depășesc interesele particulare ale acționarilor vizând satisfacerea unui interes general care privește întreaga comunitate. Cooperativele sociale italiene sunt de două tipuri:

- **cooperative sociale de tip A** – din care fac parte cooperativele sociale care gestionează servicii medico-sociale și educaționale (art.1, alin.1, lit. A, legea 381/1991) și
- **cooperativele sociale de tip B** – din care fac parte cooperativele sociale care gestionează servicii din domeniul agricol, industrial, comercial sau din sectorul „servicii” cu scopul facilitării accesului persoanelor dezavantajate pe piața muncii și sporirii șanselor de integrare.

Modelul cooperativelor sociale s-a dezvoltat în țări unde sistemele de stat ale bunăstării au căutat foarte puțină asistență de la asociațiile furnizoare de servicii și unde asociațiile aveau restricții ale activității lor economice. Situația este foarte diferită în țările cu regimuri corporatiste, unde autoritățile guvernamentale au stabilit parteneriate apropiate cu asociațiile.

ȚĂRILE SCANDINAVE

Modelul scandinav de Welfare State, reprezentat de Suedia, Danemarca, Norvegia și Finlanda, este unul dintre cele mai dezvoltate sisteme de asistență socială ce oferă drepturi sociale extinse tuturor rezidenților și are scopul de a satisface nevoia de servicii sociale a comunității și de a promova solidaritatea socială și egalitatea între sexe.

Toți rezidenții beneficiază de prestații și servicii sociale indiferent dacă au sau nu loc de muncă sau dacă aceștia cotizează la un fond de asigurare.

Cooperativele și asociațiile au contribuit atât la realocarea serviciilor existente, cât și la crearea unora noi. Prin „cooperativizarea” serviciilor sociale a fost extins rolul utilizatorilor, cum sunt părinții, în pregătirea condițiilor de îngrijire a copiilor lor, lucru acceptat cu toate constrângerile financiare venite din partea sectorului public.

MAREA BRITANIE

La ora actuală, Marea Britanie deține unul dintre sistemele de protecție socială inspirate din Raportul lordului Beveridge (Social Insurance and Allied Services, 1942), ce avea ca obiectiv central lupta împotriva celor cinci pericole majore: lipsurile, boala, ignoranța, mizeria și inactivitatea.

Dominant în cadrul sistemului actual de asistență socială se află principiul universalității și distribuirii diferențiate a prestațiilor. Întâlnim două tipuri de prestații:

- a) prestații noncontributive independente de nivelul resurselor (de exemplu, pentru persoanele cu handicap);
- b) prestații noncontributive dependente de nivelul resurselor (de exemplu, ajutorul social ca formă de venit minim garantat).

Serviciile sociale sunt gestionate la nivel local. Reforma „Community Care Act” din anii ‘90 a determinat transferarea finanțării serviciilor sociale de la nivel central, la nivel local. Însă autoritățile locale nu au obligația de a oferi ele însele servicii, ci de a încheia contracte cu furnizorii privați de servicii sociale.

Deși, datorită contractării serviciilor sociale către furnizorii privați, vorbim de o piață liberă a serviciilor, totuși, datorită faptului că fondurile vin de la bugetul local, coordonarea și controlul rămân în mâinile autorităților publice locale.

De-a lungul timpului, autoritățile publice locale nu numai că au externalizat sau chiar privatizat serviciile sociale de care se ocupau (spre exemplu, centre rezidențiale pentru îngrijire paleativă), dar în același timp, au achiziționat un număr important de servicii sociale pe care le ofereau înainte furnizorii privați (for-profit sau non-profit), pentru a putea acoperi nevoile existente pe piață (de exemplu, servicii de îngrijire la domiciliu).

Piața serviciilor sociale în Marea Britanie este formată din autoritățile locale ca furnizori, furnizorii privați non-profit, furnizorii privați for-profit, pe de o parte și consumatorii, pe de altă parte

reprezenți de autoritățile locale (în numele persoanelor fizice – beneficiari finali) în calitate de contractori ai serviciilor sociale.

ROMÂNIA

În ultimii 20 de ani specialiștii din domeniul cercetării sociale au lansat, în mod repetat, semnalul necesității de a regândi, reproiecta și finanța dezvoltările din sfera socială în mod unitar, eventual pe baza unui buget social cvasi-autonom. Cu toate acestea, până în prezent, nu putem vorbi despre existența unei viziuni globale, unitare, asupra problematicii sociale românești, ci doar despre concepții sectoriale autonome, centrate pe educație, sănătate, asigurări sociale etc.

Atât schemele de finanțare cât și rețelele de servicii sociale existente s-au dezvoltat autonom, pe baza unui spirit de imitație mai mult sau mai puțin inspirat, în funcție de urgențele conjuncturii sociale imediate, având în vedere, cel mult, previziuni sectoriale pe termen mediu.

Ca urmare, este încă prematur să vorbim despre existența unui model social bazat pe o viziune unitară asupra problematicii sociale românești, ca rezultat al aplicării unui proiect de reformă socială clar formulat, realizat prin intermediul unui corp de politici publice și sociale coerent și larg cuprinzător.

Sistemul de asistență socială este reglementat prin **legea asistenței sociale nr. 292/2011**, publicată în Monitorul Oficial nr. 905 din 20 decembrie 2011. Conform prevederilor acestei legi, *„Sistemul național de asistență socială reprezintă ansamblul de instituții, măsuri și acțiuni prin care statul, reprezentat de autoritățile administrației publice centrale și locale, precum și societatea civilă intervin pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea efectelor temporare ori permanente ale situațiilor care pot genera marginalizarea sau excluderea socială a persoanei, familiei, grupurilor ori comunităților.”* (art. 2, alin 1).

Sistemul național de asistență socială intervine subsidiar sau, după caz, complementar sistemelor de asigurări sociale și se compune din sistemul de beneficii de asistență socială și sistemul de servicii sociale.

Asistența socială, prin măsurile și acțiunile specifice, are drept scop dezvoltarea capacităților individuale, de grup sau colective pentru asigurarea nevoilor sociale, creșterea calității vieții și promovarea principiilor de coeziune și incluziune socială.

Conform legii nr. 292/2011, se pot delimita:

1. **beneficiile de asistență socială**, care reprezintă o formă de suplimentare sau de substituie a veniturilor individuale/familiale obținute din muncă, în vederea asigurării unui nivel de trai minimal, precum și o formă de sprijin în scopul promovării incluziunii sociale și creșterii calității vieții anumitor categorii de persoane ale căror drepturi sociale sunt prevăzute expres de lege.
2. **serviciile sociale**, care reprezintă activitatea sau ansamblul de activități realizate pentru a răspunde nevoilor sociale, precum și celor speciale, individuale, familiale sau de grup, în vederea depășirii situațiilor de dificultate, prevenirii și combaterii riscului de excludere socială, promovării incluziunii sociale și creșterii calității vieții.

Serviciile sociale sunt servicii de interes general și se organizează în forme/structuri diverse, în funcție de specificul activității/activităților derulate și de nevoile particulare ale fiecărei categorii de beneficiari.

Serviciile sociale au caracter proactiv și presupun o abordare integrată a nevoilor persoanei, în relație cu situația socio-economică, starea de sănătate, nivelul de educație și mediul social de viață al acesteia.

Pentru realizarea unor acțiuni sociale coerente, unitare și eficiente în beneficiul persoanei, serviciile sociale se pot organiza și acorda în sistem integrat cu serviciile de ocupare, de sănătate, de educație, precum și cu alte servicii sociale de interes general, după caz.

Legea Asistenței Sociale nr. 292/2011 (Art. 30) grupează serviciile sociale în mai multe categorii:

1. După **scopul** lor, serviciile sociale pot fi clasificate în: servicii de asistență și suport pentru asigurarea nevoilor de bază ale persoanei, servicii de îngrijire personală, de recuperare/reabilitare, de inserție/reinserție socială.
2. După **categoriile de beneficiari**, serviciile sociale pot fi clasificate în servicii sociale destinate copilului și/sau familiei, persoanelor cu dizabilități, persoanelor vârstnice, victimelor violenței în familie, persoanelor fără adăpost, persoanelor cu diferite adicții, respectiv consum de alcool, droguri, alte substanțe toxice, internet, jocuri de noroc etc., victimelor traficului de persoane, persoanelor private de libertate, persoanelor sancționate cu măsură educativă sau pedeapsă neprivativă de libertate aflate în supravegherea serviciilor de probațiune, persoanelor cu afecțiuni psihice, persoanelor din comunități izolate, șomerilor de lungă durată, precum și servicii sociale de suport pentru aparținătorii beneficiarilor.
3. După **regimul de asistare**, serviciile sociale se clasifică în:
  - a) servicii cu cazare, pe perioadă determinată sau nedeterminată: centre rezidențiale, locuințe protejate, adăposturi de noapte etc.;
  - b) servicii fără cazare: centre de zi, centre și/sau unități de îngrijire la domiciliu, cantine sociale, servicii mobile de acordare a hranei, ambulanța socială etc.
4. După **locul de acordare**, serviciile sociale se asigură:
  - a) la domiciliul beneficiarului;
  - b) în centre de zi;
  - c) în centre rezidențiale;
  - d) la domiciliul persoanei care acordă serviciul;
  - e) în comunitate.
5. După **regimul juridic al furnizorului**, serviciile sociale pot fi organizate ca structuri publice sau private.
6. După **regimul de acordare**, serviciile se acordă în regim normal și regim special:
  - a) servicii acordate în regim de accesare, contractare și documentare uzuale;
  - b) servicii acordate în regim special cu eligibilitate și accesibilitate extinsă, care vizează măsurile preventive care se oferă în regim de birocrație redusă și un set de servicii sociale care vor fi accesate de beneficiari doar în condițiile păstrării anonimatului, respectiv de persoane dependente de droguri, alcool, prostituate, victimele violenței în familie etc. Serviciile acordate în regim special pot fi furnizate fără a încheia contract cu beneficiarii;
  - c) categoria serviciilor acordate în regim special este reglementată prin lege specială.

Furnizorii de servicii sociale sunt persoane fizice sau juridice, de drept public ori privat.

Furnizori publici de servicii sociale pot fi:

- a) structurile specializate din cadrul/subordinea autorităților administrației publice locale și autoritățile executive din unitățile administrativ-teritoriale organizate la nivel de comună, oraș, municipiu și sectoare ale municipiului București;
- b) autoritățile administrației publice centrale ori alte instituții aflate în subordinea sau coordonarea acestora care au stabilite prin lege atribuții privind acordarea de servicii sociale pentru anumite categorii de beneficiari;
- c) unitățile sanitare, unitățile de învățământ și alte instituții publice care dezvoltă, la nivel comunitar, servicii sociale integrate.

Furnizori privați de servicii sociale pot fi:

- a) organizațiile neguvernamentale, respectiv asociațiile și fundațiile;
- b) cultele recunoscute de lege;
- c) persoanele fizice autorizate în condițiile legii;
- d) filialele și sucursalele asociațiilor și fundațiilor internaționale recunoscute în conformitate cu legislația în vigoare;
- e) operatorii economici, în condiții speciale, prevăzute de lege.

Pentru a acorda servicii sociale pe teritoriul României, furnizorii de servicii sociale, indiferent de forma lor juridică, trebuie acreditați în condițiile legii.

Principalii furnizori de servicii sociale în România sunt:

- Autoritățile publice;
- Organizațiile neguvernamentale (asociații și fundații);
- Cultele religioase;
- Casele de Ajutor Reciproc ale Pensionarilor - CARP (organizate ca asociații în baza Legii 26/2000).

În cadrul acestui raport de cercetare, vom analiza în special furnizorii acreditați de servicii sociale, asociațiile și fundațiile în calitatea lor de principali furnizori de servicii sociale, dar și autoritățile publice locale. De asemenea, în ultimii ani observăm creșterea rolului cultelor religioase în furnizarea de servicii sociale (oarecum firesc dacă ne gândim la faptul că acestea au fost de fapt primii furnizori de servicii sociale), precum și extinderea activității CARP-urilor în sfera socială, care s-au acreditat la rândul lor ca furnizori de servicii sociale.

Rolul CARP-urilor în economia socială este evident dacă luăm în considerare doar câteva aspecte:

- răspund nevoilor unui segment de populație deloc atractiv pentru sistemul bancar;
- oferă servicii medicale, sociale, de petrecere a timpului liber;
- facilitează accesul la servicii la prețuri preferențiale (croitorie, frizerie);
- oferă ajutoare speciale (deces).

Chiar dacă sunt organizate în baza O.G. 26/2000 și ar putea să se acrediteze ca furnizori de servicii sociale, cea mai mare parte a CARP-urilor nu au făcut acest demers legal, motiv pentru care nu vor putea fi cuprinse în universul acestei cercetări. Procedura de acreditare a furnizorilor de servicii sociale este destul de stufoasă, fapt care le-a descurajat să se acrediteze. De asemenea, mecanismele

de finanțare a serviciilor sociale nu sunt suficient de stimulative astfel încât să încurajeze CARP-urile să angajeze personal de specialitate care să se ocupe de acreditare neexistând perspectiva obținerii de finanțare de la bugetul local sau central pentru serviciile pe care le furnizează persoanelor vârstnice.

II.2 Surse de finanțare ale furnizorilor privați de servicii sociale

Gabriela Dima, Cristina Barna

Cheltuiala cu protecția socială în România versus alte state membre ale UE

În România serviciile sociale funcționează și sunt finanțate descentralizat, pe principiul autonomiei locale.

În Uniunea Europeană, precum și în statele membre individuale, protecția socială este cea mai importantă funcție a cheltuielilor guvernamentale. Conform COFOG³², în acest indicator sunt incluse cheltuielile guvernamentale cu protecția socială privind: boală și dizabilitate, vârstă înaintată, supraviețuitori, familie și copii, șomaj, locuință, excludere socială, cercetare și dezvoltare privind protecția socială. În anul 2011, cheltuiala totală generală cu protecția socială guvernamentală a reprezentat la nivelul UE echivalentul a 19,6% din PIB, ușor mai puțin față de anii precedenți (19,9 % în 2010 și 20,1 % în 2009).

Așa cum se poate observa în tabelul nr.1, în anul 2011 în România, totalul cheltuielii generale guvernamentale cu protecția socială a avut o pondere foarte mică în PIB (14,1%). Cea mai ridicată cheltuială guvernamentală cu protecția socială ca procent din PIB este întâlnită în Danemarca (25,2%), Franța (23,9%) și Finlanda (23,7%). La capătul opus al scalei se află Islanda (11,7%), Slovacia (11,9%), Cipru (12,0%) și Letonia (12,1%). Analizând însă indicatorul "total cheltuială generală guvernamentală cu protecția socială pe cap de locuitor", observăm că situația este dramatică pentru România, care în 2011 se află pe penultimul loc în UE – 27, cu o cheltuială pe această funcție guvernamentală de numai 868 mil. EURO/mil. locuitori.

Totalul cheltuielii generale guvernamentale cu protecția socială, ca pondere în PIB a scăzut în perioada 2009-2011. Comparând cu evoluția din anii precedenți, în România indicatorul a înregistrat o scădere la 14,1% în PIB în 2011 de la 14,9% în PIB în 2010, respectiv de la 14,6% în PIB 2009. (A se vedea în tabelul nr. 2 evoluția completă a indicatorului în perioada 2002 – 2011)

³² COFOG – Clasification of the functions of government; pentru note explicative a se vedea Diviziunea 10 (Protecția Socială) și cele 9 grupuri aferente acesteia.

Tabelul 1: Total cheltuială generală guvernamentală cu protecția socială, pe țări, în anul 2011

	% din PIB		% din PIB		% din PIB
EU-27	19,6	ES	16,9	AT	21,0
EA-17	20,2	FR	23,9	PL	15,9
BE	19,5	IT	20,5	PT	18,1
BG	12,9	CY	12,0	RO	14,1
CZ	13,6	LV	12,1	SI	18,9
DK	25,2	LT	12,7	SK	11,9
DE	19,6	LU	18,1	FI	23,7
EE	13,1	HU	17,1	SE	20,8
IE	17,3	MT	14,4	UK	17,9
EL	20,4	NL	17,2		

Sursa: EUROSTAT Statistics in focus 9/2013, p.6

România se află încă departe de media europeană alocată acestui domeniu care a fost în anul 2011 de 19,6%.

Tabelul 2: Evoluția totalului cheltuielii generale guvernamentale cu protecția socială ca % în PIB în România comparativ cu media UE, în perioada 2002 – 2011

	% în PIB									
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
UE-27	18.2	18.5	18.3	18.2	17.9	17.6	18.0	20.0	19.9	19.6
România	10.1	10.0	11.0	11.1	11.0	11.2	12.4	14.6	14.9	14.1

Sursa: EUROSTAT 2013

În ceea ce privește distribuția cheltuielii cu protecția socială pe tranzații în anul 2011, conform EUROSTAT, mai mult de 90% din cheltuiala publică în categoria "protecție socială" reprezintă beneficii și transferuri sociale, care sunt redistribuite gospodăriilor. Acesta este un model relativ comun țărilor europene.

Conform ESSPROS³³, cheltuiala cu protecția socială include patru mari categorii de cheltuieli cu protecția socială: beneficii sociale, costuri administrative, transferuri către alte scheme și alte cheltuieli. "Beneficiile sociale" includ beneficiile în bani și beneficii acordate în formă de bunuri și servicii.

Tabelul 3: Evoluția indicatorului "Cheltuiala cu protecția socială ca % în PIB" în România în perioada 2000 – 2010

	% în PIB										
Anul	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
% din PIB alocat protecției sociale	13	12,8	13,6	13,1	12,8	13,4	12,8	13,5	14,3	17,1	17,6

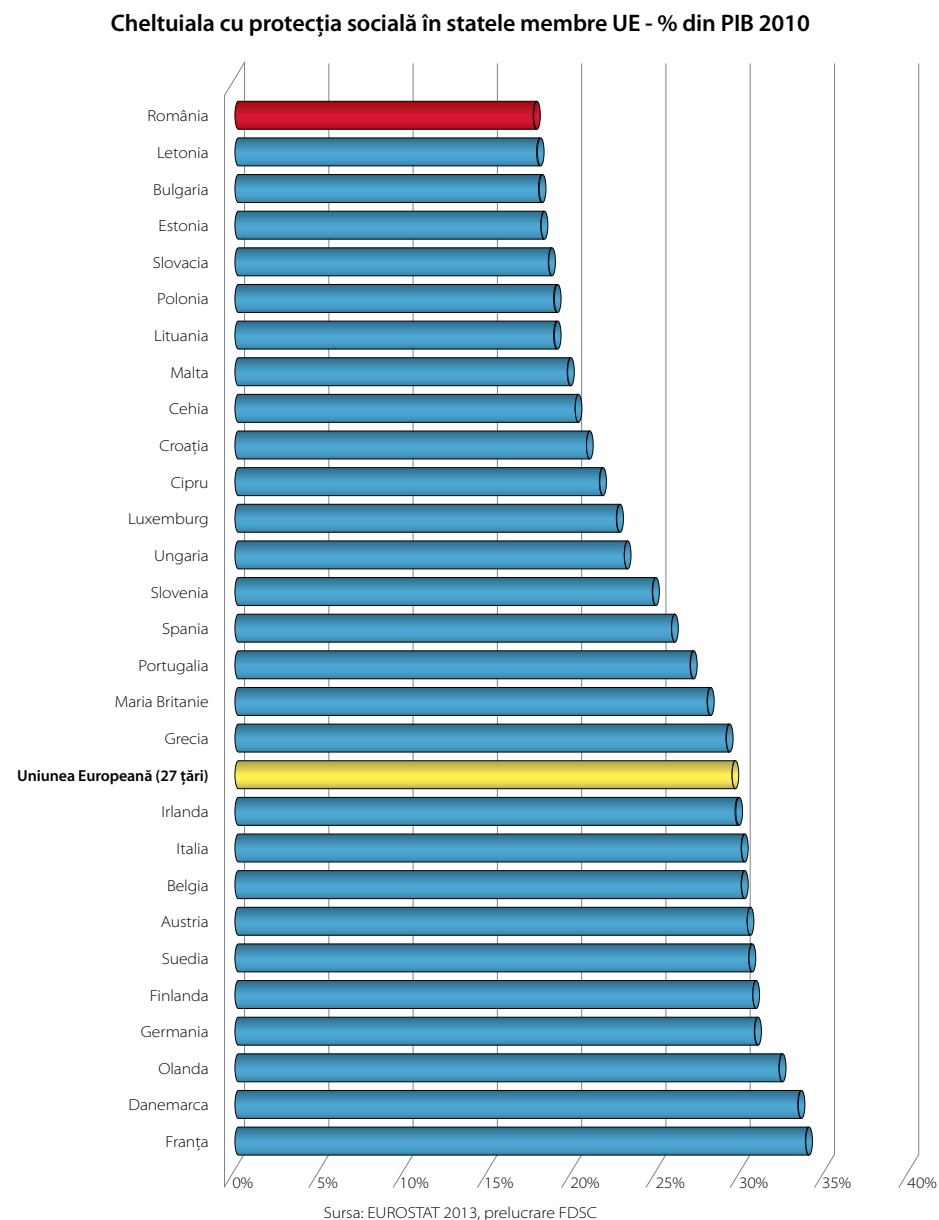
Sursa: EUROSTAT 2013, prelucrare FDSC

³³ ESSPROS Manual – European system of integrated social protection statistics, ed. 2008, p.29.

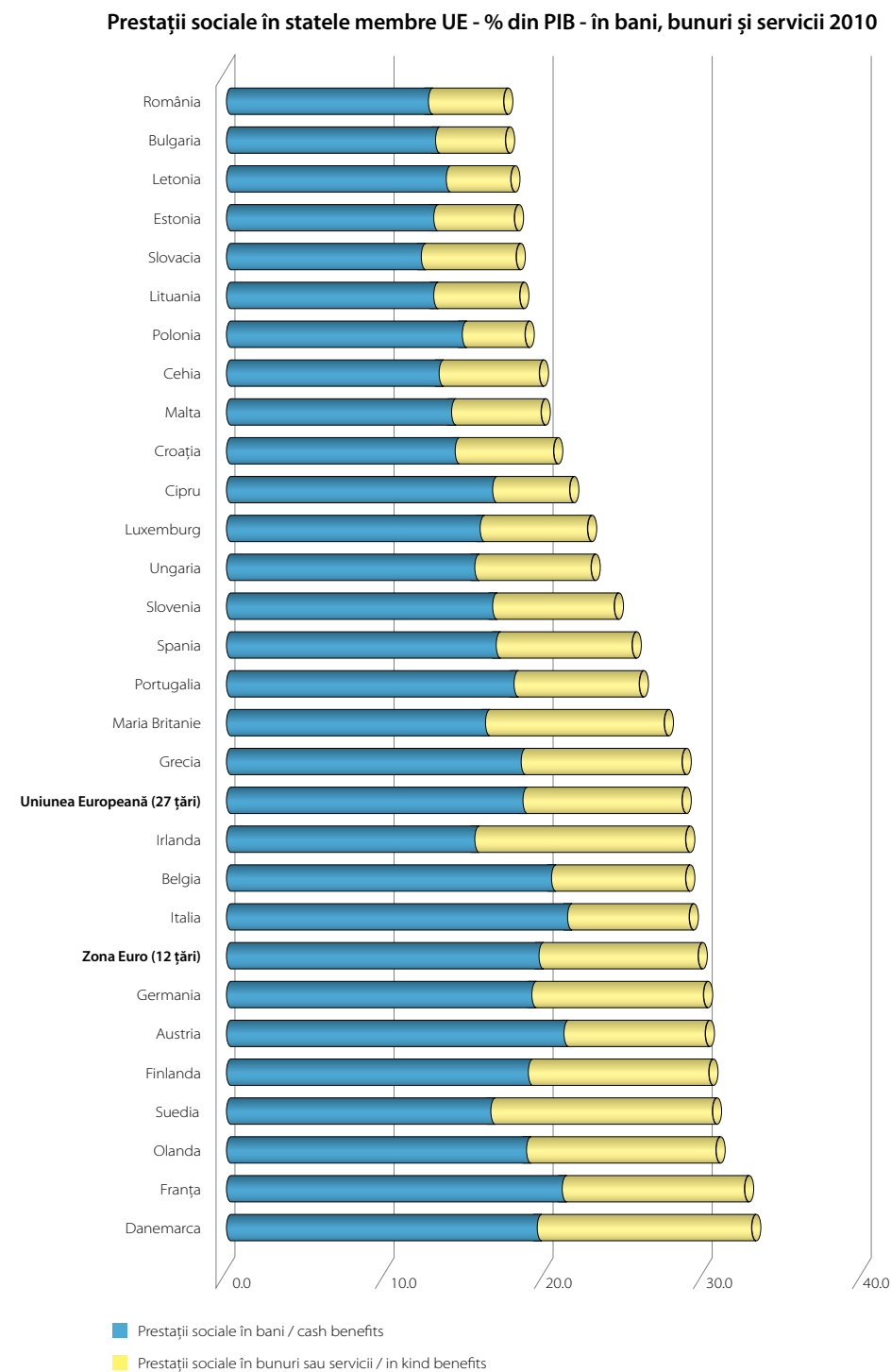

Așa cum se poate observa din acest tabel extras din bazele de date EUROSTAT, în România în intervalul 2006 – 2010 a avut loc o creștere graduală a ponderii cheltuielii cu protecția socială în PIB, ajungând să reprezinte în anul 2010, 17,6% din PIB. Totuși, acest lucru nu a condus la o mai bună poziționare a României comparativ cu alte țări membre UE și cu media UE-27, deoarece putem observa cu ușurință din grafic că în anul 2010 România se află pe ultimul loc în UE în funcție de acest indicator, la mică distanță de Letonia (17,8% în PIB), Bulgaria (18,1% în PIB) și Estonia (18,1% în PIB). La capătul opus al scalei, primele trei state clasate sunt Franța (33,8% în PIB), Danemarca (33,8% în PIB) și Olanda (32,1% în PIB). Media UE-27 în 2010 a fost de 30% în PIB.

Figura 1 - Cheltuiua cu protecția socială (% din PIB) în țările UE în anul 2010

Figura 2 - Cheltuiă prestații sociale, în bani, bunuri și servicii (% din PIB) în țările UE în anul 2010

În condițiile în care rețeaua de servicii sociale este insuficient finanțată și dezvoltată, numeroase nevoi sociale rămân încă neacoperite. România este una din țările care alocă cel mai mic procent din PIB pentru prestațiile sociale în natură³⁴ – care includ și serviciile sociale – și anume 4,9%, la egalitate cu Cipru și Bulgaria și puțin peste Letonia³⁵. Cea mai mare parte a acestor resurse este alocată serviciilor de asistență socială și protecția copilului.

Dezvoltarea serviciilor sociale furnizate de către furnizorii privați non-profit (asociații, fundații) ar avea un dublu impact: ar contribui la incluziunea activă a grupurilor defavorizate și ar crea locuri de muncă – astfel eficiența cheltuielii publice pentru serviciile sociale ar fi mult mai mare decât în cazul prestațiilor sociale.

Mecanisme de finanțare a serviciilor sociale în România

Finanțarea guvernamentală a ONG-urilor furnizoare de servicii sociale (sumele alocate direct sau indirect de la bugetul de stat) se poate face pentru prestarea unor servicii și dezvoltarea de proiecte și programe.

Mecanismul de finanțare directă este un set de proceduri aplicat de către o autoritate publică centrală sau locală în baza unui act normativ care cuprinde: normele, principiile și criteriile prin care se acordă finanțare organizațiilor neguvernamentale.

Principalele **acte legislative** care reglementează finanțarea guvernamentală directă pentru ONG-urile furnizoare de servicii sociale din România sunt:

- **OG nr. 68/2003** privind serviciile sociale, care menționează *contractele de servicii și contractele de parteneriat*;
- **Legea 34/1998** privind acordarea unor subvenții asociațiilor și fundațiilor române cu personalitate juridică, care înființează și administrează unități de asistență socială, pe baza unui cost mediu lunar al beneficiarului;
- **Legea 350/2005** privind regimul *finanțării nerambursabile* din fonduri publice alocate pentru activități non-profit de interes general este o lege cadru ce promovează o procedură aplicabilă tuturor formelor de finanțare a entităților nonprofit din bani publici; - generală, deschisă organizațiilor din toate domeniile de activitate
- **OG nr. 34/2006** privind atribuirea contractelor de *achiziție publică*, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii, act normativ care creează baza obținerii de venituri economice inclusiv pentru entitățile care au scop preponderent social. Organizațiile neguvernamentale furnizoare de servicii de interes general sunt tratate la fel cu orice altă societate comercială, iar serviciile sociale ca orice alt tip de serviciu.
- **Legea Asistenței Sociale nr. 292/2011**, precizează sursele de finanțare ale serviciilor sociale, și anume:
  - a) bugetul de stat;

³⁴ Conform ESSPROS Manual – European system of integrated social protection statistics, ed. 2008, p.32, prestațiile sociale în natură reprezintă prestații acordate în formă de bunuri și servicii.

³⁵ Notă: menționăm că o referire *exclusivă* la servicii sociale, a fost făcută numai în Primul raport biennial despre serviciile sociale de interes general COM(2008) 418 final, p. 30, unde se arată că în anul 2005 procentul din PIB alocat exclusiv serviciilor sociale din România, era de 0.3% comparativ cu o medie europeană de 2,2%. Conform experților în servicii sociale consultați, nu există date statistice mai recente.

- b) bugetul local al județului, respectiv al municipiului București;
- c) bugetele locale ale comunelor, orașelor și municipiilor, respectiv bugetele locale ale sectoarelor municipiului București;
- d) donații, sponsorizări sau alte contribuții din partea persoanelor fizice ori juridice din țară și din străinătate;
- e) fonduri externe rambursabile și nerambursabile;
- f) contribuția persoanelor beneficiare;
- g) alte surse de finanțare, în conformitate cu legislația în vigoare.

Conform aceleiași legi, de la bugetul de stat se alocă fonduri pentru:

1. finanțarea programelor de interes național, elaborate de MMFPSPV, precum și de alte autorități ale administrației publice centrale cu atribuții în domeniul serviciilor sociale și aprobate prin hotărâre a Guvernului;
2. finanțarea programelor de subvenționare a furnizorilor privați de servicii sociale, derulate de MMFPSPV;
3. finanțarea înființării unor instituții de asistență socială-pilot;
4. finanțarea serviciilor sociale acordate prin structurile publice aflate în subordinea-coordonarea autorităților administrației publice centrale;
5. finanțarea serviciilor sociale acordate de autoritățile administrației publice locale și a altor furnizori publici și privați de servicii sociale, în condițiile legii;
6. finanțarea programelor de educație permanentă a personalului de specialitate și a programelor de cercetare din domeniul serviciilor sociale;
7. cheltuieli de investiții și reparații capitale pentru centrele de zi și rezidențiale, în condițiile legii;
8. cofinanțarea serviciilor sociale, în baza memorandumurilor, protocoalelor, convențiilor de parteneriat, încheiate conform legii.

Din bugetele locale ale județelor se alocă fonduri pentru:

1. finanțarea serviciilor sociale aflate în administrare proprie, contractate sau subvenționate în condițiile legii, ori cofinanțate în baza contractelor de parteneriat;
2. finanțarea sau cofinanțarea înființării, organizării și funcționării unor noi servicii sociale;
3. cofinanțarea serviciilor sociale care funcționează în mediul rural și în localități defavorizate, în baza unor contracte de parteneriat încheiate bianual;
4. finanțarea cheltuielilor de funcționare a comisiilor de evaluare și a serviciilor de evaluare complexă, prevăzute de lege;
5. finanțarea sau, după caz, cofinanțarea în parteneriat cu autoritățile administrației publice locale a cheltuielilor necesare formării continue a personalului cu atribuții în domeniul serviciilor sociale și care activează la nivelul județului respectiv;
6. finanțarea și cofinanțarea în parteneriat cu autoritățile administrației publice locale a acțiunilor de sensibilizare a comunității privind nevoile și riscurile sociale de la nivelul județului;
7. cofinanțarea proiectelor susținute din fonduri structurale și alte fonduri internaționale pentru proiecte din domeniul serviciilor sociale;
8. finanțarea subvențiilor destinate serviciilor sociale acordate de furnizorii privați;
9. alte finanțări sau cofinanțări prevăzute de lege.

Din bugetele locale ale comunelor, orașelor și municipiilor, respectiv din bugetele locale ale sectoarelor municipiului București se alocă fonduri pentru:

1. finanțarea serviciilor sociale aflate în administrare proprie, contractate sau subvenționate în condițiile legii, ori cofinanțate în baza contractelor de parteneriat;
2. finanțarea sau cofinanțarea înființării, organizării și funcționării unor noi servicii sociale;
3. finanțarea sau, după caz, cofinanțarea în parteneriat cu consiliul județean a cheltuielilor necesare formării continue a personalului cu atribuții în domeniul serviciilor sociale și care activează la nivelul comunității respective;
4. finanțarea și cofinanțarea în parteneriat cu consiliul județean a acțiunilor de sensibilizare a populației privind nevoile și riscurile sociale de la nivelul comunității;
5. cofinanțarea proiectelor susținute din fonduri structurale și alte fonduri internaționale pentru proiecte din domeniul serviciilor sociale;
6. alte finanțări sau cofinanțări prevăzute de lege.

Încurajate și susținute de instituții și donatori internaționali, organizațiile neguvernamentale au jucat în ultimii 20 de ani un rol activ pe piața serviciilor sociale, suplinind lipsa sau venind în completarea serviciilor furnizate de stat. Astfel, în anul 2010 au ajuns să furnizeze 50% din serviciile sociale acreditate la nivel național³⁶.

Reforma serviciilor de interes general din România – sănătate, educație, îngrijirea copilului, servicii de ocupare și servicii sociale – a însemnat intrarea în joc a furnizorilor privați de servicii. Astfel, o pluralitate de actori privați comerciali și non-profit, pe lângă cei publici se implică în furnizarea acestor servicii. Acești furnizori apar ca răspuns la nevoi nesatisfăcute sau ca o soluție pentru furnizarea mai eficientă a serviciilor prin externalizare.

Acolo unde piața a permis, respectiv a existat o cerere de servicii din partea unor consumatori capabili și doritori să plătească s-au dezvoltat servicii pe baze comerciale – cum sunt cele din domeniul serviciilor medicale sau al învățământului superior. În aceste cazuri consumatorii au finanțat dezvoltarea serviciilor pentru că erau nemulțumiți de oferta furnizorilor publici, cum este cazul serviciilor medicale.

În situația în care capacitatea de plată a clienților este redusă asistăm la dezvoltarea mai timidă a unor piețe unde se pot întâlni furnizori publici și privați comerciali sau non-profit, cum este cazul serviciilor de ocupare externalizate de agențiile de ocupare a forței de muncă, al serviciilor medicale de îngrijire la domiciliu decontate prin casele de asigurări de sănătate, al serviciilor sociale.

Specificul acestor piețe este că ele sunt reglementate de stat, finanțarea serviciilor fiind făcută, de cele mai multe ori de stat, autorități publice locale sau prin sistemele de asigurări sociale – sănătate, șomaj, pensii – administrate până în prezent de stat.

Potrivit evaluărilor referitoare la finanțarea sectorului neguvernamental, programul de subvenționare prin mecanismul Legii 34/1998 privind acordarea unor subvenții asociațiilor și fundațiilor cu personalitate juridică care înființează și administrează unități de asistență socială, este unul dintre cele mai eficiente programe de finanțare, asigurând continuitate în funcționarea serviciilor sociale.

³⁶ Carta Albă a sectorului ONG din România, FDSC, București, 2011, p. 11-13

În proiectul de lege referitor la modificarea Legii privind subvenționarea din fonduri publice a serviciilor sociale acordate de asociații, fundații și cultele recunoscute de lege, la Secțiunea 2 – Motivele emiterii actului normativ, este prezentat istoricul și impactul aplicării programului de subvenționare al asociațiilor și fundațiilor. Câteva date sunt extrem de importante și le vom prezenta mai jos.

În perioada 1998 -2011, au beneficiat de subvenții de la bugetul de stat, anual, în medie un număr de 90 de asociații și fundații care au acordat servicii unui număr de aproximativ 10 mii de beneficiari. Numărul mediu al unităților de asistență socială subvenționate a fost de 200 – centre de zi, centre rezidențiale, unități de îngrijire la domiciliu³⁷.

În aceeași perioadă, de la bugetele locale (14 județe) au beneficiat de subvenții în medie 26 de asociații și fundații pe an, suma totală alocată în cei 12 ani fiind de 14,8 milioane lei, față de 109,6 milioane lei alocate de la bugetul de stat³⁸.

Aproximativ 20% dintre unitățile de asistență socială pentru care se acordă subvenții de la bugetul de stat sunt situate în mediul rural. Dacă aproape jumătate din populația țării locuiește în mediul rural și numai 20% din serviciile sociale sunt acordate în aceste localități, coroborat cu faptul că nivelul de dezvoltare socio-economică este mai scăzut în mediul rural decât în cel urban, constatăm o inechitate în accesul la servicii sociale pentru rezidenții din mediul rural. În acest procent de 20% sunt incluse și serviciile publice – care oferă mai ales servicii primare, ceea ce înseamnă că serviciile specializate sunt prea puțin reprezentate³⁹.

Activitatea în domeniul social a fost reglementată din punct de vedere al calității serviciilor, dar nu și al finanțării acestora, ONG-urile nefiind în prezent integrate financiar în sistemul de servicii sociale al cărui principal beneficiar este sistemul public.

Mai mult decât atât, începând cu anul 2009, măsurile guvernamentale inițiate în domeniul asistenței sociale au vizat în mod special reducerea cheltuielilor.

În plin proces de globalizare, la care s-a adăugat criza economică din anul 2008, statele au bugete naționale insuficiente și probleme sociale din ce în ce mai mari. În aceste condiții statul nu mai poate fi singurul actor care să rezolve problemele apărute. Din acest motiv guvernele sunt obligate să caute modalități noi prin care să atragă investiții private pentru soluționarea problemelor publice. În acest context începe să se manifeste un interes crescut al instituțiilor publice pentru realizarea de parteneriate cu sectorul privat (profit sau non profit).

Această colaborare presupune externalizarea furnizării serviciilor sociale, aspect ce poate fi definit ca și contractare sau, putem merge mai departe până la externalizarea managementului serviciului, caz în care vorbim de contractarea serviciilor publice.

³⁷ <http://www.cdep.ro/proiecte/2013/100/00/5/em158.pdf>

³⁸ <http://www.cdep.ro/proiecte/2013/100/00/5/em158.pdf>

³⁹ Ibidem, 38

II.3 Contractarea serviciilor sociale

Gabriela Dima

Parteneriatul public-privat, ce implică instituțiile din sectorul public, sectorul privat și societatea civilă, este recunoscut la nivel internațional ca o cale pentru a soluționa problemele sociale de diverse tipuri – îngrijire medicală, educație, protecție socială, trafic de persoane etc. Multe dintre problemele sociale contemporane depășesc capacitatea unui singur actor – public, privat sau societate civilă – de a le rezolva într-un mod eficient și, de aceea, este acceptată ideea ca guvernele nu mai pot rezolva singure problemele sociale care apar, că sectorul de afaceri trebuie să își asume și responsabilități sociale și că societatea civilă trebuie să aibă un rol mai important. O preocupare a guvernelor din ultimele decenii a constituit-o reducerea costurilor, dar fără a micșora numărul serviciilor oferite⁴⁰. Guvernele au fost obligate să caute modalități noi prin care să atragă investiții private pentru soluționarea problemelor publice. În acest context începe să se manifeste un interes crescut al instituțiilor publice pentru realizarea de parteneriate cu sectorul privat, profit și non-profit. Pentru a putea sprijini dezvoltarea socială guvernul poate acționa în parteneriat cu agenții societății civile și sectorul privat.

Contractarea socială este procesul de externalizare a serviciilor sociale către contractori privați. În legislația românească se întâlnesc mai multe forme de contractare socială respectiv: contractul de servicii, subvențiile, granturile.

Contractarea serviciilor sociale reprezintă, conform prevederilor legii asistenței sociale din decembrie 2011, „procedura de achiziționare/concesionare a serviciilor sociale în baza unui contract, încheiat în condițiile legii, de către autoritățile administrației publice locale.”⁴¹

Contractarea serviciilor sociale, așa cum este gândită de către furnizorii privați de servicii sociale, trebuie să însemne:

- **reducerea costurilor** – pentru sectorul public atât în faza de investiție, cât mai ales în fazele de implementare și întreținere a unui serviciu public.
- **împărțirea riscurilor** – de către cei doi parteneri. Aceste riscuri pot include: creșterea costurilor, incapacitatea respectării termenelor de livrare a serviciilor, insuficiența acoperirii a costurilor de producere și furnizare a unor servicii.
- **creșterea nivelului de furnizare a serviciilor sau menținerea acestuia** – sectorul privat poate introduce modalități noi de producere și furnizare a unui serviciu, iar acestea pot duce la reducerea costurilor sau la creșterea calității serviciului public.
- **creșterea veniturilor** – parteneriatul oferă posibilitatea utilizării unor surse extrabugetare care nu ar fi disponibile în cazul producerii și furnizării serviciului de către administrația publică.
- **eficiență în implementare** – birocrația se reduce astfel încât pot fi utilizate forme mai flexibile de contractare și achiziții, aprobarea pentru utilizarea capitalului este mai rapidă, procesul decizional este mai flexibil și simplificat.
- **beneficii economice** – implicarea administrației publice în parteneriate public-privat poate ajuta la stimularea sectorului privat, astfel încât să crească ocuparea și să se înregistreze și o creștere economică.

⁴⁰ Locul și rolul organizațiilor neguvernamentale pe piața serviciilor sociale din România – 2007, <http://www.fdsc.ro/cercetare>

⁴¹ Legea Asistenței Sociale nr. 292/2011

În cazul serviciilor sociale, furnizorii privați non-profit sunt parteneri ideali pentru stat deoarece prin misiunea și forma lor de organizare răspund cel mai bine nevoilor beneficiarilor, dar și exigențelor economice de optimizare a costurilor. Astfel, fiind structuri non profit, nu distribuie profitul acționarilor ci îl reinvestesc în activitatea socială propriu zisă, folosesc munca voluntară, au costuri administrative reduse (prin libera asociere și participarea voluntară a membrilor din conducere).

Contractarea socială este prezentă în toate prevederile legislative menționate anterior: OG nr. 68/2003, Legea 34/1998, Legea 350/2005, OG nr.34/2006, Legea nr. 292/2011 privind asistența socială.

Contractarea din fonduri publice a serviciilor sociale oferite de furnizori privați are în vedere realizarea următoarelor obiective aprobate prin strategiile naționale și locale în domeniu:

- a) promovarea parteneriatului public-privat;
- b) dezvoltarea și diversificarea serviciilor sociale de interes local;
- c) construcția unei rețele naționale de servicii sociale;
- d) asigurarea stabilității și continuității funcționării serviciilor sociale;
- e) asigurarea calității serviciilor sociale;
- f) implicarea comunității în identificarea, prevenirea și soluționarea problemelor sociale;
- g) asigurarea accesului, pe criterii nediscriminatorii, a furnizorilor privați și publici de servicii sociale la fonduri publice;
- h) respectarea dreptului persoanei beneficiare la libera alegere a furnizorului de servicii sociale;
- i) optimizarea rezultatelor obținute în urma furnizării serviciilor sociale;
- j) performanța în administrarea serviciilor sociale.

Finanțarea serviciilor sociale se află în responsabilitatea autorităților administrației publice locale care, pe baza planurilor anuale de acțiune, parcurge următoarele etape:

- a) stabilesc tipurile de servicii sociale necesare comunității;
- b) inventariază serviciile sociale existente;
- c) evaluează eficiența și eficacitatea acestora;
- d) identifică nevoia de servicii sociale noi.

Pentru contractarea furnizării serviciilor sociale, autoritățile administrației publice locale elaborează și publică anual lista serviciilor sociale pe care le vor contracta cu furnizorii publici și privați de servicii sociale.

Autoritățile administrației publice locale în colaborare cu furnizorii publici și privați elaborează criteriile care fundamentează tipurile de servicii sociale ce urmează să fie contractate. Autoritățile contractează cu furnizorii publici și privați, serviciile sociale organizate și definite conform Nomenclatorului serviciilor sociale. Tipurile de contracte se stabilesc de către autoritățile contractante, în condițiile legii.

Autoritățile contractante au obligația să prevadă în bugetele proprii fondurile necesare pentru finanțarea serviciilor sociale prevăzute în planurile anuale de acțiune, pe principiile concurenței, eficienței și transparenței și se supun legislației din domeniul achizițiilor publice.

Furnizorii privați de servicii sociale, autoritățile contractante, precum și alte persoane fizice sau juridice care finanțează servicii sociale pot solicita evaluarea independentă a contractelor de finanțare pentru furnizarea serviciilor sociale, prin demararea procedurilor de audit social.

Legislația specifică fiecărui domeniu social (persoane vârstnice, persoane cu dizabilități sau copii) are prevăzute articole referitoare la finanțarea acestor tipuri de servicii furnizate de organizații neguvernamentale. În acest sens găsim referiri la finanțarea serviciilor de la bugetele locale în Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului (Capitolul X), Legea 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap (Art.32), Legea 17/2000 privind asistența socială a persoanelor vârstnice.

În lipsa unei piețe libere a serviciilor sociale nu vom putea evalua rolul acestora în economia socială. Pentru aceasta se impune redefinirea mecanismului de furnizare și finanțare a serviciilor sociale pe principii de concurență reală, bazată pe calitate și eficiență în utilizarea bugetelor publice, eficientizarea managementului serviciilor publice.

III. Diagnoza situației actuale a entităților economiei sociale în domeniul serviciilor sociale și a tendințelor în perioada 2000-2010

Analiza de față asupra serviciilor sociale din România încearcă să surprindă evoluția sectorului în perioada 2000-2010, precum și rolul și potențialul său de dezvoltare în domeniul mai vast al economiei sociale. Aceasta a fost analiza preliminară care ne-a permis să identificăm câteva tendințe înregistrate în sector și să stabilim premisele cercetării de teren. Analiza s-a bazat pe datele furnizate de Institutul Național de Statistică (INS) și MMFPSPV.

Datele furnizate de către INS pentru perioada 2000 – 2010 cuprind principalii indicatori economici:

1. venituri și tipuri de venituri,
2. cheltuieli și tipuri de cheltuieli,
3. profitul și pierderea,
4. numărul de salariați,
5. distribuția geografică a asociațiilor și fundațiilor.

În analiză au fost cuprinse toate organizațiile care au depus bilanț și au fost incluse în evidențele INS.

Au fost analizate de asemenea datele publice disponibile pe website-ul MMFPSPV referitoare la furnizorii acreditați de servicii sociale înregistrați la sfârșitul anului 2011 și cuprind în principal următorii indicatori:

1. tipologia furnizorilor (asociație, fundație, serviciu public de asistență socială, serviciu specializat la nivel local, serviciu specializat la nivel județean, cult religios, unitate de asistență socială, unitate de asistență socio-medicală, persoană fizică autorizată);
2. distribuția la nivel regional (rural/urban, regiuni);
3. tipologia serviciilor furnizate.

III.1 Dimensiunea și evoluția sectorului

Gabriela Dima, Cristina Barna

După anul 1990 au fost înființate un număr mare de organizații neguvernamentale cu scopul de a derula activități în sfera socială pentru persoanele aparținând grupurilor vulnerabile (copii abandonati în instituții, persoane cu dizabilități, persoane vârstnice).

Conform datelor prezentate în Catalogul Soros din anul 1994, ponderea organizațiilor din domeniul social a fost de 14% înregistrând, în comparație cu alte domenii, cea mai ridicată valoare⁴². În perioada 1996-1997 ponderea acestora crește la 18%. Dacă ne raportăm însă la toate activitățile din domeniul social (furnizare de servicii, informare, consiliere, lobby, advocacy) numărul entităților active este în continuă creștere în ultimii ani.

Anul 1990 a reprezentat o renaștere a asistenței sociale în România deoarece în perioada comunistă problemele sociale erau ascunse opiniei publice și nu constituiau subiectul unor dezbateri în mediul academic sau în spațiul public.

Noul context politico-socio-economic a necesitat definirea și crearea unor politici sociale adaptate noilor nevoi sau nevoilor nerecunoscute până atunci ale societății românești de tranziție: șomajul, persoanele cu dizabilități, copiii instituționalizați, sărăcia, incluziunea socială, comunitatea romă etc. Organizațiile internaționale au avut o contribuție importantă în dezvoltarea politicilor sociale din anii '90 asigurând de multe ori transferul de expertiză sau bune practici. În contextul unei administrații publice încă nepragătite să facă față noilor nevoi sociale, organizațiile neguvernamentale au preluat încă din primii ani după Revoluția din 1989 rolul statului de a oferi servicii pentru persoanele aflate în nevoie.

Finanțate primordial din surse internaționale publice și private asociațiile și fundațiile din domeniul social au pus bazele primelor servicii sociale furnizate în România în domeniul precum protecția drepturilor copilului, persoane cu dizabilități sau persoane vârstnice.

Conform datelor furnizate de Ministerul de Finanțe, sectorul asociativ este în continuă dezvoltare, numărul organizațiilor neguvernamentale care au depus bilanț fiind în continuă creștere. Această creștere ne arată dinamica ridicată a sectorului asociativ din România, numărul în creștere al organizațiilor fiind direct proporțional cu dezvoltarea societății.

La sfârșitul anului 2010, existau 66804 organizații înregistrate în Registrul ONG, Ministerul de Justiție însă, dintre acestea, doar 39,4% sunt organizații active care au depus bilanț contabil la începutul anului 2011.

Tabelul 4: Numărul organizațiilor care au depus bilanț la Ministerul Finanțelor în anii 2000-2010

	Anul					
	2000	2005	2007	2008	2009	2010
Nr. total organizații care au depus bilanț aferent ONG-urilor	10494	16532	19354	20478	22589	26322

Sursa: Institutul Național de Statistică, 2000-2010

Diversitatea domeniilor de activitate și pluralitatea scopurilor organizaționale reprezintă o caracteristică fundamentală a asociațiilor și fundațiilor. Domeniile de activitate cu incidență mare sunt: social/caritabil (5961 organizații, 23% din total) și sportiv/recreativ (5046 organizații, 19% din total), urmate în ponderi aproximativ egale de către domeniul educațional (11%), organizații culturale (10%) și asociații profesionale (10%).

Tabelul 5: Ponderea organizațiilor din totalul organizațiilor care au depus bilanț (%) pe domenii de activitate, conform codului CAEN în anii 2000 -2010

Domeniu – CAEN	An 2000	An 2000 %	An 2005	An 2005 %	An 2010	An 2010 %
1. Social/ caritabil	4393	41.9%	5008	30.3%	5961	22.6%
2. Sportive	1531	14.6%	2866	17.3%	5046	19.2%
3. Educație	614	5.8%	1427	8.6%	2927	11.1%
4. Culturale	875	8.3%	1602	9.7%	2738	10.4%
5. Profesionale	443	4.2%	1326	8.0%	2570	9.8%
6. Religioase	860	8.2%	1302	7.9%	1715	6.5%
7. Agricol	148	1.4%	576	3.5%	1620	6.2%
8. Sănătate	533	5.1%	1074	6.5%	1601	6.1%
9. Turism/Dezvoltare	316	3.0%	675	4.1%	1387	5.3%
10. Obști/silvice	40	0.4%	597	3.6%	1106	4.2%
11. Civice	251	2.4%	621	3.8%	970	3.7%
12. Mediu	224	2.1%	410	2.5%	743	2.8%

Sursa: Atlasul Economiei Sociale din România, FDSC, 2012

Evoluția numărului de organizații pe domenii de activitate indică o scădere a ponderii domeniului social/caritabil (care era predominant în anul 2000 reprezentând 42% din numărul total al organizațiilor, la 22,6% în anul 2010) datorită dezvoltării într-un ritm mai ridicat a domeniilor sportiv, educație, al asociațiilor profesionale și agricol (de ex.: în intervalul 2000 – 2005 rata de creștere pentru domeniul sportiv a fost de 87%, pentru educație 132%, pentru cultură 83,7%, pentru asociații profesionale 200%, pentru domeniul agricol 289%).

Trebuie să precizăm că, în afara organizațiilor analizate în tabelul nr. 5, mai sunt numeroase alte asociații care nu au fost luate în calcul deoarece nu au marcat ca obiect principal de activitate asistența socială ci codul CAEN 9133 – Alte activități asociative. La acestea, se adaugă din anul 2008, Servicii combinate de îngrijire medicală și socială – codul CAEN 87. Astfel, nu putem avea o dimensiune reală a sectorului social decât prin referințe la surse diferite care să ne permită o cât mai bună estimare a fenomenului.

Distribuția personalului salariat după domenii de activitate evidențiază faptul că în anul 2010 organizațiile din domeniul social/caritabil, erau cei mai importanți angajatori din cadrul sectorului asociațiilor și fundațiilor din România, cu peste 16.480 salariați (social/caritabil), 12.613 salariați (sportiv), respectiv 9.577 salariați (educație).

⁴² România 2010. Sectorul neguvernamental – profil, tendințe, provocări, FDSC, București, 2010, p. 131-134

Tabelul 6: Evoluția personalului salariat pe domenii de activitate în anii 2000-2010

	An 2000	An 2000 %	An 2005	An 2005 %	An 2010	An 2010 %
1. Social/ caritabil	7367	38%	18550	38%	16480	27%
2. Sportive	3484	18%	7078	15%	12613	21%
3. Educație	3396	18%	7894	16%	9577	16%
4. Culturale	1307	7%	3326	7%	6870	11%
5. Profesionale	2202	11%	5857	12%	6142	10%
6. Religioase	481	3%	1557	3%	3641	6%
7. Agricol	1132	6%	3583	7%	3477	6%
8. Sănătate	1190	6%	2502	5%	3281	5%
9. Turism/ Dezvoltare	466	2%	1410	3%	3045	5%
10. Obști/ silvice	27	0%	2255	5%	2752	5%
11. Civice	478	2%	1883	4%	1579	3%
12. Mediu	275	1%	968	2%	1198	2%

Sursa: Atlasul Economiei Sociale din România, FDSC, 2012

Din analiza datelor furnizate de Institutul Național de Statistică reiese faptul că două treimi din organizații nu au angajați, ponderi mai mari decât media sectorială fiind înregistrate în domeniile sportiv, mediu și cultură.⁴³

Analiză detaliată a organizațiilor economiei sociale furnizori acreditați de servicii sociale

Din universul larg al organizațiilor active în domeniul social și caritabil ne-am concentrat asupra furnizorilor acreditați de servicii sociale datorită faptului că acestea desfășoară o activitate susținută și profesionistă în domeniul serviciilor, conform standardelor minime de calitate. De asemenea, acestea sunt singurele care pot beneficia de finanțare de la bugetul local și național, dovedind prin acreditare că dețin resurse umane, financiare și materiale suficiente pentru a furniza servicii de calitate beneficiarilor.

Pornind de la baza de date a furnizorilor acreditați de servicii sociale existentă la nivelul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice de la sfârșitul anului 2011, au fost identificate organizațiile neguvernamentale care au înregistrat bilanț contabil în anii 2000 -2011 și a fost făcută o analiză detaliată a acestora.

Precizăm că, în conformitate cu legislația în vigoare, primele organizații au fost acreditate ca furnizori de servicii sociale în anul 2006.

Din numărul total de organizații active în domeniul social la nivelul anului 2010 respectiv 5,961 organizații, doar 16,6% sunt acreditate ca furnizori de servicii sociale.

Acreditarea ca furnizor de servicii sociale rămâne un proces anevoios pentru organizațiile mici active în domeniul social și caritabil, care nu dispun de resurse umane și financiare pentru a derula activități susținute în sfera serviciilor sociale. Organizațiile care doresc să se acrediteze trebuie să dovedească că pot asigura standardele minime de calitate.

⁴³ Atlasul economiei sociale. România 2012, FDSC, București, 2012, p. 24

Standardele generale de calitate se bazează pe 9 principii de excelență privind furnizarea serviciilor sociale, principii elaborate în cadrul modelului european al calității: organizare și administrare, drepturi, etică, abordarea comprehensivă, centrarea pe persoană, participare, parteneriat, orientarea pe rezultate, îmbunătățire continuă.

În tabelul nr. 7 se observă o dublare a numărului de organizații acreditate ca furnizori de servicii sociale în cei 10 ani (rată de creștere de 103%). Cea mai mare rată de creștere s-a înregistrat între anii 2000 – 2005, când numărul organizațiilor acreditate pe servicii sociale a crescut de la 486 la 872 (cu 79,4%).

Datorită faptului că, în România, mecanismele de finanțare a serviciilor sociale sunt reduse și acoperă un număr limitat de nevoi identificate în rândul beneficiarilor, furnizorii de servicii sociale, din dorința de a dezvolta și a asigura sustenabilitatea serviciilor au trebuit să se orienteze către activități economice care să susțină programele sociale derulate.

Același trend crescător semnalat în cazul furnizorilor acreditați de servicii sociale se înregistrează și în rândul organizațiilor care au activitate economică: rată de creștere în intervalul 2000 – 2010 de 67%, cea mai dinamică perioadă 2000 – 2005 când s-a atins o rată de creștere de 72%.

Rata organizațiilor cu activitate economică în total organizații acreditate pe servicii sociale a avut o evoluție relativ constantă în intervalul 2008 -2010, în 2010 fiind de 14,8%. Valori mai mari s-au înregistrat în intervalul 2000 - 2007, cea mai ridicată rată a organizațiilor cu activitate economică în total organizații acreditate pe servicii sociale întâlnindu-se în anul 2007 (20,5%), un an cu o conjunctură economică foarte bună datorată expansiunii economice.

Tabelul 7: Ponderea organizațiilor cu activitate economică din rândul organizațiilor acreditate pe servicii sociale în anii 2000 -2010

	2000	2005	2007	2008	2009	2010
Număr organizații acreditate pe servicii sociale active (INS)	486	872	972	960	996	990
Număr organizații acreditate pe servicii sociale cu activitate economică (INS)	88	152	199	137	141	147
Rata organizațiilor cu activitate economică în total organizații acreditate pe servicii sociale	18,1%	17,4%	20,5%	14,3%	14,2%	14,8%

Sursa: Institutul Național de Statistică, prelucrare FDSC (IES), 2012

Dublarea numărului de organizații acreditate ca furnizori de servicii sociale în perioada 2000-2010 denotă o mare și constantă preocupare pentru domeniul social din partea societății civile, în contextul unor politici publice relativ favorabile dezvoltării sectorului serviciilor sociale, OG nr. 68/2003 privind serviciile sociale oferind recunoașterea acestora alături de serviciile publice și Legea 350/2005 privind regimul finanțărilor nerambursabile din fonduri publice alocate pentru activități nonprofit de interes general permițând alocarea unor resurse acestui sector, fie ele și limitate.

Tabelul 8: Evoluția activelor imobilizate ale organizațiilor acreditate pe servicii sociale în anii 2000 - 2010

Active imobilizate	2000	2005	2007	2009	2010
Medie Active Imobilizate (Lei)	71.382	322.687	401.224	477.400	525.593
Mediana Active Imobilizate	5.442	25.719	38.321	31.056	38.730
Total Active Imobilizate (Lei), din care:	34.691.814	280.737.956	389.989.525	475.490.427	519.285.762
% Imobilizări necorporale	0,2%	0,2%	0,2%	2,2%	1,7%
% Imobilizări corporale	97,8%	97,4%	96,8%	94,1%	95,2%
% Imobilizări financiare	2,1%	2,4%	3,0%	3,7%	3,1%

Sursa: Institutul Național de Statistică, prelucrare FDSC (IES), 2012

Activele și veniturile furnizorilor acreditați de servicii sociale indică gradul de sustenabilitate financiară pe termen scurt și mediu.

Parte a patrimoniului, alături de activele circulante și trezorerie, activele imobilizate au cunoscut o evoluție ascendentă în 10 ani. Tendința de creștere a activelor s-a manifestat continuu, indiferent de evoluția veniturilor.

Media activelor imobilizate a crescut în intervalul analizat de peste 6 ori (cu 636,3%), ceea ce indică dezvoltarea și creșterea gradului de sustenabilitate financiară a organizațiilor acreditate pe servicii sociale. O analiză a mediane activelor imobilizate ca și indicator de tendință centrală și de împrăștiere, confirmă tendința. În anul 2010, mediana activelor imobilizate a fost de 38.730, ceea ce înseamnă că jumătate dintre activele imobilizate ale organizațiilor acreditate pe servicii sociale au avut valori mai mici sau egale decât 38.730.

Peste 90% din totalul imobilizărilor sunt de tip corporal (terenuri și construcții, utilaje, mijloace de transport), reprezentând 95,3% în anul 2010, situație evidentă în toți anii de raportare. Organizațiile au preferat să achiziționeze și să amenajeze spațiul propriu pentru derularea activităților curente specifice (centre de zi, centre rezidențiale, centre de recuperare etc.) în loc să plătească chirie sau să concesioneze un spațiu pe o perioadă limitată de la autorități locale.

Tabelul 9: Evoluția veniturilor totale și a veniturilor din activități economice ale organizațiilor acreditate pe servicii sociale în anii 2000-2010

Venituri	2000	2005	2007	2009	2010
Medie Venituri totale	157.231	435.377	440.186	520.233	291.903
Mediană Venituri Totale	32.460	120.569	145.457	166.825	17.984
Venituri totale, din care:	76.414.342	379.213.389	427.861.268	518.152.498	288.983.607
Venituri din activitățile economice	5.079.929	29.687.595	32.725.793	35.887.085	32.177.497
% Venituri din activitățile economice (în total venituri)	6,6%	7,8%	7,6%	6,9%	11,1%
Medie venituri din activități economice	10.453	34.084	33.669	36.067	32.535
Mediană venituri din activități economice	0	0	0	0	0
Cheltuieli totale, din care:	66.659.454	330.473.213	386.481.794	492.045.178	269.070.697
% Cheltuieli din activitățile economice	7,6%	8,7%	8,7%	7,0%	11,7%

Sursa: Institutul Național de Statistică, prelucrare FDSC (IES), 2012

Observăm o triplare a veniturilor totale în perioada 2000 – 2005, urmată de o creștere modestă din anul 2005 până în anul 2009 și o scădere semnificativă în anul 2010 (la jumătate față de anul 2009). Două cauze putem identifica pentru scăderea drastică a veniturilor în anul 2010: efectele crizei economice din anul 2008 care a afectat atât sistemul public cât și privat, precum și epuizarea fondurilor de preaderare (fondurile PHARE) și întârzierea, respectiv accesul limitat pentru furnizorii de servicii sociale în accesarea fondurilor structurale. Media veniturilor totale a crescut per total interval 2000 – 2010 cu 85,65% indicând creșterea sustenabilității și dezvoltarea organizațiilor, iar în anii 2009 – 2010 a scăzut brusc cu 44%. Analizând indicatorul mediana veniturilor totale în anul 2010, putem constata că jumătate dintre veniturile totale ale organizațiilor acreditate pe servicii sociale au fost sub 17984, iar jumătate peste 17984.

De remarcat este că ponderea veniturilor din activitățile economice în total venituri s-a menținut constantă până în anul 2010, când crește semnificativ de la 6,9% în 2009 la 11,1% în 2010, chiar pe fondul scăderii veniturilor. Ceea ce înseamnă că piața serviciilor plătite, ca sursă a veniturilor, rămâne constantă, și nu este afectată substanțial de criza economică.

Cheltuielile urmează strict același trend ca și veniturile, ceea ce înseamnă pe de o parte că sunt dependente de venituri, iar pe de altă parte că organizațiile se adaptează la situația pieței și conjuncturii economice, au un management financiar eficient, nu angajează cheltuieli pe care nu le pot suporta.

Modul în care scăderea veniturilor afectează numărul de beneficiari sau de servicii furnizate va fi analizat ulterior.

Tabelul 10: Distribuția organizațiilor acreditate pe servicii sociale pe intervale de venituri și immobilizări active financiare în anii 2000-2010

Intervale de venituri	Anul – % venituri Active Financiare				
	2000	2005	2007	2009	2010
0 lei	8,2%	7,8%	6,2%	7,2%	18,7%
1 - 10 000 lei	28,0%	11,4%	9,1%	7,9%	24,9%
10 001 - 40 000 lei	17,9%	11,5%	11,1%	11,0%	15,9%
40 001 - 200 000 lei	29,2%	30,7%	31,8%	28,8%	19,2%
Peste 200 000 lei	16,7%	38,7%	41,9%	45,0%	21,3%
Intervale immobilizari active financiare	Anul – Ponderea % Total immobilizări (% Active Financiare)				
	2000	2005	2007	2009	2010
0 lei	16,0%	23,1%	22,6%	25,1%	24,5%
1 - 10 000 lei	41,2%	17,1%	15,0%	14,2%	13,4%
10 001 - 40 000 lei	17,7%	14,4%	13,2%	13,3%	12,4%
40 001 - 200 000 lei	15,8%	19,2%	19,8%	16,6%	18,8%
Peste 200 000 lei	9,3%	26,2%	29,4%	30,9%	30,9%

Sursa: Institutul Național de Statistică, prelucrare FDSC (IES), 2012

În anul 2010, 21,3% dintre organizațiile acreditate ca furnizori de servicii sociale au obținut venituri peste 200000 lei, și au însumat 30,9% din total immobilizări ale acestor organizații. Comparând cu perioada 2005 – 2009, când procentul veniturilor era cu mult mai mare decât procentul immobilizărilor, putem afirma că se observă în 2010 faptul că aceste organizații au fost negativ afectate de cauzele identificate în analiza anterioară.

În anul 2010 se constată o creștere dramatică a ponderii organizațiilor cu 0 venituri, de la 7,2% în anul anterior la 18,7%. Am asistat practic la falimentul nedeclarat a aproximativ 10% dintre organizațiile furnizoare de servicii de dimensiune mică.

Ceea ce înseamnă că organizațiile mari au fost cele mai afectate de criza economică sau de schimbarea structurii fondurilor care au fost alocate domeniului social.

Vom analiza în ce măsură acest lucru a afectat numărul de beneficiari (au pierdut beneficiari în anul 2010 sau au trebuit să renunțe la anumite servicii), pe baza evoluției personalului salariat implicat în activități fără scop lucrativ și a celui implicat în activități economice.

Tabelul 11: Evoluția personalului salariat și a cheltuielilor cu personalul în organizațiile acreditate pe servicii sociale în anii 2000-2010

Organizații acreditate pe servicii sociale	2000	2005	2007	2009	2010
Total Personal	3.783	10.701	10.639	9.922	8.732
Efectivul de personal pentru activități fără scop lucrativ	3.437	8.750	8.621	8.656	7.723
% personal pentru activități fără scop lucrativ	91%	82%	81%	87%	88%
Efectivul de personal pentru activități economice	346	1.951	2.018	1.266	1.005
% personal pentru activități economice	9%	18%	19%	13%	12%
Organizații acreditate pe servicii sociale	2000	2005	2007	2009	2010
Cheltuieli cu personalul/ Total Cheltuieli (%)	15%	26%	28%	11%	23%
Venituri Economice/ Total Personal pentru activități economice (Lei)	14.682	8.637	16.216	28.347	31.924
Venituri Totale/ Total Personal (Lei)	20.199	34.132	40.210	52.220	33.034

Sursa: Institutul Național de Statistică, prelucrare FDSC (IES), 2012

Observăm ca personalul implicat în furnizarea serviciilor sociale a înregistrat, după o evoluție ascendentă importantă în perioada 2000-2005, când personalul a crescut de aproape 3 ori, o evoluție descendentă în intervalul 2005 – 2010. De la un efectiv de 8750 în anul 2005 scade până la un efectiv de 7723 în anul 2010 (rata de scădere fiind de 11,73%) în condițiile în care între 2009 și 2010 veniturile totale se înjumătățesc. Acest lucru poate să aibă consecințe semnificative :

- de reducere a serviciilor sociale furnizate sau,
- de scădere a numărului de beneficiari cărora le furnizau servicii sau,
- de scădere a calității serviciilor sociale furnizate/sau de eficientizare a acestora – cu un număr mai mic de personal au acoperit același număr de beneficiari – în condițiile în care calitatea este cea impusă prin standardele minime de calitate.

În ceea ce privește veniturile economice, este interesant de remarcat faptul că personalul implicat în activitățile economice se înjumătățește de la 1951 în anul 2005 la 1005 în anul 2010 (rată de scădere de 50,19%), în condițiile unei mărimi a veniturilor din activități economice constante. Acest fapt se transpune, așa cum se poate observa în tabelul nr. 11, într-un ritm de creștere a productivității muncii a personalului economic de 269% în intervalul 2005-2010, foarte greu de explicat din punct de vedere economic.

Analizând pe ansamblu evoluția personalului observăm că organizațiile acreditate pe servicii sociale au făcut reduceri de personal de doar 10,7% în rândul personalului implicat în activități fără scop lucrativ în anul 2010, iar în schimb reducerile de personal în rândul personalului implicat în activitățile economice au fost mult mai semnificative și progresive: reducere de 37,26% în 2009 față de 2008, și reducere de 20,61% în 2010 față de 2009, rezultatul fiind creșterea productivității muncii a personalului angajat.

Putem presupune fie o creștere a eficienței economice, explicabilă doar dacă s-ar fi înregistrat un progres tehnologic extraordinar (prea puțin probabil în acest sector), fie o suprasolicitare a personalului rămas, supraîncărcare cu sarcini, cu efecte negative asupra performanțelor profesionale pe termen lung. De asemenea, putem presupune o tendință de menținere a serviciilor sociale furnizate la același nivel (număr de servicii furnizate, număr de beneficiari, calitatea serviciilor oferite).

Tabelul 12: Angajarea în organizațiile acreditate pe servicii sociale în anii 2000-2010

Organizații acreditate pe servicii sociale	2000	2005	2007	2009	2010
Nr. mediu salariați/organizație	7,8	12,3	11,0	10,0	8,9
Mediană salariați/organizație	0	5	5	4	4
Cuartila 3 (75%) salariați/organizație	5	14	12	10	9
niciun angajat	54%	26%	25%	25%	26%
1-5 angajați	22%	25%	29%	33%	31%
6-10 angajați	8%	17%	17%	19%	21%
11-20 angajați	6%	15%	16%	12%	12%
peste 20 de angajați	10%	16%	13%	11%	10%
Organizații acreditate pe servicii sociale	2000	2005	2007	2009	2010
Cheltuieli cu personalul/ Total Cheltuieli (%)	15%	26%	28%	11%	23%
Venituri Economice/ Total Personal pentru activități economice (Lei)	14.682	8.637	16.216	28.347	31.924
Venituri Totale/ Total Personal (Lei)	20.199	34.132	40.210	52.220	33.034

Sursa: Institutul Național de Statistică, prelucrare FDSC (IES), 2012

Datele din tabelul nr. 12 evidențiază faptul că numărul mediu de salariați într-o organizație acreditată pentru furnizarea de servicii sociale, a avut o ușoară tendință progresivă de scădere. În anul 2010 numărul mediu de salariați/organizație a fost de 8,9 salariați. Analizând mediana pentru anul 2010, putem afirma că jumătate dintre organizații au avut un număr mediu de salariați mai mic sau egal cu 4, iar jumătate un număr mediu de salariați peste 4.

Distribuția organizațiilor pe cele 5 clase de mărime a organizației, reliefează faptul că au predominat în intervalul analizat: organizațiile care au angajat între 1 și 5 persoane, organizațiile cu niciun angajat, și organizațiile care au angajat între 6 și 10 persoane.

În anul 2010, analiza distribuției arată că din total organizații acreditate pentru furnizarea de servicii sociale, 31% sunt organizații care au angajat între 1 și 5 persoane, și 26% sunt organizații cu niciun angajat. Așadar, putem afirma că aceste două tipuri ar putea fi reprezentative pentru profilul unei organizații acreditate pentru furnizarea de servicii sociale.

Tabelul 13: Rezultatele exercițiului financiar anual în organizațiile acreditate pe servicii sociale în anii 2000-2010

Organizații acreditate pe servicii sociale	2000	2005	2007	2009	2010
Total excedent	10.790.726	60.594.799	60.953.133	53.028.938	39.312.377
Total deficit	1.035.838	11.766.856	19.573.659	26.921.618	19.256.956
% ONG cu rezultatul net al exercițiului – excedent	62,8%	56,8%	55,8%	54,4%	45,2%
Medie excedent	35.379	122.414	112.460	97.839	87.947
Mediană	5.269	17.844	21.273	22.633	6.612
% ONG cu rezultatul net al exercițiului – deficit	27,6%	35,7%	37,4%	38,7%	38,0%
Medie deficit	7.730	37.836	53.774	69.926	51.215
Mediană	937	10.879	16.590	19.246	5.481
% ONG cu rezultatul net al exercițiului – Zero	9,7%	7,5%	6,8%	6,9%	16,9%
% diferența între venituri și cheltuieli	12,8%	12,9%	9,7%	5,0%	6,9%
Excedent Brut/Cheltuieli totale (%)	16,2%	18,3%	15,8%	10,8%	14,6%
Intervale de excedent (% din total ONG cu excedent)	2000	2005	2007	2009	2010
1 - 10 000 RON	60%	38%	35%	36%	56%
10 001 - 40 000 RON	22%	24%	26%	27%	21%
40 001 - 200 000 RON	15%	24%	26%	26%	14%
peste 200 000 RON	3%	14%	12%	11%	9%
Intervale de pierdere (% din total ONG cu deficit)	2000	2005	2007	2009	2010
1 - 10 000 RON	84%	49%	36%	39%	61%
10 001 - 40 000 RON	10%	30%	39%	30%	21%
40 001 - 200 000 RON	6%	18%	20%	24%	14%
peste 200 000 RON	0%	4%	5%	7%	4%

Sursa: Institutul Național de Statistică, prelucrare FDSC (IES), 2012

Analizând distribuția organizațiilor pe intervalele de excedent din tabelul nr. 13, putem afirma că în anul 2010 devin predominante (cu o pondere de 56%) organizațiile care au obținut excedent între 1 – 10000 RON, iar numai 9% dintre organizații putem spune că au o sustenabilitate economică ridicată și nu au resimțit efectele crizei și alți factori, reușind să înregistreze excedente peste 200 000 RON. Totuși, este de apreciat faptul că 61% dintre organizațiile care au înregistrat deficit în anul 2010 s-au încadrat în primul interval de deficit 1 – 10000 RON, ceea ce creează premisa recuperării rapide a pierderilor, fără dezechilibre economice majore.

Tabelul 14: Situația activelor circulante în organizațiile acreditate pe servicii sociale în anul 2010

Organizații acreditate pentru furnizarea de servicii sociale	Număr cazuri	Total	Media	Mediana	Cuartila 3 (75%)
Active circulante - TOTAL	989	491.855.700	497.326	42.684	166.809
Datorii ce trebuie plătite într-o perioadă de până la un an	989	145.096.751	146.711	10.487	42.560
Active circulante nete, respectiv datorii curente nete	989	208.373.189	210.691	20.875	102.076
Total active minus datorii curente	989	630.287.212	637.297	80.520	415.635
Datorii ce trebuie plătite într-o perioadă mai mare de un an	989	24.624.117	24.898	0	0

Sursa: Institutul Național de Statistică, prelucrare FDSC (IES), 2012

La sfârșitul anului 2010, patrimoniul organizațiilor neguvernamentale – furnizori acreditați de servicii sociale – se ridică la o valoare de aproximativ 1 miliard lei (total active imobilizate, a se vedea tabelul nr. 8, + total active circulante), din care 519.285.762 lei active imobilizate și 491.855.700 milioane lei active circulante. Nivelul datoriilor pe termen scurt, ce trebuie plătite într-o perioadă de până la 1 an, sunt de aproximativ 145.096.751 lei, iar cel al datoriilor pe termen lung, ce trebuie plătite într-o perioadă mai mare de 1 an se ridică la valoarea de 24.624.117 lei – ceea ce reprezintă o valoare foarte mică. Aceasta înseamnă că organizațiile au un fond de rulment suficient de mare ca să își susțină activitățile curente. De asemenea lucrează cu bani proprii, motivul principal fiind acela că nu au posibilitatea să acceseze credite. Media activelor circulante în 2010 a fost de 497326 lei, iar jumătate dintre organizațiile acreditate pe servicii sociale au avut active circulante mai mici de 42684 lei (valoarea mediane - quartila 2). Analizând quartila 3 (75%) se observă că trei pătrimi dintre organizații au avut active circulante mai mici de 166809 lei, și o pătrime active circulante mai mari de 166809 lei.

În situația în care furnizorii de servicii sociale ar beneficia de finanțare pe o perioadă mai lungă de timp 2-3 ani, prin contractarea de servicii de la autorități publice locale, probabil băncile ar fi mai deschise spre a oferi credite sectorului neguvernamental. Modelul de finanțare actual de tip grant sau subvenție anuală nu este atractiv pentru bănci pentru că nu conferă stabilitate financiară pe termen mediu și lung.

Tabelul 15: Distribuția organizațiilor acreditate pe servicii sociale pe regiuni de dezvoltare în anii 2000-2010

Organizații acreditate pe servicii sociale	2000	2005	2007	2009	2010
Nord-Est	14.8%	13.9%	15.1%	15.7%	16.4%
Vest	14.4%	13.5%	13.0%	12.7%	12.7%
Sud-Est	8.2%	6.9%	7.0%	7.6%	7.5%
Centru	22.8%	21.6%	22.0%	23.5%	21.6%
Nord-Vest	24.3%	18.9%	17.9%	18.8%	18.6%
Sud-Vest	4.9%	4.8%	5.1%	4.8%	4.6%
Sud	7.2%	6.3%	7.3%	7.4%	7.6%
București-Ilfov	3.3%	14.1%	12.6%	9.5%	11.0%
Rural	13.0%	11.7%	11.6%	13.4%	13.5%

Sursa: Institutul Național de Statistică, prelucrare FDSC (IES), 2012

Cele mai multe organizații neguvernamentale acreditate pe servicii sociale sunt repartizate preponderent în zona urbană (86.5% în anul 2010). Remarcăm trendul ascendent al organizațiilor neguvernamentale acreditate pe servicii sociale în rural în anii 2005 -2010, de la 11,7% în anul 2005, la 13,5% în anul 2010. Organizațiile acreditate pe servicii sociale au o pondere semnificativ mai ridicată în regiunile care au în mod tradițional un nivel de dezvoltare mai ridicat (Centru – 21,6% și Nord Vest – 18,6%) - acestea având și nivelul de imobilizări cel mai ridicat - și înregistrează ponderi mai reduse în regiunile mai puțin dezvoltate : 7,5% în Sud-Est, 7,6% în Sud și 4,6% în Sud-Vest.

Tabelul 16: Evoluția principalilor indicatori economici pe regiuni de dezvoltare în anii 2000-2010

Nord-Est	2000	2005	2007	2009	2010
Nr. organizații acreditate pe servicii sociale	72	121	147	156	162
Venituri	7.437.003	43.179.262	44.679.088	65.543.341	45.897.185
Imobilizari	3.487.275	33.579.571	46.130.406	60.726.883	64.680.127
Salariați	232	1.082	1.239	1.261	1.278
Vest	2000	2005	2007	2009	2010
Nr. organizații acreditate pe servicii sociale	70	118	126	126	126
Venituri	10.176.183	42.804.355	49.544.674	57.429.352	26.924.074
Imobilizări	2.939.254	36.699.120	44.052.582	46.540.040	53.683.842
Salariați	463	1.600	1.573	1.490	1.604
Sud-Est	2000	2005	2007	2009	2010
Nr. organizații acreditate pe servicii sociale	40	60	68	76	74
Venituri	3.232.975	19.276.182	20.156.640	23.444.940	8.450.147
Imobilizari	2.886.310	20.135.018	20.281.243	21.695.399	20.939.793
Salariați	201	650	689	605	525
Centru	2000	2005	2007	2009	2010
Nr. organizații acreditate pe servicii sociale	111	188	214	234	214
Venituri	22.026.967	59.364.082	69.314.072	102.871.442	63.085.519
Imobilizări	9.467.990	51.244.013	64.722.883	88.376.458	92.171.529
Salariați	778	1.918	2.210	2.337	2.128
Nord-Vest	2000	2005	2007	2009	2010
Nr. organizații acreditate pe servicii sociale	118	165	174	187	184
Venituri	24.689.438	70.575.827	81.833.319	106.738.844	69.549.202
Imobilizări	9.259.874	51.567.314	84.025.946	112.679.968	119.074.417
Salariați	1.175	2.005	1.952	1.908	1.915

Sursa: Institutul Național de Statistică, prelucrare FDSC (IES), 2012

Sud-Vest	2000	2005	2007	2009	2010
Nr. organizații acreditate pe servicii sociale	24	42	50	48	46
Venituri	2.162.852	7.096.226	9.327.459	11.165.736	8.890.205
Imobilizări	728.880	5.178.843	6.132.295	7.579.832	7.646.636
Salariați	80	321	287	241	346
Sud	2000	2005	2007	2009	2010
Nr. organizații acreditate pe servicii sociale	35	55	71	74	75
Venituri	2.037.888	9.278.983	17.604.573	21.422.193	8.006.249
Imobilizări	1.525.515	9.918.581	17.280.678	21.083.501	21.393.811
Salariați	78	360	577	507	502
București-Ilfov	2000	2005	2007	2009	2010
Nr. organizații acreditate pe servicii sociale	16	123	122	95	109
Venituri	4.651.036	1.558.129.052	135.401.443	129.536.650	58.181.026
Imobilizări	4.396.716	83.936.271	107.363.492	116.808.346	139.695.607
Salariați	776	3.093	2.202	1.659	1.799

Sursa: Institutul Național de Statistică, prelucrare FDSC (IES), 2012

În tabelul de mai sus, se observă că în perioada 2000 – 2009, în toate regiunile de dezvoltare, organizațiile acreditate pentru furnizarea serviciilor sociale au înregistrat venituri mai mari decât imobilizările. Situația se schimbă însă în anul 2010, când singura regiune în care veniturile sunt mai mari decât imobilizările rămâne regiunea Sud-Vest.

III.2 Poziția actorilor economiei sociale în ansamblul furnizorilor acreditați de servicii sociale

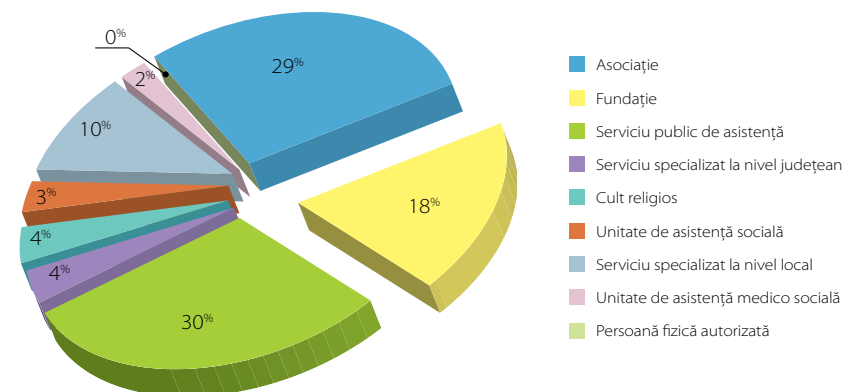
Gabriela Dima

Acreditarea furnizorilor publici și privați de servicii sociale apare ca o necesitate în asigurarea unor standarde minime de calitate în domeniu. Obligatorietatea acreditării furnizorilor de servicii sociale a fost introdusă prin OUG nr. 68/2003 privind serviciile sociale, ceea ce a delimitat activitatea ocazională din domeniul social de cea furnizată în mod regulat și pentru care se fac alocări de la bugetele locale și centrale.

Conform datelor furnizate de MMFPSPV, Registrul electronic unic al serviciilor sociale⁴⁴, în anul 2011 erau înregistrați 2703 furnizori acreditați de servicii sociale publici și privați. Dintre aceștia 1385 (51% din total furnizori acreditați) sunt furnizori privați (asociații, fundații, culte religioase, persoane fizice autorizate).

⁴⁴ <http://www.mmuncii.ro/sas/index>, 2011

Figura 3 - Tipologia furnizorilor acreditați de servicii sociale în anul 2011

Sursa: MMFPSPV, Registrul unic al serviciilor sociale, <http://www.mmuncii.ro/sas/index>, 2011, prelucrare FDSC (IES)

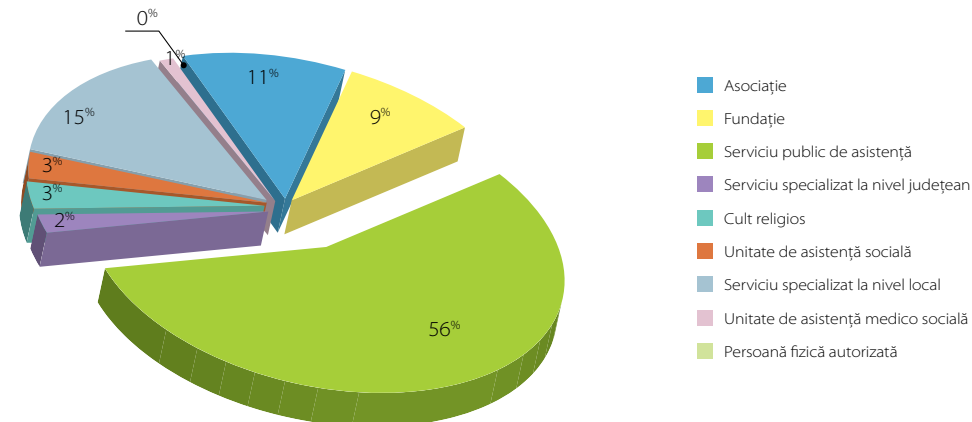
Asociațiile și fundațiile dețin cea mai mare pondere în rândul furnizorilor acreditați de servicii sociale (47% din total), urmate de serviciile publice locale de asistență socială (30%) și servicii specializate locale (10%). Cultele religioase au o pondere de doar 4% din totalul furnizorilor acreditați de servicii sociale.

Comparând cu datele înregistrate în anul 2010⁴⁵, nu sunt semnalate diferențe semnificative, doar o ușoară scădere a ponderii serviciilor publice locale de la 31 la 30% și a fundațiilor de la 20 la 18%.

Cei mai mulți furnizori, 55,54%, funcționează în **mediul urban**, în scădere față de anul 2010 când erau 62%, ceea ce indică în continuare o discrepanță între mediul rural și urban în ceea ce privește gradul de dezvoltare a serviciilor sociale în rural.

În **mediul rural**, din cei 1065 de furnizori acreditați doar 239 sunt asociații, fundații sau culte religioase, adică 23% din total. Cea mai mare reprezentare o au serviciile publice de asistență socială (56%) care oferă în principal prestații sociale și serviciile specializate de la nivel local (15%).

Figura 4 - Distribuția în mediul rural a furnizorilor acreditați de servicii sociale în anul 2011

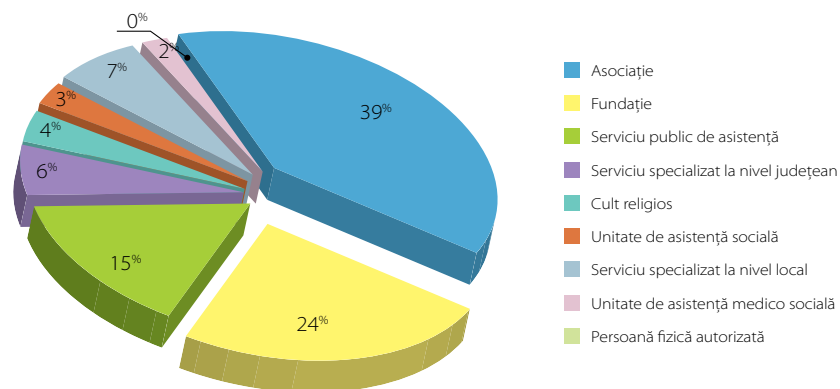
Sursa: MMFPSPV, Registrul unic al serviciilor sociale, <http://www.mmuncii.ro/sas/index>, 2011, prelucrare FDSC (IES)

⁴⁵ România 2010. Sectorul neguvernamental – profil, tendințe, provocări, FDSC, București, 2010, p. 134 -136

Diagnoza reală a dezvoltării serviciilor sociale la nivel rural se va putea face prin corelarea acestor date statistice cu tipologia serviciilor furnizate (gradul lor de specializare), categoriile de beneficiari cărora le sunt adresate și nevoile de servicii sociale identificate la nivel local.

În **mediul urban**, din cei 1505 de furnizori acreditați de servicii sociale, marea majoritate sunt asociații (39%) și fundații (24%) și doar 32% sunt furnizori publici, dintre care 15% serviciu public specializat de asistență socială, 6% serviciu specializat la nivel județean și 7% serviciu specializat la nivel local.

Figura 5 - Distribuția în mediul urban a furnizorilor acreditați de servicii sociale în anul 2011

Sursa: MMFPSPV, Registrul unic al serviciilor sociale, <http://www.mmuncii.ro/sas/index>, 2011, prelucrare FDSC

Analiza comparativă urban-rural arată o prezență semnificativ mai mare a furnizorilor din sectorul privat în mediul urban (67% din total ONG - furnizori acreditați de servicii sociale) față de ponderea de doar 22,44% în mediul rural.

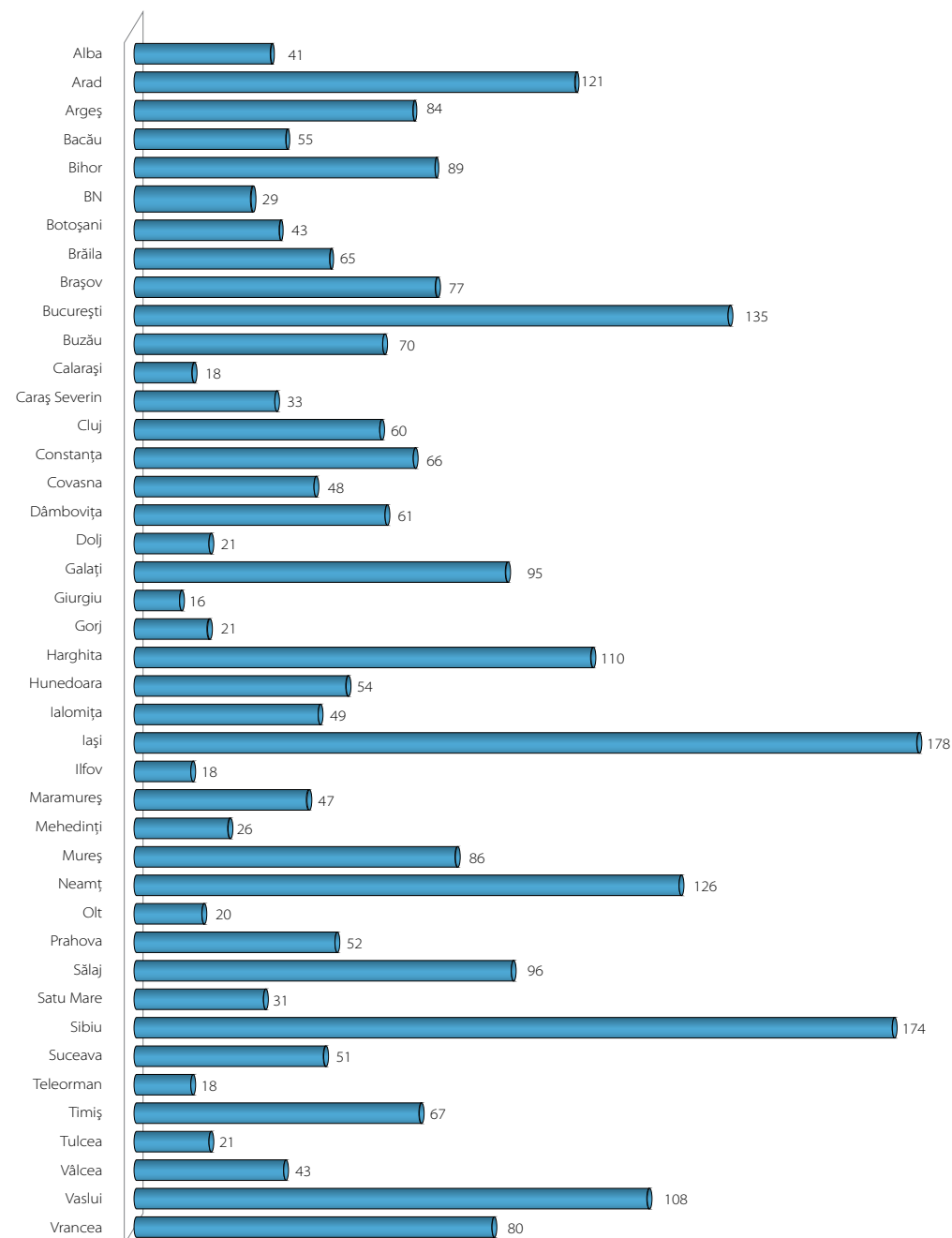
La nivel național, **distribuția teritorială a numărului furnizorilor de servicii sociale în România** este inegală, la fel ca și ponderea furnizorilor privați în totalul furnizorilor acreditați în județe. La nivel național, județele Călărași, Dolj, Giurgiu, Gorj, Mehedinți, Olt, Tulcea și Teleorman au cei mai puțini furnizori acreditați pe servicii sociale, sub 25 la nivelul întregului județ.

Cei mai mulți furnizori acreditați de servicii sociale se înregistrează în județele: Iași, Sibiu, Arad, Harghita, Neamț, Vaslui și municipiul București. De departe, județele cu cel mai mare număr de furnizori acreditați de servicii sociale sunt județele Iași cu 178 servicii acreditate și Sibiu cu 174. Ponderea furnizorilor privați este însă mult mai mică în Iași, doar 31,4%, față de 49,42% în județul Sibiu, ceea ce semnifică o mai bună dezvoltare a sectorului asociativ în cel de-al doilea caz.

Ponderea furnizorilor publici și privați în totalul furnizorilor acreditați de servicii sociale este interesant de analizat din punctul de vedere al deschiderii pieței serviciilor sociale prin contractarea serviciilor sociale de către autoritățile publice locale către furnizori privați. Numărul mare al furnizorilor privați, dimensiunea și varietatea serviciilor oferite de aceștia arată un nivel ridicat de profesionalizare a sectorului asociativ.

Pe baza informațiilor furnizate de baza de date a furnizorilor de servicii sociale acreditați, MMFPSPV poate să demareze pentru fiecare județ sau regiune în parte o primă evaluare privind nivelul de dezvoltare al furnizorilor privați și capacitatea acestora de a furniza servicii în corelare cu nevoia locală de servicii sociale.

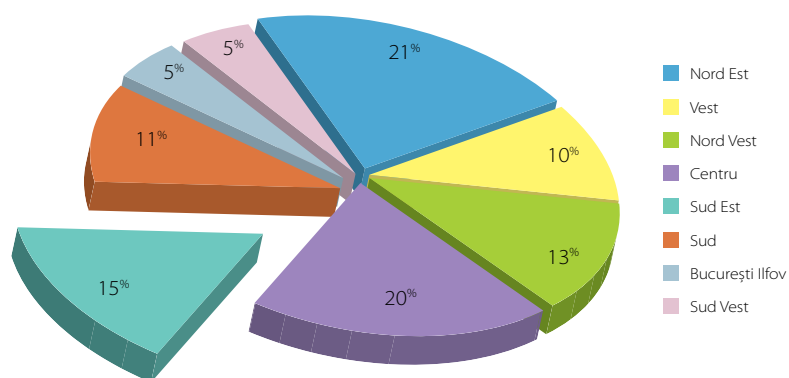
Figura 6 - Distribuția pe județe a numărului de furnizori acreditați de servicii sociale în anul 2011

Sursa: MMFPSPV, Registrul unic al serviciilor sociale, <http://www.mmuncii.ro/sas/index>, 2011, prelucrare FDSC

O primă analiză pe regiuni relevă faptul că cel mai mare număr al serviciilor sociale acreditate este întâlnit în regiunea de dezvoltare Nord-Est (21% din numărul total de furnizori acreditați de servicii sociale), urmată de regiunea de dezvoltare Centru (20%) și regiunea de Sud-Est (15%). Cel mai mic număr de servicii se înregistrează în regiunile de dezvoltare Sud-Vest unde întâlnim doar 5% din numărul total de furnizori acreditați de servicii sociale (județele Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt și Vâlcea), București-Ilfov cu pondere de 5% și Vest cu o pondere de 10% (județele Arad, Timiș, Hunedoara și Caraș Severin). Cifrele în regiunea de Vest pot fi datorate faptului că este cea mai mică regiune de dezvoltare din întreaga țară cuprinzând cel mai mic număr de unități administrativ teritoriale, doar patru, față de altele care au cinci sau șase județe în componență.

Figura 7 - Distribuția la nivel regional a furnizorilor acreditați de servicii sociale în anul 2011

Sursa: MMFPSPV, Registrul unic al serviciilor sociale, <http://www.mmuncii.ro/sas/index>, 2011, prelucrare FDSC

Cu privire la ponderea furnizorilor privați în totalul furnizorilor acreditați de servicii sociale pe diferite regiuni de dezvoltare se constată că în anul 2011 cel mai bine se situează regiunea București-Ilfov cu o pondere foarte mare, de 93,12%, urmată de regiunea de dezvoltare Vest cu 68% furnizori privați în total furnizori acreditați (chiar dacă anterior constatam că acoperirea serviciilor sociale este scăzută în această regiune), Nord-Vest cu o pondere de 59,09% și Centru cu o pondere 53,235%.

Cea mai slabă reprezentare a furnizorilor privați se regăsește în regiunile de Sud și Sud-Est unde ponderea acestora este de doar aproximativ 27%.

Tabelul 17: Ponderea furnizorilor privați în totalul furnizorilor acreditați de servicii sociale, pe regiuni de dezvoltare în anul 2011

Regiune de dezvoltare	Numărul total al furnizorilor de servicii sociale	Furnizori privați - asociații și fundații	Procentul furnizorilor privați (%)
Nord-Est	561	242	43,13
Vest	275	187	68
Nord-Vest	352	208	59,09
Centru	536	286	53,35
Sud-Est	397	106	26,70
Sud	298	81	27,18
București-Ilfov	131	122	93,12
Sud-Vest	153	55	35,94

Sursa: MMFPSPV, Registrul unic al serviciilor sociale, <http://www.mmuncii.ro/sas/index>, 2011, prelucrare FDSC

Pentru regiunea București-Ilfov trebuie să precizăm că DGASPC-urile oferă servicii unui număr foarte mare de beneficiari și lucrează în parteneriat cu furnizori privați oferind finanțare publică sectorului ONG. Chiar dacă din punct de vedere numeric sectorul privat pare extraordinar de bine dezvoltat în această regiune de dezvoltare, datele trebuie corelate cu numărul de beneficiari pe care îi deservește, comparativ cu sectorul public, precum și cu tipul de servicii oferite.

Ponderea pe tipuri de furnizori privați sau publici în totalul furnizorilor acreditați de servicii sociale diferă foarte mult de la un județ la altul. Există județe în care avem aproape un echilibru între furnizorii privați și cei publici, ca număr de furnizori acreditați, și județe în care furnizorii privați sunt mult mai puțin numeroși. Numărul furnizorilor privați variază între 3 și 122 de furnizori privați într-un județ (respectiv municipiul București).

În egală măsură, numărul serviciilor publice autorizate poate varia foarte mult între județe, de la 3 la 5 servicii publice în județe ca Alba sau Cluj și până la 44 în județe precum Brăila. Aceste date arată că există strategii diferite la nivelul autorităților publice locale și județene de dezvoltare a serviciilor sociale și că, la nivel național, nu există o strategie pentru acoperirea unitară cu servicii a zonelor țării.

Furnizorii privați de servicii sociale funcționează cu precădere în mediul urban, numai 9% dintre asociații și 6,91% dintre fundații care au servicii sociale acreditate operând în mediul rural, în scădere față de anul 2010 când reprezentau 14%, respectiv 17%⁴⁶.

III. 3 Analiza furnizorilor de servicii sociale în România. Rezultatele cercetării de teren

Gabriela Dima

În această secțiune vom prezenta rezultatele unei analize a sectorului public și privat al furnizorilor acreditați de servicii sociale din România, pe baza unei cercetări derulate de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile în colaborare cu Centrul Național de Pregătire în Statistică, în perioada noiembrie 2012 – mai 2013, în cadrul Proiectului **"Prometeus – promovarea economiei sociale în România prin cercetare, educație și formare profesională la standarde europene"** (ID 57676),

⁴⁶ România 2010. Sectorul neguvernamental – profil, tendințe, provocări, FDSC, București, 2010, p. 134-136

cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. Investește în Oamenii.

Componenta cantitativă a acestei cercetări s-a desfășurat în perioada noiembrie–decembrie 2012 și a constat în administrarea unui chestionar pe un eșantion de 809 furnizori publici și privați acreditați pe servicii sociale, dintre care: 403 privați - 367 asociații și fundații, 34 organizații de cult, 2 persoane fizice autorizate și 406 instituții publice. S-a folosit o eșantionare dublu stratificată pe formă juridică de organizare și regiuni de dezvoltare, cu selecție aleatorie în fiecare strat, cu o reprezentativitate a datelor de +/-4%, la un nivel de confidență de 95% care să permită formularea unor concluzii bine fundamentate.

Organizațiile chestionate au fost identificate din baza de date a MMFPSPV referitoare la furnizorii acreditați de servicii sociale.

Toate tabelele și graficele prezentate mai jos sunt rezultatul prelucrării datelor din cercetarea menționată mai sus.

Furnizorii privați de servicii sociale – surse de finanțare

Vom face pentru început o analiză a bugetelor furnizorilor privați de servicii sociale (asociații, fundații și culte) pentru a măsura concentrarea activității organizației în domeniul social.

Pentru început am avut în vedere procentul din veniturile totale ale organizației care provin din activitatea principală conform codului CAEN înregistrat (referitor la furnizarea de servicii sociale). Cea mai scăzută pondere (27%) a furnizorilor privați de servicii sociale care obțin venituri numai din activitatea principală conform codului CAEN înregistrat în total furnizori privați o întâlnim în regiunea de dezvoltare Sud-Vest; 41% dintre organizațiile acestei regiuni au o pondere de până la 25% din bugetul total provenind din activitatea principală. O pondere foarte scăzută a veniturilor provenind din activitatea principală – sub 25% - o întâlnim și pentru 47% dintre furnizorii privați de servicii sociale care activează în regiunea de dezvoltare Sud.

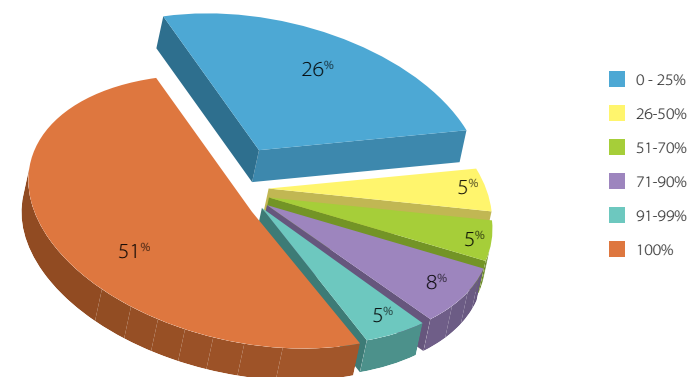
Tabelul 18: Ponderea veniturilor realizate din activitatea principală de organizațiile furnizoare de servicii sociale pe regiuni de dezvoltare – pe baza estimărilor organizației – în anul 2011

		Ponderea veniturilor din activitatea principală (cod CAEN) %					
		0 - 25	26-50	51-70	71-90	91-99	100
	Total (%)	26	5	5	8	5	51
Regiune	Nord-Est (%)	31	5	5	14	3	42
	Sud-Est (%)	17	2	3	7	7	64
	Sud (%)	47	0	0	5	0	48
	Sud-Vest (%)	41	0	18	14	0	27
	Vest (%)	15	2	6	5	14	58
	Nord-Vest (%)	23	6	6	4	6	55
	Centru (%)	35	8	5	8	3	41
	București-Ilfov (%)	9	0	4	13	4	70

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie–decembrie 2012

Conform datelor din tabelul nr. 18, la nivelul întregii țări, 51% dintre furnizorii privați de servicii sociale își constituie veniturile numai din activitatea principală conform codului CAEN înregistrat, 26% dintre furnizorii privați obțin venituri din activitatea principală într-o proporție cuprinsă între 0-25%, 8% dintre furnizorii privați obțin venituri din activitatea principală într-o proporție cuprinsă între 71 - 90% etc.

Figura 8 - Ponderea din veniturile totale ale organizației care rezultă din activitatea principală, conform domeniului CAEN, în anul 2011

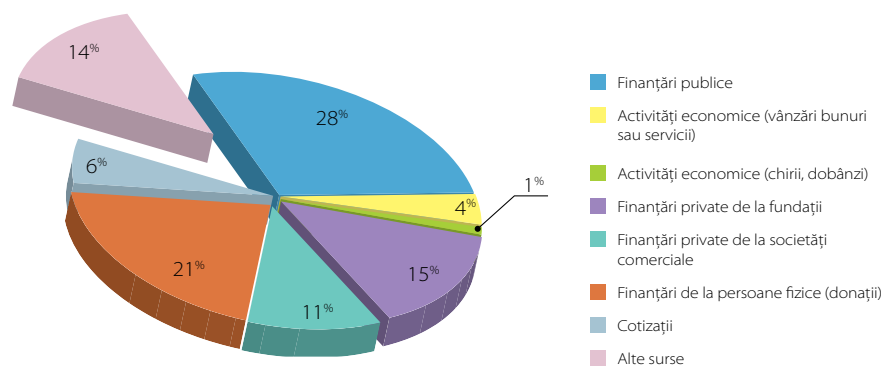

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie–decembrie 2012

Vom analiza în continuare care sunt principalele surse de venituri pentru aceste organizații și care este ponderea veniturilor din activități economice în bugetul total al organizației.

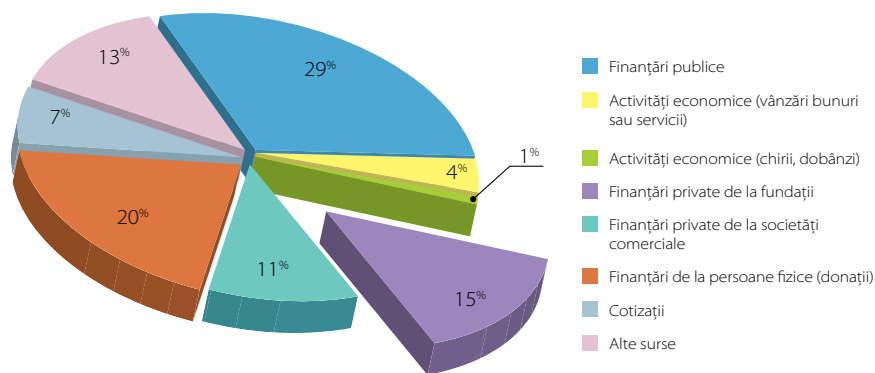
Analiza făcută pentru anii 2010-2011, reliefează că nu se înregistrează diferențe majore în ponderea diferitelor surse de finanțare în bugetul total al furnizorilor privați de servicii sociale pe această perioadă. Astfel, conform figurilor 9 și 10, cea mai mare pondere o au finanțările publice (fonduri nerambursabile, subvenții, venituri provenind din 2%) cu un procent de 29% în anul 2011 și 28% în anul 2010, urmate de donații de la persoanele fizice în procent de 21% pentru anii 2010-2011. Așa cum se poate observa în cele două grafice, ponderi între 11% și 15% în bugetele organizațiilor le au finanțările private de la alte fundații finanțatoare - sub formă de granturi și de la societăți comerciale - sub formă de donații și sponsorizări.

Figura 9 - Ponderea diferitelor surse în veniturile totale ale furnizorilor privați de servicii sociale în anul 2010

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Figura 10 - Ponderea diferitelor surse în veniturile totale ale furnizorilor privați de servicii sociale în anul 2011

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

În tabelele nr. 19 și 20 prezentăm o analiză pe regiuni de dezvoltare a provenienței veniturilor pentru organizațiile chestionate. Remarcăm ponderea foarte mică a finanțării din fonduri publice pentru regiunea de dezvoltare Vest, doar 10% din veniturile totale ale organizației. Cele mai importante surse de venituri pentru această regiune de dezvoltare sunt finanțările private de la persoane fizice, sub formă de donații (34% în anul 2010 și 35% în anul 2011) sau din alte surse de finanțare (32% în anul 2010 și 33% în anul 2011).

Tabelul 19: Ponderea diferitelor surse în veniturile totale ale furnizorilor privați de servicii sociale din România în anul 2010 (%)

		Finanțări publice	Activități economice (vânzări bunuri sau servicii)	Activități economice (chirii, dobânzi)	Finanțări private de la fundații	Finanțări private de la societăți comerciale	Finanțări de la persoane fizice (donații)	Cotizații	Alte surse
2010	Total	28	4	1	15	11	21	7	14
Regiune	Nord-Est	25	3	1	15	15	20	7	13
	Sud-Est	28	4	0	10	17	24	3	14
	Sud	33	8	0	10	22	15	6	6
	Sud-Vest	29	0	0	30	13	5	13	9
	Vest	10	3	1	10	7	34	2	32
	Nord-Vest	33	2	0	26	10	15	9	6
	Centru	35	4	1	13	9	22	7	7
	București - Ilfov	26	10	3	17	3	11	9	20

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Tabelul 20: Ponderea diferitelor surse în veniturile totale ale furnizorilor privați de servicii sociale din România în anul 2011 (%)

		Finanțări publice	Activități economice (vânzări bunuri sau servicii)	Activități economice (chirii, dobânzi)	Finanțări private de la fundații	Finanțări private de la societăți comerciale	Finanțări de la persoane fizice (donații)	Cotizații	Alte surse
2011	Total	29	4	1	15	11	21	7	13
Regiune	Nord-Est	26	3	1	16	14	20	9	12
	Sud-Est	30	4	0	9	16	24	3	15
	Sud	29	9	0	9	23	19	5	6
	Sud-Vest	33	1	0	30	10	2	13	11
	Vest	10	3	1	10	7	35	2	33
	Nord-Vest	32	2	0	25	10	16	8	7
	Centru	38	4	1	13	9	20	7	7
	București - Ilfov	31	10	3	17	4	11	8	15

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Veniturile publice reprezintă 30% din veniturile totale ceea ce arată că, în România, serviciile sociale sunt, în mare parte, susținute din surse private. În UE ponderea veniturilor publice în bugetul furnizorilor privați este în general de peste 50%, atingând în unele cazuri 80% din veniturile furnizorilor privați.

Veniturile din activități economice reprezintă, la nivel național, doar 5% din total venituri în anii 2010 - 2011, din care 4 puncte procentuale revin veniturilor obținute din vânzarea de bunuri sau servicii către publicul larg (inclusiv coplata pentru serviciile furnizate beneficiarilor) și către societăți

comerciale sau autorități publice și un punct procentual revine veniturilor din chirii și activități financiare (dobânzi, plasamente, diferențe de curs etc).

Conform datelor din tabelele nr. 19 și 20, cea mai mare pondere a veniturilor din activități economice se înregistrează în regiunea de dezvoltare București-Ilfov, cu un procent de 13% în anii 2010-2011, dintre care 10% (puncte procentuale) sunt venituri obținute din vânzarea de bunuri sau servicii către publicul larg (inclusiv coplata pentru serviciile furnizate beneficiarilor) și către societăți comerciale sau autorități publice și 3% (puncte procentuale) din chirii și activități financiare (dobânzi, plasamente, diferențe de curs etc).

Acest lucru poate avea cel puțin două explicații: fenomenul de absorbție de piață, caracteristic unei piețe mari condensate într-un singur oraș care poate absorbi un număr mai mare de bunuri și servicii de la furnizorii privați de servicii sociale și/sau un spirit antreprenorial mai ridicat în rândul furnizorilor de servicii din această regiune.

Din cercetarea calitativă (focus grupuri și interviuri), activitățile economice sau generatoare de venit ale furnizorilor privați de servicii sociale sunt desfășurate sub forma unităților protejate mai ales în cazul acelor organizații care au ca beneficiari persoane cu handicap și constau din realizarea și vânzarea de produse și servicii realizate de către beneficiarii și membrii organizației.

Alte serviciile oferite de membrii organizației sunt servicii de formare profesională și servicii de consultanță în care organizația are expertiză. De asemenea, întâlnim situații de valorificare a unor resurse ale organizației: închirierea unor spații/terenuri aflate în patrimoniul organizației.

Activitatea economică/generatoare de venit are un dublu rol: contribuie la sustenabilitatea financiară a organizației și oferă posibilitatea de a-i implica pe beneficiarii organizației în activități economice. De asemenea, reprezintă o oportunitate de pregătire a beneficiarilor pentru piața liberă a muncii.

În continuare vom analiza tipurile de finanțări publice pe care le pot accesa furnizorii privați de servicii sociale, comparativ pe anii 2010-2011 și regiuni de dezvoltare, prezentate în tabelul nr. 21 – Proportia veniturilor organizației din diferitele tipuri de finanțări publice.

Tabelul 21: Ponderea finanțărilor publice în veniturile totale ale furnizorilor privați de servicii sociale, pe tipuri și regiuni de dezvoltare în anii 2010-2011 (%)

		Contracte cu autorități publice locale		Programe operaționale - fonduri UE		Subvenții de la autorități publice locale		Subvenții de la bugetul de stat		Deconturi de servicii prin CJAS		Direcționarea 2% din impozitul pe venit		Altele	
		2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Regiune	Total	16	17	12	12	13	14	14	14	3	2	19	18	22	22
	Nord-Est	11	13	16	16	16	14	12	13	8	7	13	13	24	25
	Sud-Est	13	12	11	10	4	4	9	14	0	0	27	27	36	34
	Sud	20	20	0	0	9	9	16	16	8	8	16	11	25	31
	Sud-Vest	0	0	35	43	0	0	10	5	0	0	26	22	29	30
	Vest	10	10	16	17	7	6	8	8	0	0	14	15	44	44
	Nord-Vest	14	14	7	6	14	16	32	30	2	3	19	18	12	14
	Centru	18	21	12	11	20	22	10	11	2	1	26	24	11	10
	București-Ilfov	32	31	16	22	3	3	3	3	0	0	6	5	40	36

Sursa: Anchetă Prometheus, noiembrie-decembrie 2012

Vom analiza fiecare tip de finanțare publică și impactul ei pe diferite regiuni de dezvoltare. Astfel:

- contractele cu autoritățile publice locale** sunt cel mai bine reprezentate în regiunea de dezvoltare București - Ilfov, cu o pondere de 32% în anul 2010 și 31% în anul 2011 în bugetul total al organizației, urmate de regiunea de dezvoltare Sud cu o pondere de 20% în anii 2010-2011. Regiunea de dezvoltare Sud-Vest nu are deloc încheiate contracte cu autoritățile publice locale. Media la nivel național este de 16%.
- programele operaționale - fondurile UE nerambursabile** au cea mai mare pondere în bugetul total al organizațiilor în regiunea de dezvoltare Sud - Vest, reprezentând 35% în anul 2010 și 43% - în creștere - în anul 2011. Media la nivel național este de 12%, o pondere foarte mică comparativ cu sumele disponibile în cadrul programelor operaționale, explicabil prin rata de absorbție mică a fondurilor europene în România. Unul dintre principalele motive invocate de către furnizorii privați în cadrul cercetării calitative (focus grupuri și interviuri) a fost teama de a intra în incapacitate de plată datorită întârzierilor înregistrate în rambursarea cheltuielilor, întârzieri de până la 6 luni, lipsa unor lichidități cu care să asigure cash flow-ul în organizație între două cereri de rambursare, precum și birocrăția excesivă în procesul de acordare a acestor fonduri și condițiile stricte de eligibilitate.
- subvențiile din partea autorităților publice locale** (primării, consilii locale, agenții județene de ocupare a forței de muncă etc.) au cea mai mare pondere în regiunea de dezvoltare Centru, cu un procent de 20% în anul 2010 și 22% în anul 2011. Conform rezultatelor cercetării de teren, organizațiile din regiunea de dezvoltare Sud - Vest nu au beneficiat de astfel de subvenții. Media la nivel național este de doar 13-14% în anii 2010-2011, ceea ce relevă o foarte scăzută implicare a autorităților publice locale în dezvoltarea de servicii sociale specializate în comunitățile locale. Precizăm că autoritățile publice locale oferă, conform legislației în vigoare, subvenții pentru serviciile oferite la nivel local pentru beneficiarii din acea localitate.

Din cercetarea calitativă (focus grupuri) rezultă că accesarea finanțării de la bugetele locale este văzută ca dificilă de către furnizorii privați de servicii sociale:

- datorită corupției/incorectitudinii percepute în acordarea acestor finanțări sunt preferate anumite organizații cu care autoritățile locale au relații mai apropiate;
  - datorită organizațiilor care oferă servicii de calitate îndoielnică, fapt care afectează imaginea și credibilitatea celorlalte organizații din comunitate.
- d) **subvențiile de la bugetul de stat** oferite de MMFPSPV prin Agențiile Județene de Prestații Sociale, completează finanțările de la bugetul local și se acordă doar acelor furnizori care oferă servicii în mai multe județe sau pentru beneficiari din mai multe județe. Media la nivel național a acestor finanțări este de 14% pentru anii 2010-2011, cea mai bună absorbție a acestor fonduri făcându-se în regiunea de dezvoltare Nord-Vest cu o proporție de 32% în anul 2010 și 30% în anul 2011. Cea mai scăzută rată de absorbție o întâlnim în regiunea de dezvoltare București-Ilfov care compensează acest deficit, așa cum am văzut mai devreme, prin contracte cu autoritățile publice locale.

Cumulând cele două tipuri de subvenții, de la bugetul local și de la bugetul de stat observăm că impactul acestui mecanism de finanțare la nivelul organizațiilor furnizoare de servicii sociale este destul de mare, reprezentând aproximativ 28% din veniturile totale ale acestora. Acest aspect este extrem de relevant în contextul schimbărilor legislative care se prefigurează – respectiv de modificare a legii 34/1998 privind acordarea unor subvenții asociațiilor și fundațiilor care înființează și administrează unități de asistență socială – așa cum sunt ele definite în Nomenclatorul instituțiilor de asistență socială.

Astfel, începând cu anul 2015, vor putea beneficia de aceste servicii doar acele organizații care înființează unități noi de asistență socială în mediul rural și doar în primii 3 ani de funcționare, contribuția de la bugetul de stat fiind de maxim 50% din costurile totale destinate plății personalului de specialitate cu atribuții de asistență socială, restul costurilor urmând a fi acoperite din fonduri de la bugetul local. Proiectul de lege privind subvenționarea din fonduri publice a serviciilor sociale acordate de asociații, fundații și cultele recunoscute de lege a deschis foarte multe controverse din două motive principale:

- autoritățile locale din mediul rural nu dispun de resurse financiare pentru a asigura cofinanțarea serviciilor sociale, cofinanțare care se poate ridica în acest caz la 70-80% pentru că trebuie să asigure plata restului de personal de specialitate implicat (psiholog, logoped, kinetoterapeut etc.) precum și restul costurilor pe care le implică furnizarea serviciului;
- mulți dintre furnizorii tradiționali de servicii sociale vor rămâne fără o sursă importantă de venit care să susțină desfășurarea activităților de asistență socială.

Chiar dacă, așa cum a rezultat din cercetarea calitativă (focus grupuri și interviuri), acest instrument de finanțare are slăbiciunile sale, reprezintă totuși o importantă sursă de venit pentru organizațiile neguvernamentale furnizoare de servicii sociale. Mai mult decât atât, acest mecanism a reprezentat un instrument prin care s-a asigurat continuitatea serviciilor la nivel local, fiind organizații care beneficiază de acest tip de finanțare de aproximativ 10 ani.

În aceste condiții, anul 2014 va fi crucial pentru organizațiile neguvernamentale furnizoare de servicii sociale care vor trebui să se alieze și să facă lobby pentru a urgenta și generaliza mecanismul de finanțare prin contractarea de servicii de către Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC) sau Consiliile Județene, mecanism care funcționează în prezent la DGASPC Arad.

- e) **deconturile pentru serviciile medicale prin Casa Județeană de Asigurări de Sănătate (CJAS)** au o pondere destul de scăzută în bugetele organizațiilor neguvernamentale, de doar 3% la nivel național. Cea mai mare pondere o înregistrăm în regiunile de dezvoltare Sud și Nord-Est, cu procente de 7-8% în anii 2010-2011. Aceste fonduri pot fi accesate doar de un anumit tip de furnizori, cei care oferă servicii de îngrijire medicală la domiciliu sau în centre de zi.
- f) **direcționarea a 2% din impozitul pe venit** are o pondere relativ mare la nivel național, respectiv de 19% în anul 2010 și 18% în anul 2011.

Un important instrument de finanțare, l-ar fi putut reprezenta în perioada 2008-2013 fondurile europene nerambursabile. Vom vedea în tabelul nr. 22 în ce măsură au accesat aceste fonduri furnizorii privați de servicii sociale, în calitate de beneficiari sau de parteneri.

Tabelul 22: Ponderea organizațiilor din total furnizori privați de servicii sociale care au depus cerere de finanțare în cadrul programelor europene în calitate de beneficiar/partener (%)

Organizații care au depus cerere de finanțare în cadrul următoarelor programe în calitate de beneficiar în perioada 2008-2011							
	POSDRU	POR	PODCA	POSTMEDIU	PNDR	ALTE PROGRAME	NU AU DEPUȘ
Total	13	3	1	0	1	5	77
Organizații care au depus cerere de finanțare în cadrul următoarelor programe în calitate de partener în perioada 2008-2011							
Total	12	1	1	0	0	3	78

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

După cum se observă, cea mai mare parte dintre organizații nu au depus cereri de finanțare nici în calitate de beneficiar (77% din total organizații), nici ca partener (78% din total organizații) pentru programele operaționale sectoriale finanțate prin fonduri nerambursabile de la UE.

Tabelul 23: Ponderea organizațiilor din total furnizori privați de servicii sociale care au depus cerere de finanțare în cadrul programelor europene în calitate de beneficiar, pe regiuni de dezvoltare, în anii 2008-2011 (%)

Organizații care au depus cerere de finanțare în cadrul următoarelor programe în calitate de beneficiar în perioada 2008-2011 (%)								
		POSDRU	POR	PODCA	POSTMEDIU	PNDR	ALTE PROGRAME	NU AU DEPUS
	Total	13	3	1	0	1	5	77
Regiune	Nord-Est	12	3	0	2	2	3	80
	Sud-Est	6	4	0	0	0	6	77
	Sud	3	0	0	0	0	0	84
	Sud-Vest	50	0	0	0	0	14	50
	Vest	13	0	0	0	0	2	81
	Nord-Vest	15	6	1	0	0	8	75
	Centru	11	2	1	0	1	8	79
	București-Ilfov	17	4	4	0	0	0	70
	Organizații care au depus cerere de finanțare în cadrul următoarelor programe în calitate de partener în perioada 2008 -2011 (%)							
		POSDRU	POR	PODCA	POSTMEDIU	PNDR	ALTE PROGRAME	NU AU DEPUS
	Total	12	1	1	0	0	3	78
Regiune	Nord-Est	20	2	0	0	0	5	72
	Sud-Est	11	0	0	0	0	0	79
	Sud	3	5	0	0	0	5	84
	Sud-Vest	27	14	0	0	0	0	36
	Vest	11	0	0	0	0	2	83
	Nord-Vest	7	0	3	0	0	4	78
	Centru	13	1	1	0	1	4	81
	București-Ilfov	13	0	4	4	0	0	78

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Se situează peste media națională privind depunerea cererilor de finanțare nerambursabile în cadrul POSDRU regiunea de dezvoltare Sud-Vest cu 50% din total organizații care au solicitat finanțare. De asemenea, în calitate de partener au depus cereri de finanțare într-un procent mai ridicat față de media națională organizațiile din regiunile de dezvoltare Sud-Vest (27% din total organizații), Nord-Est (20% din total organizații), și foarte aproape de media națională regiunile Centru și București-Ilfov (13% din total organizații).

Tabelul 24: Ponderea organizațiilor din total furnizori privați de servicii sociale care au încheiat contracte de finanțare în cadrul programelor europene în calitate de beneficiar/partener, pe regiuni de dezvoltare, în anii 2008-2011 (%)

Organizații care au contractat cereri finanțare în cadrul următoarelor programe în calitate de beneficiar în perioada 2008 -2011 (%)								
		POSDRU	POR	PODCA	POSTMEDIU	PNDR	ALTE PROGRAME	NU AU DEPUS
	Total	8	2	1	0	0	4	82
Regiune	Nord-Est	8	3	0	2	0	3	85
	Sud-Est	6	2	0	0	0	4	81
	Sud	3	0	0	0	0	0	84
	Sud-Vest	36	0	0	0	0	14	50
	Vest	4	0	0	0	0	2	88
	Nord-Vest	8	3	0	0	0	6	79
	Centru	8	0	1	0	1	6	84
	București-Ilfov	9	4	4	0	0	0	78
	Organizații care au contractat cereri finanțare în cadrul următoarelor programe în calitate de partener în perioada 2008 -2011 (%)							
		POSDRU	POR	PODCA	POSTMEDIU	PNDR	ALTE PROGRAME	NU AU DEPUS
	Total	10	1	0	0	0	3	82
Regiune	Nord-Est	14	0	0	0	0	2	82
	Sud-Est	6	0	0	0	0	0	83
	Sud	3	5	0	0	0	5	84
	Sud-Vest	27	0	0	0	0	0	50
	Vest	8	0	0	0	0	2	88
	Nord-Vest	6	0	0	0	0	6	79
	Centru	11	1	0	0	1	3	84
	București-Ilfov	13	0	4	4	0	0	78

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

La nivel național doar 15% dintre organizații au încheiat contracte de finanțare pe diferite programe operaționale în calitate de beneficiari, dintre care cele mai multe (8% din total organizații) pe POSDRU, principalul instrument de finanțare accesibil furnizorilor de servicii sociale.

Situația este similară pentru contractele de finanțare în care organizațiile neguvernamentale sunt parteneri. Doar 14% dintre acestea au derulat proiecte cu finanțare europeană, ponderea cea mai mare înregistrându-se tot în cadrul POSDRU, cu un procent de 10% din totalul organizațiilor chestionate.

Ca și în cazul cererilor de finanțare depuse, se situează peste media națională privind contractarea

finanțării nerambursabile în cadrul POSDRU, regiunea de dezvoltare Sud-Vest cu 36% dintre organizații care au obținut finanțare în calitate de beneficiar. De asemenea, în calitate de partener, au obținut finanțare într-un procent mult mai ridicat față de media națională, regiunea de dezvoltare Sud-Vest (27% din total organizații).

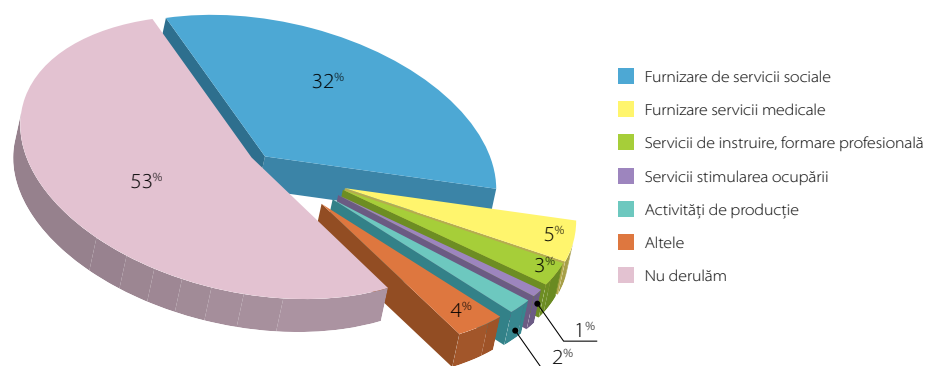
Furnizorii privați de servicii sociale – activități economice

Deși am sesizat o creștere constantă a numărului organizațiilor cu activitate economică în anii 2000-2010, totuși, veniturile din activități economice reprezintă, la nivel național, doar 5% în anii 2010-2011, din care 4% (puncte procentuale) sunt venituri obținute din vânzarea de bunuri sau servicii către publicul larg (inclusiv coplata pentru serviciile furnizate beneficiarilor) și către societăți comerciale sau autorități publice și 1% (punct procentual) venituri din chirii și activități financiare (dobânzi, plasamente, diferențe de curs etc).

Conform datelor din tabelele 19 și 20, cea mai mare pondere a veniturilor din activități economice se înregistrează în regiunea de dezvoltare București-Ilfov, cu un procent de 13% în anii 2010-2011, dintre care 10% (puncte procentuale) sunt venituri obținute din vânzarea de bunuri sau servicii către publicul larg (inclusiv coplata pentru serviciile furnizate beneficiarilor) și către societăți comerciale sau autorități publice și 3% (puncte procentuale) din chirii și activități financiare (dobânzi, plasamente, diferențe de curs etc).

Din figura 11 observăm că 53% dintre organizațiile cuprinse în eșantion la nivel național nu derulează activități economice generatoare de venit. Pentru ceilalți furnizori privați de servicii sociale, care derulează activități generatoare de venit, domeniul principal de activitate care generează venit este reprezentat de furnizarea de servicii sociale (32% dintre respondenți). Din cercetarea calitativă a rezultat că aceste venituri provin în principal din contribuțiile beneficiarilor pentru serviciul furnizat sub formă de coplată. Cele mai multe dintre organizații însă nu percep și o contribuție din partea beneficiarilor, mai ales în cazul serviciilor oferite copiilor. Coplata este întâlnită în special în cazul serviciilor de îngrijire la domiciliu oferite persoanelor vârstnice sau persoanelor cu dizabilități și este asigurată de beneficiar sau aparținători. De asemenea, întâlnim coplată în cazul serviciilor de tip rezidențial pentru adulți cu dizabilități sau persoane vârstnice.

Figura 11 - Ponderea diferitelor domenii de activitate în care furnizorii privați de servicii sociale derulează activități generatoare de venit, anul 2011

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie

Celelalte domenii, precum furnizarea de servicii medicale, servicii de instruire și formare profesională, servicii de stimulare a ocupării, consiliere, informare și mediere a muncii se regăsesc la doar 1-5% dintre organizații. De asemenea, remarcăm că doar 2% dintre organizații derulează activități de producție generatoare de venit.

Tabelul 25: Ponderea diferitelor domenii de activitate în care furnizorii privați de servicii sociale derulează activități generatoare de venit, pe regiuni de dezvoltare, în anul 2011

		Domenii de activitate în care derulează activități generatoare de venit						
		Furnizare de servicii sociale	Furnizare servicii medicale	Servicii de instruire, formare profesională	Servicii de stimulare a ocupării	Activități de producție	Altele	Nu derulăm
Regiune	Total	32	5	3	1	2	4	53
	Nord-Est	31	5	3	0	0	3	58
	Sud-Est	36	0	5	0	3	2	53
	Sud	16	0	0	0	5	3	76
	Sud-Vest	27	9	0	0	0	0	64
	Vest	51	4	4	2	0	4	34
	Nord-Vest	26	10	1	0	0	6	57
	Centru	24	5	3	1	1	3	62
	București-Ilfov	43	4	4	0	9	9	30

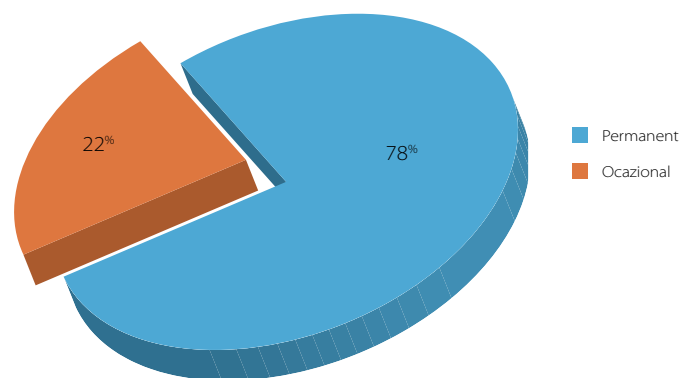
Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Analiza pe regiuni de dezvoltare, din tabelul nr. 25, relevă trei aspecte importante:

- 76% dintre furnizorii privați de servicii sociale din regiunea de dezvoltare Sud nu derulează activități economice generatoare de venit, la polul opus situându-se regiunea de dezvoltare București Ilfov cu doar 30% dintre organizații care nu au activități generatoare de venit;
- dintre activitățile generatoare de venit, procentul cel mai mare revine furnizării de servicii sociale și se remarcă prin cele mai mari procente regiunile de dezvoltare Vest (51% dintre organizații) și București-Ilfov (43% dintre organizații). Cel mai mic procent este înregistrat în regiunea de dezvoltare Sud unde doar 16% dintre organizații obțin venituri din furnizarea de servicii sociale, ceea ce înseamnă că nu solicită coplată din partea beneficiarilor, datorită nivelului mai scăzut de dezvoltare economică a regiunii;
- în regiunea de dezvoltare București-Ilfov 9% dintre organizații – cel mai mare procent comparativ cu celelalte regiuni și cu media națională – obțin venituri din activități de producție. Această situație este corelată cu procentul cel mai mare al veniturilor obținute din vânzarea de bunuri și servicii în totalul bugetului pentru această regiune de dezvoltare, așa cum a rezultat din analiza surselor de venit – tabelele 19 și 20.

Pentru 78% dintre respondenți, activitatea economică are un caracter permanent, conform datelor din figura 12. La nivel național, așa cum observăm în tabelul 19, nu există variații semnificative față de media națională. Singurele excepții sunt înregistrate în regiunile de dezvoltare Sud și Sud-Vest unde, pentru toate organizațiile incluse în eșantion, activitatea economică are un caracter permanent.

Figura 12 - Caracterul activității economice derulate de furnizorii privați de servicii sociale

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Din tabelul 26 remarcăm faptul că pentru 93% dintre organizațiile furnizoare de servicii sociale, care au făcut obiectul acestui raport de cercetare, activitatea economică este legată de domeniul principal de activitate (78% dintre respondenți) sau de domeniul secundar de activitate (15% dintre respondenți).

Tabelul 26: Caracterul activității economice derulate de furnizorii privați de servicii sociale, pe regiuni de dezvoltare, în anul 2011

		ACTIVITATEA ECONOMICĂ		ACTIVITATEA ECONOMICĂ		
		Permanent	Ocazional	Corespunde domeniului principal (CAEN)	Corespunde domeniului (domeniilor) secundar(e)	Se desfășoară în alte domenii CAEN
Regiune	Total	78	22	78	15	7
	Nord-Est	85	15	70	19	11
	Sud-Est	68	32	68	27	5
	Sud	100	0	87	13	0
	Sud-Vest	100	0	100	0	0
	Vest	81	19	84	16	0
	Nord-Vest	76	24	70	13	17
	Centru	82	18	82	9	9
	București-Ilfov	63	38	81	13	6

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Si în cazul acesta înregistrăm o excepție: în regiunea de dezvoltare Sud-Vest toate organizațiile desfășoară activități generatoare de venit legate de domeniul principal de activitate.

Tabelul 27: Ponderea diferitelor tipuri de clienți ai bunurilor și serviciilor care fac activității economice derulate de furnizorii privați de servicii sociale, în anul 2011

		Ponderea clienților activității economice în anul 2011 (%)			
		Instituții publice	Societăți comerciale	ONG-uri	Publicul larg
Regiune	Total	8	7	7	78
	Nord-Est	12	7	3	77
	Sud-Est	15	8	1	76
	Sud	20	2	0	78
	Sud-Vest	0	0	0	100
	Vest	7	7	13	73
	Nord-Vest	1	4	3	92
	Centru	13	10	15	62
	București-Ilfov	3	5	4	88

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

La nivel național, principalii clienți ai activităților economice, așa cum se reflectă în portofoliul total al clienților organizațiilor chestionate sunt, conform tabelul nr. 27: publicul larg, care deține cea mai mare pondere – 78%, urmat de instituțiile publice, societățile comerciale și organizațiile neguvernamentale (ONG-uri) cu ponderi relativ egale de 7-8%. Rezultatele sunt explicabile dat fiind faptul că principalul domeniul în care organizațiile derulează activități generatoare de venit este cel al serviciilor sociale, servicii sociale care sunt acum oferite de către asociații și fundații în mod direct beneficiarilor, fără a fi contractate de o autoritate publică locală. Este firesc deci ca principalii clienți să fie publicul larg, reprezentat în cea mai mare măsură de beneficiarii serviciilor sociale.

Remarcăm o pondere crescută a clienților instituții publice în regiunea de dezvoltare Sud, care reprezintă 20% din portofoliul total al clienților organizațiilor, cu 12 procente peste media națională de doar 8%, dar și o pondere foarte scăzută a acestora în regiunile de dezvoltare Sud-Vest (0%), Nord-Vest (1%) și București-Ilfov (3%).

În cercetarea calitativă (focus grupuri) au fost identificate câteva dificultăți cu care se confruntă furnizorii privați în desfășurarea activității economice/generatoare de venit:

- productivitatea scăzută a acestor activități dată de: lipsa cererii de produse și servicii obținute în urma activității economice, lipsa sprijinului instituțiilor publice (care ar putea fi clienți pentru aceste produse și servicii), lipsa pregătirii economice a reprezentanților organizațiilor pentru a stabili strategii de business viabile;
- criza economică, care a generat o scădere a cererii și implicit a veniturilor obținute din vânzarea acestor produse și servicii.

Tabelul 28: Ponderea furnizorilor privați de servicii sociale care au obținut profit/excedent din activitatea economică, în ultimii 3 ani (2009-2011), pe regiuni de dezvoltare

		Furnizorii privați de servicii sociale care au obținut profit/excedent în ultimii 3 ani... (%)		
		În toți anii	În anumiți ani	Nu a avut profit
	Total	16	23	61
Regiune	Nord-Est	19	27	55
	Sud-Est	0	38	62
	Sud	13	10	77
	Sud-Vest	14	50	36
	Vest	8	8	83
	Nord-Vest	30	17	53
	Centru	16	28	56
	București-Ilfov	22	22	57

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

61% dintre furnizorii privați de servicii sociale nu au obținut excedent în ultimii 3 ani, în timp ce 23% dintre ei au obținut profit/excedent doar în anumiți ani. Doar 16% dintre aceștia au obținut excedent în toți anii. Din analiza tabelului nr. 28 observăm două situații care nu se încadrează în media la nivel național:

- în regiunile de dezvoltare Sud și Vest, 77%, respectiv 83% dintre organizații nu au obținut profit/excedent;
- la polul opus, în regiunea de dezvoltare Sud – Vest, doar 36% dintre organizațiile furnizoare de servicii sociale nu au obținut excedent, 50% dintre acestea înregistrând excedent doar în anumiți ani.

Tabelul 29: Modul de distribuție a profitului/excedentului obținut de furnizorii privați de servicii sociale din activitatea economică, în anul 2011 (%)

		Reinvestit în dezvoltare de activități economice	Capitalizat în depozite sau alte instrumente financiare	Distribuit către alte programe sociale	Distribuit în mod egal între acționari/membri	Donat/sprajin financiar	Altceva
	Total	20	14	53	2	15	9
Regiune	Nord-Est	28	3	59	10	24	3
	Sud-Est	34	0	62	6	6	15
	Sud	0	0	43	0	35	0
	Sud-Vest	21	0	79	0	0	0
	Vest	63	0	13	0	26	11
	Nord-Vest	9	21	58	0	12	9
	Centru	15	31	51	0	5	13
	București-Ilfov	10	10	50	0	30	10

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Din tabelul nr. 29 observăm că, la nivel național, 53% dintre respondenți au folosit excedentul/profitul pentru a susține/dezvolta alte programe sociale ale organizației. 20% dintre respondenți au folosit excedentul pentru a reinvesti în dezvoltarea activității economice, 14% l-au orientat către alte instrumente financiare sau depozite pentru a-l capitaliza, iar 15% dintre organizații l-au folosit pentru a face donații sau a oferi sprijin financiar membrilor defavorizați sau altor persoane defavorizate din comunitate. Doar 2% dintre organizații l-au distribuit membrilor/acționarilor.

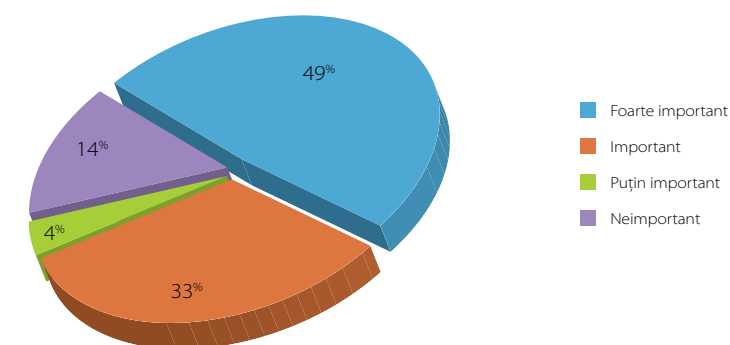
Furnizorii privați de servicii sociale - instrumente/mecanisme pentru dezvoltarea activităților economice

Pentru dezvoltarea activităților economice ale organizațiilor neguvernamentale furnizoare de servicii sociale au fost identificate ca necesare o serie de instrumente/mecanisme: asistență tehnică pentru dezvoltarea unui plan de afaceri și a unui plan de marketing, asistență tehnică pentru realizarea de proiecte cu finanțare nerambursabilă, sprijin financiar pentru dezvoltarea de planuri de afaceri și planuri de marketing, sprijin financiar (capital de lucru, operațional) atunci când este nevoie, instruire pentru membri, instruire pentru membrii organismelor de conducere, instruire pentru angajați, comunicare între organizații similare.

Vom vedea mai jos cum este percepută importanța fiecăruia dintre aceste instrumente/mecanisme de către furnizorii privați de servicii sociale.

Constatăm, în primul rând, accentul care se pune pe sprijinul financiar sub formă de capital de lucru, operațional, atunci când este nevoie (figura 13) – 82% dintre respondenți considerând că acesta este important și foarte important.

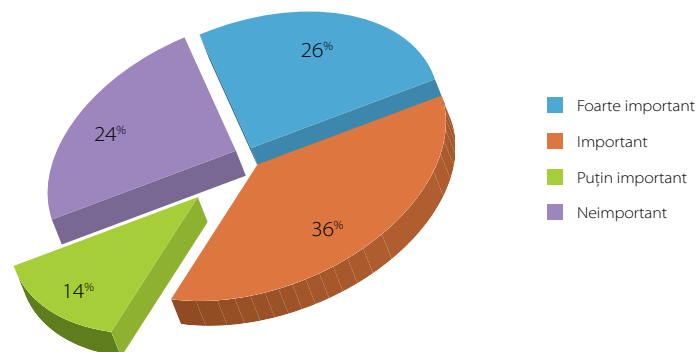
Figura 13 - Importanța unor instrumente de sprijinire a activității economice a furnizorilor de servicii sociale - sprijin financiar când este nevoie

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

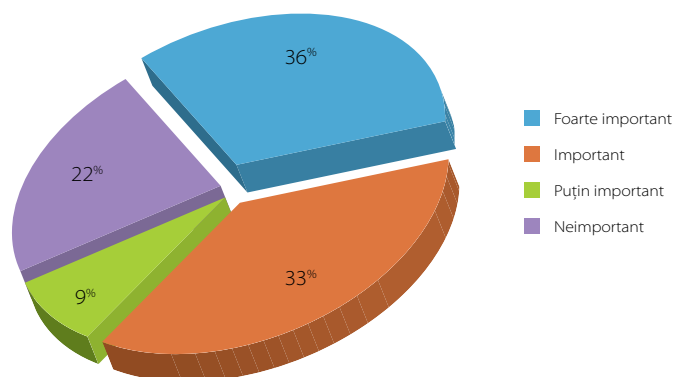
Un procent mai mic dintre organizațiile respondente, doar 62% consideră importantă oferirea de asistență pentru dezvoltarea unui plan de afaceri sau a unui plan de marketing (figura 14) și doar 69% consideră important sprijinul financiar pentru realizarea unui plan de afaceri și a unui plan de marketing (figura 15). Chiar dacă diferența dintre importanța asistenței financiare și a celei tehnice pentru dezvoltarea unui plan de afaceri/plan de marketing nu este atât de mare, totuși balanța înclină înspre asistența financiară în detrimentul asistenței tehnice.

Figura 14 - Importanța unor instrumente de sprijinire a activității economice a furnizorilor de servicii sociale - Asistență tehnică dezvoltare plan de afaceri

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Figura 15 - Importanța unor instrumente de sprijinire a activității economice a furnizorilor de servicii sociale - Sprijin financiar pentru dezvoltare plan de afaceri

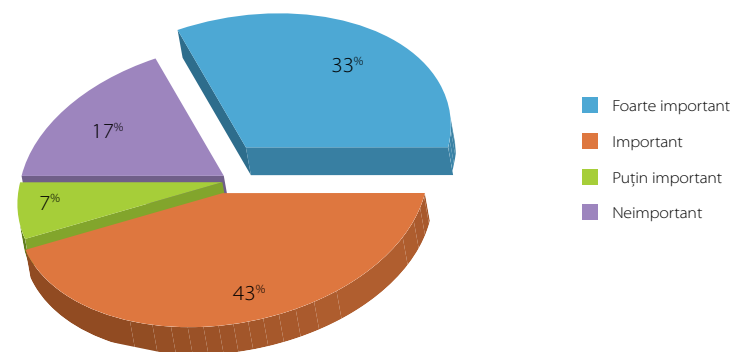

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Remarcăm, de asemenea, că un procent ridicat de organizații (76%) consideră ca fiind importantă și foarte importantă asistența tehnică pentru realizarea de proiecte europene (figura 16), în condițiile în care, așa cum vedem în tabelul 24 doar 8% dintre organizațiile chestionate au încheiat contracte de finanțare în cadrul Programului Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POSDRU) - care se adresează în cea mai mare măsură nevoilor din sectorul serviciilor sociale – în calitate de beneficiar și 10% în calitate de partener în perioada 2008-2011.

Acest procent foarte scăzut al organizațiilor care au încheiat contracte de finanțare este explicabil în condițiile în care doar 13% dintre acestea au depus cereri de finanțare în calitate de beneficiari și doar 12% în calitate de parteneri în aceeași perioadă de referință 2008-2011.

Figura 16 - Importanța unor instrumente de sprijinire a activității economice a furnizorilor de servicii sociale - Asistență tehnică realizare proiecte cu finanțare UE

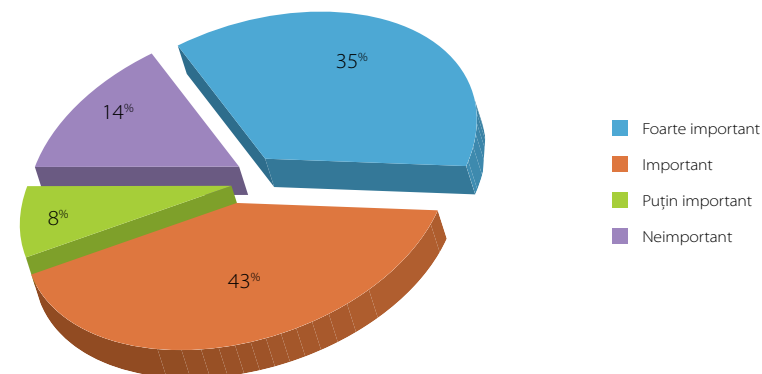

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Așadar, asistența tehnică pentru realizarea de proiecte cu finanțare UE este extrem de importantă pentru a crește absorbția fondurilor europene în rândul sectorului neguvernamental din România furnizor de servicii sociale.

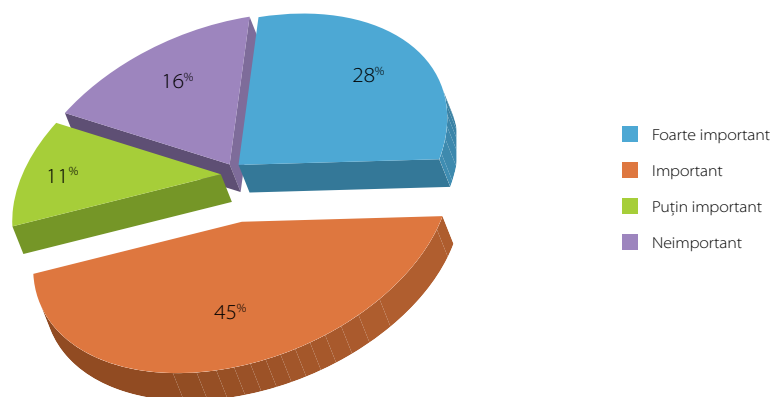
Instruirea membrilor, a personalului angajat și a personalului de conducere este percepută de asemenea ca fiind importantă și extrem de importantă (figurile 17, 18 și 19) – între 72% și 78% dintre organizații considerând că formarea este mijloc de dezvoltare a activității economice. Aceeași nevoie a rezultat și în urma cercetării calitative – focus grupuri, interviuri și studii de caz.

Figura 17 - Importanța unor instrumente de sprijinire a activității economice a furnizorilor de servicii sociale - Instruire pentru membri

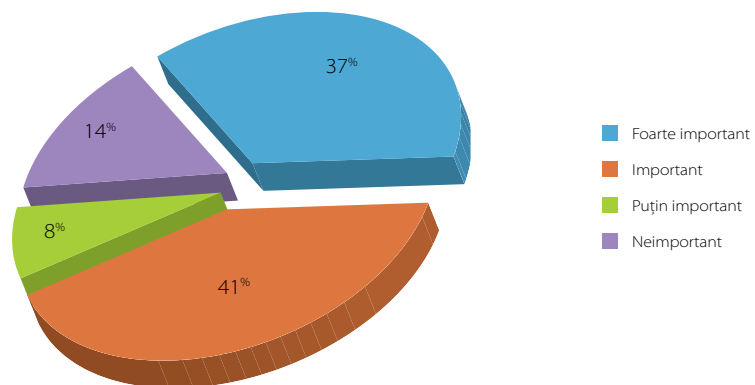
Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Figura 18 - Importanța unor instrumente de sprijinire a activității economice a furnizorilor de servicii sociale - Instruire pentru membrii organismului de conducere

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Figura 19 - Importanța unor instrumente de sprijinire a activității economice a furnizorilor de servicii sociale - Instruire pentru angajați

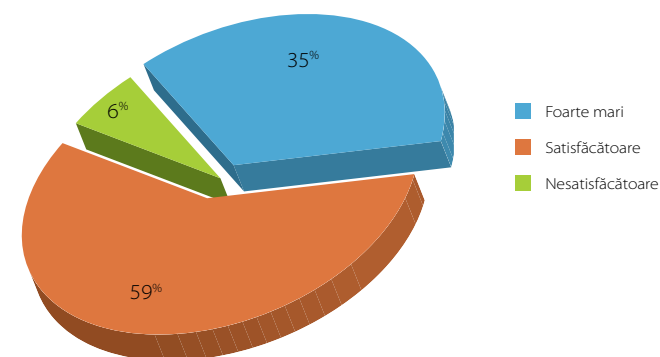

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Un procent important de organizații (82%) consideră ca fiind foarte importantă și importantă comunicarea cu alte organizații similare.

Cu toate acestea, soluția apartenenței la o rețea nu pare a fi cea mai bună cale de comunicare, schimb de informații și know-how între ONG-urile furnizoare de servicii sociale, acestea apreciind în proporție de doar 35% ca fiind foarte mari beneficiile unei astfel de aflieri (figura 20). În rest, colaborarea în cadrul rețelelor este privită de 59% dintre organizații ca fiind doar satisfăcătoare.

Figura 20 - Beneficiile apartenenței la rețele pentru furizorii privați de servicii sociale

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Tabelul 30: Tipuri de activități derulate de rețele pentru membrii lor – furnizori privați de servicii sociale, pe regiuni de dezvoltare

	Reprezentare	Supraveghere și control	Informare	Sprijin pentru elaborarea unor regulamente privind activitatea organizațiilor	Desfășurarea unor proiecte comune	Asistență pentru obținerea de finanțări	Instruirea personalului membrilor rețelei
Total	50	23	59	48	54	35	42
Regiune	Nord-Est	35	13	57	43	43	35
	Sud-Est	54	24	59	54	42	30
	Sud	36	27	27	27	55	27
	Sud-Vest	43	21	43	21	64	64
	Vest	45	11	51	62	51	34
	Nord-Vest	50	19	69	46	69	31
	Centru	65	26	65	50	59	38
	București-Ilfov	50	36	64	50	50	29

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Din figurile 17-19 a rezultat cât de importantă este instruirea pentru dezvoltarea activităților economice ale organizațiilor. Din tabelul nr. 30 observăm însă că doar 42% dintre organizațiile intervievate afirmă că rețelele oferă instruire pentru personalul organizațiilor membre, această nevoie rămânând în continuare insuficient acoperită. Nu putem preciza însă care este calitatea acestei instruiți.

De asemenea, din figura 16, observăm că un procent ridicat de organizații (76%) consideră ca fiind importantă și foarte importantă asistența tehnică pentru realizarea de proiecte europene în timp ce doar 35% dintre organizații au răspuns că beneficiază de asistență tehnică pentru obținerea

de finanțări europene de la rețeaua din care fac parte. Așadar și această nevoie rămâne insuficient acoperită.

Este o piață în care se pot dezvolta furnizorii de formare profesională sau consultanții în accesarea fondurilor europene, dat fiind faptul că absorbția fondurilor de către sectorul neguvernamental – furnizor de servicii sociale – este încă foarte scăzută.

Furnizorii privați de servicii sociale - probleme cu care se confruntă

Tabelul 31: Problemele cu care se confruntă în activitatea zilnică furnizorii privați de servicii sociale și gradul de dificultate perceput al acestora (%)

	Foarte dificil	Dificil	Deloc dificil	Nu este cazul	Total %
Menținerea bazei de clienți/beneficiari	5	29	42	24	100
Numărul și calificarea personalului	4	33	42	21	100
Colaborarea cu autoritățile publice	12	43	37	8	100
Colaborarea cu alte ONG-uri	4	25	56	15	100
Implicarea beneficiarilor/familiilor în procesul de furnizare de servicii	7	38	29	26	100
Atragerea unor manageri profesioniști	11	34	20	35	100
Concurența ridicată din domeniu	4	18	21	57	100
Concurența economiei informale	6	21	16	57	100
Încheierea de contracte de furnizare de servicii cu autorități publice	14	34	22	30	100
Lipsa lichidităților	34	36	11	19	100
Lipsa personalului calificat să dezvolte planuri de afaceri/proiecte de dezvoltare	15	35	20	30	100
Implicarea comunității	18	48	21	13	100
Accesarea de fonduri nerambursabile	43	36	7	14	100
Asigurarea sustenabilității organizației	28	44	13	15	100

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie–decembrie 2012

Pe primul loc ca și grad de dificultate cu care se confruntă organizațiile în activitatea de zi cu zi se situează accesarea fondurilor europene (43% dintre organizații au declarat că este foarte dificil și 37% că este dificil). Astfel se justifică și rata mică de accesare a fondurilor nerambursabile, așa cum am prezentat anterior. Pe locul următor se situează lipsa lichidităților care este percepută de 34% dintre organizații ca fiind o problemă foarte dificilă și de 36% ca fiind dificilă. Așadar, pentru 70% dintre furnizorii de servicii sociale lipsa lichidităților reprezintă o problemă curentă pentru care trebuie să identifice soluții.

Din cercetarea calitativă (interviuri) a rezultat că acesta este și principalul motiv pentru care organizațiile neguvernamentale nu accesează fonduri europene – lipsa lichidităților cu care să se asigure cashflow-ul în perioada dintre două tranșe de finanțare.

Asigurarea sustenabilității organizației (inclusiv asigurarea salariilor personalului angajat) reprezintă o preocupare pentru 72% dintre organizații, 28% dintre acestea apreciind că este o problemă foarte dificilă cu care trebuie să se confrunte și 44% că este o problemă dificilă. Doar 15% din

totalul organizațiilor chestionate consideră că asigurarea sustenabilității organizației nu constituie o problemă.

Din cercetarea calitativă (focus grupuri și interviuri) a rezultat că principalii factori care influențează sustenabilitatea organizațiilor sunt:

- a) accesul la sursele de finanțare:
  - accesul la fonduri publice datorită: birocrăției excesive, condițiilor stricte de eligibilitate, preferința autorităților locale pentru anumite organizații în detrimentul altora, calitatea scăzută a serviciilor oferite de anumite organizații care afectează credibilitatea întregului sector;
  - Accesul la fonduri private datorită retragerii unor finanțări din străinătate, ceea ce a generat un deficit de finanțare, lipsa accesului la credite bancare;
- b) ritmul lent al rambursărilor/decontărilor care afectează cash flow-ul organizațiilor;
- c) productivitatea activității economice/generatoare de venit desfășurate, respectiv: lipsa/scăderea cererii pentru produsele și serviciile obținute în urma activității economice, lipsa pregătirii economice a membrilor organizației, lipsa implicării autorităților publice în calitate de potențiali clienți;
- d) costurile pentru serviciile oferite, care diferă în funcție de complexitatea serviciilor furnizate beneficiarilor și de nevoile noi apărute la grupul țintă deservit.

Preocuparea pentru acest subiect este cu atât mai importantă dacă ne gândim la mecanismele relativ reduse de finanțare disponibile pentru furnizorii de servicii sociale: subvenții de la bugetul de stat și bugetul local (care vor fi reorientate începând cu anul 2015), granturi private de la diferite organizații finanțatoare (tot mai scăzute în ultimii ani), finanțări nerambursabile de la UE prin programele operaționale (care au o rată foarte scăzută de absorbție), contractarea serviciilor sociale (practicată doar în câteva comunități). Toate aceste mecanisme de finanțare nu sunt însă gândite ca să asigure continuitate în furnizarea serviciilor sociale. Tocmai de aceea, dezbaterile și acțiunile de lobby privind clarificarea și simplificarea procedurilor de contractare a serviciilor sociale, precum și încurajarea autorităților publice locale să utilizeze acest mecanism, trebuie să continue pentru a asigura o dezvoltare firească a serviciilor sociale furnizate de sectorul neguvernamental.

Alte probleme cu care se confruntă cei mai mulți dintre furnizorii de servicii sunt legate de:

1. relația cu autoritățile publice locale:
  - Colaborarea cu autoritățile publice – 52% dintre organizații;
  - Încheierea de contracte de furnizare de servicii cu autorități publice – 48% dintre organizații;
2. lipsa sau insuficienta calificare a resurselor umane din organizație:
  - Atragerea unor manageri profesioniști – 45% dintre organizații;
  - Lipsa personalului calificat să dezvolte planuri de afaceri/proiecte de dezvoltare – 50% dintre organizații;
3. relația cu comunitatea și beneficiarii serviciilor sociale furnizate:
  - Implicarea beneficiarilor/familiilor în procesul de furnizare de servicii – 43% dintre organizații;
  - Implicarea comunității - percepută ca fiind o problemă pentru 66% dintre organizații.

Furnizorii privați de servicii sociale – resurse umane

La nivel național, furnizorii privați de servicii sociale aveau în medie, în anul 2011, 14 angajați, în creștere față de anul 2010, conform datelor din tabelul nr. 32, dintre care 11 sunt angajați cu contract individual de muncă pe perioadă nedeterminată, 2 cu contract de muncă pe perioadă determinată, 1 cu convenție civilă și 1 cu altă formă contractuală.

Semnalăm o ușoară discrepanță între datele de bilanț de la Institutul Național de Statistică și rezultatele cercetării de teren. În anul 2010, conform datelor din bilanțul depus de organizațiile acreditate ca furnizori servicii sociale, acestea aveau în medie 8,73 angajați. Pentru același an, organizațiile chestionate în cadrul cercetării de teren, au estimat un număr mediu de 12 angajați. Diferențele pot surveni din două motive:

- Așa cum observăm în tabelul nr. 32, din numărul mediu total angajați, doar 10 au contract de muncă pe perioadă nedeterminată. Este deci posibil ca în bilanț să nu fi fost prinse toate formele de colaborare, caz în care diferența nu mai este atât de mare.
- Cercetarea de teren s-a realizat în perioada noiembrie –decembrie 2012 și s-a bazat pe estimările persoanelor intervievate. Datorită faptului că au fost solicitate informații pentru anul 2010, este foarte probabil ca informațiile să fi fost ușor diferite datorită faptului că au trebuit să facă estimări pentru 2 ani anteriori.

Tabelul 32: Nr. mediu de angajați ai unei organizații furnizoare de servicii sociale în anii 2010 - 2011 pe regiuni de dezvoltare

		Nr. total angajați	Cu contract muncă/ perioadă nedeterminată	Cu contract muncă/ perioadă determinată	Cu convenție civilă	Altă formă contractuală	
2011	Total	14	11	2	1	1	
	Regiune	Nord-Est	13	11	1	0	0
		Sud-Est	8	6	1	0	1
		Sud	7	4	2	0	1
		Sud-Vest	15	13	2	1	0
		Vest	14	12	1	0	2
		Nord-Vest	14	14	1	0	0
		Centru	17	11	3	2	0
		București-Ilfov	22	17	4	0	0
2010	Total	12	10	1	1	0	
	Regiune	Nord-Est	11	9	1	1	0
		Sud-Est	6	5	0	0	1
		Sud	6	4	0	1	1
		Sud-Vest	16	13	2	1	0
		Vest	13	11	1	0	1
		Nord-Vest	14	13	1	0	0
		Centru	13	10	1	1	0
		București-Ilfov	15	12	2	1	0

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie–decembrie 2012

Pentru anul 2011, cei mai mulți angajați, în medie, sunt înregistrați în regiunea de dezvoltare București-Ilfov, 22 angajați, cu 8 peste media națională, păstrându-se însă proporția între angajații cu contract de muncă pe perioadă determinată și cei pe perioadă nedeterminată. La polul opus se situează regiunile de dezvoltare Sud și Sud-Est cu 7, respectiv 8 angajați în medie pe organizație.

Am urmărit să surprindem și evaluarea pe care liderii acestor organizații o au asupra perspectivelor de dezvoltare ale organizației, a volumului activității și a numărului de angajați. Respondenții sunt în general mai degrabă optimiști, apreciind o evoluție pozitivă în proporție de 46% când au în vedere volumul de activitate și 23% când au în vedere numărul de angajați. Cea mai mare parte dintre respondenți sunt însă de părere că acestea vor rămâne mai degrabă aceleași. Ponderea celor care anticipează evoluții negative este de sub 5%.

Tabelul 33: Evaluare privind evoluția volumului activității și a numărului de angajați în următorul an

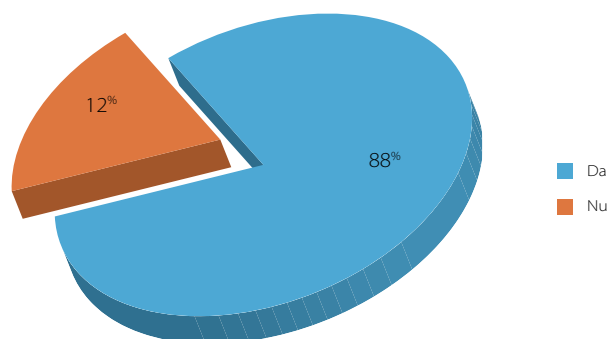
		Evoluția numărului de angajați în următorul an %			Evoluția volumului de activitate în următorul an %		
		Va crește	Va rămâne la fel	Va scădea	Va crește	Va rămâne la fel	Va scădea
Regiune	Total	23	71	5	46	50	4
	Nord-Est	35	62	3	51	46	3
	Sud-Est	20	73	7	35	58	7
	Sud	28	72	0	56	39	5
	Sud-Vest	27	64	9	41	59	0
	Vest	12	83	4	36	64	0
	Nord-Vest	27	69	4	50	44	6
	Centru	26	72	2	50	48	2
	București-Ilfov	9	74	17	39	52	9

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie–decembrie 2012

Este interesant de precizat că, deși 46% dintre organizațiile respondente estimează o creștere a activității în următorul an, doar 23% dintre acestea preconizează și o creștere de personal care să desfășoare acele activități, ceea ce poate conduce la o suprasolicitare a personalului existent sau, poate reprezenta pur și simplu, o evaluare nu foarte bine fundamentată a acestor evoluții.

Situația este de regăsit în toate regiunile de dezvoltare. În general, între 62% și 83% dintre organizațiile furnizoare de servicii sociale din cele 8 regiuni de dezvoltare consideră că numărul de angajați va rămâne la fel în anul următor. Observăm că, în regiunea de dezvoltare București-Ilfov înregistrăm cel mai mare procent de organizații care estimează o scădere a numărului de personal angajat – 17%, în condițiile în care oricum această regiune de dezvoltare se situează peste media națională privind numărul de angajați pe organizație.

Figura 21 - Ponderea organizațiilor care lucrează cu voluntari din total furnizori privați de servicii sociale

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Așa cum se observă din figura 21 cea mai mare parte a furnizorilor privați de servicii sociale (88%) lucrează cu voluntari și au în medie 17 voluntari (anul 2011), respectiv 15 voluntari (anul 2010), care au program de lucru de cel puțin 8 ore pe lună timp de cel puțin 6 luni (a se vedea tabelul nr. 34).

Se situează mult peste media națională regiunea de dezvoltare București-Ilfov, unde voluntariatul este mult mai dezvoltat, organizațiile ajungând să aibă 34 voluntari în anul 2011, în creștere față de anul 2009 când erau înregistrați doar 29 de voluntari.

Tabelul 34: Media numărului de voluntari per organizație pentru furnizorii privați de servicii sociale, în anii 2010-2011

		Număr voluntari în anul 2011	Număr voluntari în anul 2010
		Media	Media
Regiune	Total	17	15
	Nord-Est	19	18
	Sud-Est	9	6
	Sud	9	10
	Sud-Vest	20	18
	Vest	10	9
	Nord-Vest	16	14
	Centru	17	14
	București-Ilfov	34	29

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

În condițiile în care, în medie, o organizație are 14 angajați, ponderea muncii voluntare este semnificativă și extrem de importantă pentru desfășurarea activităților curente ale organizației. Din cercetarea calitativă (interviuri și studii de caz) a rezultat că voluntarii sunt implicați direct în furnizarea de servicii (îngrijire la domiciliu, servicii de recuperare, educaționale, de socializare în

centre de zi), în activitățile cu caracter economic (realizarea de bunuri ce urmează a fi comercializate, vânzarea acestor bunuri în cadrul târgurilor) dar și în activități de fundraising.

Voluntarii sunt o punte de legătură cu comunitatea și un canal de comunicare extrem de important pentru furnizorii de servicii sociale, prin intermediul căruia se fac cunoscuți la nivel local.

Furnizorii privați de servicii sociale – structură de conducere și membri

Conform standardelor de calitate în domeniu, beneficiarii serviciilor sociale trebuie implicați în toate fazele procesului de furnizare de servicii – planificare, organizare, furnizare și evaluare.

Următoarea analiză va evalua în ce măsură furnizorii privați de servicii sociale implică persoanele aparținând grupurilor vulnerabile în structura de organizare a asociației/fundației și în structura de conducere.

Conform datelor obținute din teren, în medie, furnizorii privați de servicii sociale au 50 de membri (tabelul nr. 35), cu diferențe destul de importante între cele 8 regiuni de dezvoltare. Cei mai mulți membri au organizațiile din regiunile de dezvoltare Nord-Est (77) și Sud-Est (74), iar la polul opus se situează regiunile de dezvoltare București-Ilfov (31), Nord-Vest (33) și Vest (36).

Tabelul 35: Număr mediu de membri ai organizațiilor, pe regiuni de dezvoltare

	Total	50		
Regiune	Nord-Est	77	Vest	36
	Sud-Est	74		Nord-Vest
	Sud	57	Centru	49
	Sud-Vest	59	București-Ilfov	31

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Mult mai important este însă, câți dintre aceștia aparțin unor grupuri vulnerabile sau care au risc de excludere socială (femei, șomeri, persoane de etnie romă, persoane cu handicap, pensionari, tineri).

Tabelul 36: Ponderea furnizorilor privați de servicii sociale care au printre membri reprezentanți ai unor categorii vulnerabile, pe regiuni de dezvoltare (%)

		Femei	Șomeri	Pensionari	Tineri (15-24 ani)	Persoane de etnie romă	Persoane cu handicap
Regiune	Total	91	18	42	35	14	21
	Nord-Est	85	18	32	35	10	15
	Sud-Est	95	20	25	45	17	29
	Sud	82	11	42	25	16	20
	Sud-Vest	86	0	46	36	14	50
	Vest	100	18	44	23	12	23
	Nord-Vest	93	18	48	30	13	25
	Centru	96	22	50	37	12	16
	București-Ilfov	82	18	47	53	24	12

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

În medie, la nivel național, 91% dintre respondenți - organizații neguvernamentale furnizoare de servicii sociale – au declarat că au printre membri femei. Acestea au ponderea cea mai mare dintre categoriile vulnerabile menționate mai sus. Așadar, femeile se implică cu predilecție în dezvoltarea și furnizarea serviciilor sociale fiind, prin natura lor, înclinate spre rezolvarea problemelor cu care se confruntă comunitatea.

Pe poziția a doua ca și pondere printre respondenți se situează persoanele vârstnice inactive (pensionari) cu 42% și tinerii cu 35%. În ceea ce privește implicarea tinerilor ca și membri în asociații și fundații, la nivel național distingem o pondere mult mai mare în București – centru universitar puternic – cu 53% dintre respondenți.

De asemenea, se remarcă o participare mare a persoanelor cu handicap, ca membri în organizații neguvernamentale, în regiunea de dezvoltare Sud-Vest (50%), față de 21% media națională.

Pe de altă parte, este important să semnalăm faptul că, conform datelor din tabelul 37, 14% dintre organizații au ca membri doar beneficiari ai serviciilor lor, pentru 17% doar o parte dintre membri sunt beneficiari, în timp ce marea majoritate (69%) nu au printre membri beneficiarii serviciilor pe care le oferă organizația.

Tabelul 37: Prezența beneficiarilor printre membrii organizațiilor furnizoare de servicii sociale - (%)

	Beneficiari ai serviciilor oferite de către organizație	O parte, beneficiari ai serviciilor oferite de către organizație	Niciunul beneficiari ai serviciilor oferite de către organizația
Total	14	17	69

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie–decembrie 2012

72% dintre organizațiile chestionate acceptă noi membri (tabelul nr. 38), dintre care 42% fără a impune condiții pe care o persoană trebuie să le îndeplinească pentru a deveni membru.

Tabelul 38: Condiții de acceptarea a noilor membri în organizațiile furnizoare de servicii sociale (% din total organizații)

	Dacă aparține unui grup vulnerabil	Dacă are domiciliul într-o anumită zonă	La recomandarea unui alt membru	Alte condiții	Fără să existe nicio condiție	Nu acceptă noi membri
Total	11	6	15	7	42	28

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie–decembrie 2012

În cazul în care există anumite condiții, au primat apartenența la un grup vulnerabil – 11% dintre respondenți și recomandarea primită din partea altui membru – 15% dintre respondenți.

În general, organismul de conducere al organizației, reprezentat de consiliul director este format din 4 membri (tabelul nr. 39).

Tabelul 39: Numărul mediu de membri și componența organismului de conducere al furnizorilor privați de servicii sociale

		Număr membri organism de conducere						
		Total	Din care beneficiari de servicii	Din care angajați	Din care reprezentanți ai administrației publice	Din care reprezentanți ai comunității	Din care membri ai organizației	Din care voluntari
		Media	Media	Media	Media	Media	Media	Media
	Total	4	0	1	0	0	2	1
Regiune	Nord-Est	4	1	1	0	0	2	1
	Sud-Est	4	0	1	0	0	2	1
	Sud	4	0	1	0	0	2	1
	Sud-Vest	5	1	2	0	1	2	1
	Vest	4	0	1	0	0	2	2
	Nord-Vest	4	0	1	0	0	3	1
	Centru	4	1	1	0	0	2	1
	București-Ilfov	5	0	1	0	1	2	1

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie–decembrie 2012

La nivel național, semnalăm faptul că, din cei 4 membri ai organismului de conducere, în medie doi sunt membri ai organizației, unul este voluntar și unul este angajat. Pentru personalul angajat aceasta ar putea reprezenta un posibil conflict de interese care trebuie luat în calcul de către organizații. Remarcăm însă totala neimplicare a reprezentanților administrației publice în conducerea organizațiilor neguvernamentale, dar și slaba reprezentare a membrilor comunității.

Piața serviciilor sociale – analiză comparativă între sectorul public și cel privat

O analiză comparativă a furnizorilor publici și privați de servicii sociale se impunea de foarte mult timp, analiză care să ofere informații asupra tipurilor de servicii oferite, a formei instituționale sub care sunt oferite, beneficiari (număr, rezidență etc.), cheltuielile cu furnizarea serviciilor sociale și ponderea acestora în totalul cheltuielilor organizației, personalul cu care sunt oferite serviciile, respectarea standardelor de calitate privind parteneriatul, evaluarea și monitorizarea situației beneficiarilor, implicarea acestora în procesul de stabilire a planului de servicii, infrastructură, resurse financiare, sustenabilitate.

Analiza este cu atât mai importantă în contextul în care se discută despre schimbarea mecanismelor de finanțare și trecerea de la finanțare pe proiect (anuală) la finanțare pe program (multianuală) care să asigure continuitatea și sustenabilitatea serviciilor sociale prin generalizarea contractării serviciilor sociale.

Vom analiza mai întâi categoriile de servicii furnizate în prezent de sectorul public și privat (așa cum sunt ele definite în OG 68/2003 privind serviciile sociale, cu modificările și completările sale ulterioare) precum și cele mai solicitate categorii de servicii de către beneficiari.

Tabelul 40: Ponderea furnizorilor publici sau privați, care oferă în prezent diferite categorii de servicii, din total număr respondenți/per categorie de servicii (%)

Ponderea furnizorilor publici sau privați, care oferă în prezent diferite categorii de servicii, din total număr respondenți/per categorie de servicii (%)	Total Furnizori %	Privat	Public
Recuperare și reabilitare	20	30	13
Suport și asistență pentru familie și copii aflați în dificultate	65	57	17
Educație informală extracurriculară pentru copii și adulți	19	30	11
Asistență și suport pentru persoanele vârstnice	52	38	61
Asistență și suport pentru toate categoriile vulnerabile	50	29	64
Sprijin și orientare pentru integrare, readaptare și reeducare profesională	14	20	10
Îngrijire socio-medicală pentru persoanele aflate în dificultate (inclusiv paleativă)	17	18	16
Mediere socială	27	22	31
Consiliere în cadru instituționalizat - centre de consiliere și informare	19	23	15
Informare asupra drepturilor și obligațiilor	41	28	51
Măsuri și acțiuni de urgență în vederea reducerii efectelor situațiilor de criză	30	18	39

Notă: Întrebarea a avut răspuns multiplu
Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Din tabelul nr. 40 observăm că, la nivel național, ponderea cea mai mare o au serviciile de suport și asistență pentru familie și copii aflați în dificultate (oferite de 65% dintre furnizori), asistență și suport pentru persoanele vârstnice (oferite de 52% dintre respondenți), asistență și suport pentru toate categoriile vulnerabile (oferite de 50% dintre furnizori) și informare asupra drepturilor și obligațiilor (oferite de 41% dintre respondenți).

De altfel, în cadrul acestor categorii de servicii se înregistrează și cele mai mari discrepanțe între sectorul public și privat. Sectorul privat oferă cu predilecție servicii de suport și asistență pentru familie și copii aflați în dificultate (57% dintre organizații), sectorul public fiind mult mai puțin reprezentat în acest domeniu (doar 17% dintre organizații). Rezultatele sunt explicabile dacă ne raportăm și la forma instituțională sub care sunt oferite serviciile sociale menționate în tabelul de mai sus. În tabelul nr. 42 observăm că centrele de asistență socială a familiei și copilului, casele de tip familial și centrele de zi se regăsesc cu o frecvență mai mare în rândul furnizorilor privați față de cei din sectorul public.

Mai mult decât atât, după 1989 principala problemă care a atras atenția opiniei publice cu privire la persoanele aflate în situație de vulnerabilitate în România a reprezentat-o situația copiilor instituționalizați. Astfel, în următorii 10 ani, organizațiile neguvernamentale nou înființate, cu sprijinul organizațiilor din afară, au făcut demersuri pentru ameliorarea situației acestor copii. Treptat, marile centre de tip rezidențial pentru copii au fost desființate și sarcina recuperării și reinsertiei în societate a acestora a fost asumată preponderent de către sectorul neguvernamental care reușește să se profesionalizeze, să dialogheze și să își facă auzită vocea la nivel național influențând astfel politicile publice în domeniu.

Aceste acțiuni s-au concretizat în anii 2000-2001 în primele inițiative de descentralizare a sistemului public de asistență socială dar și în elaborarea primelor standarde de calitate – cincisprezece la număr – care reglementează funcționarea serviciilor de specialitate oferite copiilor. Plecând de la aceste 15 standarde vor fi realizate cele 9 standarde generale de calitate care se aplică tuturor furnizorilor de servicii sociale, în baza cărora se face acreditarea acestora și care se regăsesc în OG 68/2003 privind serviciile sociale.

O altă categorie de serviciu în care înregistrăm diferențe între furnizorii publici și privați este cea a asistenței și suportului oferit persoanelor vârstnice, care este mult mai prezentă în rândul sectorului public (61% dintre respondenți) față de sectorul privat cu doar 38% respondenți care oferă acest tip de serviciu. Această diferență se corelează cu serviciile de îngrijire la domiciliu – care se adresează în special persoanelor vârstnice – și care sunt oferite într-o proporție mult mai mare de sectorul public (42% din total organizații), decât de sectorul privat (24% din total organizații). De asemenea, centrele de îngrijire și asistență pentru persoanele vârstnice și persoane cu handicap sunt majoritatea în administrarea DGASPC-urilor, costurile pentru susținerea lor fiind extrem de ridicate și aproape imposibil de susținut de sectorul privat care, așa cum am văzut anterior, se confruntă cu probleme serioase în asigurarea sustenabilității financiare.

Din cercetarea calitativă (interviuri, studii de caz) a rezultat faptul că, în multe cazuri, serviciile de îngrijire la domiciliu au fost inițiate de către furnizorii privați și treptat aceștia au atras ca parteneri în proiecte autoritățile publice locale care au preluat în timp mare parte din costurile pentru susținerea serviciilor, precum și managementul acestora. Pe de altă parte, există cazuri de organizații cu rețele consolidate de servicii de îngrijire la domiciliu, dacă ar fi să menționăm aici numai cazul organizațiilor membre în Federația Caritas, care oferă servicii la nivel național.

Din cei 20% dintre respondenți care au declarat că oferă servicii de recuperare și reabilitare, un rol mult mai mare în oferirea acestui tip de serviciu îl au furnizorii privați (30% dintre respondenți) comparativ cu sectorul public (13% dintre respondenți). Recuperarea și reabilitarea intră în categoria măsurilor active de asistență socială oferite persoanelor aflate în stare de vulnerabilitate și este asumată într-o măsură mult mai mare de sectorul privat decât de sectorul public.

O altă categorie de servicii care merită analizată și care subliniază o preocupare mai pregnantă a sectorului privat spre măsuri active de asistență socială o reprezintă educația informală extracurriculară pentru copii și adulți. Deși procentul organizațiilor care oferă acest tip de serviciu nu este foarte ridicat la nivel național – doar 19%, este totuși de remarcat faptul că este oferit într-o măsură mai mare de către sectorul privat (30% dintre respondenți), comparativ cu sectorul public (11% dintre respondenți).

Mai slabă orientare a sectorului public spre măsurile active de asistență sociale, care au ca scop reinsertia socială a persoanelor, se poate observa și din analiza frecvenței cu care abordează serviciile de „informare asupra drepturilor și obligațiilor”. 51% dintre respondenții furnizori publici de servicii sociale au declarat că oferă această categorie de servicii, comparativ cu doar 28% dintre respondenții furnizori privați de servicii sociale.

Rămâne însă foarte important rolul pe care sectorul public îl are în intervenții în situație de criză, prin luarea unor măsuri de urgență. Astfel, 18% dintre respondenții furnizori privați de servicii sociale au declarat că asigură măsuri și acțiuni de urgență pentru reducerea efectelor situațiilor de criză la nivel național, pe când, în cazul sectorului public, 39% dintre aceștia au declarat că oferă acest tip de serviciu social.

Această primă analiză relevă o anumită specializare a celor două sectoare, o completare a acestora. Sectorul privat oferă în special servicii copilului și familiei, persoanelor cu dizabilități, iar sectorul public persoanelor vârstnice și altor categorii vulnerabile.

Tabelul 41: Categoriile de servicii cele mai solicitate de către beneficiari (%)

Categoriile de servicii cele mai solicitate în prezent de către beneficiari (%)	Total	Privat	Public
Recuperare și reabilitare	10	17	5
Suport și asistență pentru familie și copii aflați în dificultate	45	39	44
Educație informală extracurriculară pentru copii și adulți	6	12	2
Asistență și suport pentru persoanele vârstnice	28	26	29
Asistență și suport pentru toate categoriile vulnerabile	28	15	37
Sprrijin și orientare pentru integrare, readaptare și reeducare profesională	4	8	2
Îngrijire socio-medicală pentru persoanele aflate în dificultate (inclusiv paleativă)	6	7	6
Mediere socială	8	9	7
Consiliere în cadru instituționalizat - centre de consiliere și informare	5	8	4
Informare asupra drepturilor și obligațiilor	11	6	14
Măsuri și acțiuni de urgență în vederea reducerii efectelor situațiilor de criză	7	5	8

Notă: Întrebarea a avut răspuns multiplu
Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie–decembrie 2012

În tabelul nr. 41 observăm că cererea cea mai mare este înregistrată pentru serviciile de suport și asistență pentru familie și copii aflați în dificultate (45% dintre respondenți), cerere care, deși vine într-o proporție mai mare către sectorul public, așa cum rezultă din analiza anterioară, este oferită cu o frecvență mai mare de sectorul privat.

Din interviurile cu autoritățile publice și furnizorii privați a rezultat faptul că, ambele explicații sunt regăsite în practică, atât comunicarea între cele două sectoare, cât și orientarea beneficiarilor spre piața privată atunci când sectorul public nu poate acoperi toate nevoile existente în comunitate.

Pe locurile următoare se situează cererile pentru servicii de asistență și suport pentru persoanele vârstnice (28% dintre respondenți), care vin în proporții relativ egale spre cele două tipuri de furnizori dar sunt acoperite într-o mai mare măsură de sectorul public, și serviciile de asistență și suport pentru toate categoriile vulnerabile (28% dintre respondenți). În acest ultim caz beneficiarii se adresează cu precădere sectorului public care și răspunde acestei nevoi într-o mult mai mare măsură decât sectorul privat.

Din analiza datelor prezentate mai sus putem concluziona că oferta mai scăzută de măsuri active de asistență socială se datorează și unei cereri mai mici de servicii sociale de acest tip din partea beneficiarilor. Astfel, la nivel național, în medie doar 4% dintre respondenți au precizat că serviciile de orientare profesională, readaptare și reeducare profesională se numără printre tipurile de servicii cele mai solicitate de către beneficiari în prezent.

Tabelul 42: Forma instituțională sub care sunt oferite serviciile sociale – frecvența pe tipuri de furnizori (%)

	Total	Tip furnizor	
		Privat	Public
Îngrijire la domiciliu	35	25	42
Centru de zi	24	35	17
Centru de plasament	6	7	6
Centru de asistență socială a familiei și copilului	7	11	3
Centru de recuperare și reabilitare	8	11	7
Centru maternal	3	1	5
Casă de tip familial	9	14	5
Centru de respiro	1	1	1
Locuință protejată	3	4	3
Centru de reintegrare	1	3	0
Asistență socială comunitară	37	17	52
Alta formă	4	5	4
Informare și consiliere	5	6	4

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie–decembrie 2012

Cele mai frecvent întâlnite forme instituționale prin care sunt furnizate serviciile sociale la nivel național sunt: asistență socială comunitară (37% dintre respondenți), îngrijire la domiciliu (35% dintre respondenți) și centru de zi (24% dintre respondenți). Trebuie să precizăm că asistența socială comunitară se referă la evaluarea nevoilor beneficiarilor și la asigurarea accesului la prestațiile și serviciile sociale existente la nivel de comunitate. Asistența socială comunitară este un serviciu social primar care, pentru a oferi soluții la problemele identificate, trebuie să implice colaborare cu alți specialiști din domeniul social și alți prestatori de servicii. Așa cum observăm și din tabelul de mai sus, acest tip de serviciu este oferit într-o mult mai mare măsură de sectorul public (52% dintre respondenți) comparativ cu sectorul privat (doar 17% dintre respondenți).

Îngrijirea la domiciliu este o formă instituțională de oferire a serviciilor sociale cu o pondere mult mai mare în rândul sectorului public (42% din total respondenți) față de sectorul privat (25% din total respondenți).

Servicii în cadrul centrelor de zi sunt oferite de 24% dintre furnizorii de servicii sociale publici și privați intervievați, cu o pondere mult mai mare în rândul sectorului privat, 35% dintre respondenți, față de sectorul public cu doar 17% dintre respondenți.

Cu adevărat importantă este nu doar proporția organizațiilor care furnizează un anumit tip de serviciu într-o anumită formă instituțională ci și numărul de beneficiari cărora li se adresează și care frecventează acel serviciu.

Beneficiarii de servicii sociale – media și ponderea pe tipuri de furnizori și forme instituționale

În anul 2011, la nivel național, respondenții au declarat, conform datelor din tabel nr. 43, că acoperă nevoile unui număr de 272.998 beneficiari, în scădere față de anul 2010 când deserveau un număr de 323.305 beneficiari.

Tabelul 43: Număr mediu și total de beneficiari ai serviciilor oferite în anii 2010-2011

Anul		Număr mediu de beneficiari ai serviciilor oferite		Număr total de beneficiari ai serviciilor oferite	
		2011	2010	2011	2010
Tip furnizor	Total	550	577	272.998	323.305
	Privat	353	309	146.298	126.700
	Public	687	762	149.983	173.322

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie–decembrie 2012

Dinamica este cu totul diferită pentru fiecare tip de furnizor în parte. În timp ce sectorul public înregistrează o scădere, de la 173.322 număr total de beneficiari cărora le furnizează servicii în anul 2010, la 149.983 beneficiari de servicii în anul 2011, sectorul privat, dimpotrivă, înregistrează o creștere a numărului de beneficiari deserviți – de la 126.700 în anul 2010, la 146.298 în anul 2011.

Astfel, în anul 2010, sectorul public oferea servicii pentru 58% din numărul total de beneficiari, iar în anul 2011, pentru doar 51% dintre aceștia.

Așadar, chiar și în condiții dificile din punct de vedere economic, sectorul privat reușește să se adapteze mult mai bine, este mult mai flexibil, astfel încât continuă să ofere servicii beneficiarilor tradiționali și chiar să crească numărul acestora. Creșterea este dată, foarte probabil, de accesarea fondurilor europene care a permis organizațiilor să deservească un număr mai mare de clienți sau să se orienteze către noi clienți.

Conform datelor de pe site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, la 31 iulie 2011, erau înregistrați un număr de 5.878.375 beneficiari de prestații sociale. În cadrul cercetării am folosit un eșantion reprezentativ al furnizorilor acreditați pe servicii sociale astfel încât, prin extrapolare, putem afirma că ponderea beneficiarilor de servicii sociale la nivel național este comparativ mult mai mică decât cea a beneficiarilor de prestații sociale.

Vom analiza în continuare, pentru fiecare formă instituțională în parte, care este numărul de beneficiari deserviți de sectorul public și care este numărul de beneficiari deserviți de sectorul privat în anul 2011. Atunci când sunt înregistrate evoluții semnificative față de anul 2010, vom analiza date referitoare și la acest an.

Tabelul 44: Număr mediu/Număr total beneficiari pentru fiecare formă instituțională, pe tipuri de furnizori în anii 2010-2011

	Anul	Total	Număr mediu beneficiari furnizori privați	Număr mediu beneficiari furnizori publici	Număr total beneficiari furnizori privați	Număr total beneficiari furnizori publici
Locuință protejată	2011	58	69	49	1035	588
	2010	56	66	48	990	576
Centru de reintegrare	2011	117	117	0	1638	0
	2010	42	42	0	588	0
Asistență socială comunitară	2011	363	430	349	29670	71894
	2010	415	393	420	27117	86520
Alta formă	2011	619	519	723	11937	12291
	2010	468	444	492	10212	8364
Informare și consiliere	2011	605	618	593	14214	9488
	2010	516	483	546	11109	8736
Centru de tip rezidențial pentru persoane cu handicap	2011	134	36	170	288	2550
	2010	146	28	188	224	2820
Centru de tip rezidențial pentru persoane vârstnice	2011	50	37	67	814	804
	2010	42	29	59	638	708
Cantină sociale	2011	537	1127	158	10143	1264
	2010	527	1097	161	9873	1288
Îngrijire la domiciliu	2011	136	308	66	30800	10758
	2010	209	295	175	29500	28525
Centru de zi	2011	185	197	168	28959	11760
	2010	153	163	137	23961	9590
Centru de plasament	2011	220	47	374	1363	10098
	2010	224	39	388	1131	10474
Centru de asistență socială a familiei și copilului	2011	225	109	502	4905	7028
	2010	136	68	301	3060	4214
Centru de recuperare și reabilitare	2011	200	162	242	7452	7260
	2010	185	137	238	6302	7140
Centru maternal	2011	24	18	25	90	575
	2010	26	17	27	85	621
Casă de tip familial	2011	82	46	149	2622	3427
	2010	83	45	154	2565	3542
Centru de respiro	2011	57	126	33	368	198
	2010	55	115	34	345	204

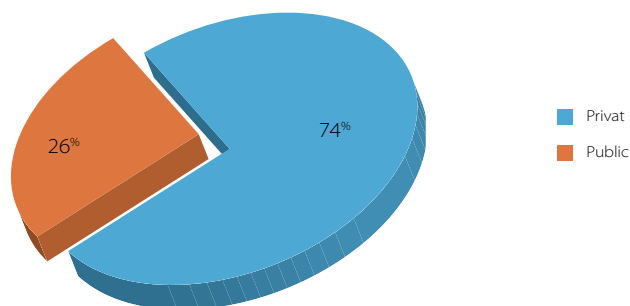
Notă: numărul total de beneficiari a fost calculat înmulțind numărul de respondenți din eșantion cu numărul mediu de beneficiari pe furnizor
Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie–decembrie 2012

1. Îngrijire la domiciliu

Cu privire la serviciile de îngrijire la domiciliu, rezultatele obținute sunt cu totul surprinzătoare. Deși numeric, așa cum prezentam anterior, sunt mult mai mulți furnizori publici care oferă servicii de îngrijire la domiciliu, în realitate, din numărul total de beneficiari de servicii de îngrijire la domiciliu în anul 2011, 74% dintre aceștia sunt acoperiți de sectorul privat (a se vedea figura 22). Așadar, există un număr destul de restrâns de organizații neguvernamentale, comparativ cu numărul furnizorilor de servicii publici, care oferă servicii de îngrijire la domiciliu pentru un număr foarte mare de beneficiari.

Procentul a fost calculat raportând numărul total de beneficiari deservit de sectorul public/privat la numărul total de beneficiari pe tipul respectiv pentru furnizorii cuprinși în eșantion.

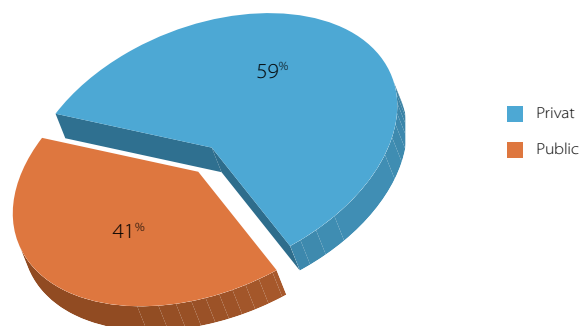
Figura 22 - Beneficiari de servicii de îngrijire la domiciliu, pe tipuri de furnizori în anul 2011

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Analiza calitativă a relevat faptul că furnizorii privați de servicii sociale acoperă în special marile orașe, municipiile de județ, care au un număr mult mai mare de locuitori, de aici și numărul mai mare de beneficiari. Furnizorii publici oferă servicii de îngrijire la domiciliu în special în mediul rural. Deși, ca pondere, distribuția populației la nivel național este relativ egală între mediul urban și rural, totuși distanțele foarte mari dintre două sate din mediul rural și dispersia foarte mare a beneficiarilor face mai dificilă acoperirea unui număr mai mare deoarece ar presupune alocarea unor resurse financiare mult mai ridicate pentru acoperirea costurilor de transport și resurse umane.

Figura 23 - Beneficiari de servicii de îngrijire la domiciliu, pe tipuri de furnizori în anul 2010

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Ceea ce este extrem de interesantă este scăderea dramatică a numărului total de beneficiari din sistemul public în anul 2011 față de anul 2010, după cum se observă în tabelul nr. 44, de la 28.525 la 10758, ceea ce a condus la o echilibrare a ponderii numărului de beneficiari între sectorul public și privat - 41% pentru furnizorii publici și 59% pentru furnizorii privați.

Această evoluție poate fi o consecință a crizei economice care a afectat bugetele autorităților locale. Din cercetarea calitativă (interviuri, studii de caz) a rezultat faptul că reducerea salariilor și a unor sporuri a determinat plecarea unor oameni din aparatul autorităților publice locale. În condițiile în care posturile au fost blocate în sectorul public, autoritățile nu au avut posibilitatea să angajeze alți oameni care să continue furnizarea serviciilor de îngrijire la domiciliu. Acest fapt a determinat o scădere drastică a numărului de beneficiari ale căror nevoi erau satisfăcute anterior de sectorul public.

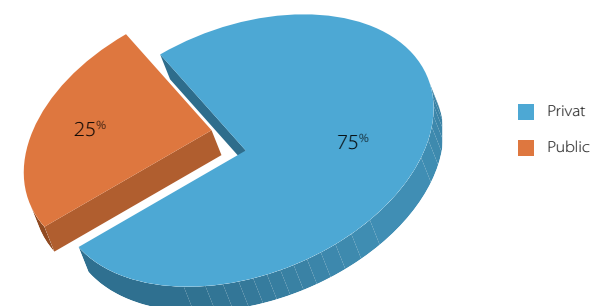
Situația ar putea fi reglată prin externalizarea acestor servicii către sectorul privat (contractare) sau prin mecanismul de subvenționare de la bugetul local a asociațiilor și fundațiilor care furnizează servicii de îngrijire la domiciliu, sau printr-un parteneriat public-privat, prin care autoritățile locale să aloce organizațiilor partenere o sumă anuală pentru servicii sociale de îngrijire la domiciliu.

Astfel, nevoile beneficiarilor din comunitățile locale ar putea fi satisfăcute în continuare.

2. Centre de zi

De asemenea, furnizorii privați acoperă cel mai bine nevoile beneficiarilor de servicii în centrele de zi, 75% din numărul total de beneficiari, față de doar 25% de beneficiari deserviți de sectorul public. De altfel, așa cum arătam anterior, un procent mai mare de respondenți dintre furnizorii privați oferă acest tip de serviciu (34%), comparativ cu furnizorii publici (16%).

Figura 24 - Beneficiari de servicii în centre de zi, pe tipuri de furnizori, în anul 2011

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Sectorul privat de servicii sociale, conform datelor din tabelul nr. 44, acoperea în anul 2011 nevoile unui număr de 28959 beneficiari, în timp ce sectorul public răspundea nevoilor unui număr de 11.760 beneficiari. Aceasta în condițiile în care 47% dintre autoritățile publice, conform tabelul nr. 45, nu percep niciun fel de coplată din partea beneficiarilor, față de 33% dintre furnizorii privați de servicii sociale, ceea ce ar fi trebuit, în mod normal, să determine o orientare mai mare a beneficiarilor către serviciile publice gratuite.

Tabelul 45: Coplata serviciilor

Beneficiarii asigură coplata pentru serviciile primite (%)					
		Da, toți	Da, doar unii, în funcție de venit	Da, doar unii, în funcție de alte criterii	Nu
Total		14	11	35	41
Tip furnizor	Privat	13	10	43	33
	Public	14	11	29	47

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Aceste date au multiple valențe:

- Sectorul privat este mult mai orientat spre măsuri active de asistare a persoanelor aflate în nevoie;
- Chiar dacă furnizorii privați de servicii sociale percep într-o proporție mai mare taxe pentru serviciile furnizate, deservesc un număr mai mare de beneficiari fapt care poate să însemne pe de o parte că, în alegerea clienților primează calitatea și, pe de altă parte că, încă nu sunt suficiente servicii dezvoltate care să acopere nevoile tuturor beneficiarilor astfel încât aceștia preferă să asigure coplata serviciilor pentru a putea beneficia de asistența de specialitate de care au nevoie.

3. Asistență socială comunitară

O discrepanță foarte mare, în favoarea sectorului public de data aceasta, se înregistrează în cazul asistenței sociale comunitare, care este oferită cu predilecție de sectorul public. Acesta acoperă nevoile unui număr de 71.894 beneficiari, față de doar 29.670 beneficiari deserviți de sectorul privat, adică 71% dintre aceștia (a se vedea tabelul nr. 44).

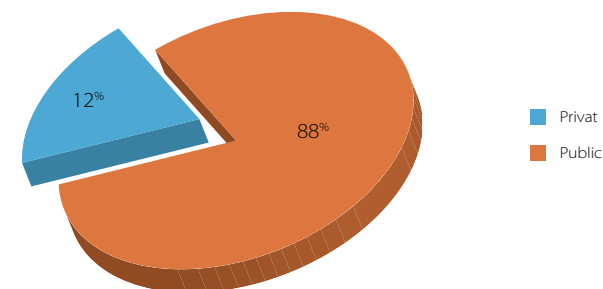
Așa cum precizam anterior, asistența socială comunitară se referă la evaluarea nevoilor beneficiarilor și asigurarea accesului la prestațiile și serviciile sociale existente la nivel de comunitate. Procentul mare de beneficiari ai serviciilor publice este explicabil pentru că departamentele de asistență socială ale tuturor primăriilor locale acreditate ca furnizori de servicii sociale, oferă acest tip de serviciu primar în vederea stabilirii clienților pentru prestații sociale

Din interviurile realizate, a rezultat faptul că furnizorii privați nu își acreditează serviciul de asistență socială comunitară ca serviciu de sine stătător, ci îl asimilează ca parte integrantă a altor tipuri de servicii (recuperare și reabilitare, orientare profesională, mediere socială etc.) Cei mai mulți dintre furnizorii privați de servicii sociale, în momentul în care sunt contactați de un beneficiar, îi oferă cel puțin serviciile primare de tipul: evaluarea nevoilor și îndrumarea spre furnizorii potriviți de prestații și servicii sociale existenți în comunitate, ca parte integrantă a altor tipuri de servicii pe care le oferă.

4. Servicii de asistență socială a familiei și copilului

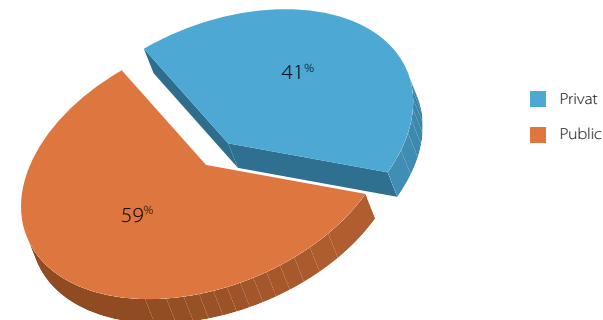
Serviciile de asistență socială a familiei și copilului, sunt oferite cu precădere de sectorul public care acoperă: 88% dintre beneficiarii centrelor de plasament (a se vedea figura nr. 25), 59% dintre beneficiarii serviciilor de asistență socială a familiei și copilului (a se vedea figura nr. 26), 87% dintre beneficiarii centrelor maternale (a se vedea figura nr. 27) și 56% dintre beneficiarii caselor de tip familial (a se vedea figura nr. 28).

Figura 25 - Beneficiari de servicii în centru de plasament, pe tipuri de furnizori, în anul 2011

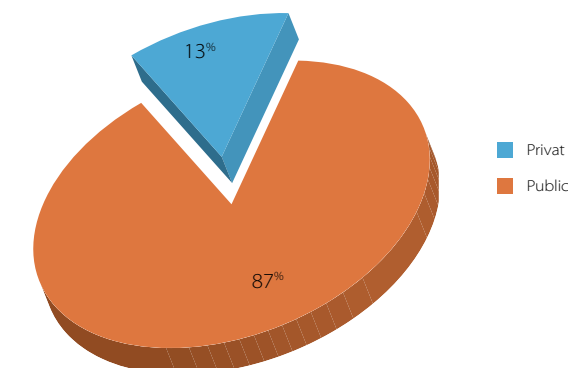
Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Figura 26 - Beneficiari de servicii de asistență socială a familiei și copilului, pe tipuri de furnizori, în anul 2011

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Figura 27 - Beneficiari de servicii în centru maternal, pe tipuri de furnizori, în anul 2011

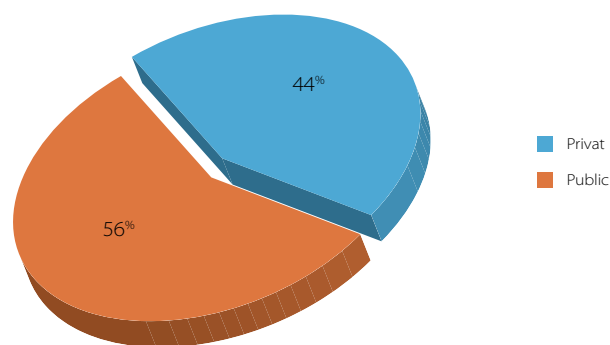

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Observăm că, pentru formele de asistență de tip rezidențial de dimensiuni mai mari (ex. centre de plasament, centre maternale), ponderea beneficiarilor deserviți de sectorul public este mult mai mare pe când, pentru formele de tip rezidențial de dimensiuni mici (ex.:case de tip familial) situația dintre sectorul public și cel privat este mult mai echilibrată în ceea ce privește numărul de beneficiari.

Aceasta arată orientarea sistemului privat a furnizorilor de servicii către acele servicii sociale de tip rezidențial în care calitatea vieții beneficiarilor este net superioară, pentru că se apropie cel mai mult de mediul de viață natural al unei persoane și favorizează dezvoltarea normală a copiilor.

Figura 28 - Beneficiari de servicii în casă de tip familial, pe tipuri de furnizori, în anul 2011

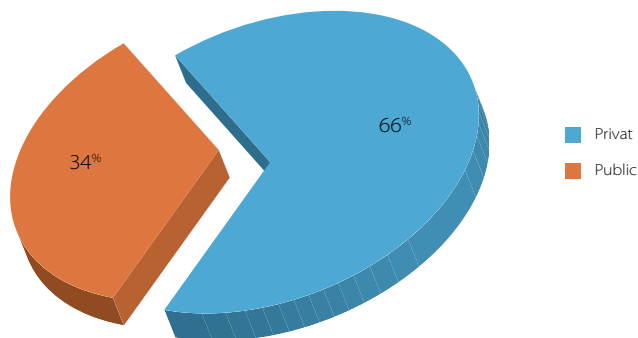

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

5. Centre de respiro

Furnizorii privați de servicii sociale dețin cel mai mare număr de beneficiari atunci când ne referim la centrele de respiro (66%), conform datelor din figura nr. 29. Sistemul privat satisface nevoile unui număr de 368 beneficiari, în timp ce sectorul public acoperă nevoile unui număr de 198 beneficiari. Conform datelor din tabelul nr. 44, semnalăm o creștere a numărului de beneficiari din sectorul privat în anul 2011, față de anul 2010 de la 345 la 368 și o scădere a numărului total de beneficiari ai sectorului public de la 204 în anul 2010 la 198 în anul 2011.

Figura 29 - Beneficiari de servicii în centru de respiro, pe tipuri de furnizori, în anul 2011

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

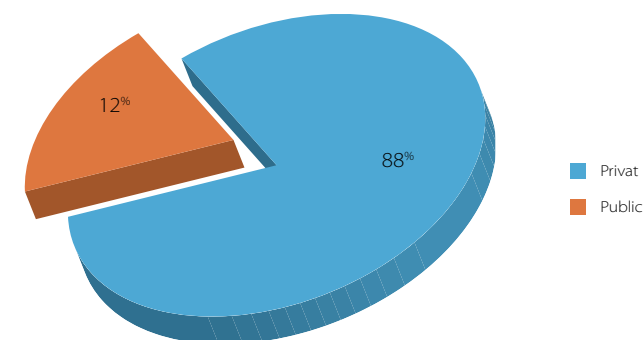
Totuși, la nivel național, numărul de beneficiari ai centrelor de respiro este încă foarte mic. Din cercetarea calitativă (interviuri, studii de caz) a rezultat că există o foarte mare nevoie de dezvoltare a unui astfel de serviciu în toate județele, mai ales pentru copii și adulți cu handicap care necesită supraveghere permanentă. Apar, în familiile care au în îngrijire o persoană cu handicap, diferite situații în care, din motive de boală sau datorită unor evenimente care au loc (înmormântări, nunți în alte localități), membrii familiei nu mai pot oferi asistența necesară persoanei cu handicap. Un centru de respiro ar permite soluționarea acestei probleme. Situația este cu atât mai presantă în cazul adulților cu handicap, care au părinți în vârstă. Dacă aceștia necesită spitalizare, adultul cu handicap rămâne fără supraveghere și asistență, în grija familiei extinse, prietenilor sau vecinilor.

Centrele de respiro ar trebui să constituie o prioritate în strategiile de dezvoltare a serviciilor sociale din toate județele și să fie alocate sume de la bugetul local pentru înființarea și administrarea lor.

6. Cantine sociale

Furnizorii privați de servicii sociale acoperă nevoile celui mai mare număr de beneficiari ai serviciilor tip cantină socială (88%), conform datelor din figura nr. 30, deservind 10143 persoane, față de doar 1264 de persoane care sunt acoperite de furnizorii publici. Numărul beneficiarilor furnizorilor privați este în creștere față de anul 2010, când ofereau servicii pentru 9873 de persoane.

Figura 30 - Beneficiari de servicii tip cantină socială, pe tipuri de furnizori, în anul 2011

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie-decembrie 2012

Dacă analizăm numărul mediu de beneficiari pe furnizor, sectorul privat înregistrează cel mai mare număr mediu de beneficiari pentru acest tip de serviciu, dintre toate serviciile pe care le oferă (1127 număr mediu de beneficiari în anul 2011 și 986 în anul 2010), la o distanță foarte mare față de celălalt tip de serviciu - informare și consiliere - cu 618 număr mediu de beneficiari în anul 2011.

Valorile medii foarte mari sunt înregistrate pentru acele tipuri de servicii în care un număr mare de beneficiari poate fi deservit de un număr relativ redus de personal, așa cum este cazul cantinelor sociale sau al serviciilor de informare și consiliere.

Din analiza calitativă rezultă că și acest tip de serviciu ar trebui dezvoltat în toate comunitățile pentru că permite satisfacerea nevoilor de bază ale oamenilor în paralel cu adăposturile de noapte pentru persoane fără locuință iar autoritățile publice locale trebuie să se implice mult mai mult prin furnizarea efectivă a acestui serviciu sau prin externalizarea sa către furnizorii privați.

6. Centre rezidentiale

Sistemul rezidențial de protecție a persoanelor cu handicap rămâne apanajul furnizorilor publici de servicii sociale, așa cum observăm în tabelul nr. 44. Beneficiarii centrelor de tip rezidențial pentru persoane cu handicap sunt acoperiți în cea mai mare măsură de sistemul public (2550 de persoane în anul 2011) față de sistemul privat (288 de persoane în anul 2011).

Comparând numărul de unități de asistență socială administrate de sectorul public și sectorul privat, este evident că serviciile din sistemul rezidențial sunt furnizate în cea mai mare măsură de către furnizorii publici.

Aceast lucru poate fi explicat prin costurile semnificativ mai mari în cazul serviciilor rezidențiale, costuri aproape imposibil de susținut de către sectorul privat care nu beneficiază în acest moment de un mecanism de finanțare care să asigure sustenabilitatea serviciilor pe termen lung.

O altă explicație face referire la standardele de calitate cu privire la numărul maxim de beneficiari care pot fi găzduiți în regim rezidențial. Astfel, dacă în cazul sistemului de protecție a copilului au fost făcute progrese semnificative în ultimii 20 de ani, motiv pentru care nu mai întâlnim centre "mamut", în cazul protecției persoanelor cu handicap și a persoanelor vârstnice lucrurile au evoluat mult mai greu. La această dată întâlnim încă centre care au peste 200 de beneficiari, până la 400 chiar. Scriptic, aceste centre au fost restructurate fiind sparte în mai multe instituții cu denumiri diferite (centru de integrare prin terapie ocupațională, centru de îngrijire și asistență, centru de recuperare și reabilitare etc.). În realitate însă, toate cele 2-3 centre create pe hârtie funcționează în aceeași locație, ceea ce nu aduce un plus de calitate în furnizarea serviciilor către beneficiari.

Furnizorii privați de servicii de tip rezidențial, încă din faza de proiectare, au gândit aceste locații pentru un număr maxim de 50 de beneficiari, așa cum impun standardele minime de calitate din domeniul social.

Persoanele cu handicap beneficiare ale serviciilor de tip rezidențial provin, în majoritatea lor, din sistemul de protecție a copilului. Problematika este extrem de importantă dacă ne gândim la impactul sistemului rezidențial asupra vieții persoanelor incluse în această formă de protecție socială: întârziere în dezvoltarea globală, apariția tulburărilor de personalitate, lipsa abilităților de viață independentă, imposibilitatea de a se integra în societate.

Conform datelor din Anuarul Statist 2011, publicate pe site-ul Institutului Național de Statistică, situația este similară în cazul centrelor de plasament⁴⁸. Observăm că, în perioada 2005-2010, sectorul privat înregistrează o scădere constantă a numărului de centre de plasament pe care îl administrează. Face excepție anul 2006, când înregistrează o ușoară creștere datorată unui cadru favorabil – finanțarea înființării de centre de plasament de tip familial - căsuțe și apartamente pentru copiii din instituțiile cu o capacitate mai mare de 100 de locuri, care nu au fost restructurate pe module de tip familial prin Programul de Interes Național.

⁴⁸ Anuar Statistic 2011, Institutul Național de Statistică, iunie 2013
http://www.insse.ro/cms/files/Anuar%20statistic/06/06%20Securitate%20si%20asistenta%20sociala_ro%20.pdf

Tabelul 46: Numărul centrelor de plasament funcționale și al serviciilor alternative, pe tipuri de furnizori, în perioada 2005-2010

Numărul centrelor de plasament funcționale și al serviciilor alternative (la sfârșitul anului)						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Centre de plasament	1382	1545	1635	1595	1593	1554
Public	995	1140	1251	1209	1217	1193
Privat	387	405	384	386	376	361

Sursa, Anuar Statistic 2011, Institutul Național de Statistică

În cazul centrelor rezidențiale pentru persoane vârstnice situația este mult mai echilibrată, sistemul public acoperind nevoile unui număr de 804 persoane, iar sistemul privat satisfacând nevoile unui număr de 814 persoane vârstnice, fapt explicabil prin faptul că serviciile de tip rezidențial pentru această categorie tind să devină servicii de piață deoarece există numeroși beneficiari și aparținători dispuși să plătească costurile de întreținere în centre rezidențiale pentru persoanele vârstnice care au nevoie de asistență permanentă.

Mai mult decât atât, din aceleași considerente prezentate mai sus (existența unui plătitor), în ultimii ani observăm că furnizorii privați for-profit încep să dezvolte astfel de servicii sociale deoarece există o cerere foarte mare la nivel național, insuficient acoperită.

7. Locuințe protejate

Locuințele protejate sunt forme rezidențiale care au în general un număr de 5-10 beneficiari și care reprezintă soluția optimă pentru îngrijirea de tip rezidențial, oferind servicii personalizate clienților săi.

Nevoile celui mai mare număr de beneficiari sunt satisfăcute de către sectorul privat care înregistra în anul 2011 un număr de 1035 de beneficiari, în creștere față de anul 2010, când erau înregistrați doar 990 beneficiari. Furnizorii publici oferă servicii de tip rezidențial în locuințe protejate doar pentru un număr de 588 beneficiari, în creștere față de anul 2010 când deserveau un număr de 576 beneficiari.

Calitatea vieții persoanelor asistate în acest sistem este net superioară față de centrele rezidențiale de tip tradițional deoarece simulează cel mai bine condițiile de viață în familie. Beneficiarii au posibilitatea să își personalizeze condițiile de locuit, să ia decizii asupra modului de petrecere a timpului, să își administreze bugetul.

Aria de acoperire geografică

Așa cum este și firesc, procentul cel mai mare de beneficiari pentru furnizorii de servicii sociale își au domiciliu în localitatea în care are sediul organizația (61% la nivel național), având un acces mult mai ușor la servicii. Totuși această proporție este semnificativ mai ridicată pentru furnizorii publici de servicii sociale pentru care 82% dintre beneficiari au domiciliu în localitatea în care aceștia funcționează.

Tabelul 47: Aria de acoperire a serviciilor furnizate în funcție de rezidența beneficiarilor (%)

Aria de acoperire a serviciilor furnizate în funcție de rezidența beneficiarilor (%)				
		În localitatea în care își are sediul organizația	În mai multe localități din județ	În mai multe județe
Tip furnizor	Total	61	27	12
	Privat	31	46	23
	Public	82	14	4

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie–decembrie 2012

Diferențe cu adevărat semnificative, prin impactul lor pe termen lung, se înregistrează între furnizorii de servicii sociale publici și privați în ceea ce privește gradul de acoperire a nevoilor beneficiarilor din mai multe localități din județ. Doar 14% dintre furnizorii publici se adresează nevoilor beneficiarilor din mai multe localități, față de 46% în cazul furnizorilor privați. Aceste date sunt completate de o arie de acoperire mai mare a nevoilor beneficiarilor din mai multe județe – 23% în cazul furnizorilor privați, față de doar 4% în cazul furnizorilor publici.

Un prim aspect care trebuie subliniat în această situație este cel al posibilității reale din punct de vedere economic pe care o are un furnizor public de acoperire a gamei întregi de servicii sociale pentru a putea răspunde tuturor nevoilor identificate în comunitate.

Este evident faptul că aproape niciun furnizor public nu poate spera că va putea dezvolta toate categoriile de servicii pe care le-am menționat și analizat anterior. Motiv pentru care furnizorii publici trebuie să acorde o importanță foarte mare colaborării cu alți furnizori publici sau privați pentru a orienta persoanele aflate în nevoie din propria comunitate spre servicii oferite în alte comunități din apropiere.

Finanțările de la bugetele locale, așa cum relevă și datele din tabelul nr. 48, vin pentru satisfacerea nevoilor beneficiarilor care au domiciliu în aceeași localitate într-o proporție covârșitoare. Dacă autoritățile locale, prin serviciile sociale specializate pe care le administrează nu se deschid spre beneficiari care vin și din alte localități și nu finanțează furnizarea de servicii și pentru aceștia, permanent vor exista nevoi neacoperite în comunitățile locale.

În prezent, la nivelul anului 2011, organizațiile neguvernamentale – asociații și fundații – și-au asumat responsabilitatea acoperii nevoilor unui procent cât mai mare de beneficiari, nu doar din localitatea în care își desfășoară activitatea, ci și din localitățile (46% din total furnizori privați) sau județele limitrofe (23% din total furnizori privați). Aceasta reprezintă o mult mai bună utilizare a bazei materiale și a resurselor umane implicate în furnizarea unui serviciu.

Informațiile sunt relevante dacă ne gândim la mecanismele de finanțare ale serviciilor sociale. Așa cum am arătat anterior în cadrul prezentului raport de cercetare, o sursă importantă de finanțare pentru serviciile sociale, mai ales în cazul furnizorilor privați o reprezintă subvențiile de la bugetul de stat și bugetul local, subvenții care nu se vor mai regăsi sub această formă începând cu anul 2015, conform proiectului de lege care este acum în Parlamentul României.

Contractarea serviciilor sociale va trebui să devină principalul mecanism de finanțare astfel încât să nu ajungem în situația în care, mai bine de o treime din beneficiarii totali de servicii sociale din România (35%), conform datelor din tabelul nr. 48, să rămână fără acces la servicii. Furnizorii privați vor putea contracta servicii de la mai multe autorități publice locale și vor putea satisface nevoile

beneficiarilor din mai multe localități în același spațiu. Fiecare dintre autorități va veni cu aportul propriu la acoperirea cheltuielilor în funcție de numărul de beneficiari din propria comunitate pentru care furnizorul privat oferă servicii, precum și de gama serviciilor furnizate.

Tabelul 48: Aria de acoperire a serviciilor în funcție de domiciliul stabil al beneficiarilor (%)

Domiciliul stabil al beneficiarilor (%)				
		Numai în mediul urban	Numai în mediul rural	Atât în mediul rural cât și în cel urban
Tip furnizor	Total	17	45	39
	Privat	18	13	69
	Public	17	66	17

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie–decembrie 2012

În ultimii ani au existat foarte multe dezbateri care au stat la baza schimbărilor mecanismului de finanțare prin legea subvențiilor, referitoare la satisfacerea nevoilor beneficiarilor din mediul urban într-o măsură mult mai mare decât a celor din mediul rural, care nu aveau acces la servicii.

Conform datelor din tabelul nr. 48, 17% dintre beneficiari au domiciliul doar în mediul urban, 45% doar în mediul rural și 39% atât în mediul urban cât și în mediul rural. În primul rând acest lucru poate fi explicat prin disparitățile economice, culturale, educaționale dintre urban și rural, care atrage în mod firesc o mai mare nevoie de servicii sociale pentru persoanele din mediul rural, nevoie care se reflectă în ponderea mai crescută a beneficiarilor din mediul rural.

Contrar opiniei generale care consideră că serviciile sunt oferite mai ales persoanelor din mediul urban, în realitate, furnizorii de servicii sociale declară că printre beneficiarii lor un procent mai mare au domiciliul stabil în mediul rural.

Din cercetarea calitativă (interviuri, focus grupuri, studii de caz) a rezultat că principalele criterii de alegere a grupurilor țintă în cazul furnizorilor privați de servicii sociale sunt:

- Motivația personală (se suprapune cu motivația pentru înființarea organizației): confruntarea fondatorului organizației cu o problemă personală. Astfel, organizația nou înființată capătă rolul de: asociere a persoanelor care se confruntă cu probleme asemănătoare în găsirea de soluții, oferirea de soluții persoanelor care se confruntă cu probleme similare;
- Răspunderea la o nevoie identificată în comunitate (spre exemplu: lipsa unei alternative pentru îngrijirea vârstnicilor);
- Accesul la anumite linii de finanțare (beneficiarii sunt aleși în funcție de criteriile de eligibilitate ale acestor linii).

Pentru furnizorii publici de servicii sociale lucrurile sunt mult mai simple. Există o serie de servicii pe care le oferă toate autoritățile publice către anumite categorii specifice de beneficiari, precum: familia și copilul, persoanele cu handicap, persoanele cu venituri reduse, iar atunci când doresc să ofere servicii suplimentare, de obicei, acest lucru se întâmplă în urma unui parteneriat cu un furnizor privat.

Resurse financiare și umane implicate în furnizarea serviciilor sociale

Informații extrem de importante au rezultat din analiza bugetului de venituri și cheltuieli a organizațiilor intervievate. Așa cum era de așteptat, bugetele furnizorilor publici de servicii sociale sunt mult mai mari decât cele ale furnizorilor privați (a se vedea tabelul nr. 49).

Tabelul 49: Situația veniturilor, chetuielilor și a resurselor umane pentru furnizarea serviciilor sociale – valori medii pe organizație 2011

		Veniturile totale	Cheltuielile totale	Ponderea cheltuielilor pentru furnizarea serviciilor in total cheltuieli (%)	Număr total angajați	Număr angajați cu responsabilitate directă în furnizarea serviciilor	Ponderea angajaților cu responsabilitate directă în furnizarea serviciilor (%)
Total		14.815.124.164	14.590.247.074	44	62	36	58,1
Tip furnizor	Privat	405.875.551,4	382.025.724,1	64	16	10	62,5
	Public	12.194.273.879	12.021.307.898	31	94	54	57,4

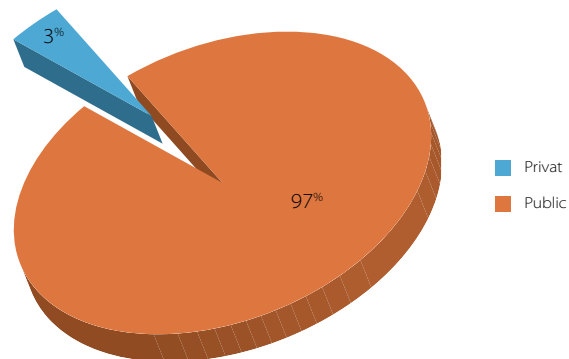
Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie–decembrie 2012

Procentual, veniturile sectorului privat reprezintă doar 3% din media veniturile totale ale celor două tipuri de furnizori – a se vedea figura nr. 31. În mod evident și cheltuielile au o pondere asemănătoare. Resursele financiare de care dispune sectorul privat sunt extrem de reduse comparativ cu cele ale sectorului public. Cu toate acestea, așa cum rezultă din analizele anterioare, sectorul privat acoperă nevoile a 49% din numărul total de beneficiari ai serviciilor sociale din România, fapt absolut deloc de neglijat.

Este important să precizăm că aceste cifre se referă la bugetul total de venituri și cheltuieli al furnizorilor publici de servicii sociale, care sunt de altfel și responsabili cu plata prestațiilor sociale, prestații care au o pondere mult mai ridicată în bugetul de asistență socială decât serviciile sociale.

Pentru a fi mai specifici este important însă să analizăm cât reprezintă din acest buget ponderea cheltuielilor efective cu serviciile sociale. Astfel, în cazul furnizorilor privați acestea reprezintă 64% din cheltuielile totale ale organizației pe când, în cazul furnizorilor publici doar 31%.

Figura 31 - Ponderea veniturilor totale pe tipuri de furnizori pentru anul 2011

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie–decembrie 2012

Diferențele sunt mari și dacă ne referim la numărul și ponderea personalului implicat în furnizarea serviciilor sociale.

Dintr-un total de 94 de angajați în medie pentru sectorul public, 54 dintre aceștia, adică 57% sunt responsabili în mod direct de furnizarea serviciilor sociale. În cazul sectorului privat al furnizorilor de servicii sociale, dintr-un număr total de 16 angajați, 10 dintre aceștia, respectiv 62,5% sunt responsabili în mod direct de furnizarea serviciilor sociale. Cu doar 16 angajați furnizorii privați acoperă 49% dintre beneficiari.

Eficiența utilizării resurselor umane și financiare în sistemul public, comparativ cu cel privat este extrem de importantă în contextul în care discutăm de posibilitatea optimizării cheltuielii sociale prin extinderea mecanismului de contractare a serviciilor sociale în România, mai ales pe fondul crizei economice, care, conform acestor date, ar permite acoperirea nevoilor unui număr mai mare de beneficiari și un grad mai mare de accesibilitate a serviciilor.

Dacă comparăm cele două marje de excedent (după formula total venituri–total cheltuieli)/total cheltuieli), conform datelor din tabelul nr. 49, la sectorul privat aceasta este de 6,24%, iar la sectorul public este de 1,43%. Semnalăm astfel o mai eficientă utilizare a resurselor financiare în sectorul privat.

Standarde de calitate

Standardele generale de calitate se bazează pe 9 principii de excelență privind furnizarea serviciilor sociale, principii elaborate în cadrul modelului european al calității: organizare și administrare, drepturi, etică, abordarea comprehensivă, centrarea pe persoană, participare, parteneriat, orientarea pe rezultate, îmbunătățire continuă.

Evaluarea îndeplinirii standardelor generale de calitate se realizează pe baza analizei fișei de autoevaluare, completată de furnizor pentru fiecare dintre serviciile sociale acordate, și a verificărilor la sediul acestuia ori, după caz, la sediile unde se desfășoară serviciile sociale.

Un punct slab al procesului de acreditare a furnizorilor de servicii sociale este dat de faptul că fișa de evaluare privind îndeplinirea standardelor de calitate este un instrument extrem de subiectiv care, în general, nu este foarte atent verificat în cazul vizitelor de teren.

În cadrul acestui raport de cercetare au fost analizate câteva dintre standardele de calitate care se referă la organizare și administrare, abordarea comprehensivă, centrarea pe persoană, participare, orientarea pe rezultate, îmbunătățire continuă. Drepturile, etica și parteneriatul nu au constituit un punct de interes în cadrul secțiunii standarde de calitate pentru că este foarte dificilă evaluarea impactului îndeplinirii sau neîndeplinirii acestui standard asupra rezultatelor/impactului serviciului în rândul beneficiarilor.

De altfel, conform datelor obținute din cercetarea de teren, toți furnizorii de servicii au un cod de etică în relația cu beneficiarul și un cod al drepturilor beneficiarilor dar, pentru a ne da seama în ce măsură aceștia sunt informați și și-au asimilat aceste coduri ar trebui întreprinsă în viitor o cercetare aprofundată în rândul beneficiarilor direcți.

De asemenea, furnizorii publici și privați au încheiate acorduri de parteneriat cu alți furnizori din comunitate, dar nu avem acces la aceste acorduri de parteneriat pentru a vedea exact care este rolul fiecăreia dintre părți în furnizarea serviciului.

În aceste condiții nu putem evalua:

- dacă este vorba de un parteneriat scriptic pentru a îndeplini standardele de calitate sau de un parteneriat real în care ambele părți sunt implicate direct în furnizarea respectivului serviciu,
- implicarea și importanța acestor parteneri în modul de organizare, administrare și furnizare al serviciilor sociale.

Tabelul 50: Evaluarea furnizorilor de servicii sociale privind disponibilitatea resurselor umane, materiale și financiare pentru derularea serviciilor

		Organizația dispune de infrastructură necesară furnizării serviciilor (%)			Organizația dispune de personal calificat și suficient (%)			Organizația dispune de resurse financiare pentru asigurarea calității serviciilor (%)		
		În foarte mare măsură	Într-o oarecare măsură	Deloc	În foarte mare măsură	Într-o oarecare măsură	Deloc	În foarte mare măsură	Într-o oarecare măsură	Deloc
	Total	33	56	10	31	62	7	10	77	13
Tip furnizor	Privat	48	47	5	45	53	2	14	78	8
	Public	23	63	14	21	69	10	8	76	17

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie–decembrie 2012

Așa cum observăm din tabelul nr. 50, din perspectivă administrativă și organizațională, atunci când vorbim de îndeplinirea standardelor de calitate, furnizorii publici și privați întâmpină cele mai mari dificultăți în atragerea într-o măsură suficientă a resurselor financiare pentru asigurarea calității serviciilor. Doar 10% din total furnizori reușesc să asigure resursele financiare într-o foarte mare măsură, procent mult mai mic decât în cazul infrastructurii (33%) sau al resurselor umane calificate (31%).

Remarcăm că, deși mult mai instabile din punct de vedere al surselor de finanțare, fiind dependente de finanțatori externi, organizațiile neguvernamentale – furnizori privați de servicii sociale, reușesc într-o mult mai mare măsură să satisfacă criteriile privind infrastructura (48% dintre organizațiile private, comparativ cu 23% în cazul furnizorilor publici) și resursele umane – personal calificat și suficient (45% dintre organizațiile private, comparativ cu 21% în cazul furnizorilor publici). De asemenea, furnizorii privați au declarat într-o proporție mai mare că dispun de resurse financiare suficiente pentru asigurarea calității serviciilor furnizate (14% dintre organizațiile private, comparativ cu 8% în cazul furnizorilor publici).

Așa cum era de așteptat, marea majoritate a respondenților s-au situat în zona de mijloc – „într-o oarecare măsură”- dovedind nevoia de investiții pentru dezvoltarea organizațională și administrativă.

Apreciem că una dintre cele mai importante analize este cea cu privire la implicarea beneficiarilor în procesul de furnizare a serviciilor și a impactului acestor servicii în viața lor, prin depășirea sau nu a stării de vulnerabilitate.

În tabelul nr. 51 observăm că un procent reprezentativ de furnizori publici și privați (23% din total furnizori) nu implică deloc beneficiarii în procesul de elaborare a planului de servicii, situație care se regăsește în aproape aceeași măsură în cazul ambelor categorii de beneficiari. Doar 23% dintre furnizori își consultă și implică într-o mare măsură beneficiarii în procesul de elaborare a planului

de servicii. Dat fiind faptul că planul de servicii este menit să ajute persoana să depășească starea de vulnerabilitate și că, reușita sa depinde foarte mult de gradul în care este asumat de beneficiar, este necesară o implicare mult mai mare a beneficiarilor în elaborarea sa, fapt care va determina cu siguranță, pe termen lung, rezultate mai bune în relația cu beneficiarii.

Tabelul 51: Gradul de implicare a beneficiarilor în procesul de furnizare a serviciilor

		Beneficiarii sunt implicați în elaborarea planului de servicii (%)			Beneficiarii sunt implicați în elaborarea strategiilor de dezvoltare (%)		
		În foarte mare măsură	Într-o oarecare măsură	Deloc	În foarte mare măsură	Într-o oarecare măsură	Deloc
	Total	23	54	23	8	46	46
Tip furnizor	Privat	23	55	23	11	49	40
	Public	23	53	24	6	44	50

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie–decembrie 2012

Cu atât mai puțin sunt implicați beneficiarii în procesul de elaborare a strategiilor de dezvoltare organizațională (46% dintre furnizori nu îi implică deloc și alți 46% doar într-o oarecare măsură).

Așa cum observăm în tabelul nr. 52, cel puțin în cazul furnizorilor privați, 31% dintre respondenți au declarat că printre membri se numără și beneficiari ai serviciilor sociale oferite de organizație. Cu toate acestea, 40% dintre organizațiile neguvernamentale nu își consultă deloc beneficiarii în elaborarea strategiei de dezvoltare, deci implicit nici membrii care au calitatea de beneficiari. Menționăm faptul că analiza nu este aplicabilă și pentru sectorul public care nu poate accepta membri conform prevederilor legale privind organizarea și funcționarea.

Tabelul 52: Implicarea beneficiarilor serviciilor în calitate de membri ai organizației (%)

	Membrii organizației sunt ... (%)		
	Beneficiari ai serviciilor oferite de către organizație	O parte, beneficiari ai serviciilor oferite de către organizație	Niciunul, beneficiari ai serviciilor oferite de către organizația
Total	14	17	69

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie–decembrie 2012

Una dintre principalele probleme pe care le identifica organizațiile neguvernamentale era dată de relația cu beneficiarii – conform datelor furnizate în tabelul nr. 31. 43% dintre organizații indică că întâmpină dificultăți în implicarea beneficiarilor/familiilor în procesul de furnizare de servicii și puneau acest eșec pe seama beneficiarilor sau a familiilor acestora.

Așadar, slaba implicare a beneficiarilor în elaborarea planurilor de servicii și a strategiilor de dezvoltare organizațională poate fi datorată și unei disponibilități mai scăzute a acestora de a se implica efectiv în aceste procese.

Considerând, așa cum afirmam mai sus, importanța beneficiarilor în întreg procesul de furnizare de servicii, dezvoltarea de instrumente pentru a crește participarea acestora la procesul decizional ar trebui să devină obiectiv strategic pe termen lung pentru toți furnizorii de servicii sociale.

Tabelul 53: Monitorizarea evoluției beneficiarilor (%)

		Organizația monitorizează evoluția beneficiarilor				
		Lunar	Trimestrial	La 6 luni	Anual	Nu monitorizează
Tip furnizor	Total	40	25	15	11	9
	Privat	38	19	11	17	16
	Public	41	30	18	7	4

Sursa: Anchetă Prometeus, noiembrie–decembrie 2012

Marea majoritate a furnizorilor publici și privați monitorizează evoluția beneficiarilor de servicii sociale lunar (40% din total furnizori) și trimestrial (25% din total furnizori). Totuși, un procent destul de semnificativ la nivel național, din perspectiva îndeplinirii standardelor de calitate în domeniu și al managementului serviciilor sociale în general, nu monitorizează evoluția beneficiarilor - 9% dintre furnizori, cu o pondere mult mai mare în rândul furnizorilor privați (16%) față de furnizorii publici (4%).

Cu toate acestea, organizațiile respondente au încercat să identifice ponderea beneficiarilor din totalul beneficiarilor de servicii sociale, care au depășit situația de vulnerabilitate în anul 2011 – tabelul nr. 54.

Tabelul 54: Evaluarea impactului serviciilor sociale furnizate. Ponderea beneficiarilor care au depășit situația de vulnerabilitate în anul 2011

		Număr mediu total de beneficiari pentru toate serviciile oferite în anul 2011	Ponderea beneficiarilor care au depășit situația de vulnerabilitate în anul 2011 (%)
Tip furnizor	Total	550	25
	Privat	353	32
	Public	687	21

În medie, 25% dintre beneficiarii totali au depășit situația de vulnerabilitate, cu rezultate mai bune în cazul furnizorilor privați (32% dintre beneficiari au depășit situația de vulnerabilitate), față de sectorul public (21% dintre beneficiari).

IV. Serviciile sociale și economia socială în România: sumar, concluzii și direcții viitoare de analiză

Gabriela Dima

După anul 1990, asistăm la o renaștere a asistenței sociale în România.

Noul context politico-socio-economic a necesitat definirea și crearea unor politici sociale adaptate noilor nevoi sau nevoilor nerecunoscute până atunci ale societății românești de tranziție: șomajul, persoanele cu dizabilități, copiii instituționalizați, sărăcia, incluziunea socială, comunitatea romă etc.

Organizațiile internaționale au avut o contribuție importantă în dezvoltarea primelor servicii sociale din anii '90 asigurând de multe ori transferul de expertiză sau bune practici. Deoarece administrația publică nu a fost pregătită să facă față noilor nevoi sociale, organizațiile neguvernamentale au preluat încă din primii ani după Revoluție rolul statului de a oferi servicii pentru persoanele aflate în nevoie, punând bazele primelor servicii sociale furnizate în domeniul protecției drepturilor copilului, persoanelor cu dizabilități sau persoanelor vârstnice. Finanțarea organizațiilor neguvernamentale (asociații și fundații) s-a făcut mai ales din surse internaționale publice și private.

După cum am putut constata, sectorul economiei sociale este în continuă dezvoltare, cele mai bine reprezentate fiind organizațiile neguvernamentale al căror număr este în continuă creștere în perioada 2000-2010. Domeniul social este bine reprezentat, atât din perspectiva intervențiilor întreprinse de organizațiile active în domeniu, cât și a numărului acestora. Această extindere a activităților organizațiilor neguvernamentale care au început să ofere o varietate de servicii a fost unul dintre factorii-cheie care au determinat evoluțiile și reformele din domeniul serviciilor sociale în România.

Cadrul de politică publică în care își desfășoară activitatea furnizorii privați de servicii sociale este într-o evoluție permanentă, marcând nevoia statului de a reglementa o piață, raporturi și roluri în schimbare.

Dacă în domeniile învățământului și sănătății, Statul rămâne clar angajat și au avut loc reforme importante care au permis acțiunea sectorului privat și a celui terțiar, în domeniul social, rolul statului s-a limitat în mare măsură la asigurarea prestațiilor sociale, fără ca un sistem integrat și coerent de servicii sociale și de ocupare să existe încă în România.

Includem în acest domeniu organizațiile care sunt constituite și deservește sau oferă cadrul de autoajutorare și de reprezentare pentru grupuri vulnerabile, persoane cu dizabilități și anumite grupe de vârstă (copii, tineri și bătrâni) aflate în situație de excluziune socială.

Dimensiunea sectorului – ritmul de creștere

Din numărul total de organizații active în domeniul social și caritabil la nivelul anului 2010, 5.961 organizații (doar 16,6%) sunt acreditate ca furnizori de servicii sociale. Chiar și așa, s-a înregistrat o

dublare a numărului de organizații acreditate ca furnizori de servicii sociale în cei 10 ani (rată de creștere de 103%). Obligativitatea acreditării furnizorilor de servicii sociale introdusă în 2003 a permis o delimitare clară între activitatea ocazională din domeniul social și cea furnizată în mod regulat, care poate beneficia și de finanțări de la bugetele locale și centrale.

Acreditarea furnizorilor publici și privați de servicii sociale apare și ca o necesitate în asigurarea unor standarde minime de calitate în domeniu.

Conform datelor furnizate de MMFSPV - Registrul electronic unic al serviciilor sociale, în anul 2011 erau înregistrați 2703 furnizori acreditați de servicii sociale publici și privați. Dintre aceștia 1385 (51% din total furnizori acreditați) sunt furnizori privați aparținând economiei sociale (asociații, inclusiv CARP-uri, fundații, culte religioase). Numărul lor ar putea crește în condițiile deschiderii pieței publice a serviciilor sociale, furnizorii publici și privați putând la rândul lor să subcontracteze aceste servicii pentru a satisface o gamă cât mai variată de nevoi și a asigura accesul la servicii pentru toți beneficiarii care se califică.

În perioada 2000-2010, s-a înregistrat o dublare a numărului organizațiilor acreditate ca furnizori de servicii sociale, ceea ce denotă o mare și constantă preocupare pentru domeniul social din partea societății civile, creșterea nivelului de profesionalizare a furnizorilor de servicii în contextul unor politici publice relativ favorabile dezvoltării sectorului serviciilor sociale: OG nr.68/2003 privind serviciile sociale oferind recunoașterea acestora alături de serviciile publice.

În același timp, se constată o scădere accentuată a ritmului de creștere a organizațiilor din domeniul social atât la nivel general cât și în ceea ce privește furnizarea de servicii. Astfel, dacă în anul 2000 acestea reprezentau 41,9% din total organizații, în 2010 ele mai reprezintă doar 22,6%. Rata de creștere numerică a organizațiilor acreditate ca furnizori a scăzut de asemenea de la 80% în perioada 2000-2005 la numai 13,5%, în perioada 2005-2010. Mai mult decât atât, începând din 2009 se înregistrează o scădere a numărului de furnizori privați acreditați pe servicii sociale. În concluzie organizațiile din domeniul social cresc într-un ritm mai lent decât cele din alte sectoare, și sectorul organizațiilor acreditate ca furnizori privați de servicii sociale a stagnat în ultimii ani.

Piața serviciilor sociale

În ultimii ani, impactul politicilor și reglementărilor Uniunii Europene asupra furnizării serviciilor sociale și de sănătate a crescut în mod constant. Comisia Europeană acordă o importanță din ce în ce mai mare clarificărilor legate de ajutorul de stat, achizițiile publice în ceea ce privește serviciile de interes general în rândul cărora sunt incluse și serviciile sociale și modul de contractare a serviciilor sociale în Uniunea Europeană, politici prin care se recunoaște caracterul special al acestor servicii și se permite statelor membre o finanțare publică semnificativă a acestora.

În aplicarea directivelor europene, fiecare dintre țările membre ale Uniunii Europene ține cont de tradiția specifică privind sistemul de protecție socială practicat în propria țară. Între statele membre ale UE se înregistrează diferențe în ceea ce privește organizarea și funcționarea sistemului de protecție socială, modernizarea și nivelul de finanțare, nivelul prestațiilor sociale, rolul autorităților publice și partenerilor locali în dezvoltarea serviciilor sociale și cadrului legislativ.

În funcție de aceste elemente, există țări care se bazează aproape în totalitate pe furnizarea privată de servicii sociale și țări care se bazează foarte mult pe sectorul public. Majoritatea țărilor au un amestec public-privat în furnizarea serviciilor sociale.

Organizațiile neguvernamentale în România au jucat în ultimii 20 de ani un rol activ pe piața serviciilor sociale, suplinind lipsa sau venind în completarea serviciilor furnizate de stat. Dezvoltarea sectorului s-a făcut mai ales cu sprijinul unor instituții și donatori internaționali. Astfel, în anul 2010 au ajuns să furnizeze 50% din serviciile sociale acreditate la nivel național.

Deoarece capacitatea de plată a clienților este redusă, asistăm la dezvoltarea mai timidă a unor piețe unde se pot întâlni furnizori publici și privați comerciali sau non-profit, cum este cazul serviciilor de ocupare externalizate de agențiile de ocupare a forței de muncă, al serviciilor medicale de îngrijire la domiciliu decontate prin casele de asigurări de sănătate, al serviciilor sociale. În cazul serviciilor sociale, semnalăm existența anumitor categorii de beneficiari care au o capacitate mai mare de plată, fapt care a determinat o dezvoltare mai puternică a sectorului privat de servicii sociale. Ne referim aici la persoanele vârstnice sau aparținătorii acestora care au posibilitatea de a cofinanța serviciile de îngrijire la domiciliu sau în centre de tip rezidențial, ceea ce a determinat o implicare mai mare a sectorului privat în oferirea de servicii pentru persoanele vârstnice dependente.

Mecanismele de finanțare de la bugetul de stat sau bugetele locale a serviciilor sociale furnizate de către sectorul privat sunt încă extrem de reduse, de aceea nu putem vorbi încă de o piață liberă a serviciilor sociale în țara noastră.

Mecanisme de finanțare a serviciilor sociale

La nivelul Uniunii Europene în ansamblu, precum și în fiecare din statele membre, protecția socială este cea mai importantă funcție a cheltuielilor guvernamentale. În anul 2011, cheltuiala totală generală cu protecția socială guvernamentală a reprezentat la nivelul UE echivalentul a 19,6% din PIB, în scădere ușoară față de anii precedenți (19,9 % în 2010 și 20,1 % în 2009).

În România totalul cheltuielii generale guvernamentale cu protecția socială a avut o pondere foarte mică în PIB (14,1%).

Totalul cheltuielii generale guvernamentale cu protecția socială, ca pondere în PIB, a scăzut în perioada 2009 - 2011. Indicatorul a înregistrat o scădere la 14,1% în PIB de la 14,9% în PIB în 2010, respectiv de la 14,6% în PIB în 2009.

În ceea ce privește distribuția cheltuielii cu protecția socială pe tranzacții în anul 2011, conform EUROSTAT, mai mult de 90% din cheltuiala publică în categoria "protecție socială" reprezintă beneficii și transferuri sociale, care sunt redistribuite gospodăriilor. Acesta este un model relativ comun țărilor europene.

România este una din țările care alocă cel mai mic procent din PIB pentru prestațiile sociale în natură – care includ și serviciile sociale – și anume 4,9%, la egalitate cu Cipru și Bulgaria și puțin peste Letonia.

Apare așadar, în mod evident, nevoia de creștere a procentului din PIB alocat protecției sociale în general și serviciilor sociale (măsuri active de incluziune socială pentru grupurile vulnerabile aflate în nevoie) în special. Dezvoltarea serviciilor sociale ar contribui semnificativ la incluziunea socială activă, ar asigura legătura cu politicile de ocupare și ar contribui la crearea de locuri de muncă. După cum se va vedea mai jos sectorul privat al serviciilor sociale este un important angajator.

Alocarea redusă pentru protecția socială și pentru serviciile sociale în special, are un impact direct asupra finanțării serviciilor furnizate de actorii economiei sociale, dar și asupra celor publici.

În România, finanțarea guvernamentală a ONG-urilor furnizoare de servicii sociale (sumele alocate direct sau indirect de la bugetul de stat) se poate face pentru prestarea unor servicii și dezvoltarea de proiecte și programe.

Finanțările publice (fonduri nerambursabile, subvenții, venituri provenind din 2%) reprezintă doar 30% din veniturile totale ale organizațiilor ceea ce arată că serviciile sociale sunt, în mare parte, susținute din surse private în România, respectiv donații de la persoanele fizice, în procent de 21% și finanțările private de la alte fundații finanțatoare (sub formă de granturi) și de la societăți comerciale (sub formă de donații și sponsorizări) în procent de 11%.

În UE ponderea veniturilor publice în bugetul furnizorilor privați este în general de peste 50%, sursele publice atingând în unele cazuri 80% din veniturilor furnizorilor privați.

Finanțările publice pot lua diferite forme:

- a) **contracte cu autoritățile publice locale** – 16% media la nivel național;
- b) **programele operaționale** – fondurile UE nerambursabile – 12% media la nivel național.

Acest mecanism de finanțare a fost insuficient folosit de către furnizorii privați de servicii sociale.

Accesarea redusă a fondurilor europene în România de către furnizorii privați de servicii sociale este explicabilă deoarece excluderea socială nu a fost o prioritate pentru finanțare în perioada de programare 2007-2013 decât din perspectiva ocupării și a asigurării accesului la educație. Următoarea perioadă de programare 2014-2020 are însă un cadru de lucru diferit, asigurat de Strategia Europeană 2020, care are creșterea economică inclusivă și combaterea sărăciei printre priorități. Este clar însă, că fondurile europene nu vor putea asigura finanțarea curentă a sistemului ci numai o dezvoltare a acestuia, precum și alte măsuri de inovare și reformă care pot duce la îmbunătățirea performanțelor sale.

- c) **subvențiile din partea autorităților publice locale** (primării, consilii locale, agenții județene de ocupare a forței de muncă etc.) – 13% media la nivel național.

Ca o concluzie, semnalăm, pe de o parte, o foarte scăzută implicare a autorităților publice locale în dezvoltarea de servicii sociale specializate și, pe de altă parte, dificultăți în accesarea finanțărilor de la bugetele locale din motive multiple:

- datorită corupției/incorectitudinii percepute în acordarea acestor finanțări - sunt preferate anumite organizații cu care autoritățile locale au relații mai apropiate;
- din cauza organizațiilor care oferă servicii de calitate îndoielnică, fapt care afectează imaginea și credibilitatea celorlalte organizații din comunitate.

Există zone în care bugetele locale sunt reduse datorită dezvoltării socio-economice și a gradului de sărăcie ridicat. În aceste cazuri finanțarea serviciilor sociale nu se va putea face doar din fondurile existente la nivel local ci se impun transferuri de la bugetul de stat către bugetele locale.

Stabilirea priorităților de finanțare din fonduri de la bugetele locale se face, de cele mai multe ori, pornind de la tipurile de servicii pe care le oferă furnizorii privați existenți pe piață, deoarece nu există o hartă a tuturor nevoilor din comunitățile locale.

Ne confruntăm așadar cu problema „nevoilor ascunse” datorată lipsei de pe piață a unor furnizori care să fi analizat și abordat respectiva problemă în anumite comunități locale, nevoi reale care trebuie satisfăcute.

- d) **subvențiile de la bugetul de stat**, oferite de MMFPSPV prin Agențiile Județene de Prestații Sociale – 14% media la nivel național. Acestea completează finanțările de la bugetul local și se oferă doar acelor furnizori care oferă servicii în mai multe județe sau pentru beneficiari din mai multe județe.
- g) **deconturile pentru serviciile medicale prin Casa Județeană de Asigurări de Sănătate (CJAS)** – 3% media la nivel național. Aceste fonduri pot fi accesate doar de un anumit tip de furnizori, cei care oferă servicii de îngrijire medicală la domiciliu sau în centre de zi.
- h) **direcționarea a 2% din impozitul pe venit** - 19% media la nivel național.

Beneficiarii serviciilor sociale – pe tipuri de servicii și furnizori, arie de acoperire geografică

În anul 2011, furnizorii publici și privați de servicii sociale recenzați în ancheta Prometeus, (809 din total 2703) acopereau nevoile unui număr de 272.998 beneficiari, în scădere față de anul 2010 când deserveau un număr de 323.305 beneficiari.

Sectorul public înregistrează o scădere, de la 173.322 număr total de beneficiari cărora le furnizează servicii în anul 2010 la 149.983 beneficiari de servicii în anul 2011, în timp ce sectorul privat înregistrează dimpotrivă o creștere a numărului de beneficiari deserviți – de la 126.700 în anul 2010, la 146.298 în anul 2011.

Astfel, în anul 2010, sectorul public oferea servicii pentru 58% din numărul total de beneficiari, iar în anul 2011, pentru doar 51% dintre aceștia.

Ca o concluzie, observăm că, chiar și în condiții dificile din punct de vedere economic, sectorul privat reușește să se adapteze mult mai bine, este mult mai flexibil astfel încât continuă să ofere servicii beneficiarilor tradiționali și chiar să crească numărul acestora.

Rezultatele studiului nostru, pe baza eșantionului inclus în cercetare au scos în evidență următoarele aspecte specifice diferitelor tipuri de servicii:

1. Îngrijire la domiciliu

Sectorul privat este mult mai bine dezvoltat în sfera serviciilor de îngrijire la domiciliu, acoperind nevoile a 74% din numărul total de beneficiari. Aceștia sunt prezenți mai ales în mediul urban, în marile orașe, municipiile de județ. Semnalăm în cazul serviciilor oferite persoanelor vârstnice dependente existența unor clienți care au posibilitatea financiară să plătească pentru aceste servicii, fapt care determină o mai bună reprezentare a furnizorilor privați pe această piață.

De asemenea, semnalăm scăderea dramatică a numărului total de beneficiari din sistemul public în anul 2011 față de anul 2010, de la 28525 la 10758, pe fondul crizei economice care a afectat bugetele autorităților locale.

Reducerea salariilor și a unor sporuri a determinat plecarea unor oameni din aparatul autorităților publice locale. În condițiile în care posturile au fost blocate în sectorul public, autoritățile nu au avut posibilitatea să angajeze alți oameni care să continue furnizarea serviciilor de îngrijire la domiciliu.

Din păcate, autoritățile publice locale aveau la dispoziție câteva instrumente care să le permită reducerea efectelor negative ale crizei precum și a celorlalte măsuri guvernamentale luate dar nu le-au folosit, motiv pentru care un număr foarte mare de beneficiari a avut de suferit.

Astfel, puteau decide să folosească mai multor mecanisme care să le permită orientarea serviciilor de îngrijire la domiciliu către sectorul privat: acordarea de subvenții de la bugetul local, încheierea unor parteneriate public – privat, ceea ce ar fi permis continuarea furnizării acestor servicii în comunitățile locale pe le deservească.

2. Centre de zi

De asemenea, furnizorii privați acoperă cel mai bine nevoile beneficiarilor de servicii în centrele de zi, 75% din numărul total de beneficiari, față de doar 25% de beneficiari deserviți de sectorul public. De altfel, un procent mai mare de respondenți dintre furnizorii privați oferă acest tip de serviciu (34%) comparativ cu furnizorii publici (16%).

Sectorul privat este așadar mult mai orientat spre măsuri active de asistare a persoanelor aflate în nevoie. Chiar dacă furnizorii privați de servicii sociale solicită într-o proporție mai mare coplată pentru serviciile furnizate, totuși deservească un număr mai mare de beneficiari, ceea ce înseamnă că, în alegerea clienților, primează calitatea.

Ca și în cazul serviciilor de îngrijire la domiciliu, semnalăm și în cazul serviciilor oferite în centre de zi, existența unor clienți sau aparținători care au posibilitatea de a plăti pentru aceste servicii, fapt care permite dezvoltarea sectorului privat de servicii sociale.

3. Servicii de asistență socială a familiei și copilului

Sunt oferite cu precădere de sectorul public care acoperă: 88% dintre beneficiarii centrelor de plasament, 59% dintre beneficiarii centrelor de asistență socială a familiei și copilului, 87% dintre beneficiarii centrelor maternale și 56% dintre beneficiarii caselor de tip familial. De altfel, conform datelor din Anuarul Statist 2011, în perioada 2005-2010, sectorul privat înregistrează o scădere constantă a numărului de centre de plasament pe care îl administrează.

4. Centre rezidențiale

Protecția persoanelor cu handicap în sistem rezidențial rămâne apanajul furnizorilor publici de servicii sociale. Beneficiarii centrelor de tip rezidențial pentru persoane cu handicap sunt acoperiți în cea mai mare măsură de sistemul public (2550 de persoane în anul 2011) față de sistemul privat (288 de persoane în anul 2011), datorită costurilor semnificativ mai mari în cazul serviciilor rezidențiale, costuri aproape imposibil de susținut de către sectorul privat care nu beneficiază în acest moment de un mecanism de finanțare care să asigure sustenabilitatea serviciilor pe termen lung.

În cazul centrelor rezidențiale pentru persoane vârstnice situația este mult mai echilibrată, sistemul public acoperind nevoile unui număr de 804 persoane în timp ce sistemul privat satisface nevoile unui număr de 814 persoane vârstnice, fapt explicabil prin aceea că serviciile de tip rezidențial pentru această categorie tind să devină servicii de piață deoarece există numeroși beneficiari și aparținători dispuși să plătească costurile de întreținere în centre rezidențiale pentru persoanele vârstnice care au nevoie de asistență permanentă.

5. Locuințe protejate

Locuințele protejate reprezintă soluția optimă pentru îngrijirea de tip rezidențial, oferind servicii personalizate clienților săi.

Nevoile celui mai mare număr de beneficiari sunt satisfăcute de către sectorul privat, 1035 de beneficiari, în creștere față de anul 2010, când erau înregistrați doar 990 beneficiari.

Furnizorii publici sunt mult mai slab reprezentați, oferind servicii doar pentru un număr de 588 beneficiari în anul 2011, în creștere față de anul 2010 când deserveau un număr de 576 beneficiari.

Referitor la **aria de acoperire geografică**, contrar opiniei generale, care consideră că serviciile sunt oferite mai ales persoanelor din mediul urban, în realitate furnizorii de servicii sociale declară că printre beneficiarii lor un procent mai mare au domiciliu stabil în mediul rural.

Pentru furnizorii publici și privați de servicii sociale, în 61% dintre situații, beneficiarii au domiciliul în localitatea în care organizația își are sediul, cu o pondere mai mare în cazul furnizorilor publici (82% dintre beneficiarii au domiciliu în localitatea în care aceștia funcționează).

Doar 14% dintre furnizorii publici se adresează nevoilor beneficiarilor din mai multe localități, față de 46% în cazul furnizorilor privați. Aceste date sunt completate de o arie de acoperire mai mare a nevoilor beneficiarilor din mai multe județe – 23% în cazul furnizorilor privați, față de doar 4% în cazul furnizorilor publici.

Organizațiile neguvernamentale și-au asumat responsabilitatea acoperirii nevoilor unui procent cât mai mare de beneficiari, nu doar din localitatea în care își desfășoară activitatea, ci și din localitățile (46% din total furnizori privați) sau județele limitrofe (23% din total furnizori privați). Aceasta reprezintă o mult mai bună și eficientă utilizare a bazei materiale și a resurselor umane implicate în furnizarea unui serviciu.

Serviciile sociale ca angajator

Serviciile sociale au un potențial de dezvoltare ca angajator, cheltuiala publică în acest domeniu putând avea efect multiplicator prin conducere la mobilizarea unor resurse private semnificative – atât financiare cât și umane, voluntari, și contribuind la incluziunea socială a unor variate grupuri vulnerabile afectate în prezent de sărăcie relativă sau severă.

Personalul implicat în furnizarea serviciilor sociale a înregistrat, după o evoluție ascendentă importantă în perioada 2000-2005 când personalul a crescut de aproape 3 ori, o evoluție descendentă în intervalul 2005-2010. De la un efectiv de 8750 în anul 2005 scade până la un efectiv de 7723 în anul 2010 (rata de scădere fiind de 11,73%), în condițiile în care între 2009 și 2010 veniturile totale se înjumătățesc.

Din cercetarea de teren observăm că, trendul ascendent revine în perioada 2010-2011, de la un număr mediu de 12 angajați (2010) la un număr mediu de 14 angajați (2011).

Pentru perioada următoare, respondenții estimează de asemenea o evoluție pozitivă atât în ceea ce privește volumul de activitate (46% dintre organizațiile chestionate), cât și numărul de angajați (23% dintre organizațiile chestionate).

Cea mai mare parte a furnizorilor privați de servicii sociale (88%) lucrează cu voluntari și au în medie 17 voluntari (anul 2011), respectiv 15 voluntari (anul 2010). Aceștia au un program de lucru de cel puțin 8 ore pe lună timp de cel puțin 6 luni.

Ponderea muncii voluntare este semnificativă și extrem de importantă pentru desfășurarea activităților curente ale organizației, voluntarii fiind implicați direct în furnizarea de servicii (îngrijire la domiciliu, servicii de recuperare, educaționale, de socializare în centre de zi), în activitățile cu caracter economic (realizarea de bunuri ce urmează a fi comercializate, vânzarea acestor bunuri în cadrul târgurilor), dar și în activități de fundraising.

Sectorul public al furnizorilor acreditați de servicii sociale are în medie 94 de angajați din care 54 sunt responsabili în mod direct de furnizarea serviciilor sociale. În cazul furnizorilor privați de servicii sociale, dintr-un total de 16 angajați, 10 dintre aceștia sunt responsabili în mod direct de furnizarea serviciilor sociale.

Corelând aceste date cu numărul de beneficiari deserviți, a rezultat că furnizorii acreditați din sectorul privat cu doar 16 angajați în medie furnizează servicii pentru 49% din numărul total de beneficiari, demonstrând o eficiență mult mai mare a utilizării resurselor umane și financiare.

Resurse financiare alocate pentru furnizarea serviciilor sociale

Așa cum anticipam, bugetele furnizorilor publici de servicii sociale sunt mult mai mari decât cele ale furnizorilor privați. Procentual, veniturile sectorului privat reprezintă doar 3% din media veniturilor totale ale celor două tipuri de furnizori.

Resursele financiare de care dispune sectorul privat sunt extrem de reduse comparativ cu cel al sectorului public. Cu toate acestea, sectorul privat acoperă nevoile a 49% din numărul total de beneficiari ai serviciilor sociale din România, fapt absolut deloc de neglijat.

Aceste cifre se referă la bugetul total de venituri și cheltuieli al furnizorilor publici de servicii sociale, care include și plata prestațiilor sociale, prestații care au o pondere mult mai ridicată în bugetul de asistență socială decât serviciile sociale.

Din bugetul total, cheltuielile efective cu furnizarea serviciilor sociale reprezintă în cazul furnizorilor privați 64% din cheltuielile totale ale organizației, iar în cazul furnizorilor publici doar 31%.

Eficiența utilizării resurselor umane și financiare în sistemul public comparativ cu cel privat este extrem de importantă în contextul în care se impune optimizarea cheltuielii sociale și extinderea mecanismului de contractare a serviciilor sociale în România.

Comparând cele două marje de excedent (după formula total venituri-total cheltuieli)/total cheltuieli, la sectorul privat aceasta este de 6,24%, iar la sectorul public este de 1,43%. Se remarcă o mai eficientă utilizare a resurselor financiare în sectorul privat.

Dificultăți și provocări cu care se confruntă furnizorii privați de servicii sociale

Principalele dificultăți percepute de furnizorii privați de servicii sociale în desfășurarea activităților curente sunt:

- asigurarea sustenabilității organizației (inclusiv asigurarea salariilor personalului angajat);
- accesul la sursele de finanțare:
  - o accesul la fonduri publice datorită: birocrăției excesive, condițiilor stricte de eligibilitate, preferința autorităților locale pentru anumite organizații în detrimentul altora, calitatea scăzută a serviciilor oferite de anumite organizații care afectează credibilitatea întregului sector;

- o accesul limitat la fonduri private datorită retragerii unor finanțări din străinătate, ceea ce a generat un deficit de finanțare, lipsa accesului la credite bancare;
- costurile pentru serviciile oferite, care diferă în funcție de complexitatea serviciilor furnizate beneficiarilor și de nevoile noi apărute la grupul țintă deservit;
- relația cu autoritățile publice locale: insuficienta cunoaștere și comunicare între cele două sectoare importante de pe piața serviciilor;
- lipsa sau insuficienta calificare a resurselor umane din organizație, în special pentru dezvoltarea activităților economice generatoare de venit și pentru accesarea fondurilor europene;
- relația cu comunitatea și beneficiarii serviciilor sociale furnizate, care se implică prea puțin în procesul de furnizare a serviciilor (de la partea de planificare până la implementarea efectivă).
- rentabilitatea activității economice/generatoare de venit desfășurate, respectiv: lipsa sau scăderea cererii pentru produsele și serviciile obținute în urma activității economice, lipsa pregătirii economice a membrilor organizației, lipsa implicării autorităților publice în calitate de potențiali clienți;
- accesarea fondurilor europene, fapt care explică rata mică de absorbție a fondurilor europene;
- lipsa lichidităților, acesta fiind și principalul motiv pentru care organizațiile neguvernamentale nu accesează fonduri europene pentru că nu pot asigura cashflow-ul în perioada dintre două tranșe de finanțare.

Activitatea economică a furnizorilor privați de servicii sociale

Furnizorii privați au la dispoziție un număr limitat de surse și mecanisme de finanțare a serviciilor sociale, ceea ce a determinat o orientare a acestora către activități economice, generatoare de venit.

Semnalăm un trend crescător în rândul organizațiilor care au activitate economică: rata de creștere în intervalul 2000 – 2010 este de 67%, cea mai dinamică perioadă fiind 2000-2005 când s-a atins o rată de creștere de 72%.

Rata organizațiilor cu activitate economică în total organizații acreditate pentru servicii sociale a rămas relativ constantă în intervalul 2008-2010, în 2010 fiind de 14,8%. Valori mai mari s-au înregistrat în intervalul 2000-2007, cea mai ridicată rată a organizațiilor cu activitate economică în total organizații acreditate pentru servicii sociale întâlnindu-se în anul 2007 (20,5%), un an cu o conjunctură economică foarte bună datorată expansiunii economice.

Cu toate acestea, veniturile din activități economice reprezintă, la nivel național, doar 5% din totalul veniturilor unei organizații și sunt obținute din vânzarea de bunuri sau servicii către publicul larg, societăți comerciale sau autorități publice și din chirii și activități financiare (dobânzi, plasamente, diferențe de curs etc).

Activitățile economice sau generatoare de venit ale furnizorilor privați de servicii sociale sunt desfășurate sub forma unităților protejate, mai ales în cazul acelor organizații care au ca beneficiari persoane cu handicap, și constau din realizarea și vânzarea de produse și servicii realizate de către beneficiarii și membrii organizației.

Alte servicii oferite membrilor organizației sunt serviciile de formare profesională și serviciile de consultanță în care organizația are expertiză. De asemenea, întâlnim situații de valorificare a unor resurse ale organizației: închirierea unor spații, terenuri aflate în patrimoniul organizației.

Activitatea economică/generatoare de venit are un dublu rol: contribuie la sustenabilitatea financiară a organizației și oferă posibilitatea de a-i implica pe beneficiarii organizației în activități economice. De asemenea, reprezintă o oportunitate de pregătire a beneficiarilor pentru piața liberă a muncii.

Principalele dificultăți cu care se confruntă furnizorii privați în desfășurarea activității economice/generatoare de venit sunt:

- rentabilitatea scăzută a acestor activități dată de: lipsa cererii de produse și servicii obținute în urma activității economice, lipsa sprijinului instituțiilor publice (care ar putea fi clienți pentru aceste produse și servicii), lipsa pregătirii economice a reprezentanților organizațiilor pentru a stabili strategii de business viabile;
- criza economică, care a generat o scădere a cererii și implicit a veniturilor obținute din vânzarea acestor produse și servicii.

Pentru dezvoltarea activităților economice ale organizațiilor neguvernamentale furnizoare de servicii sociale au fost identificate ca necesare o serie de instrumente/mecanisme: asistență tehnică pentru dezvoltarea unui plan de afaceri și a unui plan de marketing, asistență tehnică pentru realizarea de proiecte cu finanțare nerambursabilă, sprijin financiar pentru dezvoltarea de planuri de afaceri și planuri de marketing, sprijin financiar (capital de lucru, operațional) atunci când este nevoie, instruire pentru membri, instruire pentru membrii organismelor de conducere, instruire pentru angajați, comunicare între organizații similare.

Așteptări de la legea economiei sociale

În vederea rezolvării dificultăților cu care se confruntă în activitatea curentă, furnizorii privați de servicii sociale au o serie de așteptări legate de cadrul de politici publice, de la viitoarea Lege a economiei sociale. Așteptările reprezentanților acestor organizații merg dincolo de cadrul previzibil al Legii economiei sociale, extinzându-se, după cum se va putea observa, la reformarea altor aspecte ale legislației.

1. Definirea clară a economiei sociale și a criteriilor după care organizațiile pot fi considerate sau nu parte a economiei sociale
2. Acces corect și mai substanțial la finanțările publice

Organizațiile chestionate au semnalat faptul că se impune reducerea birocrăției în accesarea finanțărilor publice și o mai mare claritate în ceea ce privește condițiile de eligibilitate ale serviciilor sociale acordate de furnizorii privați.

3. Oferirea de facilități fiscale pentru organizațiile de economie socială (suplimentare față de cele acordate în general ONG-urilor)

Astfel, una din chestiunile invocate în mod repetat de reprezentanții organizațiilor care au fost chestionate a fost problema posibilității recuperării TVA-ului la achiziții. Deși legislația permite societăților comerciale recuperarea TVA-ului în anumite condiții, organizațiile non-profit nu au această facilitate, apreciată ca fiind foarte importantă.

Acordarea de reduceri de taxe, impozite pentru organizațiile de inserție profesională și angajații acestora, sunt considerate necesare de mai multe organizații pentru a permite acestor proiecte să devină și să rămână competitive și sustenabile.

4. Facilitarea organizării directe de către ONG-uri a unor activități economice

În condițiile în care legislația permite asociațiilor și fundațiilor desfășurarea de activități economice doar **cu caracter accesoriu**, acestea nu au nici motivația, nici posibilitatea de a dezvolta în mod direct activități economice care să permită autosusținerea financiară. De aceea, în majoritatea cazurilor întâlnite până acum, și chiar atunci unde activitățile economice se dovedesc a fi profitabile, acestea rămân în plan secundar, fie că este vorba de activități economice ocazionale, fie de activități de lungă durată.

Sectorul privat al furnizorilor acreditați de servicii sociale dovedește o mai mare flexibilitate și capacitate de adaptare la situațiile de criză, datorate reducerii finanțărilor pe fondul crizei economice, reușind să păstreze numărul de beneficiari deserviți. Situația este similară și în alte state ale U.E, precum Italia, unde sistemul cooperatist (inclusiv aici cooperativele sociale de tip A și B) a fost mult mai puțin afectat de criză decât sectorul de afaceri.

Deoarece sectorul privat al serviciilor sociale se focalizează cu predilecție pe soluționarea nevoilor membrilor comunității, conform domeniului lor principal de activitate, este mult mai motivat și creativ în identificarea unor surse de finanțare alternative.

Furnizorii privați de servicii sociale demonstrează o mult mai eficientă utilizare a resurselor umane și materiale, ceea ce, prin externalizarea serviciilor sociale, ar conduce la acoperirea nevoilor unui număr mai mare de beneficiari, prin extinderea numărului de clienți sau a tipurilor de servicii furnizate.

Furnizorii privați sunt foarte importanți pe piața serviciilor sociale nu doar ca pondere, reprezentând 51% din numărul total de furnizori, ci și ca număr de beneficiari deserviți, respectiv 42% din numărul total de beneficiari ai serviciilor sociale la nivel național. Cu toate acestea, susținerea financiară de la bugetul de stat și bugetele locale este foarte mică (doar 30%) comparativ cu alte state membre ale U.E. Se impune așadar, o alocare mai substanțială de resurse publice pentru diversificarea mecanismelor de finanțarea serviciilor sociale și creșterea implicării statului în susținerea serviciilor furnizate de sectorul privat.

În schimbarea mecanismelor de finanțare este important să se aibă în vedere nevoia de finanțare multianuală a serviciilor care să asigure continuitatea și sustenabilitatea acestora pe termen lung.

Direcții viitoare de analiză

Recomandăm o analiză aprofundată cu privire la costul mediu real pe beneficiari pentru diferitele tipuri de servicii sociale furnizate. Nu ne referim exclusiv la tipurile mari instituționale precum centru de zi, îngrijire la domiciliu, centru rezidențial etc. ci și la serviciile specifice specializate oferite în cadrul acestor categorii mari: îngrijire medicală (administrarea tratamentelor, îngrijirea plăgilor și a escarelor etc.), îngrijire de bază (asigurarea igienei personale, pregătirea și administrarea hranei etc.), logopedie, psihoterapie, socializare, terapie ocupațională, informare, consiliere, kinetoterapie etc.

Această stabilire foarte specifică a costurilor serviciilor pe beneficiar ar ușura procesul de contractare al serviciilor sociale reușind o determinare corectă a prețului.

Bibliografie

- Borzaga, Carlo, Defourny Jacques, *The Emergence of Social Enterprise*, Editura Routledge, Taylor & Francis Group, New York, 2004
- Buzducea, Doru, *Sisteme moderne de asistență socială. Tendințe globale și practici locale*, Editura Polirom, Iași, 2009
- Cace, Sorin, *Statul bunăstării. Evoluții și tendințe*, Editura Expert, București, 2004
- Dogan, Mattei, Pelassy, Dominique, *Economie mixtă*, Editura Alternative, București, 1992
- Lambriu, Mihaela, *Organizațiile de ajutor reciproc*, Editura Polirom, Iași, 2013
- Neamțu, George, *Tratat de asistență socială*, Editura Polirom, Iași, 2003
- Pîrvu, Daniela, *Premise privind dezvoltarea întreprinderilor sociale în județul Argeș*, Editura Sitech, Craiova, 2009
- Preda, Marian, *Politica socială românească între sărăcie și globalizare*, Editura Polirom, Iași, 2002
- Vlăsceanu, Mihaela, *Economie socială și antreprenariat. O analiză a sectorului nonprofit*, Editura Polirom, Iași, 2010
- Zamfir, Elena, Zamfir, Cătălin (coord.), *Politici sociale. România în context European*, Editura Alternative, București, 1995
- Anuar Statistic 2011*, Institutul Național de Statistică, iunie 2011
- Atlasul economiei sociale. România 2012*, coord. Ștefan Constantinescu, Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, București, 2012
- Carta Albă a sectorului ONG din România*, Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, București, 2011
- European system of integrated social protection statistics, Manual ESSPROS*, European Commission, 2008
- Locul și rolul organizațiilor neguvernamentale pe piața serviciilor sociale din România -2007*, Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, București, 2007
- Raport de cercetare privind economia socială în România din perspectivă europeană comparată*, Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, București, 2011
- Raportul Național Strategic privind Protecția Socială și Incluziunea Socială, 2008 – 2010*, Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârștnice, București, 2010
- România 2010. Sectorul neguvernamental – profil, tendințe, provocări*, Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, București, 2010
- Study on Social Services of General Interest. Final Report*, European Commission, 2011

Referințe web:

www.coe.int/t/dg3/socialpolicies/socialrights/source/SocServEumap_en.doc

<http://www.economiesociala.org.ro/ro>

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

<http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/co-operatives/>

<http://www.mmuncii.ro/>

http://www.prestatiisociale.ro/files/monitorizare_plati_august_2011.pdf

Lista tabelelor și graficelor

Listă tabele

Tabelul 1	Total cheltuiială generală guvernamentală cu protecția socială, pe țări, în anul 2011	Pag. 29
Tabelul 2	Evoluția totalului cheltuielii generale guvernamentale cu protecția socială ca % în PIB în România comparativ cu media UE, în perioada 2002 – 2011	Pag. 29
Tabelul 3	Evoluția indicatorului "Cheltuiiala cu protecția socială ca % în PIB" în România în perioada 2000 – 2010	Pag. 29
Tabelul 4	Numărul organizațiilor care au depus bilanț la Ministerul Finanțelor în anii 2000-2010	Pag. 40
Tabelul 5	Ponderele organizațiilor din totalul organizațiilor care au depus bilanț (%) pe domenii de activitate, conform codului CAEN în anii 2000 -2010	Pag. 41
Tabelul 6	Evoluția personalului salariat pe domenii de activitate în anii 2000-2010	Pag. 42
Tabelul 7	Ponderele organizațiilor cu activitate economică din rândul organizațiilor acreditate pe servicii sociale în anii 2000 -2010	Pag. 43
Tabelul 8	Evoluția activelor imobilizate ale organizațiilor acreditate pe servicii sociale în anii 2000 -2010	Pag. 44
Tabelul 9	Evoluția veniturilor totale și a veniturilor din activități economice ale organizațiilor acreditate pe servicii sociale în anii 2000-2010	Pag. 45
Tabelul 10	Distribuția organizațiilor acreditate pe servicii sociale pe intervale de venituri și imobilizări active financiare în anii 2000-2010	Pag. 46
Tabelul 11	Evoluția personalului salariat și a cheltuielilor cu personalul în organizațiile acreditate pe servicii sociale în anii 2000-2010	Pag. 47
Tabelul 12	Angajarea în organizațiile acreditate pe servicii sociale în anii 2000-2010	Pag. 48
Tabelul 13	Rezultatele exercițiului financiar anual în organizațiile acreditate pe servicii sociale în anii 2000-2010	Pag. 49
Tabelul 14	Situația activelor circulante în organizațiile acreditate pe servicii sociale în anul 2010	Pag. 50
Tabelul 15	Distribuția organizațiilor acreditate pe servicii sociale pe regiuni de dezvoltare în anii 2000-2010	Pag. 50
Tabelul 16	Evoluția principalilor indicatori economici pe regiuni de dezvoltare în anii 2000-2010	Pag. 51
Tabelul 17	Ponderele furnizorilor privați în totalul furnizorilor acreditați de servicii sociale, pe regiuni de dezvoltare în anul 2011	Pag. 57
Tabelul 18	Ponderele veniturilor realizate din activitatea principală de organizațiile furnizoare de servicii sociale pe regiuni de dezvoltare – pe baza estimărilor organizației – în anul 2011	Pag. 58
Figura 19	Ponderele diferitelor surse în veniturile totale ale furnizorilor privați de servicii sociale din România în anul 2010 (%)	Pag. 61
Tabelul 20	Ponderele diferitelor surse în veniturile totale ale furnizorilor privați de servicii sociale din România în anul 2011 (%)	Pag. 61
Tabelul 21	Ponderele finanțărilor publice în veniturile totale ale furnizorilor privați de servicii sociale, pe tipuri și regiuni de dezvoltare în anii 2010-2011 (%)	Pag. 63
Tabelul 22	Ponderele organizațiilor din total furnizori privați de servicii sociale care au depus cerere de finanțare în cadrul programelor europene în calitate de beneficiar/partener (%)	Pag. 65
Tabelul 23	Ponderele organizațiilor din total furnizori privați de servicii sociale care au depus cerere de finanțare în cadrul programelor europene în calitate de beneficiar, pe regiuni de dezvoltare, în anii 2008-2011 (%)	Pag. 66

Tabelul 24	Ponderea organizațiilor din total furnizori privați de servicii sociale care au încheiat contracte de finanțare în cadrul programelor europene în calitate de beneficiar/partener, pe regiuni de dezvoltare, în anii 2008-2011 (%)	Pag. 67
Tabelul 25	Ponderea diferitelor domenii de activitate în care furnizorii privați de servicii sociale derulează activități generatoare de venit, pe regiuni de dezvoltare, în anul 2011	Pag. 69
Tabelul 26	Caracterul activității economice derulate de furnizorii privați de servicii sociale, pe regiuni de dezvoltare, în anul 2011	Pag. 70
Tabelul 27	Ponderea diferitelor tipuri de clienți ai bunurilor și serviciilor care fac activități economice derulate de furnizorii privați de servicii sociale, în anul 2011	Pag. 71
Tabelul 28	Ponderea furnizorilor privați de servicii sociale care au obținut profit/excedent din activitatea economică, în ultimii 3 ani (2009-2011), pe regiuni de dezvoltare	Pag. 72
Tabelul 29	Modul de distribuție a profitului/excedentului obținut de furnizorii privați de servicii sociale din activitatea economică, în anul 2011 (%)	Pag. 72
Tabelul 30	Tipuri de activități derulate de rețele pentru membrii lor – furnizori privați de servicii sociale, pe regiuni de dezvoltare	Pag. 77
Tabelul 31	Problemele cu care se confruntă în activitatea zilnică furnizorii privați de servicii sociale și gradul de dificultate perceput al acestora (%)	Pag. 78
Tabelul 32	Nr. mediu de angajați ai unei organizații furnizoare de servicii sociale în anii 2010 - 2011 pe regiuni de dezvoltare	Pag. 80
Tabelul 33	Evaluare privind evoluția volumului activității și a numărului de angajați în următorul an	Pag. 81
Tabelul 34	Media numărului de voluntari per organizație pentru furnizorii privați de servicii sociale, în anii 2010 -2011	Pag. 82
Tabelul 35	Număr mediu de membri ai organizațiilor, pe regiuni de dezvoltare	Pag. 83
Tabelul 36	Ponderea furnizorilor privați de servicii sociale care au printre membri reprezentanți ai unor categorii vulnerabile, pe regiuni de dezvoltare (%)	Pag. 83
Tabelul 37	Prezența beneficiarilor printre membrii organizațiilor furnizoare de servicii sociale - (%)	Pag. 84
Tabelul 38	Condiții de acceptarea a noilor membri în organizațiile furnizoare de servicii sociale (% din total organizații)	Pag. 84
Tabelul 39	Numărul mediu de membri și componența organismului de conducere al furnizorilor privați de servicii sociale	Pag. 85
Tabelul 40	Ponderea furnizorilor publici sau privați, care oferă în prezent diferite categorii de servicii, din total număr respondenți/per categorie de servicii (%)	Pag. 86
Tabelul 41	Categoriile de servicii cele mai solicitate de către beneficiari (%)	Pag. 88
Tabelul 42	Forma instituțională sub care sunt oferite serviciile sociale – frecvența pe tipuri de furnizori (%)	Pag. 89
Tabelul 43	Număr mediu și total de beneficiari ai serviciilor oferite în anii 2010-2011	Pag. 90
Tabelul 44	Număr mediu/Număr total beneficiari pentru fiecare formă instituțională, pe tipuri de furnizori în anii 2010-2011	Pag. 91
Tabelul 45	Coplați serviciilor	Pag. 94
Tabelul 46	Numărul centrelor de plasament funcționale și al serviciilor alternative, pe tipuri de furnizori, în perioada 2005-2010	Pag. 99
Tabelul 47	Aria de acoperire a serviciilor furnizate în funcție de rezidența beneficiarilor (%)	Pag. 100
Tabelul 48	Aria de acoperire a serviciilor în funcție de domiciliul stabil al beneficiarilor (%)	Pag. 101
Tabelul 49	Situația veniturilor, chetuielilor și a resurselor umane pentru furnizarea serviciilor sociale – valori medii pe organizație 2011	Pag. 102

Tabelul 50	Evaluarea furnizorilor de servicii sociale privind disponibilitatea resurselor umane, materiale și financiare pentru derularea serviciilor	Pag. 104
Tabelul 51	Gradul de implicare a beneficiarilor în procesul de furnizare a serviciilor	Pag. 105
Tabelul 52	Implicarea beneficiarilor serviciilor în calitate de membri ai organizației (%)	Pag. 105
Tabelul 53	Monitorizarea evoluției beneficiarilor (%)	Pag. 106
Tabelul 54	Evaluarea impactului serviciilor sociale furnizate. Ponderea beneficiarilor care au depășit situația de vulnerabilitate în anul 2011	Pag. 106

Lista graficelor

Figura 1	Cheltuiala cu protecția socială (% din PIB) în țările UE în anul 2010	Pag. 30
Figura 2	Cheltuială prestații sociale, în bani, bunuri și servicii (% din PIB) în țările UE în anul 2010	Pag. 31
Figura 3	Tipologia furnizorilor acreditați de servicii sociale în anul 2011	Pag. 53
Figura 4	Distribuția în mediul rural a furnizorilor acreditați de servicii sociale în anul 2011	Pag. 53
Figura 5	Distribuția în mediul urban a furnizorilor acreditați de servicii sociale în anul 2011	Pag. 54
Figura 6	Distribuția pe județe a numărului de furnizori acreditați de servicii sociale în anul 2011	Pag. 55
Figura 7	Distribuția la nivel regional a furnizorilor acreditați de servicii sociale în anul 2011	Pag. 56
Figura 8	Ponderea din veniturile totale ale organizației care rezultă din activitatea principală, conform domeniului CAEN, în anul 2011	Pag. 59
Figura 9	Ponderea diferitelor surse în veniturile totale ale furnizorilor privați de servicii sociale în anul 2010	Pag. 60
Figura 10	Ponderea diferitelor surse în veniturile totale ale furnizorilor privați de servicii sociale în anul 2011	Pag. 60
Figura 11	Ponderea diferitelor domenii de activitate în care furnizorii privați de servicii sociale derulează activități generatoare de venit, anul 2011	Pag. 68
Figura 12	Caracterul activității economice derulate de furnizorii privați de servicii sociale	Pag. 70
Figura 13	Importanța unor instrumente de sprijinire a activității economice a furnizorilor de servicii sociale - sprijin financiar când este nevoie	Pag. 73
Figura 14	Importanța unor instrumente de sprijinire a activității economice a furnizorilor de servicii sociale - Asistență tehnică dezvoltare plan de afaceri	Pag. 74
Figura 15	Importanța unor instrumente de sprijinire a activității economice a furnizorilor de servicii sociale - Sprijin financiar pentru dezvoltare plan de afaceri	Pag. 74
Figura 16	Importanța unor instrumente de sprijinire a activității economice a furnizorilor de servicii sociale - Asistență tehnică realizare proiecte cu finanțare UE	Pag. 75
Figura 17	Importanța unor instrumente de sprijinire a activității economice a furnizorilor de servicii sociale - Instruire pentru membri	Pag. 75
Figura 18	Importanța unor instrumente de sprijinire a activității economice a furnizorilor de servicii sociale - Instruire pentru membrii organismului de conducere	Pag. 76
Figura 19	Importanța unor instrumente de sprijinire a activității economice a furnizorilor de servicii sociale - Instruire pentru angajați	Pag. 76
Figura 20	Beneficiile apartenenței la rețele pentru furnizorii privați de servicii sociale	Pag. 77
Figura 21	Ponderea organizațiilor care lucrează cu voluntari din total furnizori privați de servicii sociale	Pag. 82
Figura 22	Beneficiari de servicii de îngrijire la domiciliu, pe tipuri de furnizori în anul 2011	Pag. 92

Figura 23	Beneficiari de servicii de îngrijire la domiciliu, pe tipuri de furnizori în anul 2010	Pag. 92
Figura 24	Beneficiari de servicii în centre de zi, pe tipuri de furnizori, în anul 2011	Pag. 93
Figura 25	Beneficiari de servicii în centru de plasament, pe tipuri de furnizori, în anul 2011	Pag. 95
Figura 26	Beneficiari de servicii de asistență socială a familiei și copilului, pe tipuri de furnizori, în anul 2011	Pag. 95
Figura 27	Beneficiari de servicii în centru maternal, pe tipuri de furnizori, în anul 2011	Pag. 95
Figura 28	Beneficiari de servicii în casă de tip familial, pe tipuri de furnizori, în anul 2011	Pag. 96
Figura 29	Beneficiari de servicii în centru de respiro, pe tipuri de furnizori, în anul 2011	Pag. 96
Figura 30	Beneficiari de servicii tip cantină socială, pe tipuri de furnizori, în anul 2011	Pag. 97
Figura 31	Pondere veniturilor totale pe tipuri de furnizori pentru anul 2011	Pag. 102

Studiu de caz

Fundația de Sprijin Comunitar Bacău

1. ORGANIZAȚIA – ASPECTE GENERALE

Forma de organizare – legală, scurt istoric de la constituire

Premisele apariției Fundației de Sprijin Comunitar datează din anul 1991, când o organizație britanică de caritate, Relief Fund for Romania (RFFR) a venit în județul Bacău pentru a ajuta persoanele afectate de inundațiile râului Siret.

Imediat după aceea au fost inițiate de către această organizație două proiecte inovative:

- Asistență medicală mobilă, adresată comunităților rurale izolate și sărace din zonele Podu Turcului și Răcăciuni și
- Terapia prin joc, în beneficiul copiilor și adulților instituționalizați.

În iunie 1997 se constituie legal Fundația de Sprijin Comunitar (FSC), ca organizație neguvernamentală, apolitică și non-profit, fără caracter religios. Fondatorul ei este o persoană fizică, cetățean român, implicată în activitățile de început ale fundației.

Principalele repere în timp, evoluții, scop, misiune și programe

Viziunea FSC este o lume în care drepturile omului sunt respectate și toți membrii comunității au acces la servicii de calitate, adecvate nevoilor și acordate de profesioniști.

Misiunea organizației este:

- Sprijinirea grupurilor dezavantajate ale comunității, prin programe medicale, sociale și educaționale;
- Sprijinirea dezvoltării comunităților locale;
- Încurajarea parteneriatului dintre sectorul neguvernamental, administrația publică și sectorul privat.

De-a lungul timpului nu au survenit modificări majore în statutul fundației, excepție făcând anul 2012 când a fost lărgit obiectul de activitate pentru a putea desfășura activități generatoare de venit în cadrul unității protejate Activ Mozaic.

Imediat după înființare, FSC a preluat managementul celor două proiecte inițiate de RFFR, dar Relief Fund for Romania a rămas partenerul și finanțatorul principal. De atunci FSC nu numai că și-a păstrat proiectele inițiale, dar le-a dezvoltat și a început noi programe.

La ora actuală FSC are un număr de 6 programe ample din domeniile social, medical și educațional, adresate categoriilor dezavantajate din comunitățile în care lucrează (Bacău, Godinești, Podu Turcului, Dealu Morii, Fântânele, Slobozia Nouă, Luncani, Huruiești, Vultureni, Stănișești, Glăvănești, Colonești, Răchitosu și Averești). Programele vizează furnizarea de servicii sociale pentru persoane vârstnice, bolnavi în faze terminale, copii provenind din familii sărace, comunități rurale izolate, persoane cu dizabilități.

Acestora li se adaugă un complex proiect de voluntariat care a strâns în jurul său aproximativ 200 de tineri din liceele băcăuane dornici să se implice și să își ajute semenii, voluntari care sunt implicați direct în furnizarea serviciilor sociale ale FSC.

Programele FSC sunt structurate astfel: servicii sociale și programe suport care includ: formare profesională, tabără și școală de vară, programul de voluntariat.

1. Servicii sociale

Serviciile sociale oferite de FSC se diferențiază în funcție de categoria de beneficiari cărora le sunt adresate: copii și familii aflate în dificultate și persoane vârstnice (inclusiv îngrijire bătrâni care suferă de boli în faze terminale). Pentru toate serviciile sociale pe care le oferă, fundația este acreditată conform prevederilor legale în vigoare, ceea ce garantează respectarea standardelor minime de calitate în domeniu.

DENUMIRE	Nr. certificat acreditare	VALABILITATE	DATĂ EXPIRARE
Îngrijitor bătrâni la domiciliu	786/18.05.2012	4 ani	18.05.2016
Servicii sociale persoane vârstnice	9/07.06.2011	3 ani	07.06.2014
Centrul de zi pentru copii Mozaic	11/16.03.2013	3 ani	16.03.2016
Centrul de zi pentru copii din comuna Dealu Morii	35/14.12.2011	3 ani	14.12.2014
Centrul de zi pentru copii din comuna Motoșeni	23/18.09.2012	3 ani	18.09.2015
Centrul de zi pentru copii din comuna Podu Turcului	22/18.09.2012	3 ani	18.09.2015
Centrul de zi pentru copii de tip after school din comuna Mărgineni	14/04.05.2012	3 ani	04.05.2015
Centrul de zi pentru copii din comuna Letea Veche	10/16.04.2013	3 ani	16.04.2016

Serviciile sociale, atât cele din mediul rural, cât și cele din mediul urban sunt furnizate în parteneriat cu autoritățile locale din comunitățile pe care le deservesc. După cum observăm în tabelul nr. 2 - Evoluția ponderilor categoriilor de surse de finanțare în total venituri, în perioada 2008 – 2012 (%), contribuția autorităților locale în finanțarea serviciilor sociale ale FSC a crescut de la 10,94% în anul 2008 la 20,95% în anul 2012.

1.1. Servicii de sprijin pentru copii și familiile aflate în dificultate

a) Centrul de zi "Clubul cu Lipici"

Conform raportului anual pentru educație al Comisiei Europene, România se situează pe locul trei în clasamentul abandonului școlar în țările membre ale UE. Preocupată de această realitate, în ultimii ani, FSC în parteneriat cu autoritățile locale din Bacău, Godinești, Podu Turcului, Dealu Morii, Fântânele, Slobozia Nouă și Luncani a deschis 7 centre de zi pentru prevenirea abandonului școlar

numite generic "Clubul cu Lipici".

Principalele obiective ale acestor centre sunt:

- organizarea de activități educativ-recreative;
- sporirea interesului cadrelor didactice pentru procesul educativ și ridicarea performanțelor școlare ale copiilor;
- motivarea și creșterea implicării părinților în reușitele și progresele copiilor;
- facilitarea interacțiunilor copiilor din mediul rural cu copii din oraș (prin intermediul Școlilor de Vară).

Animatorii și educatorii desfășoară activitățile din centre într-o manieră interactivă și atractivă, punând accent pe creativitate, comunicare, descoperirea și stimularea calităților individuale. Activitățile acestor centre sunt foarte complexe, plecând de la derularea de activități educative structurate pe cluburi tematice, până la sprijinirea copiilor cu rechizite și uniforme școlare, oferirea de burse pentru cei mai capabili tineri care reușesc să accedă la un liceu. La centru pot fi angrenați în diverse activități:

- cluburi tematice: muzică, dans, pictură, lucru manual, inițiere în utilizarea calculatorului
- sprijin la efectuarea temelor,
- vizionări materiale video educative,
- organizarea de activități distractive și evenimente speciale.

În mediul rural, aceste centre reprezintă singura posibilitate de petrecere a timpului liber pentru copiii din aceste zone și singurele locuri unde au acces la materiale educative și de joacă de calitate.

Beneficiari: Bacău – 120 de copii, Godinești – 113 copii de grădiniță și școală primară, Podu Turcului – 145 copii, Dealu Morii – 75 copii cu vârste între 5 și 14 ani, Fântânele – 145 copii cu vârste între 3 și 15 ani, Slobozia Nouă – 342 copii cu vârste între 5 și 14 ani, Luncani – 40 copii cu vârste între 5 și 14 ani.

b) Centrul comunitar Mozaic Bacău

Oferă servicii sociale unui număr de aproximativ 70 de copii care provin din familii aflate în dificultate (familii rrome, familii cu venituri reduse etc.). Gama de servicii oferită este extrem de variată:

- servicii sociale (sprijin material, cosiliere socială, educație parentală),
- servicii educaționale (sprijin pentru efectuarea temelor, cluburi tematice, grupuri de discuții),
- servicii psihologice (consiliere individuală și de grup),
- activități recreative (excursii, vizite la muzee, teatre, organizarea de evenimente speciale).

De asemenea, centrul oferă sprijin familiilor aflate în situație de risc, mai precis servicii de asistență socială (informare cu privire la drepturi sociale, reinserție socială, profesională, sprijin material), consiliere psihologică și juridică.

1.2 Servicii de îngrijire și asistență comunitară pentru persoane vârstnice

a) Îngrijire la domiciliu

FSC a fost prima organizație neguvernamentală din județul Bacău care a atras finanțări din fonduri guvernamentale (de la bugetul de stat și bugetul local) pentru acest gen de activități. Modelul de servicii comunitare dezvoltat de FSC a fost prezentat la numeroase conferințe și congrese de specialitate, interne și internaționale.

Experiența FSC în derularea acestui program a permis luarea în calcul a acestui model de către Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice în momentul inițierii proiectului de lege pentru asistența socială a persoanelor vârstnice (Legea 17/2000).

Programul a fost început de FSC în septembrie 1997 cu servicii de îngrijire la domiciliu și dezvoltat în 2002 cu servicii în Centrul de zi "Dr. Ștefan Ciobanu", care acordă cu prioritate servicii persoanelor vârstnice dependente, dezavantajate social, izolate sau care trăiesc la limita subsistenței.

Aria de acoperire a programului este mediul urban (municipiul Bacău) și mediul rural – comunele Huruiеști, Dealu Morii, Vultureni, Stănișești, Glăvănești, Colonești. De asemenea, sunt oferite servicii și în județul Vaslui, în comunele Răchitosu și Averești.

Serviciile acordate vizează:

- Îngrijirea de bază: asigurarea igienei personale, pregătirea și administrarea hranei, îngrijirea persoanelor incontinent, cumpărături, menaj, socializare;
- Îngrijire medicală: administrarea tratamentelor, îngrijirea plăgilor și escarelor, supravegherea funcțiilor vitale, recoltarea probelor pentru analize, aplicații Biotron, educație sanitară pentru pacient și familia/apartinătorii acestuia;
- Asistență socială: evaluarea cazului și identificarea nevoilor acestuia, informarea asupra drepturilor de care beneficiază, sprijin în recuperarea/eliberarea unor acte și înscrieri oficiale, consiliere; furnizarea de alimente, echipamente, materiale igienico-sanitare, activități recreative și de petrecere a timpului liber, întâlniri colective.

Rezultate:

- Servicii sociale: peste 250 beneficiari
- Servicii medicale: peste 400 beneficiari
- Îngrijire la domiciliu: peste 100 beneficiari
- Îngrijiri paleative: peste 70 de beneficiari
- 3840 ore de servicii medicale acordate
- 10000 ore de îngrijire la domiciliu

Finanțarea serviciilor de îngrijire la domiciliu se face prin fonduri proprii, subvenții de la bugetul de stat în baza Legii 34/1998, subvenții de la bugetul local, deconturi de la Casa Județeană de Asigurări de Sănătate Bacău pentru serviciile medicale oferite persoanelor vârstnice, deși ponderea acestora din urmă este destul de scăzută în bugetul total al organizației (2,15%).

b) Centru de zi

Centrul de zi "Dr. Ștefan Ciobanu" oferă persoanelor de vârstă a treia un loc unde aceștia se pot întâlni pentru a petrece timpul liber dar, în același timp, beneficiază și de asistență medicală, recuperare medicală, terapie ocupațională și socializare într-un climat familial.

Servicii oferite:

- asistență socială: persoanele vârstnice beneficiază de sprijin, consiliere și ajutor social pentru rezolvarea anumitor probleme;
- socializare și terapie ocupațională: zilnic, circa 30 de persoane au posibilitatea să își petreacă în mod plăcut și util timpul liber, desfășurând diferite activități:
  - *artistice și culturale*: pictură, desen, dans, cor, lectură presă, poezie, editarea ziarului Centrului de zi, dezbateri și prelegeri pe diverse teme, întâlniri cu oameni importanți din orașul nostru etc.;
  - *meștesugărești*: goblen, cusut manual și la mașina de cusut, brodat, împletituri artistice și aranjamente ornamentale din diferite materiale, traforaj etc.; activități ludice: bingo, jocuri de cărți, șah, țintar, table, remi etc.;
  - *sărbătorirea unor evenimente speciale*: Ziua Internațională a Vârstnicului, Crăciun, Paște, Ziua Eminescu, Ziua Națională a României etc.
  - consiliere individuală și de grup persoanelor care au probleme în familie, cu prietenii sau vecinii etc.
  - întâlniri cu specialiști din diferite domenii care oferă beneficiarilor informații de ultimă oră din domeniul de interes pentru această categorie (medici, preoți, farmaciști, juriști)
  - recuperare medicală: pentru a putea să-și recapete din nou anumite funcții și abilități pierdute din cauza unor boli sau invalidități.

Rezultate:

- peste 250 beneficiari
- peste 15 evenimente deosebite realizate în cadrul centrului.

2. Servicii suport

Pentru susținerea serviciilor sociale prezentate mai sus, venind uneori în completarea lor, Fundația de Sprijin Comunitar Bacău a dezvoltat o serie de servicii suport.

2.1 Școala de vară

Este un proiect cu multiple valențe educative adresat în același timp copiilor din zone rurale și Bacău, dar și liceenilor din orașul Bacău în calitate de voluntari. Proiectul constă în organizarea în fiecare din comunele selectate, a unei sesiuni de școală pe durata unei săptămâni. Programul conține activități educative pregătite și derulate de voluntari (activități sportive, cluburi limba engleză, muzică), activități distractive (jocuri, vizionări de filme etc.) și multe concursuri cu premii.

La sfârșitul fiecărei săptămâni, fiecare club își prezintă propriile lucrări colective și planșele individuale care merită să fie premiate. Aceste creații au fost ulterior înmânate școlilor și primăriilor pentru a fi expuse.

Pe lângă aceasta, voluntarii fiecărui club au avut ocazia să îi premieze pe copiii care s-au evidențiat în mod deosebit în activitățile întreprinse. Școala de vară 2008 a avut loc în comunele: Vultureni, Podu Turcului, Stănișești, Faraoni dar și în Bacău pentru elevii școlii "Domnița Maria" și oferă posibilitatea copiilor din mediul rural și urban să interacționeze.

2.2 Tabăra de vară

Scopul proiectului este de a oferi copiilor o viață cât mai apropiată de aceea a unui copil obișnuit, astfel încât să nu mai resimtă atât de dureros sărăcia, problemele familiale și mai ales marginalizarea pe care le-o impune de multe ori societatea. De cele mai multe ori, pentru copii aceste tabere sunt primele din viața lor. Ca pentru fiecare copil, și pentru beneficiarii centrelor educaționale ale FSC, aceste tabere sunt atracția principală a vacanței de vară.

2.3 Programul de voluntariat

Programul de voluntariat funcționează în cadrul Fundației de Sprijin Comunitar încă din anul 2004, având o contribuție majoră la dezvoltarea programelor oferite de FSC. Numai în anul 2012 fundația a înregistrat un număr de 286 de voluntari, dintre care 40 din UK. Aceștia au fost implicați în multiple proiecte:

- Sprijin pentru pacienții din secția de Neurologie a Spitalului Județean Bacău – 40 de voluntari;
- Centrele pentru copii - 60 de voluntari implicați;
- Îngrijire la domiciliu – 40 de voluntari;
- Școlile de vară – 140 de voluntari;
- Atelierul Mozaic – 30 voluntari;
- Centrele pentru copii aparținând DGASPC Bacău – 56 voluntari.

Recrutarea voluntarilor se face la începutul fiecărui an școlar în licee și la facultăți. Dintr-un număr de aproximativ 400 de aplicații sunt selectate 200 de persoane în baza unui interviu realizat de către personalul centrului.

Voluntarii care trec de interviu urmează un curs de inducție în cadrul căruia are loc prezentarea organizației, vizite în diferitele locații, dezvoltarea abilităților de comunicare.

Dat fiind numărul mare de voluntari cu care se lucrează la nivelul organizației este angajat un coordonator de voluntari. Un rol important în recrutarea și facilitarea integrării noilor voluntari în organizație îl joacă voluntarii mai vechi.

Marea majoritate a voluntarilor activează în mediul urban. Este mai dificilă atragerea lor în mediul rural, cu o singură excepție – localitatea Podu Turcului.

Voluntarii sunt una dintre resursele cele mai importante ale organizației care a permis asigurarea continuității serviciilor sociale furnizate.

2.4 IMPART – Stimulare prin artă pentru copii și adulți cu nevoi speciale

FSC derulează un program complex de stimulare prin artă destinat copiilor și adulților cu dizabilități care trăiesc în instituții sau familii, care să-i ajute să-și depășească barierele psihologice și să ducă o viață activă.

Programul a fost început în 1991 de către organizația britanică Relief Fund for Romania și preluat de către FSC în 1997.

Echipa IMPART are o experiență de lungă durată, membrii echipei participând la numeroase cursuri susținute de către specialiști în domeniul Tehnicilor și Terapiei prin Arte Combinat (arta vizuală, muzică, dramă, mișcare, joc) din Marea Britanie ceea ce o face unică în țară și foarte apreciată în rândul specialiștilor din domeniu.

Echipa este de asemenea acreditată să țină cursuri de pregătire specifice personalului din instituții care lucrează cu astfel de beneficiari.

FSC a pus bazele unei rețele naționale ce reunește practicieni și beneficiari ai artelor combinate și ai tehnicilor speciale, numită Rețeaua Împreună.

În cadrul programului sunt oferite o serie de servicii:

1. Lucrul direct cu beneficiarii - persoane cu dizabilități instituționalizate - folosind tehnicile de lucru prin Arte Combinat. IMPART s-a implicat constant în lucrul direct cu beneficiarii din mai multe instituții din județul Bacău.

Proiectul "Mai sănătos prin artă", finanțat de Programul MOL pentru Sănătatea Copiilor oferă servicii de terapie prin artă combinată copiilor cu handicap neuromotor, beneficiari ai Centrului de excelență în domeniul terapiei prin artă combinată desfășurat împreună cu Centrul Daniel din Bacău.

2. Formarea profesioniștilor în domeniul tehnicilor de arte combinate (organizare cursuri de formare)

Deoarece profesioniștii din cadrul fundației consideră absolut necesar ca personalul din instituțiile speciale să capete un minim de experiență în domeniul stimulării/dezvoltării prin arte. FSC oferă training specializat pentru personalul care lucrează direct cu persoanele cu dizabilități, în instituții sau în comunitate, pentru părinți și alți membri ai familiilor acestor persoane.

Seminariile itinerante, cu durata de o săptămână, sunt organizate la cererea mai multor organizații sau instituții din aceeași localitate, pentru transmiterea de cunoștințe de bază în vederea replicării programului.

Echipa este formată din 4 lucrători prin Arte Combinat. Ei au fost instruiți în mai multe domenii care sprijină obiectivele programului:

- Domeniul Tehnicilor și Terapiilor prin Arte Combinat
- Pedagogie/Formare formatori
- Management.

Toate cursurile/ateliere de lucru alături de specialiștii terapeuți din Marea Britanie au avut loc în instituțiile rezidențiale pentru copii și adulți, implicând direct beneficiarii. Ele au componente atât practice cât și teoretice și dezvoltă noțiuni specifice domeniului.

Deși componența echipei s-a schimbat, în cei aproape 14 ani de activitate s-a menținut atât nivelul de cunoștințe acumulate cât și cel al profesionalizării noilor membrii. La baza acestei continuități profesionale stau, pe de o parte, strategia de formare continuă cât și stocarea/realizarea de materiale didactice, bazate pe experiența completă de lucru.

2.5 Training și sprijin pentru profesioniștii din domeniul social

FSC organizează cursuri de inițiere și perfecționare, recunoscute de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale și Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, din diferite domenii: lucrător prin arte combinate, introdus în COR datorită activităților de lobby derulate de fundație, îngrijitor la domiciliu, lucrător social.

De asemenea, oferă programe de formare în managementul proiectului, teambuilding, leadership.

Activitatea de training s-a dezvoltat în mod firesc ca urmare a nevoilor identificate la nivelul comunității – nevoia de specialiști în oferirea de servicii de îngrijire la domiciliu și specialiști în terapie prin arte combinate.

Odată dobândite aceste cunoștințe la nivelul organizației și pentru că era cerere pe piață, a fost valorificată această resursă și transformată într-o activitate generatoare de venit.

Finanțarea programelor descrise mai sus este asigurată din mai multe surse: subvenție în baza legii 34/1996 de la Ministerul Muncii și autoritățile locale, decontări pentru serviciile medicale prin Casa Județeană de Asigurări de Sănătate, fonduri obținute prin redirectionarea a 2% din impozitul pe venit, alte donații și sponsorizări, contribuții ale beneficiarilor (pentru serviciile de îngrijire la domiciliu) în sistem de coplată. O componentă importantă o reprezintă munca voluntară care este implicată direct atât în furnizarea serviciilor de îngrijire la domiciliu, din centrele de zi cât și, începând cu anul 2013, în unitatea protejată (în activitatea de producție dar și în cea de vânzare).

Departamentul de fundraising și PR din cadrul organizației are rolul de a atrage din comunitate fondurile necesare pentru susținerea financiară a programelor FSC. Pentru aceasta sunt organizate campanii de sensibilizare a comunității și mediului de afaceri, evenimente sau campanii de strângere de fonduri (Fii alături de un bătrân uitat!, Fii și tu Moș Crăciun), încheierea de parteneriate care au ca finalitate susținerea financiară a proiectelor sociale.

Contextul apariției și dezvoltării activității generatoare de venit

Activitatea generatoare de venit a Fundației pentru Sprijin Comunitar a apărut ca o evoluție firească a activităților curente, urmare a experienței dobândite în urma derulării de proiecte pentru persoane cu nevoi speciale, a activităților desfășurate cu dăruire în mod curent cu beneficiarii, precum și a cererilor venite direct către fundație. În vederea orientării către activități generatoare de venit, a avut loc o modificare a statutului FSC în anul 2012, prin precizarea „activităților generatoare de venit”.

Activitatea generatoare de venit rezultă din:

1. *Furnizarea de servicii de formare profesională:* cursurile Lucrător prin arte combinate – inițiere, și Lucrător prin arte combinate – perfecționare.

Acest curs de *Lucrător prin arte combinate* (artă, muzică, teatru, mișcare, joacă etc.) pentru persoane cu dizabilități este adresat personalului implicat în activități directe cu persoanele cu dizabilități. Echipa de furnizare a cursului și-a construit profesionalismul de-a lungul a 15 ani de lucru cu toate categoriile de persoane cu nevoi speciale din centre. Membrii ei au învățat aplicat folosirea Tehnicilor de lucru prin Arte de la specialiști britanici recunoscuți internațional (www.actionspacemobile.org, www.muzika.org.uk, www.suejennings.com, www.musicastherapy.org). Datorită tradiției școlii în domeniu, metodele asimilate sunt omologate și folosite la nivel european, în vederea stimulării și dezvoltării persoanelor cu nevoi speciale.

Echipa FSC este autoarea singurului *ghid de Tehnici de lucru prin Arte combinate din țară*, editat cu consilierea specialiștilor din domeniu din Marea Britanie. Cursul de inițiere în Tehnici de lucru prin arte combinate este descris de cei care îl cunosc în 3 cuvinte: inovație, culoare, rezultat. În urma cursului de inițiere sute de persoane care lucrează direct cu beneficiarii au primit soluții la probleme care păreau fără răspuns: cum să relaționeze cu o persoană agresivă, cum să comunice cu o persoană cu dizabilități severe sau să îi dezvolte potențialul. Metodele predate stau acum la baza activităților de stimulare a multor persoane cu dizabilități din țară. Eficiența lor se vede în primul rând în ameliorarea stării acestora. Cursurile sunt o oportunitate de perfecționare profesională a personalului conex, care vede în acest domeniu o opțiune de viitor. Informațiile inovatoare sunt utile și celor care doresc să aprofundeze activitățile prin Arte.

2. *Vânzarea de produse realizate în cadrul atelierului „Activ Mozaic”* - începând cu anul 2012 când, urmare a activităților cu beneficiarii care realizau obiecte hand-made oferite cadou sponsorilor, au început să apară cereri mari de la firme s-a considerat că realizarea de obiecte hand-made poate fi și generatoare de venituri contribuind prin sumele câștigate la susținerea proiectelor sociale, medicale și educaționale ale Fundației de Sprijin Comunitar.

Recent, în anul 2013 atelierul „Activ Mozaic” a primit acreditarea ca unitate protejată conform Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap. Obiectul de activitate al unității protejate „Activ Mozaic” este:

- realizarea și comercializarea de obiecte hand-made;
- realizarea și comercializarea produselor specifice legătoriei manuale;
- servicii de multiplicare/xeroxare (documente, pliante, fluturași etc), plastifiere, legare documente, servicii de arhivare etc
- vânzări și intermediari de produse și servicii diverse (comerț cu birotică și consumabile, materiale de curățenie, jucării, material didactic și rechize școlare).

Atelierul Activ Mozaic are angajate un număr de 5 persoane cu contract individual de muncă, din care 2 persoane cu dizabilități, reprezentând 40% din total angajați.

Echipa de formare profesională este constituită din 8 traineri interni, care alocă training-ului o cotă parte din timpul de muncă lucrat.

Cadrul de funcționare a organizației – reglementări, politici publice, relații cu instituții publice, rețele din domeniu

Organizația funcționează în baza OG 26/2000 cu privire la asociații și fundații, este acreditată ca furnizor de servicii sociale și are statut de utilitate publică în baza HG 388/2005 pentru următoarele

tipuri de servicii:

- Îngrijire bătrâni la domiciliu
- Servicii sociale persoane vârstnice
- Centrul de zi pentru copii
- Centrul de zi pentru copii de tip after school

De asemenea, în cadrul fundației este autorizată o unitate protejată conform Legii 488 care încadrează în muncă persoane cu dizabilități.

FSC este afiliată Federației Organizațiilor Neguvernamentale pentru Copil (FONPC) care are rolul de a-i reprezenta la nivel național în acțiunile de promovare a drepturilor copilului. În paralel, împreună cu reprezentanții partenerilor locali (primării comunale), derulează campanii de lobby și advocacy în rândul parlamentarilor din Bacău pentru îmbunătățirea politicilor publice în domeniul protecției persoanelor cu handicap, persoanelor vârstnice și protecției copilului.

În cei 13 ani de funcționare, organizația a dezvoltat o relație foarte bună de colaborare cu autoritățile publice locale care sunt principalii parteneri ai programelor derulate. Consiliile locale din 10 comune precum și din municipiul Bacău cofinanțează serviciile sociale derulate în acele comunități. Relația s-a construit treptat, de la un parteneriat formal, pentru a îndeplini condițiile necesare accesării fondurilor nerambursabile de la Uniunea Europeană, până la implicarea reală a acestora în asigurarea sustenabilității serviciilor și propunerea de dezvoltare a unor servicii suplimentare. Programele au continuat în ciuda schimbărilor politice care au avut loc în comunitățile respective.

22.55% din bugetul organizației reprezintă finanțări de la autoritățile publice locale sau centrale (subvenții în baza legii 34/1996). De asemenea, FSC colaborează cu Casa Județeană de Asigurări de Sănătate care acoperă 2,15% din bugetul organizației prin decontarea serviciilor medicale oferite de fundație.

Surse de venit

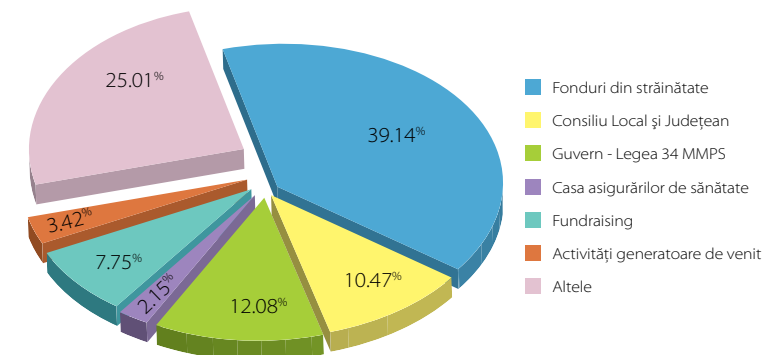
Predominant, așa cum se poate observa din Tabel nr. 1 și Grafic nr. 1, sursele de venit ale FSC sunt non-economice și provin mai ales din România (peste 60,86%, FSC reușind în perioada 2008 – 2012 să atragă finanțări importante de la Guvern – Legea 34, de la Consiliul Local și Județean, dar și de la Casa Asigurărilor de Sănătate). Ponderele veniturilor din activități generatoare de venit a fost mică, de numai 3,42%, provenind din servicii diverse, vânzări diverse și training.

Tabel nr. 1: Surse de finanțare în perioada 2008 - 2012

Sursa/An	2008	2009	2010	2011	2012	TOTAL	%
Fonduri din străinătate (UK, FRANCE, NETHERLANDS, USA, NORWAY)	185,702	749,928	370,603	143,426	233,426	1,683,085	39.14%
Fonduri din România	349,288	386,089	596,784	807,493	477,876	2,617,530	60.86%
A. Consiliul Local și Județean	58,535	46,487	96,009	100,043	149,027	450,102	10.47%
B. Guvern - Legea 34 MMPS	47,408	75,592	82,000	172,107	142,453	519,560	12.08%
C. Casa Asigurărilor de Sănătate	19,510	17,495	17,423	14,493	23,331	92,253	2.15%
D. Fundraising	63,971	58,347	82,525	75,892	52,434	333,169	7.75%
E. Venituri din activități generatoare de venit	23,500	27,176	30,943	31,313	33,980	146,912	3.42%
servicii diverse	23,500	15,678	5,010	7,926	658	52,772	
vânzări produse		4,103	14,092	7,288	23,702	49,185	
training		7,395	11,841	16,099	9,620	44,955	
F. Altele	136,364	160,992	287,884	413,645	76,650	1,075,536	25.01%
TOTAL	534,990	1,136,017	967,387	950,919	711,302	4,300,615	100.00%

Sursa: date de teren, furnizate de Departamentul Financiar Contabil al FSC, iunie 2013

Grafic nr. 1 Structura surselor de finanțare în perioada 2008 – 2012 (%)

Sursa: date de teren, furnizate de Departamentul Financiar Contabil al FSC, iunie 2013

O detaliere a categoriilor mari de surse de finanțare indică o fundație dinamică, cu surse de finanțare foarte diversificate: externe (Relief Fund for Romania – UK, Innovation Norway, International Organization for Migration, EEA Grants, Hope for the Future, Fire Station PT Project, Rațiu Family Foundation, Liberty Global Europe, CAST, Sarah Feather, Music and Therapy, Emerald park Charity, Libra, Life, Colin Williams, Matra Programme etc.), și multe finanțări interne - de la guvern, locale, județene, inclusiv de la consiliile locale din rural, decontări cu Casa Asigurărilor de Sănătate, Spitalul Bacău, finanțări Kaufland, Petrom, Vodafone, subvenții AJOFM etc.

Analizând evoluția ponderilor categoriilor de surse de finanțare în total venituri, se poate observa din Tabelul nr. 2 că, exceptând anul 2009, sursele de finanțare au provenit predominant din fonduri din România. Privind în detaliu, se poate observa că ponderea surselor de finanțare de la Consiliul Local și Județean a înregistrat o tendință de creștere în perioada 2009 – 2012, cu o rată de creștere accentuată de 99,14% în anul 2012 față de anul 2011. Aceeași tendință se observă și privind sursele de finanțare de la Guvern – legea 34 MMPS, cu o rată de creștere accentuată de 113,57% în 2011 față de 2010. O rată de creștere accentuată de 115,78% se observă în 2012 față de 2011 și în cazul ponderii surselor provenind de la Casa de Asigurări de Sănătate. Ponderea veniturilor din activități generatoare de venit în total surse finanțare a înregistrat și ea un trend crescător în perioada 2009 – 2012, dar fără rate de creștere spectaculoase, ajungând ca în anul 2012 să reprezinte 4,77% din total finanțări.

Tabel nr. 2: Evoluția ponderilor categoriilor de surse de finanțare în total venituri, în perioada 2008 – 2012 (%)

Sursa/An	2008	2009	2010	2011	2012
Fonduri din străinătate (UK, FRANCE, NETHERLANDS, USA, NORWAY)	34,71	66,01	38,30	15,08	32,81
Fonduri din România	65,28	33,98	61,69	84,91	67,18
A. Consiliul Local și Județean	10,94	4,09	9,92	10,52	20,95
B. Guvern - Legea 34 MMPS	8,86	6,65	8,47	18,09	20,02
C. Casa Asigurărilor de Sănătate	3,64	1,54	1,80	1,52	3,28
D. Fund raising	11,95	5,13	8,53	7,98	7,37
E. Venituri din activități generatoare de venit	4,39	2,39	3,19	3,29	4,77
F. Altele	25,48	14,17	29,75	43,49	10,77
TOTAL	100	100	100	100	100

Sursa: calcule autor în baza datelor din Tabel nr. 1

Management financiar – aspecte financiar - contabile și fiscale

Până în anul 2013 s-a lucrat pe bază de conturi analitice pe proiecte derulate și pe categorii de activități generatoare de venit. Începând cu anul 2013, contabilitatea este separată pentru unitatea protejată Activ Mozaic.

2. DESCRIEREA ACTIVITĂȚII GENERATOARE DE VENITURI

Produsele / serviciile - principalele caracteristici / performanțe

Serviciile de formare profesională furnizate contra cost:

1. Curs *Lucrător prin arte combinate*, cod COR 532903 – curs inițiere 21 ore

Recunoscut la nivel național de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale și Persoanelor Vârștnice și Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.

La finalul cursului cursanții dobândesc următoarele competențe:

- Comunicare interpersonală
- Efectuarea lucrului în echipă
- Planificarea activităților specifice
- Urmărirea respectării drepturilor și intereselor beneficiarului
- Monitorizarea evoluției beneficiarului
- Pregătirea sesiunilor de lucru
- Stimularea/dezvoltarea prin mișcare
- Stimularea/dezvoltarea prin artă vizuală
- Stimularea/dezvoltarea prin muzică
- Stimularea/dezvoltarea prin teatru și joc

2. Curs *Lucrător prin arte combinate*, cod COR 532903 – curs perfecționare 21 ore

Recunoscut la nivel național de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale și Persoanelor Vârștnice și Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.

La finalul cursului cursanții dobândesc următoarele competențe:

- Comunicare și relaționare în cadrul echipei
- Organizarea și efectuarea lucrului în echipă
- Planificarea și organizarea activităților specifice
- Urmărirea respectării drepturilor și intereselor beneficiarului
- Monitorizarea evoluției beneficiarului
- Pregătirea sesiunilor specifice
- Stimularea/dezvoltarea prin artă vizuală
- Stimularea/dezvoltarea prin muzică
- Stimulare senzorială
- Aromaterapie și relaxare
- Masaj prin atingere și vorbe
- Comunicarea prin mișcare

Produsele realizate în Atelierul Activ Mozaic:

În cadrul atelierului sunt realizate cu pasiune și migală, de voluntarii dar și de copiii și bătrânii asistați de către FSC, o gamă variată de produse, uneori chiar unicat, din fimo, lemn, lut sau materiale ecologice.

În prezent atelierul are următoarele grupe de produse:

1. bijuterii hand-made: seturi, coliere și pandantive fimo, inele, cercei fimo, brățări, clame de păr, pandantive de piatră;
2. brățări: brățările prieteniei, brățări împletite;

3. obiecte decorative din lemn: rame foto, tablouri decorative, cutiuțe bijuterii, oglinzi cu ramă de lemn, raft perete, ceas pictat cu tehnica șervețelului;
4. genți: genți din material reciclat, genți plic, portfard, genți blugi;
5. tablouri;
6. obiecte decorative din lut;
7. cadouri personalizate: decorațiuni birou, magneti, declarații de dragoste, ramă foto cu inscripționarea mesajului la alegere etc.
8. felicitări imprimate;
9. produse sărbători: felicitări, decorațiuni.

În viitor se dorește și dezvoltarea unui atelier de tâmplărie și a unui atelier de croitorie.

Prețurile acestor produse sunt mici comparativ cu media de pe piață, avantajul competitiv (de cost) al atelierului față de alți producători obișnuiți de decorațiuni, provine din faptul că adesea produsele sunt realizate de voluntari și din materiale reciclate. Foarte cerute au fost produsele personalizate, dar și bijuteriile, obiectele din lut, ramele foto; trendul pozitiv al vânzărilor provine și din faptul că mereu sunt realizate produse noi, unicat, frumoase.

Evoluția cifrei de afaceri pe activități și grupe de produse/servicii

Evoluție încasări din furnizarea cursului Lucrător prin arte combinate – inițiere și perfecționare în perioada 2009 – 2012:

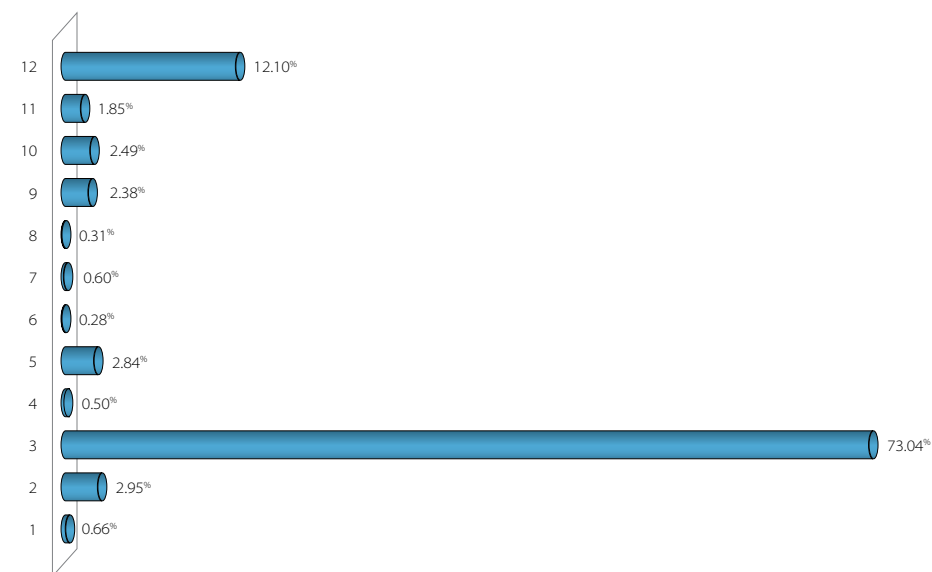
An	2009	2010	2011	2012
Încasări	7,395	11,841	16,099	9,620

Sursa: date de teren, furnizate de Departamentul Financiar Contabil al FSC, iunie 2013

Evoluție încasări din vânzarea produselor realizate în atelierul Activ Mozaic în anul 2012:

Descriere	Ian.	Feb.	Mar.	Apr.	Mai.	Iun.	Iul.	Aug.	Sep.	Oct.	Nov.	Dec.	Total LEI	Total Euro	%
Campanie 8 Martie Kaufland	-	-	76.720	-	-	-	-	-	-	-	-	-	76.720	17.049	72%
Vânzări targuri	-	-	1.184	532	777	295	639	330	2.535	2.656	1.974	8.765	19.688	4.375	18%
Vânzări felicitări	707	3.150	-	-	-	-	-	-	-	-	-	250	4.107	913	4%
Vânzări Crăciun	-	-	-	-	2.250	-	-	-	-	-	-	3.895	6.145	1.366	6%
Total	707	3.150	77.904	532	3.027	295	639	330	2.535	2.656	1.974	12.910	106.660	23.702	100%
	0.66%	2.95%	73.04%	0.50%	2.84%	0.28%	0.60%	0.31%	2.38%	2.49%	1.85%	12.10%	100.00%	100.00%	

Sursa: date de teren, furnizate de Departamentul Financiar Contabil al FSC, iunie 2013

Sursa: date de teren, furnizate de Departamentul Financiar Contabil al FSC, iunie 2013

Descrierea pieței

Serviciile de formare profesională au o piață națională, până în prezent fiind livrate sesiuni de formare în București, Constanța, Galați, Sibiu, Sighișoara.

Produsele realizate în atelierul Activ Mozaic vizează preponderent piața regională Bacău și sunt comercializate în principal în cadrul târgurilor în Cora, în Mall, dar și cu ocazia târgurilor specializate pentru unități protejate, ONG-uri, târguri organizate cu ocazia sărbătorilor de Paște și Crăciun din București. De asemenea, piața țintă este reprezentată și de sponsorii fundației care fac comenzi direct de pe catalogul atelierului și de pe site. Echipa atelierului este foarte dinamică, sunt organizate foarte des standuri cu vânzare în cadrul a numeroase evenimente desfășurate în oraș (Gala Premiilor Comunității Băcăuane, Ateneu, în centrul orașului). De asemenea, se colaborează cu firme de decorațiuni implicate în organizarea de nunți, botezuri, evenimente private. Așadar, chiar dacă criza economică a diminuat numărul sponsorilor fundației, faptul că s-a întărit parteneriatul cu autoritățile locale și cu comunitatea, a menținut cota de piață câștigată.

Evoluția cererii de produse/servicii pe segmentele de piață; evoluția numărului de clienți; aspecte privind concurența

Evoluția participanților la cursuri în perioada 2008 – 2012 indică o cerere foarte mare pentru cursul Lucrător prin arte combinate - inițiere și perfecționare, așa cum am arătat anterior un curs foarte apreciat datorită experienței echipei. Echipa FSC promovează cursul online în cadrul Rețelei de Artă pentru Comunitate Împreună - <http://www.impreuna.arts.ro/>, rețea ce reunește în prezent peste 2215 membrii, dar și printr-un Newsletter trimestrial.

Cursuri	Persoane calificate în perioada 2008 - 2013
Lucrător prin arte combinate - inițiere	1431
Lucrător prin arte combinate - perfecționare	212

Evoluția vânzărilor produselor atelierului Activ Mozaic în anul 2012 indică o sezonabilitate ridicată, cu vârfuri de vânzare în lunile de sărbători – 8 Martie, Paște, Crăciun. Acreditarea recentă a atelierului ca unitate protejată, crează premisele creșterii vânzărilor prin atragerea unei alte piețe țintă – companii din județ.

În privința atelierului, concurența nu este puternică dar nici de neglijat, constând mai ales din produse decorative realizate de persoane fizice, produse realizate de DGASP și comercializate în târgurile locale. Echipa atelierului este preocupată de atragerea de noi clienți și de menținerea celor actuali, iar în acest sens se remarcă contribuția Departamentului de PR și Evenimente, activitățile de marketing și vânzări realizate de reprezentanții atelierului fiind: catalog de produse profesionist, newsletter lunar către o bază de date de peste 3000 persoane, magazin online www.activmozaic.ro unde pot fi vizualizate și comandate produsele, cu livrare gratuită în Bacău, transport ramburs prin poștă – gratuit, transport prin curier contra cost. Așadar, succesul echipei FSC în activitățile economice și potențialul de dezvoltare în viitor, rezultă și din faptul că au o strategie de marketing dinamică și eficientă.

RESURSE UMANE, CONDUCEREA ȘI MANAGEMENTUL

Consiliul Director

Organul de conducere și administrare al fundației este Consiliul Director, alcătuit dintr-un număr impar de membri. Președintele Consiliului de Administrație îndeplinește și funcția de președinte al fundației, pe perioadă nedeterminată.

Controlul activității financiare poate fi exercitat de către un cenzor sau de către o comisie de cenzori formată dintr-un număr impar de membri, dintre care cel puțin unul are calitate de contabil autorizat sau expert contabil.

Actualul Consiliu Director este format din președintele fundației, 3 persoane care provin din mediul de afaceri și unul din mediul bancar. Contribuția acestora este în special pentru stabilirea strategiei, a obiectivelor pe termen mediu și lung, promovarea organizației în comunitate și oferirea de feed-back din comunitate.

Echipa managerială

Managementul fundației este asigurat de un director și un supervisor programe. Există de asemenea coordonatori de programe pentru: servicii de îngrijiri comunitare pentru persoane vârstnice, IMPART – tehnici de lucru prin arte combinate, servicii sociale și medicale integrate în mediul rural, programe fundraising, program voluntari și implicare comunitară.

Personalul

FSC are 126 de salariați și 200 de voluntari implicați direct în programele organizației. La 31 decembrie 2012 personalul salariat era structurat astfel:

- echipa managerială: 2 persoane;
- echipa administrativă: 3 persoane;
- echipa coordonare activități: 6 persoane;
- echipa fundraising: 2 persoane;
- echipa centre copii: 26 persoane;

- echipa lucru vârstnici: 72 persoane;
- echipa traineri: 8 persoane;
- echipa secție Activ Mozaic: 5 persoane;
- echipa coordonare voluntari: 2 persoane;

Din numărul total de angajați ai fundației, 50 de persoane aparțin grupurilor vulnerabile. Ele provin din zonele rurale foarte sărace, cu risc de marginalizare socială. Dintre acestea, 10 sunt de etnie rromă și lucrează ca îngrijitoare la domiciliu, iar 2 sunt persoane cu dizabilități, amândouă activând în cadrul unității protejate „Activ Mozaic”.

Primul lucru care trebuie semnalat în cazul FSC este acela că, de-a lungul timpului, nu au existat fluctuații mari de personal. Sunt oameni în echipa organizației care i-au fost alături încă de la înființare și care s-au dezvoltat și au evoluat împreună cu aceasta.

Anual are loc evaluarea personalului salariat și voluntar. În funcție de rezultatele evaluării se stabilește participarea acestora la cursuri specifice pentru activitatea pe care o desfășoară sau cursuri de dezvoltare personală pentru dezvoltarea stimei de sine (mai ales în mediul rural), creșterea abilităților de lucru și integrare în echipă, comunicare etc. În urma evaluării poate fi desemnată o persoană din rândul angajaților care să ajute persoana care are probleme de integrare în echipă să depășească aceste bariere – un mentor.

Politica salarială nu depinde de rezultatele evaluării ci de reglementările în vigoare – lucrându-se cu fonduri publice, salariile sunt la nivelul celor din instituțiile bugetare. Rezultatele deosebite în activitate sunt recompensate prin prime.

La angajare fiecare nouă persoană primește „Ghidul angajatului”, care conține o colecție de regulamente și proceduri ale FSC, dar și o descriere a momentelor principale din istoria organizației, misiunea, programele derulate și obiectivele acesteia.

Ghidul cuprinde următoarele capitole: politica resurselor umane (angajare, fișa postului, încetarea relațiilor de muncă), codul de conduită, folosirea resurselor FSC, organizarea la locul de muncă, programul de lucru și prezența, timpul liber, standarde și performanță, comunicare în cadrul FSC, lucrul cu documente, anexe.

Voluntari – atribuții, număr de ore lucrate

Anual FSC beneficiază de sprijinul unui număr de aproximativ 200 voluntari. În anul 2012 fundația a înregistrat un număr de 286 de voluntari, dintre care 40 din UK. În total acestia au însumat 31326 ore de voluntariat iar de serviciile lor au beneficiat 1438 copii și 260 pacienți ai Secției de Neurologie a Spitalului Județean Bacău.

Voluntarii au fost implicați în multiple proiecte:

- Sprijin pentru pacienții din secția de Neurologie a Spitalului Județean Bacău – 40 de voluntari;
- Centrele pentru copii - 60 de voluntari implicați;
- Îngrijire la domiciliu – 40 de voluntari;
- Școlile de vară – 140 de voluntari;
- Atelierul Mozaic – 30 voluntari;
- Centrele pentru copii aparținând GDASPC Bacău – 56 voluntari.

SURSE DE DATE ȘI INFORMAȚII – DOCUMENTE FOLOSITE

- Rapoarte anuale FSC
- Statutul fundației
- Actele constitutive
- Date financiar-contabile furnizate de Departamentul Financiar Contabil FSC, iunie 2013

Studiu de caz

Fundația „Pentru Voi”

1. ORGANIZAȚIA – ASPECTE GENERALE

Forma de organizare – legală, scurt istoric de la constituire

Fundația „Pentru Voi” s-a înființat în anul 1996, cu scopul de a oferi servicii sociale comunitare pentru adulții cu dizabilități intelectuale. A fost înființată de organizația părinților cu copii cu dizabilități intelectuale „Societatea Română Speranță” și de organizația olandeză Festog.

Principalele repere în timp, evoluții, scop, misiune, principalele programe

Fundația „Pentru Voi” oferă cea mai complexă paletă de servicii sociale comunitare pentru adulții cu dizabilități intelectuale din România.

Viziune

„Ne dorim o lume în care persoanele cu dizabilități de dezvoltare să aibă drepturi și șanse egale, să beneficieze de sprijinul de care au nevoie, să fie respectate, având la bază credința noastră că toate persoanele sunt egale și ar trebui valorizate, dizabilitatea fiind o problemă ce aparține domeniului drepturilor omului”.

Misiune

Creșterea calității vieții persoanelor cu dizabilități de dezvoltare și a familiilor acestora.

Obiectivele principale:

- Crearea de servicii sociale comunitare;
- Sprijinirea angajării în muncă a persoanelor cu dizabilități intelectuale;
- Elaborarea de politici publice bazate pe Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități;
- Monitorizarea respectării drepturilor omului pentru persoanele cu dizabilități intelectuale;
- Sprijinirea familiilor;
- Creșterea conștientizării comunității cu privire la dizabilitatea intelectuală.

Încă de la înființare, „Pentru Voi” s-a structurat ca un factor de răspuns la problematica specifică grupului țintă vizat, adulți cu dizabilități intelectuale, în condițiile în care era singura organizație de acest tip în partea de vest a țării.

Parteneriatul de lungă durată cu Primăria și Consiliul Local al Municipiului Timișoara, relațiile de cooperare guvernamentală și internațională, precum și dezvoltarea unei întreprinderi sociale au

contribuit la dezvoltarea serviciilor și activităților desfășurate de „Pentru Voi”. În prezent, Centrul de Servicii Sociale „Pentru Voi” funcționează ca unitate de asistență socială a Primăriei Timișoara.

Fiecare serviciu abordat și dezvoltat de fundație are ca punct de plecare o nevoie reală și imperativă identificată. Nevoia persoanelor cu dizabilități intelectuale de a se angaja în activități cu sens, de a se face utili și a câștiga respectul celorlalți, precum și nevoia lor primară de socializare, de apartenență, au dus la apariția celor trei centre de zi: „Împreună” în anul 1997, „Ladislau Tácsi” în anul 2007 și „Noi Orizonturi” în anul 2012. Locuințele protejate au venit ca răspuns la două întrebări convergente: unde se pot duce, atunci când trec pragul maturității, copiii insituționalizați cu dizabilități intelectuale și unde pot fi îngrijiți adulții ale căror familii nu mai au resurse materiale, afective ori competențe pentru a se confrunta cu dizabilitățile lor. Astfel au fost create în timp cele 5 locuințe sociale pentru tineri și adulți cu dizabilități intelectuale.

Problemele pasagere apărute în familiile adulților cu dizabilități intelectuale au dus la înființarea Centrului Respiro în anul 2007. Nevoia de extindere și diversificare a abilităților sociale ale beneficiarilor și-a găsit răspunsul în serviciile de acompaniament social.

Deoarece mulți dintre tinerii cu dizabilități sunt capabili să îndeplinească diferite activități lucrative, cu condiția ca cineva să sprijine pas cu pas inserția lor profesională, a fost inițiat serviciul de angajare asistată în muncă. Sistemul de angajare asistată în muncă a fost introdus în premieră în România, de către Fundația „Pentru Voi”, în anul 1999, la Timișoara. Angajarea sprijinită sau asistată este o opțiune de angajare care facilitează munca în locuri de muncă obișnuite de pe piața liberă a muncii pentru persoanele cu dizabilități. Nevoia de servicii de angajare asistată este foarte mare: astfel, conform studiului cuprins în publicația „Autismul nu dispăre la 18 ani!”, nevoile de servicii, așa cum au fost ele ierarhizate în special de către părinți, vizează: centru de zi – 100%, *angajare asistată* – 52%, *servicii la domiciliu* – 33%, *locuințe protejate* – 14%.

Activitatea Fundației „Pentru Voi” este structurată pe: servicii sociale, unitate protejată (a cărei activitate va fi prezentată pe larg la descrierea activității economice), autoreprezentare, lobby și advocacy, fundraising, centru resursă.

Servicii sociale

Centre de zi

În anul 1996, fundația „Pentru Voi” a încheiat o convenție de colaborare cu Inspectoratul de Stat pentru Persoane cu Handicap Timiș, avizată de Secretariatul de Stat pentru Handicapați. Pe baza convenției s-a înființat prin Ordinul nr. 174/19.12.1996 „**Centrul de recuperare și integrare socio profesională a persoanelor cu handicap**” – primul centru de zi pentru adulți cu dizabilități intelectuale din România. Încă de la înființare acesta a fost finanțat de către Consiliul Local al Municipiului Timișoara.

Anul următor fundația și-a concentrat resursele pe demararea activităților centrului de zi. Pentru aceasta, în colaborare cu fundația olandeză Festog, prin programul MATRA, au avut loc cursuri de formare cu scopul profesionalizării asistenței persoanelor cu dizabilități, cursuri care vor continua și în anul 1998. Inițial au fost 20 de beneficiari dar, datorită presiunilor din partea familiilor, numărul lor a crescut la 53 până la finele anului.

În anul 1999, capacitatea centrului s-a mărit la 70 beneficiari. În plus, s-a constituit o grupă de lucru cu profil textil, s-a înființat un cabinet medical, un cabinet psihologic și de consiliere parentală, un birou de job-seeking, sală de fizioterapie.

Activitățile lucrative în care sunt implicați beneficiarii:

- Copy Centre: are 18 beneficiari și este coordonat de doi educatori specializați. Printre activitățile atelierului amintim: copiere, scanare, listare alb-negru și color, înfoliere, îndosariere, realizare cărți de vizită, legitimații, ecusoane, etichete, diplome, afișe, cataloage, pliante, fluturași, mape, calendare personalizate etc.
- Decorațiuni: are 20 de beneficiari care contribuie la realizarea produselor din acest atelier, coordonați de doi educatori specializați. Unii dintre aceștia reușesc să manufactureze un produs de la început la sfârșit. Gama de produse realizate de ei include: activități de croitorie (trăistuțe, șorturi și mănuși de bucătărie, perne de scaun și ornamentale), decorațiuni, coliere, brățări împletite din ață, felicitări, aranjamente florale, produse de sezon, produse personalizate cu Sf. Valentin, 1 Martie, 8 Martie, Sf. Nicolae, Crăciun și Paști (felicitări, săculeți de cadou, cizmulițe, aranjamente florale, mărțișoare).
- Atelierul de ambalaje. Atelierul a fost înființat în 2004, iar activitatea acestuia se bazează pe contractul pe termen lung încheiat cu firma Kromberg&Schubert. Aceasta a externalizat din linia de producție operațiuni precum asamblarea unor piese de plastic care deservește la sistemul de airbag de la mașini, sortare de pungii, pe care beneficiarii de la „Pentru Voi” le realizează cu mult entuziasm. Cei 17 beneficiari ai atelierului au fost selectați pe baza abilităților lor de a lucra la diferite comenzi de asamblare, sortare, ambalare, operațiuni care necesită răbdare, atenție și îndemănare.
- Atelierul de bricolaj: are 23 beneficiari, coordonați de doi educatori specializați. Este un atelier care grupează beneficiarii cu abilități fizice mai bune. Activitatea acestei grupe se compune din mici lucrări de întreținere, reparații și tâmplărie necesare în centru, echipe mobile de curățenie și grădinarit, confecționarea lumânărilor, a plăsuțelor de cadouri și a iconițelor de gips, precum și activități provenite din comenzile companiei internaționale Kromberg&Schubert. O parte dintre beneficiarii acestei grupe se ocupă de întreținerea grădinii terapeutice a Fundației „Pentru Voi” începând cu pregătirea terenului și plantare până la recoltarea acestora.

În anul 2005 a început construcția unui alt centru, „Ladislau Tácsi”, special proiectat pentru a răspunde nevoilor persoanelor cu dizabilități severe și comportament provocator. Lucrările s-au finalizat în anul 2006, dar a fost inaugurat oficial în anul 2007. Centrul oferă servicii de îngrijire și terapii specializate, pe baza unui plan individualizat de servicii, unui număr de 42 beneficiari.

Activitățile desfășurate în cadrul centrului sunt menite să dezvolte autonomia personală a beneficiarilor până la nivelul maxim posibil, să sprijine participarea acestora la viața comunității și totodată să le ofere ocazia de a se recrea și de a-și petrece timpul în compania altor tineri. În acest scop, în programul săptămânal sunt cuprinse:

- Dezvoltarea autonomiei personale și sociale (activități gospodărești, abilități sociale, igiena personală, educație pentru sănătate, educație sexuală, ieșiri în diferite locații din comunitate - ocazie cu care sunt învățate sau exersate normele de comportament social).
- Exersarea deprinderilor de comunicare verbală și non-verbală, formarea și dezvoltarea abilităților de receptare și exprimare a mesajelor, cunoașterea sensului cât mai multor cuvinte uzuale și asocierea lor cu obiectele, cunoașterea semnificației unor simboluri (pictograme, fotograme, semne de circulație etc).

- Activitățile artistice (dans, teatru, pictură, modelaj, artizanat, euritmie, muzică) permit expolarea vizuală, tactilă, auditivă a realității înconjurătoare, utilizarea formelor, mărimilor, spațiului, modelelor, texturilor pentru a reprezenta anumite idei sau sentimente; utilizarea vocii, a sunetelor, a instrumentelor simple muzicale pentru a comunica sau exprima sentimente etc.
- Educație cognitivă, ce vizează achiziția unor noțiuni de orientare temporo-spațială; cunoașterea mediului înconjurător; stimularea și formarea capacităților de identificare a obiectelor, de clasificare a acestora după diverse criterii, de analiză a raporturilor dintre acestea (mai mare, mai mic etc.), precum și rezolvarea unor probleme legate de propria persoană.
- Psihomotricitate fină și grosieră
- Activități sportive, jocuri și concursuri
- Stimulare senzorială și relaxare, utilă atât pentru detensionare, cât și pentru educarea sensibilității persoanelor cu retard mental sever și profund. În fiecare zi se desfășoară activități adresate câte una dintre cele cinci simțuri: vizual, olfactiv, gustativ, auditiv, tactil-kinestezic.
- Activități recreative: tabere de vară, petreceri pentru beneficiari
- Kinetoterapie
- Consiliere individuală, grupuri de suport

Activități lucrative (grădinărit, menaj, efectuarea unor operații din diferite procese de producție, de exemplu, asamblarea clipsurilor pentru cablurile de curent etc.), care le oferă oportunitatea de a fi utili; faptul că prin aceste activități li se redă statutul de adult, de membru al societății care are un rol în bunul mers al lucrurilor, toate acestea reduc enorm efectele negative precum anxietatea, frustrarea, agresivitatea, panica, depresia. Energia persoanei este canalizată către o activitate utilă, care îi alimentează mândria, încrederea în sine, sentimentul valorii personale.

În anul 2012, în cadrul proiectului „Economia socială - o șansă pentru persoanele cu dizabilități intelectuale”, cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 „Investește în oameni!” – a fost construit și deschis **centrul de zi „Orizonturi Noi”**, în extinderea atelierelor unității protejate „Pentru Voi”.

Acest nou centru sprijină integrarea în muncă a 30 persoane cu dizabilități intelectuale din Timișoara. În cadrul centrului funcționează de luni până vineri un atelier copy center (mini-tipografie) și se desfășoară și activități externalizate de companiile cu care colaborează unitatea protejată „Pentru Voi” - precum este sortarea bețelor de înghețată.

Angajare în muncă asistată

În anul 1999 Fundația „Pentru Voi” creează serviciul de angajare asistată. Conform Nomenclatorului instituțiilor de asistență socială, serviciile de integrare/reintegrare profesională intră în categoria serviciilor sociale care se furnizează persoanelor adulte cu dizabilități, deoarece, datorită restantului funcțional și a unor limitări impuse de natura handicapului, acestea întâmpină dificultăți atunci când vorbim de inserția pe piața muncii. Totodată, Fundația este acreditată pentru servicii de informare și consiliere și de mediere pe piața muncii de către AJOFM Timiș. Serviciul are patru angajați: coordonator serviciu (part-time), psiholog (part-time), job seeker (full-time) și job coach (full-time).

Rezultatele serviciului de angajare asistată se văd în anul 2002 când, la sfârșitul anului, 5 angajați ai centrului au fost angajați cu contract de muncă și normă întreagă, iar 3 cu contract de prestări servicii pe piața liberă.

Prin acest serviciu fundația oferă sprijin permanent pentru angajații pe piața liberă a muncii și cei din cadrul Unității Protejate „Pentru Voi”, autorizată conform legii 448/2006. Aceasta oferă produse și servicii prin atelierelor ce le cuprinde – copy center, decorațiuni, asamblare, bricolaj, echipă mobilă și brutărie.

Angajarea în muncă este un proces continuu, numărul angajaților fiind variabil, însă, fundația își propune să identifice locuri de muncă potrivite abilităților cât mai multor beneficiari ai serviciilor lor.

În realizarea acestui obiectiv, fundația se bazează pe cât mai multe colaborări cu firme din Timișoara și alte orașe din România, colaborări prin care persoanele cu dizabilități intelectuale fac un pas important în viața lor, în ceea ce privește incluziunea și participarea la viața comunității, acestea preluând statutul de angajat.

Locuințe protejate

În anul 1999 fundația înființează locuința protejată **DINA** (Dezinstituționalizare, Integrare, Normalizare, Acum), care prezintă sub forma unui apartament și are un grad maxim de protecție: un educator oferă permanent sprijin și îndrumare beneficiarilor. Începând cu anul 2000, locuința protejată DINA a căpătat finanțare de la bugetul local.

Anul 2001 a marcat demararea lucrărilor la cea de-a doua locuință protejată – **DINU** (Dezinstituționalizare, Integrare, Normalizare, Urgent) – într-o localitate de lângă Timișoara, la Săcălaz. Și această locuință a fost concepută cu un grad maxim de protecție: un educator oferă permanent sprijin și îndrumare beneficiarilor.

În 2003 este inaugurată a treia locuință protejată – **LAURA** – un apartament cu 3 camere locuit de trei tineri cu dizabilități intelectuale care provin din instituții. Locuința are un grad moderat de protecție: beneficiarele sunt angajate și își gestionează cu ajutor minim programul zilnic, întreținerea locuinței sau activitățile de timp liber.

O nouă locuință socială - **DORA** - a fost inaugurată în luna noiembrie 2006. Apartamentul cu patru camere, care găzduiește patru beneficiare, este situat în cartierul Freidorf, într-un bloc obișnuit. Beneficiarele provin din instituții, au locuit o perioadă la DINA sau DINU, iar în prezent sunt angajate (au locuri de muncă protejate sau obișnuite) și reușesc să realizeze cu sprijin planificat activitățile cotidiene.

În toamna anului 2008 au început lucrările pentru construirea primei locuințe maxim protejate din România – **CRISTIAN**, special concepută pentru nevoile a 6 persoane cu dizabilități intelectuale severe, locuință care a fost inaugurată în primăvara anului 2009.

Locuința protejată **OVIDIU** pentru 3 persoane cu dizabilități de dezvoltare renovată recent, în aprilie 2013, urmare a unei donații de 15000 Euro din partea Comitetului de Acțiune pentru România din Winterswyk, organizație care în aprilie 2013 și-a încheiat activitatea, și care a dorit ca această donație să fie ultimul său proiect din România în semn de apreciere pentru activitatea Fundației "Pentru Voi".

Servicii de respiro

Fundația "Pentru Voi" a lansat în octombrie 2007, primul Centru Respiro pentru adulți cu dizabilități intelectuale din România. Acest centru s-a înființat ca urmare a parteneriatului public-privat între Fundația "Pentru Voi" și Primăria Municipiului Timișoara.

Centrul oferă găzduire pe termen scurt – maxim 30 de zile pe an pentru persoane adulte cu dizabilități de dezvoltare. În acest timp, familiile beneficiarilor au la dispoziție o perioadă de repaus în îngrijirea persoanei cu dizabilități. Este deschis 24 ore / zi, șapte zile / săptămână și poate acoperi nevoile a trei persoane simultan, pentru o perioadă limitată (până la trei săptămâni). Singura contribuție este de 8,5 lei / zi / persoană și acoperă cheltuielile de alimente și administrative.

Doar persoanele cu dizabilități intelectuale din Timișoara pot accesa acest serviciu. Acestea pot beneficia simultan și de servicii de recuperare în cadrul centrului de zi.

Serviciile oferite:

- Supraveghere, îndrumare: pentru activități de autogospodărire, igienă personală și a locuinței, menaj, pregătirea mesei, cumpărături etc.
- Asigurarea hranei: contribuția beneficiarului la cheltuielile de hrană și întreținere este de 8,5 RON / zi, aceasta fiind și singura contribuție pe care beneficiarii acestui serviciu trebuie să o plătească.
- Programe educaționale: referitoare la norme de comportament social, abilități academice, de igienă, de educație sexuală, de comportament în societate, auto-gospodărire.
- Activități de socializare: participare la evenimente cultural-artistice, vizite în diferite instituții, petreceri, ieșiri în oraș etc.
- Consiliere psihologică: evaluare/reevaluare, realizarea profilului psihologic, consiliere individuală și de grup.
- Administrarea medicației: conform schemei de administrare de la medicul curant, schema pe care aparținătorii sunt obligați să o trimită, alături de medicația necesară pentru întreaga perioadă, în momentul în care beneficiarii vin la centrul Respiro.
- Sprijin în obținerea drepturilor prevăzute de legislația în vigoare: informare, consiliere, îndrumare, sprijin.

Servicii la domiciliu

În anul 2010 a fost înființat serviciul la domiciliu pentru 13 persoane adulte cu dizabilități intelectuale. În cadrul acestui serviciu o echipă multidisciplinară - psiholog, asistenți sociali, kinetoterapeut, educatori specializați - oferă sprijin în situații critice (caz de boală, conflicte, rănire, vătămare etc.). În urma evaluării efectuate de către echipa pluridisciplinară, se stabilesc nevoile și sprijinul ce va fi acordat. În funcție de evaluare, se optează pentru anumite tipuri de activități:

- Dezvoltarea autonomiei personale
- Integritatea socială, socializare, autonomie socială
- Servicii de recuperare și reabilitare

- Normalizarea relațiilor de adaptare

Durata furnizării acestui tip de servicii este variabilă în funcție de specificitatea fiecărui caz, astfel că pe baza evaluării anuale efectuată de către echipa pluridisciplinară, se stabilesc nevoile și necesitatea continuării furnizării acestui serviciu sau se direcționează spre alt serviciu social.

Fundația „Pentru Voi” (în cadrul căreia este înființată Unitatea Protejată „Pentru Voi”) și Centrul de Servicii Sociale „Pentru Voi” – instituție publică finanțată de la bugetul local - are personalitate juridică diferită (fundație și instituție publică). Contabilitatea este separată pe cele două persoane juridice.

Contextul apariției și dezvoltării activității economice

Activitatea economică a apărut și s-a dezvoltat în mod firesc pornind de la terapia ocupațională desfășurată cu beneficiarii. Fundația "Pentru Voi" a obținut autorizarea unității sale protejate de către ANPH în 25 mai 2007, conform legii 448 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, iar din 2007 și până în prezent a dovedit, pe lângă rolul său primordial de inserție în muncă a persoanelor cu dizabilități intelectuale, și o evoluție ascendentă a veniturilor, o funcționare eficientă din punct de vedere economic, astfel încât prin veniturile obținute sunt cofinanțate serviciile sociale ale fundației.

Cadrul de funcționare a organizației – reglementări, politici publice, relații cu instituții publice, rețele din domeniu

Organizația funcționează în baza OG 26/2000 cu privire la asociații și fundații, este acreditată ca furnizor de servicii sociale pentru centrul de respiro, servicii la domiciliu.

De asemenea, în cadrul fundației este autorizată o unitate protejată conform Legii 488 care încadrează în muncă persoane cu dizabilități.

Conform datelor din Registrul electronic unic al furnizorilor acreditați de servicii sociale, publicat pe site-ul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Fundația „Pentru Voi” este acreditată pentru:

- servicii sociale la domiciliu pentru persoane adulte cu handicap: reintegrare profesională pe piața muncii, socializare (promovare relații sociale), activități socio-culturale;
- servicii sociale oferite în locuințe protejate, respectiv: servicii de bază pentru activitatea zilnică, orientare socială, consiliere psihologică, mediere socială, orientare profesională;
- servicii de respiro pentru adulți cu dizabilități intelectuale: servicii de suport pentru activitățile instrumentale ale vieții de zi cu zi, servicii de recuperare și reabilitare.

Centrul de Servicii Sociale „Pentru Voi”, sub umbrela căruia își desfășoară activitatea centrele de zi menționate anterior, locuințele protejate, centrul de respiro, are statut de instituție publică, în baza unei Convenții de colaborare încheiate cu Inspectoratul de Stat pentru Persoane cu Handicap Timiș, avizată de Secretariatul de Stat pentru Handicapați, și este finanțat de către Consiliul Local al Municipiului Timișoara încă de la înființare – 1996.

În anul 2005, conform Convenției de colaborare încheiată între Consiliul Local al Municipiului Timișoara și Fundația „Pentru Voi”, aprobată prin HCL nr. 207/2005, centrul intră în subordinea Consiliului Local „din punct de vedere al conducerii, finanțării, organizării, funcționării și activităților sociale prestate.”

Regulamentul de organizare și funcționare al Centrului de servicii sociale „Pentru Voi”, întocmit conform HG nr. 329/2003 pentru aprobarea regulamentelor cadru de organizare și funcționare a instituțiilor de protecție specială a persoanelor cu handicap și aprobat prin HCL nr. 241/2009, prevede la art. 7 că organigrama Centrului de servicii sociale „Pentru Voi”, numărul de personal, precum și bugetul se aprobă prin hotărâre a Consiliului Local al Municipiului Timișoara.

Regulamentul de organizare și funcționare, Organigrama și Statul de funcții ale Centrului de servicii sociale „Pentru Voi” au fost aprobate prin Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Timișoara nr. 233/04.12.2012. Centrul de Servicii Sociale Pentru Voi are un număr total de 70 de posturi.

Această convenție a fost realizată în baza legii privind parteneriatul public-privat. Comitetul Director al Centrului de Servicii Sociale este format dintr-un reprezentant al fundației, un părinte și un reprezentant al primăriei.

Pentru serviciile sociale furnizate în Centrul de Servicii Sociale Pentru Voi, există acreditări pentru serviciile sociale de tip centre de zi, locuințe protejate, centrul de respiro și serviciile de îngrijire la domiciliu.

În perioada 2000-2010, Consiliul Local finanța în proporție de 80% aceste servicii oferite în centrele de zi. Odată cu blocarea posturilor în sistemul public, pe măsură ce anumite persoane au plecat din sistem, au trebuit angajate altele, pentru că era nevoie de ele, angajare care s-a făcut de către fundație. Astfel, în ultimii ani ponderea finanțării de la Consiliul Local a scăzut la 50%.

Din motive de management, locuințele protejate au rămas sub umbrela fundației „Pentru Voi” și sunt finanțate de către aceasta.

Toate imobilele în care își desfășoară activitatea centrul și fundația – centrele de zi, locuințele protejate, centrul de respiro – sunt în proprietatea acesteia. Cheltuielile cu utilitățile se împart însă între autoritățile locale și fundație.

Centrul de Servicii Sociale și Fundația Pentru Voi au împreună 190 de beneficiari cu dizabilități intelectuale.

Centru resursă

Fundația oferă sesiuni de training și seminarii, organizează conferințe naționale și internaționale, publică, traduce și diseminează la nivel național broșuri, manuale din domeniul dizabilității intelectuale (Ghidul serviciilor de zi, Ghidul serviciilor respiro, Cum ar fi să am un loc de muncă, O soluție pentru firma mea – Angajarea în muncă a persoanelor cu dizabilități intelectuale, Autismul nu dispăre la 18 ani!).

Fundația desfășoară campanii de promovare a drepturilor persoanelor cu dizabilități intelectuale, luptă împotriva discriminării și face lobby pentru promovarea de legi și politici în sprijinul incluziunii sociale a acestora.

În anul 2010 „Pentru Voi” și Institutul pentru Politici Publice (IPP) solicita Parlamentului României să acorde prioritate legislativă problemelor persoanelor cu dizabilități.

Din 7 proiecte vizând în principal modificări ale legii-cadru privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, doar două au devenit legi, ambele promovând măsuri exclusiv pasive, 4 fiind respinse:

1. Legea nr. 359/2009 care prevede scutirea de la plata chiriei pentru suprafețele locative cu destinație de locuințe de stat sau de unitățile administrativ-teritoriale ale acestuia care sunt în folosința persoanelor cu handicap grav;
2. Legea nr. 360/2009 care prevede introducerea unor scutiri de impozit pe indemnizațiile de natură salarială și pensii pentru persoanele cu handicap grav sau accentuat.

Alegerile europarlamentare 2009 în limbaj ușor de înțeles

În apropierea alegerilor Europarlamentare, Fundația „Pentru Voi” din Timișoara a editat broșura „Alegeri europarlamentare 2009”, în limbaj ușor de înțeles, pentru a explica persoanelor cu dizabilități de dezvoltare procesul electoral.

Broșura care explică ce înseamnă alegerile europarlamentare, unde, când, cine și cum se votează, a fost tipărită în 100 de exemplare și poate fi descărcată pentru consultare în mod gratuit de pe pagina de internet a Fundației. Ea a fost trimisă în format electronic tuturor direcțiilor de asistență socială și protecția copilului din țară pentru a fi folosită ca material informativ pentru cei cu drept de vot. Broșuri similare au fost tipărite în toate cele 27 de țări ale Uniunii Europene, prin intermediul federației Inclusion Europe din care face parte și Fundația „Pentru Voi”.

Partidele față în față cu dizabilitatea

Fundația „Pentru Voi”, în colaborare cu Institutul pentru Politici Publice și Federația Incluziune România, a desfășurat campania „Partidele față în față cu dizabilitatea”. Campania și-a propus includerea tematicii dizabilității în agenda electorală, în perspectiva alegerilor parlamentare din 30 noiembrie 2009.

Campania „Partidele față în față cu dizabilitatea” a oferit Partidelor politice oportunitatea de a prezenta votanților modalitățile concrete prin care vor promova incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități intelectuale. Totodată, campania a vizat informarea persoanelor cu dizabilități, și a familiilor lor (adică un electorat de 1 milion și jumătate de votanți) pentru a vota în cunoștință de cauză.

Autoreprezentare

Fundația oferă sprijin continuu pentru 80 de autoreprezentanți prin intermediul seminariilor și cluburilor pentru autoreprezentanți. Aceștia au participat la conferințe naționale și internaționale. Fundația susține implicarea autoreprezentanților în EPSA – Platforma Europeană a Autoreprezentanților.

Federații și coaliții din care face parte Fundația „Pentru Voi”

Inclusion Europe - Federația Asociațiilor pentru Persoane cu Dizabilități Intelectuale din Europa

Scopul Federației este îmbunătățirea calității vieții persoanelor cu dizabilități intelectuale și a familiilor lor din Europa. Laila Onu a fost vicepreședinte al Inclusion Europe între 1992 – 1996. De atunci până în prezent a reprezentat România la nivelul Uniunii Europene prin participarea la evenimentele ce privesc problematica persoanelor cu dizabilități intelectuale. Fundația Pentru Voi a implementat în România în parteneriat cu Inclusion Europe proiectul „Capacity building” care s-a desfășurat între anii 2004 - 2005.

Inclusion International - Federația Asociațiilor pentru Persoane cu Dizabilități Intellectuale din întreaga lume

Scopul Federației este îmbunătățirea calității vieții persoanelor cu dizabilități intelectuale și a familiilor lor din întreaga lume. Fundația Pentru Voi în colaborare cu Inclusion Europe și Inclusion International a organizat în 2005 conferința internațională „Sărăcie și dizabilitate intelectuală în Europa”. Fundația Pentru Voi a participat la campaniile de advocacy și la evenimentele organizate pentru promovarea drepturilor cu dizabilități intelectuale.

The European Association of Service Providers for Persons with Disabilities (EASPD)

EASPD promovează egalizarea oportunităților pentru persoanele cu dizabilități prin oferirea unui sistem de servicii de calitate. EASPD reprezintă 8000 instituții prestatoare de servicii în domeniul dizabilității intelectuale din Europa. Fundația Pentru Voi este membru al federației din 2004 și până în prezent a participat la o serie de traininguri și seminarii organizate de EASPD unde și-a adus aportul în crearea unei „Voci comune” a organizațiilor prestatoare de servicii din domeniul dizabilității intelectuale care a fost promovată în cadrul Parlamentului Europei.

European Disability Forum (EDF)

EDF este o organizație umbrelă care reprezintă peste 50 de milioane de persoane cu dizabilități din Europa. Misiunea acesteia este de a asigura persoanelor cu dizabilități accesul deplin la drepturile omului prin participarea activă în dezvoltarea și implementarea politicilor Uniunii Europene. Fundația Pentru Voi a participat la diferite seminarii și conferințe organizate pentru promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități intelectuale din Europa.

Coaliția pentru Viața în Comunitate din Europa (ECCL)

ECCL este rezultatul unui efort național care promovează crearea de servicii comunitare de calitate ca și alternativă la instituționalizarea persoanelor cu dizabilități. Coaliția s-a născut ca și inițiativă a Inclusion Europe și Institutului pentru o Societate Deschisă – Institutul pentru Sănătate Mentală, Budapesta. Imediat după participarea Fundației pentru Voi la conferința anuală „Europe in Action” ce a avut loc în mai 2006 la Bruxelles, Pentru Voi a devenit membră a acestei coaliții.

Dizabnet

Rețeaua Dizabnet a fost înființată în 2006 și acționează ca o platformă de comunicare și reprezentare pentru prestatorii de servicii sociale în domeniul dizabilității, în complementaritate cu organizațiile care reprezintă interesele și drepturile persoanelor cu dizabilități și în acord cu documentele internaționale din acest domeniu (Convenția Națiunilor Unite cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități, Planul de Acțiune în domeniul Dizabilității al Consiliului Europei etc).

Surse de venit – non-economice și economice

Așa cum se poate observa din tabelele 1 și 2, începând cu anul 2011, o pondere importantă în sursele de finanțare (54,92% în 2011 și 63,82% în 2012) o dețin veniturile economice. Veniturile din activitatea economică sunt aferente activităților economice desfășurate în Unitatea Protejată Pentru Voi. Așadar, începând cu anul 2011 unitatea protejată a devenit unul dintre finanțatorii principali ai organizației.

În ceea ce privește sursele de venit non-economice, principalii parteneri, colaboratori și finanțatori ai Fundației pentru Voi sunt: Consiliul Local și Primăria Municipiului Timișoara, Uniunea Europeană

prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane POSDRU 2007-2013 Investește în oameni!, Clubul Rotary Elst-Overbetuwe - Olanda, Clubul Rotary Carmaux - Franța, Clubul Rotary Timișoara - România și Fundația Rotary International, United Way Romania, Fundațiile Prietenii Speranței și WACR, Comisia Europeană prin Programul Lifelong Learning, Inclusion International, Inclusion Europe, European Association of Service Providers for Persons with Disabilities.

Tabel nr. 1 Structura veniturilor în perioada 2008 – 2012

Venituri FUNDAȚIA PENTRU VOI	2008	2009	2010	2011	2012
Ajutoare și împrumuturi nerambursabile din țară, din care:	226713	214259	880006	1204652	1008417
nerambursabile PHARE	226713	177024	34789		
nerambursabile Consiliul Local		8400			
alte ajutoare nerambursabile		28835	38269		19077
nerambursabile FSE			806948	1204652	989340
Ajutoare și împrumuturi nerambursabile din străinătate	420053	714490	174344	64515	34169
Activitate economică	758163	816545	1191661	2129906	2466072
Sponsorizări	113927	116317	374376	273581	235918
Donații	99205	101143	226125	1938	916
Alte venituri	35440	400304	146079	203733	118341
TOTAL	1653501	2363058	2992591	3878325	3863833

Sursa: date de teren, furnizate de Departamentul Financiar - Contabil al Fundației „Pentru Voi”, iunie 2013

Menționăm că în categoria „alte venituri” cea mai mare parte a sumelor este reprezentată de contribuțiile beneficiarilor pentru locuințele protejate. Quantumul acestor contribuții este aprobat la începutul fiecărui an pentru anul în curs de către Consiliul Director al Fundației și reprezintă contribuții în vederea acoperirii cheltuielilor generate de funcționarea locuințelor, în funcție de costurile medii lunare/ beneficiar/locuință și de veniturile beneficiarilor acestor servicii. Beneficiarii locuințelor maxim protejate Cristian, Dina și Ovidiu plătesc o contribuție lunară care variază între 243 lei -1100 lei.

Tabel nr. 2 Ponderea veniturilor economice și non-economice în total venituri în perioada 2008 - 2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Venituri economice (% în total venituri)	45,85%	34,55%	39,82%	54,92%	63,82%
Venituri non – economice (% în total venituri)	54,15%	65,45%	60,18%	45,08%	36,18%

Sursa: prelucrare autor, în baza datelor din Tabel nr. 1

Management financiar – aspecte financiar contabile și fiscale

Managementul financiar al Fundației Pentru Voi este performant, adaptat nevoilor și condițiilor specifice. Există practic două persoane juridice: Fundația Pentru Voi (în cadrul căreia este înființată Unitatea Protejată „Pentru Voi”) și Centrul de Servicii Sociale Pentru Voi – instituție publică finanțată de la bugetul local. Contabilitatea este separată pe cele două persoane juridice.

Ca și tipuri de contabilitate, se aplică contabilitatea bugetară pentru centru, contabilitate non-profit pentru fundație cu conturi analitice pentru fiecare proiect, contabilitate pentru activitatea economică desfășurată de unitatea protejată. De asemenea, menționăm că există evidență separată pentru locuințele protejate.

2. DESCRIEREA ACTIVITĂȚII ECONOMICE

Fundația "Pentru Voi" a obținut autorizarea unității sale protejate de către ANPH în 25 mai 2007, conform legii 448 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități. Dacă în iunie 2007 unitatea protejată și-a început activitatea cu un număr de 7 beneficiari angajați, în prezent, la data documentării, unitatea protejată are 37 de angajați persoane cu dizabilități. Dezvoltarea unității protejate are ca scop primordial integrarea în muncă a cât mai multor adulți cu dizabilități intelectuale, crescându-le astfel șansele la o viață mai bună. Totodată, colaborările cu firmele se pot finaliza și cu angajarea unor beneficiari pregătiți pentru piața liberă a muncii. De asemenea, profitul rezultat din activitatea economică reprezintă și o sursă de venit pentru sustenabilitatea serviciilor sociale ale fundației.

Atelierele unității protejate „Pentru Voi”

Unitatea protejată Pentru Voi are 4 ateliere lucrativ:

1. **Copy Center** (centru de copiere, tipărire pliante, cărți de vizită, broșuri, avize etc);
2. **Decorațiuni și artizanat** (produse de decorațiuni, aranjamente de Paște, felicitări cusute de mână, mărgele de lemn etc);
3. **Bricolaj** (activități de tâmplărie, realizare lumânări, sortare pungi, grădinărit etc);
4. **Ambalaje** (realizare ambalaje din carton, sortare pungi și bețișoare de lemn).

În ateliere au fost preluate diferite activități externalizate de companiile partenere, dintre care menționăm:

- *activitatea de sortare pungi* – este o activitate prin care Unitatea Protejată Pentru Voi are locurile de muncă asigurate, iar compania-client economisește lunar o sumă considerabilă prin reciclarea acestor pungi folosite în cadrul producției;
- *realizarea diferitelor ambalaje pentru componente electronice*; după livrarea paletelor de carton, și după modelul de îndoitură furnizat de firma-client, beneficiarii, sub îndrumarea și coordonarea educatorilor specializați, realizează ambalajele;
- *realizarea de borne pentru mașini* – o activitate ușoară, care presupune potrivirea unor bețișoare subțiri de plastic, cu ajutorul unui șablon;
- *realizarea de clipsuri pentru industria de automotive*, constând în potrivirea a două elemente de plastic;
- *lipirea unor coduri de bare pe etichete*;
- *realizarea capacelor odorizante de cameră*;
- *debitare magneți*, constând în operații de mare precizie precum marcaj pe dimensiune, tăiere fâșii magneți, tăiere la trimmer, numărare și ambalare.

Echipele mobile

Beneficiarii organizați în echipe mobile (în funcție de complexitatea sarcinii) împreună cu un educator de specialitate, se deplasează la sediul firmei-client pentru a realiza curățenie în interior sau exterior, dezapezire, descărcat anumite produse, marcaje în parcuri, amenajat spațiul verde etc.

Brutăria „Pentru Voi”

În cadrul Unității Protejate Pentru Voi există și o brutărie localizată în comuna Săcălaz, în cadrul căreia au fost angajate 4 persoane cu dizabilități intelectuale. A fost prima brutărie de acest tip din țară, în care s-au produs cornuri cu sare și chifle cu amestec de cereale. Deschiderea oficială a brutăriei a avut loc în anul 2004. În timp, datorită necesității adaptării tehnologice, activitatea brutăriei a fost sistată pentru un an de zile, fiind reluată în anul 2007, când a și fost încorporată în Unitatea Protejată Pentru Voi. Beneficiind de o aparatură nouă, o echipă formată din 4 persoane cu dizabilități intelectuale pe post de ajutor de brutar și un brutar coordonator, precum și un flux de producție îmbunătățit, s-a demarat producția de cornuri cu sare și chifle cu semințe, atrăgând o serie de clienți în baza legii 448/2006. Totodată, anul 2009 a fost anul începutului crizei în România, iar brutăriei i-a fost dificil să își asigure rentabilitatea. Din acest motiv, s-a gândit un nou plan de acțiune care să redreseze situația: proiectul „10.000 de cornuri Pentru Voi – O picătură într-un ocean de nevoi”, dezvoltat de Fundația Pentru Voi în parteneriat cu Fundația Vodafone România. Obiectivul proiectului a constat în combaterea sărăciei prin asigurarea a 10.000 de cornuri lunar pentru beneficiarii proiectului și sprijinirea brutăriei Unității Protejate Pentru Voi. A fost un proiect inovativ, cu două categorii de beneficiari: adulții cu dizabilități intelectuale care lucau în brutărie, și persoanele aflate la limita subzistenței. În total 680 de persoane au primit timp de 2 ani cornuri produse în Brutăria Pentru Voi. Dificultățile economice ale prezentului s-au reflectat însă și asupra brutăriei, iar activitatea a fost din nou suspendată pentru o perioadă de timp, în prezent căutându-se soluții în vederea redeschiderii și dezvoltării brutăriei.

Evoluția cifrei de afaceri și a cheltuielilor în perioada 2008 - 2012

Tabel nr. 3 Veniturile și cheltuielile Unității Protejate „Pentru Voi” în perioada 2008 – 2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Venituri UP	758,163.00	816,545.00	1,191,661.00	2,129,906.00	2,466,072.00
Cheltuieli UP	605,544.00	793,726.00	1,177,103.00	1,953,999.00	2,507,578.00
Rezultat brut	152,619.00	22,819.00	14,558.00	175,907.00	-41,506.00

Sursa: date de teren, furnizate de Departamentul Financiar - Contabil al Fundației „Pentru Voi”, iunie 2013

Așa cum se poate observa din tabelul de mai sus, în ultimii 5 ani Unitatea Protejată Pentru Voi a fost sustenabilă din punct de vedere economic, în toți anii (mai puțin anul 2012), veniturile fiind mai mari decât cheltuielile.

Cifra de afaceri a avut o evoluție pozitivă, încasările înregistrând o creștere de 225,26% în 2012 comparativ cu 2008.

Rezultatul brut al activității economice a fost pozitiv pe perioada 2008-2011, fiind negativ doar în anul 2012. Conform prevederilor Art. 15, alin. (3) din Codul fiscal „organizațiile nonprofit, organizațiile sindicale și organizațiile patronale sunt scutite de la plata impozitului pe profit și pentru veniturile din activități economice realizate până la nivelul echivalentului în lei a 15.000 euro, într-un an fiscal,

dar nu mai mult de 10% din veniturile totale scutite de la plata impozitului pe profit, prevăzută la alin. (2)". Astfel, Fundația Pentru Voi a plătit impozit pe profit aferent anului 2008 în sumă de 16540.00 lei și aferent anului 2011 în sumă de 20052.00 lei, iar în anii 2009 și 2010 s-a încadrat în scutirea prevăzută mai sus.

Piața actuală, clienți și concurenți

Unitatea protejată „Pentru Voi” lucrează în principal la comandă, clienții săi fiind firme mari. Piața unității protejate „Pentru Voi” este o piață regională și reprezintă un segment de piață ridicat, compus din multe multinaționale. De asemenea, o importanță ridicată în atragerea și menținerea clienților o are colaborarea din anul 1997 cu Clubul Rotary. Echipa unității protejate „Pentru Voi” este o echipă dinamică, activă, se implică în evenimente de prezentare pentru Clubul Rotary, participă la târguri interne pentru angajații firmelor cu care lucrează. Astfel, Unitatea protejată „Pentru Voi” a reușit să aibă un portofoliu impresionant de clienți, dintre care amintim: Delphi Packard Romania, Kromberg & Schubert Romania, Continental Automotive Romania, Bos Automotive Products Romania, Frigoglass, Vodafone Romania Technologies, Petrosantander Romania, FM Romania, Astra Vagoane Calatori, Kathrein Romania, CFS-Components For Shoes, Carpat Sticks, OCE Software, Obrist Eastern Europe, Romcom Communications Services, Alcatel - Lucent Romania, Zoppas Industries Romania, Plastidrum, Smithfield Ferme, Trasavia etc.

Unitatea Protejată „Pentru Voi” a creat în timp parteneriate solide, de durată, are clienți fideli, cu unii clienți a încheiat contracte în valoare de peste 800.000 Ron, ceea ce îi asigură sustenabilitatea. Un aspect foarte interesant este că adeseori concurenții săi direcți au fost transformați chiar în parteneri, beneficiarii unității protejate „Pentru Voi” fiind angajați în alte unități protejate, cu mai puține servicii sociale, orientate mai mult către afaceri. Evident, datorită specificului unor activități desfășurate (tipografie, brutărie) sunt situații în care lupta de concurență este puternică și unde se rezistă printr-o strategie a prețurilor medii și calitate ridicată a produselor / serviciilor.

RESURSE UMANE, CONDUCEREA ȘI MANAGEMENTUL

Consiliul Director

Organul de conducere și administrare al fundației este Consiliul Director, alcătuit dintr-un număr impar de membri. Componența Consiliului Director:

Președinte: Constantin Gheorghe Popa, *Baroul de Avocați Timiș*

Membri Consiliu Director:

Marius Popa, *Consulatul Olandei*

Joze Janssen, *The Support Company, Olanda*

Aurelia Testa, *ING Bank România*

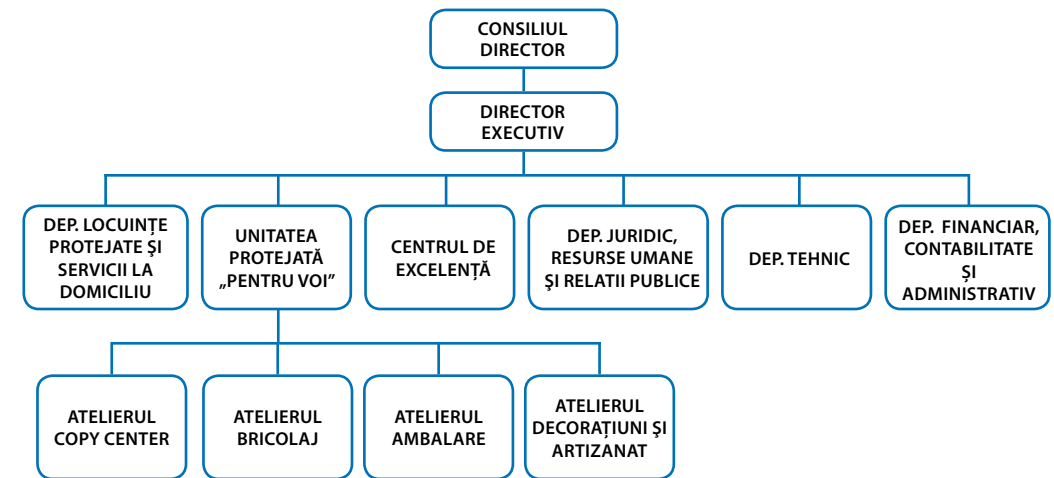
Diana Andone, *Universitatea Politehnica Timișoara, România*

Activitatea organizației se desfășoară în baza strategiei – care se elaborează pe 3 ani, și a unui plan anual, care se implementează în urma aprobării de către Consiliul Director. Practica organizării și managementului Fundației – pe proiecte și pe rezultate – se construiește corespunzător cu misiunea și valorile organizației.

Echipa managerială

Echipa managerială este compusă dintr-un director executiv alături de coordonatorii serviciilor. Activitatea fundației este împărțită pe următoarele departamente:

- Departamentul Locuințe protejate și servicii la domiciliu;
- Unitatea protejată;
- Centrul de excelență;
- Departamentul Juridic, Resurse umane și Relații publice;
- Birou Tehnic;
- Departamentul Financiar, Contabilitate și Administrativ;
- Centrul de zi "Împreună";
- Centru de zi "Orizonturi Noi";
- Centrul de zi "Ladislau Tacsı".

Conform organigramei fundației, aceasta are angajate 92 persoane, dintre care 37 aparținând grupurilor vulnerabile. Acestea sunt angajate în cadrul unității protejate.

Politicele de personal reglementează selecția, recrutarea și evaluarea personalului. Pentru aceasta fundația a elaborat proceduri specifice:

- Procedura privind evaluarea performanțelor profesionale ale angajaților Fundației;
- Procedura privind selecția și recrutarea angajaților Fundației.

De asemenea, relația cu beneficiarii este reglementată de procedura privind relația personalului cu beneficiarii și Codul etic al organizației.

Voluntari

Voluntarii reprezintă o resursă importantă în cadrul organizației. În anul 2012, 15 voluntari au fost implicați în programul de mentorat "Un Prieten pentru Tine" în cadrul căruia au sprijinit ocazional și activitatea generală a Fundației.

De asemenea, fundația a beneficiat de un program de voluntariat corporatist Flextronix, prin care angajații au zugrăvit locuința protejată DINA, cumpărând și materialele necesare.

Voluntari de la Continental, cu sprijinul United Way România, au amenajat spațiul verde de la Centrul "Orizonturi Noi". Ei au realizat proiectul de amenajare, au pus gazon, au sădit trandafiri și pomi și au construit băncuțe.

În cadrul GeekMeet24 s-a demarat realizarea aplicației smartphone pentru strângere de fonduri. Prin programul Voluntar de Profesie al Fundației Vodafone, un angajat al Fundației Vodafone a lucrat timp de 6 luni alături de echipa Pentru Voi fiind plătit de Vodafone.

Printre voluntari se numără și comunitatea de fotografi FotoVest și Bil00tza Photography care au fost alături de fundație la evenimentele festive ale anului.

SURSE DE DATE ȘI INFORMAȚII – DOCUMENTE FOLOSITE

- Rapoarte anuale de activitate
- Regulamentul de organizare și funcționare
- Date financiar-contabile furnizate de Departamentul Financiar Contabil, iunie 2013
- Bilanțuri contabile

Studiu de caz

Fundația RUHAMA

1. ORGANIZAȚIA – ASPECTE GENERALE

Forma de organizare – legală, scurt istoric de la constituire

Fundația Ruhama, înființată la Oradea în anul 1996, activează la nivel de comunitate locală creând modele integrate de intervenție pentru rezolvarea unor categorii de probleme cu care se confruntă grupurile țintă asumate, modele pe care le promovează ca soluții viabile spre parteneriate cu autorități publice și organizații private, reușind astfel să extindă aria geografică și numărul beneficiarilor săi.

Ruhama (un nume ebraic care înseamnă "bunătate, compasiune, răbdare, milă") a fost ales de fondatori pentru a ilustra caracterul și spiritul empatic față de persoanele care experimentează sărăcia și excluderea socială.

Intervențiile organizației urmăresc să contribuie la scopul esențial al politicilor publice din domeniul social, scop prevăzut de legea asistenței sociale din România, acela "de a promova, respecta și garanta drepturile beneficiarilor la o viață independentă, împlinită și demnă, precum și la facilitarea participării acestora la viața socială, economică, politică și culturală".

Principalele programe de intervenție socială ale Fundației Ruhama sunt:

1. Intervenții pentru stimularea cetățeniei active și participarea civică a tinerilor care locuiesc în comunități de romi, comunități care cunosc un amplu proces de excludere socială;
2. Intervenții pentru creșterea participării la luarea deciziilor și implicarea comunitară a membrilor comunităților excluse social;
3. Intervenții privind îngrijirea și educația timpurie pentru copiii de 0-6 ani care locuiesc în comunități romi excluse social, inclusiv pentru părinții acestora;
4. Intervenții integrate care conduc la creșterea participării și a performanțelor școlare pentru copiii din învățământul preșcolar, primar și gimnazial, copii proveniți din medii excluse social, inclusiv pentru părinții acestora;
5. Intervenții integrate pentru creșterea ocupării în rândul persoanelor defavorizate pe piața muncii, în special a tinerilor cu vârsta între 16-24 ani, a persoanelor care au părăsit timpuriu școala și a persoanelor cu vârsta peste 45 de ani, incluzând servicii de îngrijire a persoanelor dependente de acestea.

Directiile strategice de actiune ale Fundatiei Ruhama in perioada urmatoarelor 3 ani sunt:

- Extinderea expertizei organizatiei in zone noi de interventie conforme planificarii strategice 2013 – 2016 si aprofundarea expertizei detinuta de echipa actuala a organizatiei;
- Dezvoltarea activitatilor generatoare de venituri;
- Dezvoltarea serviciilor/programelor si a abordarilor actuale in modele de interventie sociala, modele transferabile in politici publice si care pot fi multiplicat coeren in alte zone geografice;
- Extinderea imaginii organizatiei la nivel international si consolidarea acesteia la nivel national.

Principalele repere in timp, evolutii, scop, misiune, principalele programe

Viziune

Viziunea Fundatiei Ruhama este sa contribuie la o societate echitabila in care oamenii se respecta unii pe altii, duc o viata buna si demna.

Misiune

Misiunea Fundatiei Ruhama este de a actiona pentru cresterea calitatii vietii persoanelor si comunitatilor care se afla in situatii de risc social.

Fundatia activeaza in județul Bihor si Cluj, iar prin intermediul unor parteneriate strategice, incepand cu anul 2009, este prezenta la nivel national oferind servicii pentru urmatoarele grupuri tinta:

- Romi in risc de excluziune sociala
- Persoane defavorizate pe piata muncii
- Persoane dependente fizic (din cauza varstei sau bolilor)

In interventiile sale, Fundatia Ruhama urmareste cresterea accesului membrilor grupului tinta la servicii de calitate participand deplin la viata comunitatii si asigura cresterea participarii pe piata muncii. Fundatia organizeaza munca in programe de interventie sociala integrate utilizand servicii sociale acreditate, servicii de ocupare autorizate, programe de formare profesionala autorizate, programe socio-educationale complementare sistemului de educatie, forme de economie sociala, programe de dezvoltare comunitara si de infrastructura. Formele de organizare autorizate mentionate, structuri acreditate/autorizate, reprezinta mijloace in derularea programelor proprii ale organizatiei.

Implicarea si mobilizarea participarii membrilor comunitatilor si a grupurilor tinta in luarea deciziilor, planificarea interventiilor, derularea programelor locale si in structuri parteneriale de consultare, sunt principii de baza in abordarea interventiei sociale. De asemenea, parteneriatul cu autoritatile si institutiile cu responsabilitate si competente in domeniul de interes al grupurilor tinta este un aspect prioritar in munca organizatiei. Nu in ultimul rand, asigurarea interventiilor proprii in regim complementar celor existente pe plan local este un aspect pe care Fundatia Ruhama il urmareste.

Un element esential observat in practica Fundatiei Ruhama, alaturi de capacitatea de a furniza interventii integrate specifice sistemului de asistenta sociala, sistemului de educatie si formare profesionala, de ocupare, de sanatate si mica infrastructura, este buna practica in mobilizarea de

parteneriate cu autoritati publice, institutii guvernamentale, organizatii neguvernamentale si companii de la nivel local, județean si central accesand resurse disponibile pentru rezolvarea unor probleme sociale deosebit de grave in comunitatile locale. Alaturi de parteneriatele incheiate in majoritatea proiectelor implementate de organizatie, se remarca parteneriate care vin in sprijinul direct al Administratiilor Publice Locale pe care le exemplificam:

- ✓ cel puțin șapte parteneriate cu autorități publice locale care au fost inițiate de Fundația Ruhama și care au condus la accesarea de resurse financiare direct spre Primăriile partenere, resurse care au permis crearea/inființarea a 7 servicii sociale noi în subordinea Autorităților Publice Locale din județul Bihor, inclusiv construcția clădirii, dotarea acesteia și/sau renovarea spațiilor în care se derulează activitatea cu beneficiarii;
- ✓ cel puțin trei parteneriate cu autorități publice locale care au fost inițiate de Fundația Ruhama și care au condus la accesarea de resurse financiare direct spre Primăriile partenere, resurse care au permis racordarea a peste 150 de case la curentul electric; modernizarea unei văi care inunda comunitatea de romi și modernizarea unui drum de acces în cartierul în care locuiesc romii;
- ✓ două parteneriate care au condus la accesarea de fonduri europene prin proiecte strategice care au condus la extinderea programelor socio-educationale inițiate în județul Bihor spre nivel regional și național.

1. Serviciile sociale

Au fost create din anul 2002 odata cu infiintarea Centrului de informare si consiliere - Birou de Consiliere pentru Cetateni (BCC). Ulterior, in același an, a fost inițiat Serviciul de îngrijiri la domiciliu pentru persoanele dependente din cauza varstei sau a bolii.

Serviciile sociale au fost acreditate în anul 2005, imediat după ce legislația din România a reglementat sistemul de acreditare. Organizația a continuat să dezvolte alte servicii sociale necesare pentru a găzdui intervențiile specifice în sprijinirea grupurilor tinta: centre de consiliere și sprijin pentru copii și părinți; centre de zi pentru copii; creșe. Tipurile de servicii sociale create și utilizate în intervențiile sale până în anul 2012 sunt:

- Centrul de informare și consiliere pentru persoanele aflate în situații dificile - BCC
- Centrul care acordă servicii de îngrijire și asistență la domiciliu pentru persoane vârstnice - județul Bihor
- Centrul care acordă servicii de îngrijire și asistență la domiciliu pentru persoane vârstnice - județul Cluj
- Centrul de servicii de îngrijire și asistență la domiciliu pentru persoane cu handicap – județul Bihor
- Centrul de servicii de îngrijire și asistență la domiciliu pentru persoane cu handicap – județul Cluj
- Centrul de zi pentru copii Telechiu
- Centrul de zi pentru copii Ciurmeghi
- Centrul de zi pentru copii Tinca

- Centrul de zi pentru copii Oșorhei
- Centrul de zi pentru copii Huedin
- Centrul de zi pentru copii Cluj Napoca
- Centrul de Consiliere și Sprijin pentru Părinți și Copii – județul Bihor
- Centrul de Consiliere și Sprijin pentru Părinți și Copii – județul Cluj
- Serviciul social specializat pentru creșterea, îngrijirea și educarea timpurie a copiilor, de tip creșă – Telechiu, aflat în acreditare.

Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice

Fundația oferă servicii de asistență socială în județele Bihor și Cluj:

- a) **Ajutor de bază:** ajutor pentru igiena corporală, îmbrăcare și dezbrăcare, igiena eliminărilor, hrănire și hidratare, transfer și mobilizare, deplasare în interior, comunicare, îngrijirea persoanei (ceea ce constă în: igiena parțială și totală, schimbare scutec, administrarea hranei).
- b) **Servicii de suport:**
- ajutor pentru prepararea hranei sau livrarea acesteia, precum și hrănire persoane;
  - efectuarea de cumpărături;
  - activități de menaj (inclusiv spălat haine și călcat);
  - facilitarea deplasării în exterior, companie, activități de petrecere a timpului liber;
  - activități de administrare și gestionare (sprijin pentru plata unor servicii și obligații curente, ridicarea rețetelor medicale de la medic de familie/specialist, procurarea medicamentelor pe baza rețetelor eliberate, ridicare indemnizație de handicap;

Pe lângă acestea, Fundația Ruhama oferă de asemenea următoarea gamă de servicii:

- Demersuri (obținerea de certificat de handicap, obținerea unor ajutoare materiale, financiare);
- Activități administrative;
- Prevenirea marginalizării sociale și sprijin pentru reintegrare socială: participarea la evenimente, organizare evenimente culturale și sociale etc.

Pentru a evalua gradul de satisfacție al beneficiarilor față de serviciile oferite, fundația implementează periodic un proces de evaluare.

Servicii de îngrijire și recuperare la domiciliu pentru persoane cu dizabilități

Scopul serviciului, furnizat în județele Bihor și Cluj, este de a înlătura marginalizarea socială a persoanelor cu handicap și de a-i sprijini pentru reintegrarea socială, îmbunătățind astfel condițiile de viață prin oferirea unor servicii specializate. Aceste servicii pot consta în:

- a) **Ajutor de bază:** ajutor pentru igiena corporală, îmbrăcare și dezbrăcare, igiena eliminărilor, hrănire și hidratare, transfer și mobilizare, deplasare în interior, comunicare, îngrijirea persoanei (ceea ce constă în: igiena parțială și totală, schimbare scutec, administrarea hranei);

b) **Servicii de suport:**

- ajutor pentru prepararea hranei sau livrarea acesteia;
- activități de menaj (inclusiv spălat haine și călcat);
- companie, activități de petrecere a timpului liber.

Alte servicii oferite:

- readaptarea capacităților fizice și psihice;
- activități administrative.

Serviciile de îngrijire la domiciliu pentru persoanele vârstnice și persoanele cu handicap sunt finanțate din sume de la bugetul de stat (Subvenție de la Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice), contribuția beneficiarilor, sume de la bugetul local – Consiliul Local Oradea – în baza legii 350, finanțări private și sponsorizări.

Centre de zi pentru copii

Sunt deschise în localitățile Tinca, Ciurmeghiu, Oșorhei, Huedin și Cluj Napoca.

Servicii de asistență socială acordate

Intervențiile acordate beneficiarilor (copii și părinții / susținătorii legali ai acestora) zilnic sau cu o frecvență de cel puțin 15 zile pe lună, prin intermediul serviciului social de tip centru de zi, creat pe plan local în strâns parteneriat cu școala locală, și cu actorii locali cu atribuții în domeniul protecției drepturilor copilului, constau în:

- servicii de îngrijire personală corespunzătoare conform vârstei, nevoilor și particularităților copiilor;
- servicii de găzduire adresate copiilor, hrană;
- servicii de supraveghere a copiilor;
- servicii de prevenire a marginalizării sociale, reducerea și prevenirea abandonului școlar și sprijinirea pentru reintegrarea socială, educațională;
- servicii de consiliere și sprijinire a copiilor în dezvoltarea unor relații pozitive cu ceilalți;
- servicii care formează noi abilități de viață;
- servicii pentru părinți constând în formarea de abilități parentale prin intermediul programului Școala Părinților.

Metodologie de lucru

Centrul de zi își propune să găzduiască activități de zi pentru copiii școlari, cu vârsta cuprinsă între 7-18 ani. Serviciul social contribuie la recuperarea lipsurilor educaționale ale copiilor, la îmbunătățirea dezvoltării copiilor, la formarea de noi abilități la copii și la părinți, la o atitudine pozitivă față de sistemul educațional prin variata paletă de intervenții specifice, contribuind astfel la prevenirea situațiilor de dificultate și la scăderea absenteismului școlar și a abandonului școlar.

Beneficiarii activității: copii școlari, cu vârsta cuprinsă între 7-18 ani, copii care au nevoie de intervențiile centrului pentru a putea face față în primul rând programului școlar, dar și pentru a dobândi abilități de viață independente. Programul centrului se desfășoară în perioada septembrie-iunie, în principiu în perioada anului școlar. Programul zilnic al centrului este de 2-4 ore, de luni până vineri înso-

acesta poate suferi modificări, în sensul suplimentării orarului zilnic, atunci când intervențiile specifice formării de abilități o impun. Programul zilnic al copiilor în centru se desfășoară ținând cont de nivelul de dezvoltare, potențialul și nevoile fiecăruia.

Centrul de zi dezvoltă acțiuni de informare a comunității în ceea ce privește serviciile oferite, rolul său în comunitate, accesarea și modul de funcționare și importanța existenței acestor servicii pentru copiii din comunitate și pentru familiile acestora. Centrul organizează campanii de sensibilizare a comunității cu privire la abandonul școlar și rolul educației în procesul de integrare socială, în colaborare cu instituțiile relevante din comunitate.

Centrul de zi desfășoară de asemenea activități de recrutare de voluntari. Inserarea acestora se face pe baza unui contract de voluntariat care include modalitățile de implicare în activitățile centrului, formarea inițială și continuă și procedura de supervizare.

Centrul de zi organizează reuniuni periodice cu părinții în vederea comunicării informațiilor utile, a rezultatelor activităților centrului de zi și a liniilor de perspectivă pe anul în curs și înaintea unor evenimente organizate de centru.

Centrul de Consiliere și Sprijin pentru Părinți și Copii (CCS)

Activitățile și intervențiile implementate de CCS sunt orientate specific pentru fiecare beneficiar, în funcție de nevoile prezentate și/sau observate în baza instrumentelor de evaluare pentru identificarea obiectivă atât a nevoii solicitantului cât și a cauzelor care determină vulnerabilitatea. Solicitantul poate fi atât persoana care se află temporar într-o situație de vulnerabilitate cât și o terță persoană care cunoaște îndeaproape situația unei alte persoane ce necesită servicii de asistență socială.

Scopul activităților și intervențiilor implementate de CCS către beneficiarii săi este cel de a limita sau elimina riscul abandonului școlar cu precădere în rândul elevilor de etnie romă proveniți din comunități excluse social, dar nu numai.

Serviciul social specializat pentru creșterea, îngrijirea și educarea timpurie a copiilor, de tip creșă – Telechiu, aflat în acreditare

Serviciul social specializat pentru creșterea, îngrijirea și educarea timpurie a copiilor, de tip creșă, asigură servicii de îngrijire și supraveghere a copiilor cu vârsta cuprinsă între 0-3 ani oferind un program de educație timpurie adecvat vârstei, nevoilor, potențialului de dezvoltare și a particularităților individuale ale copiilor. Este supravegheată starea de sănătate și igiena a copiilor, precum și nutriția lor. În cadrul serviciului se colaborează cu familiile copiilor care frecventează creșa și se stabilește o relație de parteneriat cu părinții/susținătorii legali în respectarea interesului copilului. Părinții/susținătorii legali beneficiază de consiliere și sprijin. De asemenea, un rol important al acestui serviciu este depistarea precoce a situațiilor de risc care pot determina separarea copilului de părinții săi.

2. Serviciile de formare profesională

Fundația Ruhama este furnizor autorizat de programe de formare profesională, în baza deciziilor Comisiei de Autorizare a Furnizorilor de Formare Profesională, din cadrul Direcției de Muncă, Solidaritate Socială și Familie Bihor și în baza avizelor emise de Ministerul Sănătății și Ministerul Educației Naționale.

Serviciile de formare profesională au fost create în anul 2005 imediat după ce în 5 octombrie 2004 organizația a acreditat prima formă de calificare în ocupația de îngrijitor de bătrâni, formă care a permis demararea calificării angajaților proprii.

Ulterior, Fundația Ruhama a dezvoltat tipurile de calificări oferite, tipurile de programe de formare profesională, dar și grupurile țintă pentru care a reușit să folosească programele de formare profesională în vederea îmbunătățirii calității vieții acestora. Această activitate a generat și o componentă de resurse economice pentru organizație prin serviciile de formare profesională oferite contra cost.

Pe parcursul a 7 ani (2005-2012), prin activitatea în domeniul formării profesionale a adulților, Fundația Ruhama a contribuit la formarea profesională a acelor persoane care au înțeles importanța formării continue sau a celor care prin prisma schimbărilor de pe piața muncii, au dorit, ori au fost provocate să se reorienteze profesional. La nivelul anului 2012 organizația deținea **19 autorizații** în domeniul formării profesionale pentru adulți în domeniile: management, comercial, îngrijiri personale, alimentație, IT, agricultură, construcții, administrativ, social și **1 autorizație** emisă de Ministerul Sănătății pentru instruirea obligatorie de însușire a noțiunilor fundamentale de igienă. Toate programele de formare ale organizației sunt autorizate de către Consiliul Național al Furnizorilor de Formare Profesională Adultă, actuala Autoritate Națională pentru Calificări. Organizația, în calitate de furnizor autorizat de programe formare profesională, a furnizat în perioada 2005 – 2012 un număr total de **137 programe de formare, dintre care 69 de programe au fost furnizate pentru generare de venituri economice.**

Programele de formare profesională oferite cursanților au răspuns fie nevoii de calificare, fie celei de perfecționare, de specializare sau de inițiere în diferite ocupații existente pe piața muncii. În cadrul cursurilor de calificare precum Îngrijitor bătrâni, Îngrijitor copii, Lucrător în comerț, Lucrător în alimentație, Lucrător social, Lucrător în construcții etc. au fost stabilite parteneriate cu agenți economici, instituții publice, organizații neguvernamentale, în vederea desfășurării practicii de specialitate. Stagiul de practică a condus, în unele situații, chiar la angajarea cursanților de către agenții economici care au beneficiat indirect de o așa-zisă perioadă de probă a acestor persoane.

Toate programele de formare profesională ale fundației sunt oferite cu respectarea standardelor de calitate reglementate de legislația în vigoare, certificatele fiind emise de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale și Ministerul Educației Naționale recunoscute atât pe plan național, cât și internațional. La calitatea programelor de formare profesională oferite de organizație a contribuit și colaborarea stabilită cu specialiști din domeniu, care activează atât la nivel local, cât și național, organizația stabilind relații de colaborare cu peste 50 de experți care au avut calitatea de formatori.

3. Serviciile de ocupare

În anul 2006, Fundația Ruhama a fost selectată împreună cu alte 10 organizații neguvernamentale din țară să participe în cadrul proiectului „Servicii sociale acreditate de ocuparea forței de muncă în comunitățile de romi”, proiect implementat de Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi Cluj-Napoca, în parteneriat cu Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă.

În cadrul acestui proiect, 2 persoane din cadrul organizației au fost calificate în meseria de agent de ocupare, curs organizat de Centrul Regional de Formare Profesională a Adulților Cluj Napoca, iar organizația a beneficiat de sprijin pentru parcurgerea procesului de autorizare ca și furnizor de Servicii de ocupare.

În luna iunie 2006, Fundația Ruhama a fost acreditată de către Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă să presteze servicii de informare și consiliere și servicii de mediere a muncii pe piața internă.

O primă activitate importantă a departamentului a constituit-o crearea Centrului de Mediere, Informare și Consiliere pentru cetățenii romi din localitatea Țețchea. Centrul a fost creat pe baza unui contract de prestări servicii încheiat cu Agenția Județeană de Ocupare a Forței de Muncă Bihor, iar obiectul contractului a constat în prestarea serviciilor de mediere, informare și consiliere profesională, adresate persoanelor de etnie romă fără un loc de muncă, din localitatea Țețchea și zonele limitrofe.

În cursul anului 2008, în cadrul Departamentului Formare Profesională și Servicii de Ocupare a fost înființat Centrul CARIERE, al cărui principal obiectiv este creșterea ratei de inserție pe piața muncii a tinerilor.

Centrul CARIERE a fost înființat de Fundația Ruhama în parteneriat cu Consiliul Județean Bihor, Agenția Județeană de Ocupare a Forței de Muncă Bihor, Facultatea de Științe Socio-Umane din cadrul Universității din Oradea și Gesellschaft für Soziale Unternehmensberatung mbH din Germania pentru a veni în întâmpinarea unei probleme identificate atât la nivel național, cât și european, problemă legată de inserția pe piața muncii a tinerilor.

Problemele la care răspunde Centrul Cariere sunt legate în principal de ocuparea și menținerea mai multor persoane angajate, cu accent pe tineri, sprijinirea integrării sau reintegrării pe piața muncii a șomerilor tineri și dezvoltarea spiritului antreprenorial în rândul tinerilor.

Serviciile centrului sunt folosite de angajatorii din județul Bihor pentru a-și recruta forța de muncă pentru locurile de muncă vacante.

4. Servicii de dezvoltare comunitară – programe socio-educative pentru copii și tineri

În vara anului 2006, Fundația Ruhama a integrat în intervențiile sale tipuri noi de programe socio-educative care urmăresc creșterea participării școlare, a rezultatelor școlare și care reduc abandonul școlar al copiilor care provin din familii ce au experimentat sărăcia și excluziunea socială, în principal copii ai căror părinți au un nivel scăzut de educație sau sunt analifabeți, ai căror frați mai mari au părăsit timpuriu școala și ai căror comunitate de proveniență cunoaște forme severe de excluziune socială, cu precădere copii care locuiesc în coloniile/cartierele de romi ale mediului rural și urban mic în Bihor. Programele socio-educative inițiate (program tip - grădiniță de vară, program tip - școala părinților; program tip - informare și consiliere colectivă; program tip - formare abilități de viață; program tip - orientare în carieră; program tip - școală de vară; program tip - școală după școală etc.) sunt furnizate integrat cu serviciile sociale.

În anul 2009, Fundația Ruhama a extins la nivel regional și național furnizarea programelor socio-educative inițiate în Bihor, prin intermediul parteneriatelor strategice încheiate cu autorități publice centrale și județene care au transferat din know-how-ul dobândit în experiența implementării acestora la nivelul județului Bihor. Două proiecte strategice: (1) "Toți la grădiniță, toți în clasa I", proiect implementat de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului cu Fundația Ruhama și (2) "A doua șansă, o nouă șansă", proiect implementat de Inspectoratul Școlar Județean Caraș-Severin în parteneriat cu Inspectoratul Școlar Județean Bihor, Fundația Ruhama și Asociația Nevo Parudimos, au creat fundației contextul extinderii tipurilor noi de intervenții oferite prin programele socio-educative.

Scurta prezentare a Programului Grădinița estivală

Programul "Grădinița Estivală" urmărește creșterea accesului la educație în general și, în special, înscrierea la școală. Programul se adresează cu precădere copiilor care nu au frecventat grădinița publică și urmează să se înscrie în clasa I. Programul Grădinița Estivală trebuie înțeles ca o soluție de urgență pe termen scurt pentru eliminarea decalajelor dintre copiii romi și neromi care se înscriu în clasa I, în ceea ce privește pregătirea preșcolară și cunoștințele/abilitățile (cu precădere sociale) achiziționate până la accederea în școală. Programul se derulează pe parcursul a 23 de zile lucrătoare în luna august, în intervalul orar 9.00 - 13.00.

Activități din cadrul programului:

- Activități de socializare
- Activități de formare de noi deprinderi și abilități
- Activități de consolidare a deprinderilor și abilităților
- Activități instructiv educative (Cunoașterea mediului; Educarea limbajului; Activități matematice; Educație pentru societate; Educație muzicală; Activități practice; Activități artistico-plactice; Educație fizică)

Scurta prezentare a Programului Școala după Școală

În cadrul programului, copiii sunt sprijiniți în efectuarea asistată a temelor, în activități de aprofundare a cunoștințelor, de remediere și recuperare școlară și ameliorare a dificultăților în învățare, de remediere comportamentală și aptitudinală, activități de socializare precum și activități de educație plastică, abilități practice sau jocuri distractive, cu scop educativ indirect.

Instructorii implicați în aceste programe sunt cadre didactice din școala locală, alții decât învățătorii de la clasă. Aceștia colaborează cu învățătorii de la clasă pentru a cunoaște foarte bine planificarea și activitățile ce se desfășoară dimineața. Se pune accent pe individualizarea planului de lucru, după cunoașterea copilului. În cadrul programului s-a urmărit ca elevul să fie mai încrezător în forțele proprii, cadrele didactice să intervină la timp pentru obținerea rezultatelor școlare, părinții să conștientizeze importanța educației și a rolului de partener al școlii în procesul de formare și dezvoltare armonioasă a copilului.

În cadrul programului, se ține cont de specificul fiecărei localități, activitățile sunt îmbunătățite prin implicarea activă a cadrului didactic. În unele localități, pe lângă activitățile clasice didactice, micii elevi sunt implicați într-o serie de activități recreative, de formare de noi abilități, activități de socializare, activități de descoperire a mediului înconjurător.

De asemenea, programul asigură un proces de formare și stimulare a implicării cadrelor didactice pentru a interveni în soluționarea anumitor probleme implementând și programe de informare și consiliere pentru părinți și în inițiative de lobby și advocacy pentru acordarea de resurse financiare locale în furnizarea de programe socio-educative dobândite în experiență din inițiativele Fundației Ruhama.

Scurta prezentare a Programului Școala de vară

În cadrul programului Școala de Vară se desfășoară activități de remediere comportamentală și aptitudinală, activități de socializare precum și activități de educație plastică sau jocuri distractive, cu scop educativ indirect.

În funcție de tema sau activitatea propusă, programul de regulă se desfășoară în clasă sau în exterior, cu întreg colectivul de elevi sau în muncă individuală. În cadrul activităților de socializare și de joc, copiii sunt încurajați să se exprime și se țin seama de nevoile emoționale ale acestora. Este de semnalat alternarea activităților intelectuale/educaționale cu cele recreative. Activitățile recreative devin elementul de recunoaștere și apreciere a copilului. Pentru a asigura elevului condiții optime de a se afirma individual și în grup, unele activități se organizează sub formă de concursuri, jocuri pentru dezvoltarea creativității, imaginației, exprimării, pentru îmbunătățirea vocabularului, jocuri sportive, jocuri pentru dezvoltarea simțurilor, jocuri de îndemânare, exerciții de dicție. În cadrul programului Școala de Vară, inițial grupul țintă erau elevi din clasele II-IV. În 2012, grupul țintă s-a extins și în rândul elevilor din clasele de gimnaziu (clasele V-VIII) datorită faptului că aceștia erau implicați în foarte puține activități de sprijin și asistență educațională și datorită faptului că rata de abandon școlar a crescut în rândul acestor elevi.

Prin acest program s-a urmărit cu prioritate dezvoltarea cunoașterii de sine, a identității etnice, deprinderea de abilități și competențe sociale și mai puțin acumularea de informații teoretice. Viziunea acestui program educațional este aceea de a-i determina pe copiii să înțeleagă că școala nu este un mediu ostil, o corvoadă pe care să o privească temători, ci un loc plăcut unde au posibilitatea să își lărgească orizonturile, să se îmbogățească sufletește, să cunoască alți copii de vârstă apropiată și, în final, să se canalizeze înspre un deznodământ de interes pentru fundație: continuarea studiilor.

În acest sens, în vara anului 2012 s-a lucrat după o nouă metodologie concentrată pe activități interactive și pe acumularea de cunoștințe teoretice de interes pentru toți copiii: bune maniere, organizarea teritorială, instituțiile de conducere a unui stat, aspecte constituționale, istoria și cultura romilor, importanța actelor de identitate și stare civilă, respectarea naturii și a mediului înconjurător, sănătatea noastră, orientarea școlară și profesională.

În urma acestui program elevii au dobândit o serie de abilități: abilități sociale de relaționare, lucru în echipă, respectarea de reguli; abilități de comunicare cu reprezentanții instituțiilor; abilități de argumentare; abilități de orientare în spațiu și timp; comportare manierată; abilități practice (lucru manual, mânăuirea de diferite instrumente); gândire critică - de a înțelege și de a povesti un text; abilități artistice; cetățenie responsabilă - cunoașterea drepturilor cetățenești; abilități de explorare și protejare a mediului înconjurător; abilități de cunoaștere și autocunoaștere.

Scurta prezentare a Programului de formare de abilități de viață și sociale pentru copii și tineri din comunități dezavantajate

Este un program care are ca scop promovarea desegregării și integrarea, printr-un efort comunitar integrat. S-a urmărit pregătirea copiilor pentru a se descurca mai bine în viață, completând astfel programa școlară cu activități practice și apropiate de realitatea actuală și nevoile de dezvoltare și adaptare la viața de adult.

Copiii sunt pregătiți pentru a avea parte de performanțe școlare mai bune, iar pe de altă parte pentru a deveni cetățeni responsabili și adulți capabili pentru a reuși în viață. Participanții au reușit să se cunoască mai bine pe ei înșiși, dar și pe ceilalți colegi, au învățat să relaționeze cu persoane de aceeași vârstă, dar și cu adulții, au început să-și facă planuri de viitor. Și-au format deprinderi de comunicare eficientă, au învățat să colaboreze, să gestioneze o situație conflictuală prin comunicare asertivă și empatie.

Scurta prezentare a Programului de formare de abilități parentale de tip Școala Părinților

Programul Școala Părinților a fost creat pentru a atrage atenția părinților cu privire la importanța educației și pentru a le forma abilități parentale mai bune. În cadrul programului sunt implicate persoane resursă din comunitățile locale, persoane la care s-au identificat bune abilități de comunicare și relaționare cu părinții din comunitățile de romi. Programul se derulează într-un cadru familiar unde părinții sunt valorizați, au posibilitatea să schimbe liber idei, pot împărtăși experiențele personale și au posibilitatea de a dobândi noi abilități în ceea ce privește comunicarea și formarea personalității copilului, întărirea relației copilului cu cei cu care se află în contact în mediul școlar.

Părinții au posibilitatea de a relaționa cu cadrele didactice ținându-se cont de scopul primordial al programului: valorizarea copilului și acordarea unei educații de calitate acestuia. Prin acest program, cadrele didactice sunt supuse unui proces de schimbare a mentalității, percepției și prejudecăților acestora față de părinții romi, cunoscând problemele comunității și ale familiei.

Tematici în Școala Părinților: Calitatea de bun părinte; Măsuri alternative la pedeapsa fizică; Cum să comunicăm cu copilul?; Știu să comunic și să relaționez cu tine!; A spune "NU" și a interzice; Violența domestică și copilul; Impactul educației asupra calității vieții copilului de azi, adult peste câțiva ani!; Școala - ce știm și ce nu știm despre ea; Școala e pentru toți copiii; Și eu mă implic.

Scurta prezentare a Programului de informare și consiliere

Prin programul de Informare și consiliere se urmărește informarea cetățenilor care întâmpină dificultăți în ceea ce privește accesarea unor drepturi și servicii educaționale, medicale, ocupaționale, cu accent pe importanța educației, facilități din sfera educației, drepturi și obligații.

Temele de informare și consiliere sunt selectate și diseminate în funcție de nevoile specifice ale fiecărei comunități în parte în întâlniri de informare colectivă și întâlniri individuale. Majoritatea temelor vizează în mod direct educația, dar sunt abordate și teme conexe educației, respectiv teme din sfera socială.

Scurta prezentare a Programului de informare, consiliere și orientare în carieră

Programul de Informare, Consiliere și Orientare în Carieră s-a născut din ideea de a forma abilități sociale la copiii din clasele de gimnaziu (clasele V și VI și clasele VII-VIII). De asemenea, s-a observat faptul că foarte mulți copii au ca și scop încheierea studiilor gimnaziale nu și înscrierea la liceu, terminarea liceului, facultății. De asemenea, mulți nu au curajul să viseze mai departe, să gândească că atunci când vor fi adulți pot ocupa funcții onorabile pe piața muncii sau pot fi implicați în activități generatoare de venituri mai mari decât cele ale părinților lor.

Acest program îi familiarizează cu meseriile care există pe piața muncii, îi ajută să se orienteze din punct de vedere profesional, identifică cât mai multe calități proprii și activități preferate, învață să stabilească relații între activitățile școlare și cele de timp liber și îi ajută să înțeleagă faptul că, în cea mai mare parte, calitățile pot fi dezvoltate prin exersarea lor, în activități.

Programul este conceput astfel încât, cu grupul de elevi format din 12-15 copii, să se poată desfășura 5 activități distincte cu scopul de a elimina barierele etnice, dezvoltarea unei mai bune coeziuni a grupului, depășirea timidității în societate. Metodologia este astfel concepută încât nu creează dificultăți de înțelegere, elevii sunt implicați în activități interactive. Aceste activități se pot desfășura

fie în cadrul orelor de consiliere/dirigenție fie după programul zilnic al copilului la școală, sub forma unor întâlniri săptămânale sau lunare.

Cadrele didactice care au decis să se implice în acest program au beneficiat de instruire cu privire la metodologia și activitățile programului. Au fost prezentate instrumentele de lucru și evaluare.

Contextul apariției și dezvoltării activității economice

Activitățile generatoare de venituri ale Fundației Ruhama sunt:

1. *servicii de formare profesională* (principala activitate economică)
2. *servicii de ocupare* (ocazional)
3. *servicii de consultanță în domeniul ONG* (înființare ONG), în domeniul serviciilor sociale (asistență pentru acreditare servicii sociale) precum și în privința accesării fondurilor (ocazional)
4. *vânzarea de produse realizate în atelierul de împletituri Tămașda* (perspective de dezvoltare), activitate dezvoltată în cadrul SC Plan Info SRL, companie al cărui acționar unic este Fundația Ruhama.

Activitatea economică a apărut în mod natural, derivând din activitățile curente ale fundației din sfera serviciilor sociale, ca urmare a cererii foarte mari existente pe piața serviciilor de formare (în special pentru cursurile de îngrijitori bătrâni și îngrijitori copii din partea persoanelor care doreau să lucreze în străinătate), a solicitărilor de consultanță, precum și a dorinței fundației de a crea un instrument de inserție socială – în cazul atelierului de împletituri din Tămașda. Activitatea economică este integrată misiunii sociale a fundației.

Serviciile de formare profesională au fost create în anul 2005 când organizația a acreditat prima formă de calificare în ocupația de îngrijitor de bătrâni, formă care a permis demararea calificării angajaților proprii. Ulterior, Fundația Ruhama a dezvoltat tipurile de calificări oferite, tipurile de programe de formare profesională, dar și grupurile țintă la care a reușit să se folosească de programele de formare profesională pentru a le îmbunătăți calitatea vieții. Această activitate a generat și o componentă de resurse economice pentru organizație prin serviciile de formare profesională oferite contra cost. Departamentul Formare Profesională al Fundației Ruhama a oferit doar în anul 2012 un număr de 9 programe de formare profesională contra cost, din cele 69 de programe oferite în cei 7 ani de activitate ai departamentului. La finalul celor 9 programe de formare au fost certificate 91 de persoane, ca urmare a susținerii examenului de absolvire.

Serviciile de ocupare au fost acreditate și demarate în anul 2006, după ce Fundația Ruhama a beneficiat de asistență și de formare profesională din partea Centrului de Resurse pentru Comunitățile de Romi (CRCR) beneficiind de asistență tehnică pentru dezvoltarea acestei componente în cadrul organizației; Fundația Ruhama este furnizor autorizat de servicii de informare și consiliere; Servicii de mediere în vederea ocupării. Aceste servicii au generat venituri în anul 2006, client AJOFM.

Serviciile de consultanță au fost prestate doar ocazional, atunci când au fost cerute de mediul de afaceri (cca 2 – 3 solicitări în anii 2011 și 2013).

Fundația Ruhama în parteneriat cu Primăria Comunei Avram Iancu a înființat în luna iulie 2011 o *întreprindere socială de inserție* în comunitatea de romi din satul Tămașda, județul Bihor. Întreprinderea a fost creată cu sprijin financiar din partea Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale, constând într-un premiu în valoare de 20000 euro. Specificul întreprinderii îl constituie

împletiturile din nuiele. Obiectul de activitate al acestei întreprinderi sociale (organizată sub formă de SRL cu asociat unic Fundația Ruhama) a fost ales astfel deoarece zona Tămașda deține o bogată tradiție în împletituri. La 20 de km de comunitate s-a aflat cea mai mare fabrică de împletituri din județul Bihor, numărând peste 80 de angajați. Unele comunități din zonă încă mai practică această meserie într-un mod neorganizat. Comunitatea de romi din satul Tămașda numără peste 700 de membrii din care aproximativ 400 trăiesc din ajutorul social. Problema principală a comunității este numărul persoanelor neocupate și nivelul scăzut de educație, iar activitatea propusă (împletiturile) nu necesită un nivel de educație ridicat. S-a remarcat și deschiderea autorității locale - Primăria comunei Avram Iancu - care a contribuit prin alocarea unui spațiu pentru atelier. În cadrul atelierului sunt angajate lunar între 2-4 persoane de etnie romă din satul Tămașda, cu contract de muncă. Toți angajații sunt persoane cu un nivel scăzut de educație și cu o perioadă foarte mare de inactivitate în câmpul muncii. Unii dintre angajați au experiență în realizarea împletiturilor, dar nu în mod organizat. Persoanele angajate în cadrul atelierului au fost implicate într-o sesiune de instruire de 5 zile în care s-au pus bazele metodelor de împletit nuiele. În cadrul atelierului se realizează produse din nuiele: coșuri de diferite mărimi și forme, mobilier, obiecte de design.

Principala piață de desfacere este asigurată prin colaborarea stabilită cu o firmă din Austria, pentru care întreprinderea produce împletituri pe baza de comandă. În decursul anului 2012 produsele atelierului de împletituri au fost promovate la patru târguri cu specific meșteșugaresc, acestea fiind organizate atât de companii locale, instituții publice, cât și de organizații neguvernamentale. Toate acestea creează premisele ca, începând cu anul 2013, atelierul de împletituri Tămașda să devină și o importantă sursă de generare venituri.

În prezent, *dezvoltarea activităților generatoare de venituri*, reprezintă una dintre direcțiile strategice ale Fundației Ruhama pentru următorii 3 ani¹.

Cadrul de funcționare a organizației – reglementări, politici publice, relații cu instituții publice, rețele din domeniu

Organizația funcționează în baza OG 26/2000 cu privire la asociații și fundații. Fundația Ruhama oferă programele de intervenție socială utilizând servicii sociale acreditate, servicii de ocupare autorizate, programe de formare profesională autorizate, programe socio-educaționale complementare sistemului de educație și programe de dezvoltare comunitară și infrastructură.

Fundația Ruhama este organizație activă în rețele naționale și europene:

1. Membru al Comitetului Regional de Planificare (CRP) pentru 2014-2020 al Regiunii Nord-Vest ca urmare a procesului de desemnare prin vot inițiat în anul 2013 de către Agenția de Dezvoltare a Regiunii Nord Vest
2. Membru al Grupului de Lucru Tehnic privind Afacerile Sociale și Incluziunea Socială al Comitetului Consultativ Tematic Ocupare, incluziune socială și servicii sociale privind activitatea de programare a fondurilor europene alocate României pentru perioada 2014-2020

¹ Notă autor: atunci când am efectuat vizita de documentare pentru realizarea acestui studiu de caz, am avut plăcerea să particip alături de reprezentanți ai Fundației Ruhama și la prezentarea internship-urilor pentru studenții facultății de Management ai Universității Emanuel Oradea. Am asistat cu bucurie la această activitate a fundației, care a dovedit că Fundația Ruhama înțelege conceptul de întreprindere socială, care creează atât valoare socială cât și valoare economică, și că dorește să atragă în echipă tineri absolvenți cu profil economic care să poată dezvolta activitățile economice ale fundației, sau care să aibe noi idei de afaceri din care să se obțină profituri ce vor fi distribuite primordial către susținerea misiunii sociale.

3. Membru fondator al Asociației „Pactul Regional Nord-Vest pentru ocupare și incluziune socială”, membru în Consiliul Director al pactului timp de 3 ani
4. Membru YES Forum
5. Membru fondator al Asociației Naționale a Birourilor de Consiliere pentru Cetățeni, prin Biroul de Consiliere pentru Cetățeni Oradea, fundația a asigurat președenția structurii pentru două mandate
6. Inițiator și membru fondator al Coaliției STRONG – Coaliția pentru Consolidarea Sectorului Nonguvernamental din Județul Bihor
7. Membru European Roma Grassroots Organization
8. Membru Young Citizens Danube Network
9. Membru al Alianței Civice a Romilor din România
10. Membru fondator al Asociației Patronale a Furnizorilor de Formare Profesională din România
11. Membru al EASPD - Asociația Europeană a Furnizorilor de Servicii pentru Persoanele cu Handicap
12. Membru al Comisiei de Etică de la nivelul Inspectoratului Școlar Județean Bihor pentru anul școlar 2011-2012

Responsabilitatea socială și relația cu comunitatea

În cei peste 19 ani de activitate, organizația a fost permanent preocupată de responsabilitatea socială și de relația cu comunitatea. Toate serviciile oferite de organizație au impact social direct asupra unor categorii de membri ai comunității. Activitatea economică a fost de asemenea implementată având la bază principiul responsabilității sociale și al impactului social.

Un exemplu concret de activități cu impact direct asupra membrilor comunității îl reprezintă furnizarea de cursuri de formare profesională gratuite (în ciuda faptului că activitatea de formare profesională a fost planificată pentru a genera venituri pentru organizație) susținute financiar din diferite resurse atrase de fundație, care au permis participanților obținerea de calificări sau reconversie profesională, care le face mai facilă integrarea pe piața muncii, sau creșterea performanțelor profesionale la locul de muncă.

Un alt exemplu îl constituie preocuparea permanentă a organizației pentru creșterea stimei de sine a celor mai defavorizați membri ai comunității. În acest sens, programele organizației s-au dezvoltat în sensul creării de structuri de economie socială, care să permită persoanelor care trăiau la limita subzistenței, din venitul minim garantat, să devină membri activi ai societății, persoane care generează venituri, atât pentru ei, cât și pentru bugetul de stat, prin încadrarea lor în întreprinderea de inserție Atelierul de Împletituri Nuele.

Consultanța a fost, de asemenea, oferită gratuit în acele situații în care organismele nou-înființate ca urmare a activității de consultanță, sunt organisme care își desfășoară activitatea având la bază principiul responsabilității sociale.

Surse de venit – non-economice și economice

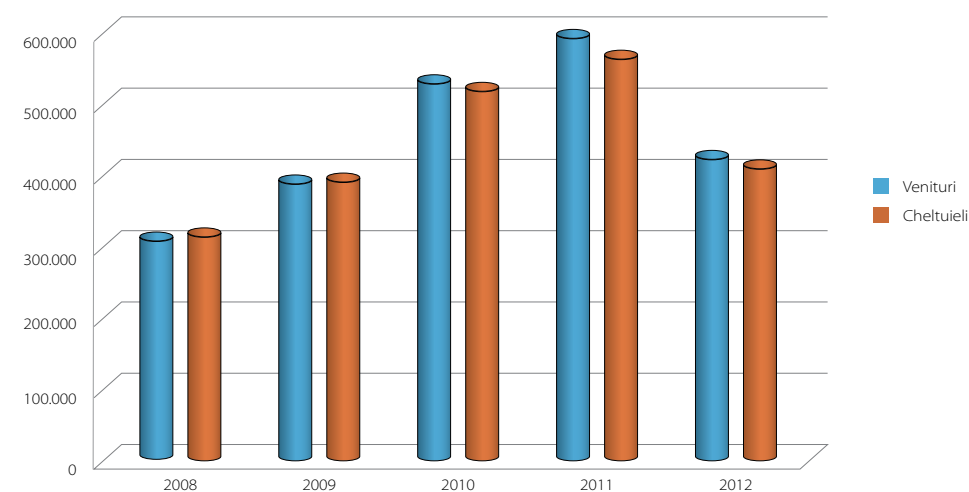
1. Bugetul de venituri și cheltuieli

Așa cum se poate observa din tabelul și graficul următor, Fundația Ruhama a înregistrat în anii 2010-2011 o evoluție ascendentă a veniturilor, cu o scădere în anul 2012, generată în principal de contextul nefavorabil al POSDRU. Analiza bugetului reflectă dezvoltarea progresivă a fundației de la an la an, un management general și financiar performant.

Tabel nr. 1. Evoluția bugetului Fundației Ruhama în perioada 2010-2012 (euro)

	2010	2011	2012
Venituri în euro	511.267	560.359	417.482
Cheltuieli în euro	504.085	538.909	403.352

Sursa: date de teren furnizate de Departamentul Financiar - Contabil al Fundației Ruhama, mai 2013

În anul 2012 balanța consolidată a fundației Ruhama (în lei) se prezenta astfel:

Balanța consolidată 2012	Lei
Venituri	1.848.903
Cheltuieli	1.786.324
Mijloace fixe	332.711
Active circulante	1.390.416
Venituri înregistrare în avans	637.043
Titluri de participare	200

Sursa: date de teren furnizate de Departamentul Financiar-Contabil al Fundației Ruhama, mai 2013

2. Proiectele finanțate ale Fundației Ruhama, finanțatori și sume atrase

Cea mai mare parte a veniturilor fundației Ruhama sunt venituri non-economice, provenind din granturi. În tabelul nr. 2 sunt prezentate detaliat proiectele fundației Ruhama pentru perioada 2010-2013, finanțatorii, precum și suma totală atrasă în perioada analizată.

Tabel nr. 2: Lista proiectelor finanțate în perioada 2010-2013

Anul	Titlu proiect	Finanțator
2013	Dezvoltarea de servicii sociale - Centru multifuncțional Tinca*	Ville en transition
2013	"A Good Start" Second Phase – Increased Participation in Early Childhood Development *	Roma Education Fund
2013	Câștigarea competiției Your Choice, Your Project*	Fundația NESST România
2012	TOY LIBRARY*	Roma Education Fund
2012	Activități pentru comunitate*	Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile
2012	Suport instituțional*	Open Society Institut
2012	Fii un STAR, Școala Te Ajută să Reușești!*	Programul Tineret în Acțiune
2012	Suport pentru implementarea proiectului "Informat, Instruit, Angajat" (MTM)*	Fundația Soros România
2010	Ajunși la a 6-a generație. Implementare sistematică a bunelor practici integrate în educație pentru copiii romi, 2010-2012*	Roma Education Fund
2010	A doua șansă, o nouă șansă*	Fondul Social European
2010	Informat, Instruit, Angajat*	Fondul Social European
2012	Schimb de experiență între generații	Municipiul Oradea - în baza Legii 350
2011	BVL	Roma Education Fund
2010	"A GOOD START"	Roma Education Fund
2010	Suport Instituțional	OSI
2011	Cultură și socializare pentru orădenii aflați în risc de marginalizare	Pimăria Municipiului Oradea
2011	Întreprindere socială Tamasda	MMSSF
2010	Formarea de abilități de viață la copii și tineri din comunități dezavantajate	Fundația Soros România
2010	Tineri Romi - cetățeni activi promovează soluții pentru comunitățile lor	Agencia Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale - prin programul Tineret în Acțiune
2010	Cultura. Tranfer între generații - vârstnici și tineri	Primaria Municipiul Oradea în baza Legii 350
2010	Construirea caselor din Telechiu	Open Society Institut
2010	Schimb intergenerațional pentru formarea abilităților sociale la elevii din medii excluse social	Primaria Municipiul Cluj Napoca în baza Legii 350
TOTAL SUME ATRASE în perioada 2010 - 2013		1.026.925 EURO

Notă: * - proiecte în derulare la data documentării (mai 2013)

Sursa: date de teren furnizate de Departamentul Financiar - Contabil al Fundației Ruhama, mai 2013

3. Structura veniturilor non-economice și economice

O analiză în timp a structurii veniturilor non-economice și economice ale Fundației Ruhama în perioada 2010-2012 indică faptul că, predominant (peste 90% în fiecare an), veniturile fundației Ruhama au provenit din activitatea fără scop lucrativ. Mai jos este prezentată structura detaliată a veniturilor pentru ultimii trei ani (2012, 2011 și 2010):

Anul 2012

În anul 2012, 95% din veniturile fundației Ruhama au provenit din activități fără scop lucrativ (din care predominant proiecte finanțate din surse private – 49,61% și fonduri UE prin proiecte structurale și fonduri publice - 35.18%), iar 5% din activități economice.

Activitate fără scop lucrativ	1.760.985
Activitate economică	87,918

SURSA DE VENIT	SUMA (LEI)	%
Donații, sponsorizări și contribuții	72.943	4%
Subvenții de la bugetul local	3,600	0.19%
Subvenții de la bugetul de stat	121.596	6.58%
Fonduri UE prin proiecte structurale și fonduri publice	958.566	51.8%
Alte proiecte finanțate - surse private	603.711	32.64%
Activități economice	87,917	4.76%
Dobânzi, diferențe de curs valutar	570	0.03%
TOTAL	1.848.903	100%

Sursa: date de teren furnizate de Departamentul Financiar - Contabil al Fundației Ruhama, mai 2013

Anul 2011

În anul 2011, 98% din veniturile fundației Ruhama au provenit din activități fără scop lucrativ (din care predominant, 61,28% fonduri UE prin proiecte structurale și fonduri publice) și numai 2% din activități economice.

Activitate fără scop lucrativ	2,324,048
Activitate economică	50,697

SURSA DE VENIT	SUMA (LEI)	%
Donații, sponsorizări și contribuții	76,194	3.21%
Subvenții de la bugetul local	7,000	0.29%
Subvenții de la bugetul de stat	100,785	4.24%
Fonduri UE prin proiecte structurale și fonduri publice	1,455,263	61.28%
Alte proiecte finanțate - surse private	682,201	28.73%
Activități economice	50,692	2.13%
Dobânzi, diferențe de curs valutar	2,611	0.11%
TOTAL	2,374,746	100%

Sursa: date de teren furnizate de Departamentul Financiar - Contabil al Fundației Ruhama, mai 2013

Anul 2010

În anul 2010, 97% din veniturile fundației Ruhama au provenit din activități fără scop lucrativ (din care predominant, 52% fonduri UE prin proiecte structurale și fonduri publice) și numai 3% din activități economice.

Activitate fără scop lucrativ	2.077.758
Activitate economică	74.623

SURSA DE VENIT	SUMA (LEI)	%
Donații, sponsorizări și contribuții	147,188	7%
Subvenții de la bugetul local	57,095	3%
Subvenții de la bugetul de stat	305,735	14%
Fonduri UE prin proiecte structurale și fonduri publice	1,116,464	52%
Alte proiecte finanțate - surse private	437,932	20%
Activități economice	74,822	3%
Dobânzi, diferențe de curs valutar	13,145	1%
TOTAL	2,152,381	100%

Sursa: date de teren furnizate de Departamentul Financiar - Contabil al Fundației Ruhama, mai 2013

4. Aspecte generale privind istoricul financiar al Fundației Ruhama

Structura generală sintetică a resurselor utilizate de organizație și a surselor de finanțare care au susținut activitatea de la înființare până în prezent (1996 – 2012), prezintă date care indică faptul că ponderea resurselor financiare generate de activitatea economică în cadrul fundației înregistrează 5% din totalul veniturilor administrate.

Rezultatele analizei de ansamblu a Fundației Ruhama de la înființare (1996) și până în anul 2012 indică următoarea situație a surselor de finanțare accesate și utilizate:

- ✓ 86,23% din totalul veniturilor Fundației Ruhama de la înființare –1996 până în anul 2012, provine din accesarea de resurse pe bază de competiție de proiecte finanțate de finanțatori publici sau privați externi României în sumă de peste 2.550.000 (fonduri publice europene, fonduri publice EEA Grant, fonduri publice de la Guverne străine, fonduri private Roma Education Fund etc.)
- ✓ 8,28% din totalul veniturilor Fundației Ruhama de la înființare –1996 până în anul 2012, provine din bugetul public al statului sau din bugete publice locale (suma totală 244.980 euro distribuită: aproximativ 207,500 euro reprezintă totalul subvențiilor acordate pentru servicii sociale, aproximativ 6,800 euro reprezintă contracte de prestări servicii pentru AJOFM, 12.880 euro reprezintă proiecte finanțate în baza legii 350 de către Administrații publice locale, 12.000 Euro finanțare din bugetul național în baza unui Program de Interes Național, 5800 euro reprezintă subvenții acordate pentru angajați – absolvenți, persoane cu handicap sau contracte de solidaritate);
- ✓ 5.09% din totalul veniturilor Fundației Ruhama de la înființare–1996 până în anul 2012, respectiv suma de 150.820 euro, provine din activitatea economică a organizației;
- ✓ 0,4 % reprezintă venituri din donații și sponsorizări.

5. Buna practică privind contribuția financiară a Fundației Ruhama la dezvoltarea locală a județului Bihor, respectiv a Municipiului Oradea în care își are sediul social

Fundația Ruhama este o organizație de economie socială cu un rol important în dezvoltarea locală, fapt argumentat prin sumele atrase pentru Municipiul Oradea și Județul Bihor, atât prin activitățile gestionate direct de organizație cât și prin activitățile gestionate de Administrații Publice Locale cu care a dezvoltat parteneriate. În prezent, rolul său și imaginea creată în timp prin seriozitate și responsabilitate, sunt recunoscute în județ atât în mediul ONG, cât și în mediul academic sau mediul de afaceri, precum și de către cetățenii obișnuiți.

În gestionarea proprie, pe parcursul celor 17 ani de existență, Fundația Ruhama a atras din afara județului Bihor un buget total de aproximativ 2.900.000 euro în resurse administrate direct de organizație, iar aceasta reprezintă un procent de peste 98,9% din totalul bugetului aferent întregii sale perioade de funcționare. Numai aproximativ 1,10% din totalul bugetului atras și utilizat de organizație în perioada 1996 – 2012, respectiv suma de aproximativ 32,000 euro provine din Județul Bihor, din care aproximativ 26.500 euro provin din bugetul public al Municipiului Oradea sau al Consiliului Județean Bihor, iar restul sunt fonduri private din județul Bihor.

Suplimentar sumei de peste 2.900.000 euro atrasă spre județul Bihor de către organizație, Fundația Ruhama a reușit să sprijine direct accesarea de resurse externe județului, dar de data aceasta bugete utilizate direct de Administrații Publice Locale. Bugetele accesate prin munca sa în calitate de partener, prin proiectele scrise, iar ulterior implementate în colaborare și parteneriat cu Administrațiile Publice Locale, au reușit să asigure resursele necesare unor Consilii Locale din Județul Bihor, resurse utilizate de către Primării din județul Bihor pentru a rezolva din problemele sociale și de infrastructură ale comunității locale.

Din datele prezentate de reprezentanții Fundației Ruhama, suma de aproximativ 600.000 euro a fost atrasă în bugetele Administrațiilor publice locale în perioada de funcționare a organizației astfel:

- ✓ 2009 - comuna Șoimi - Îmbunătățirea condițiilor de viață în cadrul comunității de romi din comuna Șoimi prin regularizarea albiei Văii Zarzagului, cursuri de formare profesională în domeniul construcțiilor hidrotehnice și campanii pentru protecția mediului - 109.880 Euro, finanțator Fondul Român de Dezvoltare Socială
- ✓ 2008 - comuna Țețchea - construcția Centrului Multifuncțional din Telechiu, înființarea serviciilor sociale - baie publică și servicii pentru copii, reabilitarea drumului în Telechiu - 124.637 Euro, finanțator Fondul Român de Dezvoltare Socială
- ✓ 2008 - municipiul Aleșd - construcția Centrului Multifuncțional din Aleșd, înființarea serviciilor sociale - Centru de zi pentru copii, Centru de Informare și Consiliere, baie publică 124.537 Euro, finanțator Fondul Român de Dezvoltare Socială
- ✓ 2004 - municipiul Aleșd - reabilitare clădire, dotare și înființare Cantină Socială, 65.500 Euro, finanțator Ministerul Integrării Europene, prin Subprogramul Investiții în Servicii Sociale
- ✓ 2004 - municipiul Aleșd, reabilitare clădire, dotare și înființare, Centru de zi pentru persoane vârstnice, 40.000 Euro, Ministerul Muncii și Solidarității Sociale
- ✓ 2004 - comuna Sânmartin - reabilitare clădire, dotare și înființare Cantină Socială, 80.000 Euro, finanțator Ministerul Integrării Europene, prin Subprogramul Investiții în Servicii Sociale

- ✓ 2003 - comuna Sânmartin - racordarea la energie electrică a gospodăriilor romilor din satele Rontău și Haieu, 24,410 Euro, finanțator Uniunea Europeană prin programul PHARE 2002 pentru îmbunătățirea situației romilor
- ✓ 2003 - comuna Sânmartin - reabilitare construcție, dotare și înființare Centrul de zi pentru copii în Haieu, 18.000 Euro, Fondul Român de Dezvoltare Socială
- ✓ 2003 - Oradea – reabilitare clădire, dotare și înființare Centru de zi pentru copii – Cuore, 18.000 Euro, finanțator Fondul Român de Dezvoltare Socială

Management financiar – aspecte financiar contabile și fiscale

Fundația Ruhama se caracterizează printr-un management financiar performant, cu contabilitate analitică pentru fiecare proiect în parte și pentru activitățile economice. Aproximativ 40% din proiectele fundației sunt auditate extern, ceea ce acoperă un peste 70 % din bugetul total al organizației. Plan Info SRL (atelierul de împletituri) a cărui acționar unic este Fundația Ruhama, are contabilitate separată și este neplătitor de TVA.

Totodată, merită remarcat faptul că *Fundația Ruhama este un important contributor în ceea ce privește impozitele și taxele pe venituri salariale*. Datele prezentate mai jos sunt aferente plăților pentru impozitelor pe venit și a contribuțiilor salariilor angajaților, inclusiv pentru categoriile de resurse umane colaboratori independenți (PFA), sau zilieri, sau categoria colaboratorilor care oferă servicii sporadice în baza Codului civil:

- ✓ Din totalul veniturilor aferente anului 2012 – 417.482 euro, Fundația Ruhama a plătit în același an impozite salariale și contribuții în cuantumul sumei de 175.465 euro
- ✓ Din totalul veniturilor aferente anului 2011 – 560.539 euro, Fundația Ruhama a plătit impozite salariale și contribuții în cuantumul sumei de 132.259 euro, ceea ce reprezintă peste 23% din totalul bugetului gestionat;
- ✓ Din total veniturilor aferente anului 2010 – 511.267 euro, Fundația Ruhama a plătit impozite salariale și contribuții în cuantumul sumei de 90.376 euro, ceea ce reprezintă aproape 18% din totalul bugetului gestionat.

Din analiza datelor aferente impozitelor și contribuțiilor plătite statului de Fundația Ruhama se poate constata *contribuția indirectă semnificativă a acesteia la asigurarea veniturilor lunare necesare plăților salariale pentru funcționare în serviciul public al statului* astfel:

- ✓ Au fost asigurate resursele necesare pentru plata lunară a cel puțin 31 funcționari publici/angajați în instituțiile de stat în anul 2012, contribuțiile plătite de Fundația Ruhama asigurând indirect bugetul integral necesar pentru un salariu mediu brut pe țară de 2.117 lei
- ✓ Au fost asigurate resursele necesare pentru plata lunară a cel puțin 23 funcționari publici/angajați în instituțiile de stat în anul 2011, contribuțiile asigurând acestora bugetul integral pentru un salariu mediu brut pe țară de 2.022 lei
- ✓ Au fost asigurate resursele necesare pentru plata lunară a cel puțin 17 funcționari publici/angajați în instituțiile de stat în anul 2010, contribuțiile asigurând acestora bugetul integral pentru un salariu mediu brut pe țară de 1.836 lei.

2. DESCRIEREA ACTIVITĂȚII ECONOMICE

Fundația Ruhama a dezvoltat până în prezent o activitate economică sustenabilă, a dovedit o abordare eficientă a pieței, s-a poziționat pe piața locală identificând în mod natural nișe de piață și realizând produse/prestând servicii pentru o nevoie socială/economică identificată urmare a misunii sale sociale, s-a detașat față de concurenții săi direcți și indirecti prin produse de calitate și servicii prestate cu seriozitate. Toate acestea crează premisele ca, în viitor, fundația Ruhama să crească volumul de activitate economică și să poată obține profituri mai mari pe care să le direcționeze către programele sale sociale.

• Principalii parametri ai activității: sediul social, puncte de lucru, număr de salariați

Fundația Ruhama are sediul social în Oradea, str. Universității, nr. 4 și are în prezent 17 salariați, 9 colaboratori și aproximativ 10 voluntari.

Plan Info SRL (atelierul de împletituri) situat la punctul de lucru în Tămașda, comuna Avram Iancu, are 2 salariați la momentul realizării studiului. În anul 2013 a avut maxim 5 salariați (inclusiv managementul) și 15 zilieri.

• Produsele/serviciile - principalele caracteristici/performance tehnico-economice

Serviciile de formare profesională

Lista cursurilor furnizate în prezent de Fundația Ruhama:

- ✓ Îngrijitor de copii - cost 600 lei
- ✓ Lucrător social – cost 600 lei
- ✓ Formator – cost 800 lei
- ✓ Expert accesare fonduri (scriere de proiecte) – cost 500 lei
- ✓ Însușirea noțiunilor fundamentale de igienă – cost 100 lei
- ✓ Florar-decorator – cost 350 lei
- ✓ Legumicultor – cost 350 lei
- ✓ Competențe sociale și civice – cost 400 lei
- ✓ Competențe de exprimare culturală – cost 400 lei
- ✓ Lucrător în alimentație – cost 600 lei
- ✓ Comunicare în limba italiană – cost 400 lei
- ✓ Limba germană – cost 350 lei

Toate programele de formare profesională ale fundației sunt oferite cu respectarea standardelor de calitate reglementate de legislația în vigoare, certificatele fiind emise de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale și Ministerul Educației Naționale recunoscute atât pe plan național, cât și internațional. La calitatea programelor de formare profesională oferite de organizație a contribuit

și colaborarea stabilită cu specialiști din domeniu, care activează atât la nivel local, cât și național, organizația stabilind relații de colaborare cu peste 50 de experți care au avut calitatea de formatori.

Programele de formare profesională oferite cursanților au răspuns fie nevoii de calificare, fie celei de perfecționare, de specializare sau de inițiere în diferite ocupații existente pe piața muncii. În cadrul cursurilor de calificare precum Îngrijitor bătrâni, Îngrijitor copii, Lucrător în comerț, Lucrător în alimentație, Lucrător social, Lucrător în construcții etc. au fost stabilite parteneriate cu agenți economici, instituții publice, organizații neguvernamentale, în vederea desfășurării practicii de specialitate. Stagiul de practică a condus, în unele situații, chiar la angajarea cursanților de către agenții economici care au beneficiat indirect de o așa-zisă perioadă de probă a acestor persoane.

Serviciile de consultanță

Serviciile de consultanță constau în servicii oferite pentru înființarea unui ONG (prin realizarea documentației de înființare) sau acreditare de servicii sociale (fie realizarea documentației, fie sprijin în realizarea acesteia).

Produsele atelierului de împletituri nuiete din satul Tâmașda

Coș produs din nuiete uscate și nuiete verzi. Utilizare: diversă

Coș produs din nuiete fierte și decojite. Culoare: nature. Utilizare: diversă

Coș produs din nuiete fierte și nuiete verzi. Utilizare: diversă (mai multe modele)

Coș produs din nuiete verzi. Utilizare: diversă (mai multe modele)

Coș produs din nuiete fierte și decojite. Utilizare: diversă (mai multe modele)

Coș produs din nuiete fierte, decojite și vopsite. Utilizare: diversă (mai multe modele)

Coș produs din nuiete verzi. Utilizare: diversă (mai multe modele)

Plasă împletită din nuiete fierte. Utilizare: diversă

Coș împletit din nuiete fierte și lăcuite. Utilizare: diversă

Coșuri pentru 1-8 martie. Utilizare: decorativă

Coș pentru flori

Coș pentru ocazii speciale. Utilizare: diversă/decorativă (mai multe modele)

Coș pentru sărbătorile Pascale. Utilizare: diversă/decorativă

Prețurile coșurilor sunt stabilite prin metoda $P_v = \text{cost unitar} + \text{marjă profit}$, a se vedea un exemplu de calculație de preț în tabelul următor:

Cod coș	Cheltuieli			Total cheltuieli	Venituri	Profit
	resursă umană	materie primă	alte costuri			
8012012	6	4	2	12	15	3

Evoluția cifrei de afaceri

Analizând evoluția veniturilor și cheltuielilor din activități economice în ultimii cinci ani de activitate, se poate concluziona:

- trend pozitiv pentru cifra de afaceri în anii 2008 și 2009, urmat de scădere în anii 2010 și 2011, și de o revenire în anul 2012;

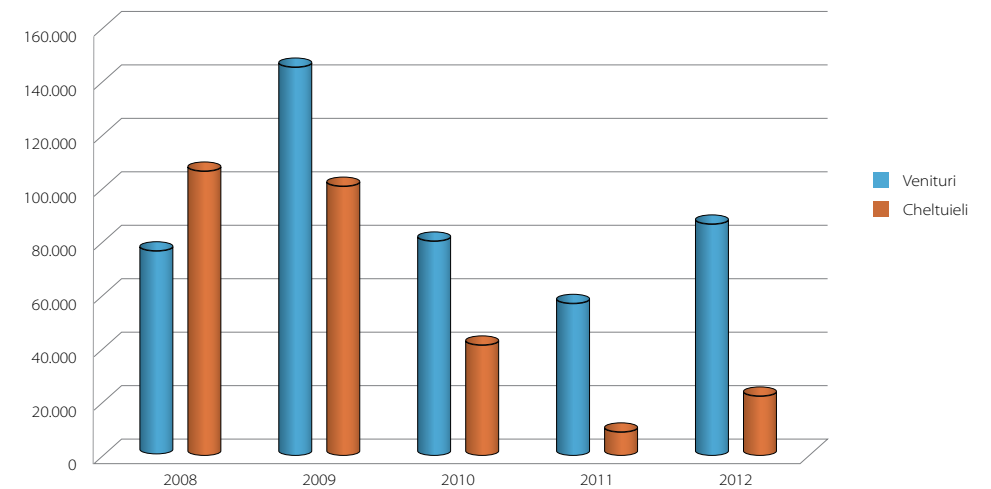
- exceptând anul 2008, în toți ceilalți ani activitatea economică a fost sustenabilă și s-a obținut profit.

Toate acestea creează premisele desfășurării unei activități profitabile și în viitor, mai ales că se poate observa, începând cu anul 2009, și o eficientizare a nivelului cheltuielilor.

Tabel nr. 3 Evoluția veniturilor și cheltuielilor din activități economice 2008 - 2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Venituri din activități economice	73.015	143.890	74.623	50.697	87.917
Cheltuieli din activități economice	107.657	96.599	37.800	10.025	18.192

Sursa: date de teren furnizate de Departamentul Financiar - Contabil al Fundației Ruhama, mai 2013

Sursa: date de teren furnizate de Departamentul Financiar - Contabil al Fundației Ruhama, mai 2013

Analizând structura încasărilor pe principalele activități economice, se poate afirma că *principala sursă de venituri economice o reprezintă serviciile de formare profesională.*

Situație încasări din cursuri furnizate: 2009: 111.418 lei; 2010: 74.375 lei; 2011: 41.650 lei; 2012: 85.890 lei

Situație încasări din servicii ocupare: 4.000 Euro în anul 2007; în prezent serviciile de ocupare oferite de Fundația Ruhama sunt gratuite.

Situație încasări din servicii de consultanță: în 2011 – 2.100 lei

Situație încasări din vânzarea produselor realizate în atelierul de împletituri: media vânzărilor lunare este de 3.637 RON cu previziuni de creștere în viitorul apropiat datorită noilor contracte încheiate.

• Piața actuală

Piața actuală a Fundației Ruhama este o *pieța locală – județul Bihor*. Cum reușește să ajungă fundația Ruhama la clienții săi? Prin activități de marketing destinate atragerii cursanților (anunțuri în presă, afișe postate în rețeaua de transport OTL Oradea de unde fiecare potențial client poate afla din timp de organizarea a cursurilor, prin fluturași realizați intern cu eforturi financiare minime), prin recomandări pentru serviciile de consultanță, sau prin propriul său centru de Cariere. Fundația Ruhama are un buget de marketing mic (în perioada 2007 – 2012, 18000 Ron către ziarul local Inform Media, 1550 RON către radio Vocea Evangheliei, în 2013, 300 RON către OTL Oradea), însă succesul vine din impactul activităților de marketing, din alegerea corectă și adecvată a mediilor de promovare, care duce în mod sigur către potențialii clienți. Fundația Ruhama dovedește astfel că înțelege rolul marketingului ca punct de pornire și parte integrantă a unei strategii de piață eficiente.

• Evoluția cererii de produse/servicii; evoluția numărului de clienți pe tipuri de activități

Situație clienți servicii de formare profesională

La cele 137 de sesiuni de formare organizate de Fundația Ruhama, au participat în decursul celor 7 ani, peste 2400 de cursanți, dintre care peste 1300 au beneficiat gratuit de programe de formare. Gratuitatea acestor programe a fost posibilă prin atragerea de către organizație a unor finanțări din surse publice sau private.

În anul 2005 au fost organizate 2 sesiuni contra cost ale programului de calificare „Îngrijitor bătrâni la domiciliu”, la care au participat 40 de persoane, acesta fiind și primul curs autorizat de către organizație, curs care a permis calificarea propriilor angajați din cadrul Serviciului de Îngrijire la Domiciliu.

În anul 2006 au fost furnizate 3 programe de formare profesională contra cost (Scriere de proiecte – 2 sesiuni, Îngrijitoare copii) și 4 programe de formare profesională gratuite (Îngrijitor bătrâni la domiciliu, Îngrijitoare copii, Lucrător social, Formator) la care au participat 132 de persoane.

În anul 2007 au fost furnizate 7 programe de formare profesională contra cost (Îngrijitor bătrâni la domiciliu – 2 sesiuni, Îngrijitoare copii – 2 sesiuni, Formator, Scriere de proiecte – 2 sesiuni), la care au participat 105 persoane.

În anul 2008 au fost furnizate 7 programe de formare profesională contra cost (Îngrijitor bătrâni la domiciliu, Lucrător social, Formator, Scriere de proiecte – 2 sesiuni, Îngrijitor copii, Legumicultor) și 15 programe de formare profesională gratuite (Scriere de proiecte – 2 sesiuni, Agent vânzări, Legumicultor – 6 sesiuni, Competențe informatice, Îngrijitoare copii, Lucrător în comerț – 2 sesiuni, Competențe antreprenoriale, Manager de proiect) la care au participat 387 de persoane.

În anul 2009 au fost furnizate 17 programe de formare profesională contra cost (Îngrijitor bătrâni la domiciliu – 2 sesiuni, Scriere de proiecte – 2 sesiuni, Manager de proiect, Asistent personal – 7 sesiuni, Îngrijitoare copii – 4 sesiuni) și 6 programe de formare profesională gratuit (Scriere de proiecte – 2 sesiuni, Legumicultor, Îngrijitoare copii, Lucrător social, Îngrijitor bătrâni la domiciliu), la care au participat 448 de persoane.

În anul 2010 au fost furnizate 14 programe de formare profesională contra cost (Îngrijitor bătrâni la domiciliu – 5 sesiuni, Îngrijitoare copii – 5 sesiuni, Formator, Florar decorator, Lucrător social, Lucrător în construcții) și 7 programe de formare profesională gratuite (Manager de proiect, Îngrijitoare copii,

Competențe informatice, Lucrător social, Lucrător în construcții, Formator – 2 sesiuni), la care au participat 402 de persoane.

În anul 2011 au fost furnizate 10 programe de formare profesională contra cost (Expert accesare fonduri europene, Florar decorator, Formator, Îngrijitor bătrâni la domiciliu – 3 sesiuni, Îngrijitor copii – 3 sesiuni, Asistent personal) și 21 programe de formare profesională gratuite (Lucrător social – 2 sesiuni, Lucrător în construcții, Competențe antreprenoriale, Expert accesare fonduri europene, Manager proiect, Formator – 11 sesiuni, Competențe informatice, Ingrijitor bătrani la domiciliu, Îngrijitor copii).

În anul 2012 au fost furnizate 9 programe de formare profesională contra cost (Asistent personal, Ingrijitor bătrani la domiciliu – 3 sesiuni, Îngrijitor copii – 3 sesiuni, Lucrător social, Noțiuni fundamentale de igienă) și 21 programe de formare profesională gratuit (Florar-decorator, Competențe informatice, Legumicultor, Competențe de exprimare culturală, Expert accesare fonduri europene, Lucrător în construcții – 2 sesiuni, Lucrător în alimentație, Comunicare în limba italiană, Competențe civice și sociale).

Astfel la cele 69 de sesiuni de formare profesională organizate contra cost au participat 1180 de persoane, iar la cele 68 de sesiuni de formare profesională organizate gratuite au participat 1309 de persoane.

Pe parcursul anilor 2010, 2011, 2012 au fost încheiate 44 de contracte de prestări servicii cu diverse instituții, organizații neguvernamentale, companii care au dorit să își califice/instruiască personalul prin intermediul programelor de formare profesională furnizate de Fundația Ruhama. Au fost încheiate 27 de contracte prestări servicii contra cost pentru un număr de 83 de persoane instruite, iar alte 46 de persoane au beneficiat gratuit de instruire ca urmare a semnării celor 17 contracte de prestări servicii cu titlu gratuit.

Situație clienți servicii ocupare: 1 client AJOFM Bihor în anul 2007.

Situație clienți servicii de consultanță: 2 clienți - un alt ONG pentru acreditare de servicii sociale și o persoană fizică pentru înființare ONG.

Situație clienți produse atelier împletituri

Clinți ai SC Plan Info SRL în anul 2013 au fost:

- o O firmă austriacă, unul dintre cei mai mari distribuitori de produse manufacturate din Europa;
- o O florărie locală (Oradea).

• Principalii concurenți actuali direcți și / sau indirecti

În privința *serviciilor de formare profesională*, Fundația Ruhama acoperă o nișă de piață fără competiție directă (de exemplu în cazul cursurilor de îngrijitori copii), sau cu competiție scăzută (de exemplu în cazul cursului de îngrijitori bătrâni). Atunci când furnizează cursuri pentru care există competiție, poziționarea pe piață se realizează printr-un nivel al prețurilor similar prețurilor concurenților precum și printr-o calitate ridicată, recunoscută, care derivă din prezența la curs, practica organizată în instituții de profil, formatori specialiști în domeniu (de exemplu medici, asistenți sociali, alți îngrijitori atestați), metode interactive de predare și implicare a cursanților.

În privința *serviciilor de ocupare*, principalii concurenți sunt firmele mari de plasare care au punct de lucru în județul Bihor.

În privința *serviciilor de consultanță* (asistență ONG), concurența este puternică, fiind reprezentată de firmele de consultanță din județ, dar Fundația Ruhama se remarcă prin recunoaștere și seriozitate, în acest fel câștigându-și rolul de lider al sectorului neguvernamental furnizor de servicii sociale. Acest rol câștigat constituie un avantaj al organizației în detrimentul firmelor de consultanță, atunci când vine vorba de consultanța oferită ONG-urilor din același sector de activitate.

În privința *produselor atelierului de împletituri din Tămașda*, nu există competitori direcți în Bihor, dar există problema unei concurențe neloiale din partea împletitorilor/comercianților neînregistrați legal din alte zone ale țării.

RESURSELE UMANE, CONDUCEREA ȘI MANAGEMENTUL

Consiliul Director

Conducerea Fundației este asigurată de către Consiliul Director, prin atribuțiile prevăzute în statut și este format din 3 persoane, dintre care două sunt de etnie rromă. Profesiile membrilor Consiliul Director sunt: jurist/om de afaceri; profesor de limba romani; asistent social/expert în politici integrate pentru romi.

Consiliul Director numește directorul executiv al fundației și stabilește direcțiile de acțiune viitoare. Membrii Consiliului Director nu sunt selectați dintre angajații fundației ci sunt persoane total independente, numite la recomandările venite din partea membrilor fondatori, membrilor consiliului sau din partea personalului cu atribuții de conducere a fundației.

Membrii Consiliului Director sunt singurele persoane care pot angaja public Fundația. De asemenea, Consiliul Director poate delega această atribuție Directorului Executiv al Fundației Ruhama.

Directorului Executiv decide modificarea personalului, atunci când este necesar;

Echipa managerială

Echipa managerială este compusă din: director executiv, contabil/expert contabil, coordonator departament administrativ și coordonator programe: formare profesională și servicii de ocupare, dezvoltare comunitară, educaționale.

Directorul executiv și echipa de lucru:

- Asigură funcționarea curentă a Fundației Ruhama și se încadrează în bugetul alocat;
- Pregătește desfășurarea întâlnirilor Consiliului Director, notifică membrilor convocarea acestora și le transmite materiale aferente;
- Întocmește și păstrează procesele verbale ale Consiliului Director;
- Menține contactul permanent cu membrii Consiliului Director;
- Duce la îndeplinire deciziile Consiliului Director;
- Dezvoltă programe și servicii care să contribuie la îndeplinirea scopului Fundației;
- Organizează activități de promovare a serviciilor oferite de Fundația Ruhama;
- Organizează acțiuni de atragere de fonduri;

- Răspunde de plata obligațiilor legale și contractuale aferente activității Fundației;
- Îndeplinește orice alte atribuții stabilite de organele de conducere ale Fundației, în limitele prevederilor Statutului și legislației în vigoare.

Structura organizatorică a echipei de lucru:

- Director executiv;
  - Asistent executiv;
  - Consultanți;
  - Personalul Departamentului de Formare Profesională și Servicii de Ocupare;
  - Personalul Departamentului Dezvoltare Comunitară;
  - Personalul Departamentului de Servicii Sociale și Medicale;
  - Personalul Departamentul Financiar/Contabil, Administrativ și Resurse Umane;
  - Personalul Departament Voluntariat.
1. **Directorul executiv** este responsabil de întreaga activitate a echipei de lucru a Fundației Ruhama. Răspunde de comunicarea externă a organizației, de relația cu partenerii organizației; de activitatea de PR, reprezentarea organizației în întâlnirile tehnice; răspunde de dezvoltarea noi strategii interne împreună cu consultanții și coordonatorii de serviciu; propune spre implementare sisteme integrate de intervenție, de monitorizare, raportare.
  2. **Asistentul executiv** răspunde de comunicarea în interiorul echipei, de activitatea de planificare și realizare a sarcinilor de către întreaga echipă; De respectarea termenelor de monitorizare/raportare și comunicări interne; de standardizările care se impun la nivel de organizație;
  3. **Contabilul/expertul contabil** este responsabil de înregistrarea analitică a întregii activități din domeniul financiar, contabil, administrativ și resurse umane a Fundației Ruhama;
  4. **Consultanții organizației** propun și pregătesc demersurile necesare pentru noi strategii interne de dezvoltare a organizației; propun /recomandă moduri de abordare a diferitelor situații; supervizează diferite demersuri în care sunt consultați; propun proiecte ori parteneriate care să susțină activitatea organizației; propun sisteme interne de colectare a datelor, monitorizare și raportare;
  5. **Coordonatorii** de departamente ori coordonatorii de servicii sau proiecte sunt responsabili de activitatea atribuită acestora în funcție de planul agreed, procedurile serviciului, documentele de proiect, indicatorii de performanță agreeți, de termenele stabilite:
    - Asigură înregistrarea actelor și respectarea circuitului actelor;
    - Planifică activitatea echipei, desemnează echipa pentru evaluarea cazurilor noi și reevaluarea acestora;
    - Verifică respectarea termenelor de intervenție, a termenelor de evaluare a cazurilor noi – conform procedurii și verifică reevaluarea cazurilor;
    - Desemnează personal pentru realizarea intervenției;
    - Răspunde de asigurarea lunară a monitorizării lunare;

- Răspunde de asigurarea semestrială / anuală ori intermediară și finală a raportului departamentului / serviciului / proiectului;
- Răspunde de aplicarea procedurilor organizației și a prezentului regulament de către toți membrii echipei din departament / serviciu / proiect;
- Organizează ședințe săptămânale ori bilunare de lucru cu echipa și se asigură de semnarea tuturor actelor serviciului;
- Se asigură că întreg personalul coordonat a luat cunoștință și a semnat regulamentul și procedurile organizației și ale serviciului.

Personalul angajat și voluntari

În prezent Fundația Ruhama are 17 salariați, 9 colaboratori și aproximativ 10 voluntari, iar în ultimii trei ani, situația resurselor umane ale organizației a fost:

- ✓ în anul 2012 – 36 de salariați, colaboratori 236 și aproximativ 120 voluntari;
- ✓ în anul 2011 – 33 salariați, colaboratori 219 și aproximativ 80 voluntari;
- ✓ în anul 2010 – 30 salariați, colaboratori 84, aproximativ 130 voluntari.

Per ansamblu, *Fundația Ruhama este unul dintre angajatorii locali cu o medie anuală totală de angajați de 18 persoane*, medie aferentă tuturor anilor de funcționare, luând în calcul perioada din primul an în care organizația a reușit să creeze locuri de muncă, respectiv anul 1999 (când a început să angajeze primele persoane) până în anul 2012.

Datele referitoare la resursele umane prezintă calitatea de angajator local pe care Fundația Ruhama o dezvoltă, media anuală a angajaților crescând exponențial de la 6 angajați în anul 1999 când organizația a creat primele locuri de muncă, la 36 de angajați în anul 2012. Media venitului salarial brut pe organizație este de aproximativ 2.200 lei (2,337 lei în 2012 și 2,219 lei în 2011).

Evoluția personalului salariat și voluntar în ultimii ani:

- anul 2012 – 36 de salariați, colaboratori 236 și aproximativ 120 voluntari;
- anul 2011 – 33 de salariați, colaboratori 219 și aproximativ 80 voluntari;
- anul 2010 – 30 de salariați, colaboratori 84, aproximativ 130 voluntari;
- anul 2009 – 24 de salariați, colaboratori 61, aproximativ 20 voluntari.

Recrutarea și selecția personalului angajat al departamentelor și serviciilor presupune următoarele etape:

- Elaborarea fișei postului: Consiliul Director elaborează fișa postului pentru Directorul Executiv; Directorul Executiv elaborează fișa postului pentru personalul central; Coordonatorii de departamente/servicii elaborează și propun Directorului Executiv fișa postului pentru personalul executiv din subordine;
- La angajarea personalului coordonatorii informează managerul de resurse umane despre nevoia de recrutare – după aprobarea solicitării de către Directorul Executiv se transmite oferta de loc de muncă vacant către Agenția Județeană de Ocupare a Forței de Muncă; se redactează anunțurile de angajare, anunțurile se aprobă de către Directorul Executiv, iar coordonatorul publică în 1-2 ziare/radiouri locale și pe site-uri de specialitate;

- Coordonatorul departamentului/serviciului colectează CV-urile, scrisorile de intenție, recomandările, după caz, la adresa de email: angajare@ruhama.ro;
- Coordonatorul departamentului/serviciului propune o listă de întrebări și posibile subiecte pentru interviu și/sau proba scrisă și un punctaj propus;
- Coordonatorul departamentului/serviciului propune data organizării concursului și doi membri ai comisiei de selecție – în comisie va fi obligatoriu Directorul Executiv ori Asistentul Executiv;
- Directorul Executiv ori Asistentul Executiv va comunica data finală la care se va desfășura concursul;
- Coordonatorul departamentului/serviciului realizează selecția CV-urilor și propune Directorului Executiv ori Asistentului Executiv lista persoanelor pentru a fi invitate la concurs și documentele persoanelor neselectate;
- După primirea acordului final, coordonatorul departamentului/serviciului anunță candidații selectați în urma analizei CV-urilor și programează interviurile;
- Realizarea interviurilor. La interviuri iau parte membrii Comisiei decise de Directorul Executiv în baza propunerilor venite de la coordonator;
- Convocarea Comisie este realizată de către coordonator după ce se asigură că a respectat etapele menționate mai sus și că deține lista cu întrebări/teme/subiecte supervizată și punctajul acordat;
- Selecția candidaților. Se alege candidatul care a obținut punctaj maxim și se afișează rezultatul la sediu;
- În cazul în care diferența între punctajul primului clasat și celui de-al doilea sau următorii clasati este foarte mică se organizează încă o dată interviul și/sau o rundă de interviuri cu primii 2-3 candidați;
- Intervievarea finală și/sau proba de lucru și selecția candidatului. Cei care au efectuat interviu vor întocmi un proces verbal privind rezultatele interviurilor, document care va fi predat de către coordonator, pentru validare, Directorului Executiv, iar apoi va fi predat Directorului Economic pentru arhivare;
- Celelalte documente (CV, recomandări, punctaj final etc.) se păstrează de către coordonator în biblioraftul R.U. timp de 2 ani;
- Persoana/persoanele selectate pentru angajare vor fi îndrumate către Directorul Economic pentru angajare (procedura de angajare aparține Departamentului Financiar/Contabil, Administrativ și Resurse Umane);

Remunerarea personalului este realizată în funcție de bugetul de venituri al organizației și înțelegerile salariale dintre organizație și personal. Salariile sunt confidențiale atât în interiorul organizației, cât și în afara acesteia.

Conform, contractului colectiv de muncă, pentru orele suplimentare și pentru orele lucrate în zilele libere și în zilele de sărbători legale ce nu au fost compensate corespunzător cu ore libere plătite se acordă un spor din salariul de bază. Plata orelor suplimentare se face în conformitate cu Codul Muncii. Procentul salarial se face prin decizia Directorului Executiv în limita maximă de până la 200%, în funcție de bugetul organizației.

În perioada de probă, fiecare angajat va realiza autoevaluarea eficienței activității în postul ocupat, la 15 zile de la angajare. Pentru fiecare angajat, superiorul va realiza o evaluare, cu 10 zile înainte de expirarea perioadei de probă, în baza căreia se va face recomandarea către Directorul Executiv de a menține sau rezilia contractul de muncă.

Coordonatorul fiecărui departament/serviciu din cadrul Fundației Ruhama are obligația de a realiza **în termen de 5 zile** de la angajare/stabilirea unei relații de colaborare, o sesiune minimă de instruire a noilor angajați, colaboratori, studenți în practică, voluntari.

Personalul nou angajat beneficiază de o perioadă de instruire de 2 săptămâni. Personalul este evaluat periodic printr-o fișă de evaluare, la un interval de 6 luni.

SURSE DE DATE ȘI INFORMAȚII

- Situații financiar-contabile – bilanțuri, bugete, date furnizate de Departamentul Financiar-Contabil;
- Rapoarte anuale;
- Date financiar contabile – volum fizic producție, volum fizic vânzări, valoare producție, venituri din vânzări, venituri totale etc., evoluții în timp;
- Regulamente de Organizare Internă;
- Organigrama.

Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013,
Investește în Oameni!

Proiect: PROMETEUS – Promovarea economiei sociale în România prin cercetare,
educație și formare profesională la standarde europene (ID: 57676)

Editor: Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile

Data publicării: august 2013

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii
Europene sau a Guvernului României.

Institutul de Economie Socială

Adresa: București, sector 3
Bld. Nerva Traian, nr. 21
Tel. +40-21-310 01 77/81/82/83
Fax +40-21-310 01 80
Email: ies@ies.org.ro
Web: www.ies.org.ro

ISBN
978-973-0-15242-5